

Euroopan yhteisöjen virallinen lehti

ISSN 1024-302X

C 235

41. vuosikerta

27. heinäkuuta 1998

Suomenkielinen laitos

Tiedonantoja ja ilmoituksia

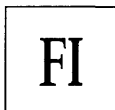
<u>Ilmoitusnumero</u>	Sisältö	Sivu
	I <i>Tiedonantoja</i>	
	
	II <i>Valmistavat säädökset</i>	
	Talous- ja sosiaalikomitea	
	Toukokuun 1998 istunto	
98/C 235/01	Talous- ja sosiaalikomitean lausunto aiheesta ”Komission tiedonanto ympäristöstä ja työllisyydestä (Kestävän kehityksen Euroopan rakentaminen)”	1
98/C 235/02	Talous- ja sosiaalikomitean lausunto aiheesta ”Komission tiedonanto Euroopan parlamentille, neuvostolle ja talous- ja sosiaalikomitealle elintarvikkeiden sekä eläinlääkintä- ja kasvinsuojelualan valvonnasta ja tarkastuksista”	6
98/C 235/03	Talous- ja sosiaalikomitean lausunto aiheesta ”Sijoittautumisvapaus yhtenäismarkkinoilla (Yhtenäismarkkinoiden seurantaryhmä)”	10
98/C 235/04	Talous- ja sosiaalikomitean lausunto aiheesta ”Komission tiedonanto ‘Euroopalaiset pienille ja keskisuurille yrityksille suunnatut pääomamarkkinat: näkymät ja mahdolliset kehityksen esteet’”	13
98/C 235/05	Talous- ja sosiaalikomitean lausunto aiheesta ”Ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi moottoriajoneuvojen ja niiden perävaunujen renkaista ja renkaiden asentamisesta annetun neuvoston direktiivin 92/23/ETY muuttamisesta”	24

Hinta: 19,50 ecua

(Jatkuu kääntöpuolella)

<u>Ilmoitusnumero</u>	Sisältö (<i>jatkuu</i>)	Sivu
98/C 235/06	Talous- ja sosiaalikomitean lausunto aiheesta ”Ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi keksintöjen hyödyllisyysmallisuoja koskevan lainsäädännön yhdensuuntaistamisesta”	26
98/C 235/07	Talous- ja sosiaalikomitean lausunto aiheesta ”Ehdotus neuvoston direktiiviksi asuinpaikan muutoksen yhteydessä lopullisesti toiseen jäsenvaltioon siirrettyjen tai väliaikaisesti muussa kuin niiden rekisteröintijäsenvaltiossa käytettävien yksityisten moottoriajoneuvojen verokohtelusta”	31
98/C 235/08	Talous- ja sosiaalikomitean lausunto aiheesta ”Kahdeksas vuosikertomus rakennerahastoista 1996”	34
98/C 235/09	Talous- ja sosiaalikomitean lausunto aiheesta ”Komission tiedonanto neuvostolle, Euroopan parlamentille, talous- ja sosiaalikomitealle ja alueiden komitealle ”Yhteisön rakennepoliittisen tavoitteen 2 uudet alueelliset ohjelmat vuosiksi 1997–1999 – tavoitteena työpaikkojen luominen”	38
98/C 235/10	Talous- ja sosiaalikomitean lausunto aiheesta ”Komission tiedonanto – Ensimmäisen innovaatiota koskevan toimintaohjelman toteuttaminen Euroopassa”	46
98/C 235/11	Talous- ja sosiaalikomitean lausunto aiheesta ”Ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi, annettu ammatillisen koulutuksen tunnustamista koskevasta yleisestä järjestelmästä annettujen direktiivien 89/48/ETY ja 92/51/ETY muuttamisesta ja yleissairaanhoidosta vastaavien sairaanhoitajien, hammaslääkäreiden, eläinlääkäreiden, kättilöiden, arkkitehtien, proviisoreiden ja lääkärien toimintaa koskevien direktiivien 77/452/ETY, 77/453/ETY, 78/686/ETY, 78/687/ETY, 78/1026/ETY, 78/1027/ETY, 80/154/ETY, 80/155/ETY, 85/384/ETY, 85/432/ETY, 85/433/ETY ja 93/16/ETY täydentämisestä”	53
98/C 235/12	Talous- ja sosiaalikomitean lausunto aiheesta ”Komission tiedonanto neuvostolle ja Euroopan parlamentille ”Kalastustuotteiden markkinoiden tulevaisuus Euroopan unionissa: vastuu, kumppanuus, kilpailukyky”	56
98/C 235/13	Talous- ja sosiaalikomitean lausunto aiheesta ”Ehdotus: Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi eläinten terveyteen liittyvistä ongelmista yhteisön sisäisessä nautaeläinten ja sikojen kaupassa annetun direktiivin 64/432/ETY muuttamisesta”	59
98/C 235/14	Talous- ja sosiaalikomitean lausunto aiheesta ”Ehdotus neuvoston päätökseksi yhteisön tilasto-ohjelmasta vuosiksi 1998–2002”	60
98/C 235/15	Talous- ja sosiaalikomitean lausunto aiheesta ”Ehdotus neuvoston asetukseksi (EY) banaanialan yhteisestä markkinajärjestelystä annetun neuvoston asetuksen (ETY) N:o 404/93 muuttamisesta”	63
98/C 235/16	Talous- ja sosiaalikomitean lausunto aiheesta ”Komission tiedonanto neuvostolle: yrittäjyyden edistäminen Euroopassa Tulevaisuuden painopistealat”	69

<u>Ilmoitusnumero</u>	Sisältö (<i>jatkuu</i>)	Sivu
98/C 235/17	Talous- ja sosiaalikomitean lausunto aiheesta ”Ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston päätökseksi kuluttajia koskevien yhteisön toimien yleisistä puitteista”	72
98/C 235/18	Talous- ja sosiaalikomitean lausunto aiheesta ”Ehdotus neuvoston asetukseksi (EY) rasva-alan yhteisestä markkinajärjestelystä annetun asetuksen N:o 136/66/ETY muuttamisesta”	78
98/C 235/19	Talous- ja sosiaalikomitean lausunto aiheesta ”Komission tiedonanto työntekijöiden vapaata liikkuvuutta koskevasta toimintasuunnitelmasta”	82

II

(Valmistavat säädökset)

TALOUS- JA SOSIAALIKOMITEA

Talous- ja sosiaalikomitean lausunto aiheesta ”Komission tiedonanto ympäristöstä ja työllisyydestä (Kestävän kehityksen Euroopan rakentaminen)”

(98/C 235/01)

Komissio päätti 24. marraskuuta 1997 Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 198 artiklan mukaisesti pyytää talous- ja sosiaalikomitean lausunnon edellä mainitusta ehdotuksesta.

Asian valmistelusta vastannut ympäristönsuojelu-, kansanterveys- ja kuluttajajaosto antoi lausuntonsa 5. toukokuuta 1998. Esittelijä oli Giampaolo Pellarini.

Talous- ja sosiaalikomitea hyväksyi 27.–28. toukokuuta 1998 pitämässään 355. täysistunnossa (toukokuun 28. päivän kokouksessa) seuraavan lausunnon.

1. Johdanto

1.1. Amsterdamin sopimuksen johdanto-osaan on lisätty kestävän kehityksen periaate ja B artiklan yhteen luetelmakohtaan unionin tavoitteiden joukkoon toisiinsa tiiviisti liittyvät ”tasapainoinen ja kestävä kehitys” sekä ”työllisyyden korkea taso”.

1.2. Käsiteltävänä oleva tiedonanto on ensimmäinen askel ympäristön ja työllisyyden yhdistämisen suuntaan. Siinä pidetään selvänä, että yhdistelmä on käyttökelpoinen ja että sen tulisi vaikuttaa yhteisön toimintalinjojen muotoiluun.

1.3. TSK on käsitellyt aihetta jo useaan otteeseen, erityisesti lausunnossaan ”Talouskasvu ja ympäristö”⁽¹⁾, jossa on luku ”Kestävään kehitykseen siirtymisen hallinta”. Siinä todetaan, että ”tässä vaiheessa kestävä kehitys ja työllisyyden kasvu ovat molemmat väistämät-

tömiä tavoitteita, jotka on yhdistettävä tehokkaan poliittisen aloitteen ja kaikkien osapuolien aktiivisen osallistumisen avulla”.

1.4. Komitea käyttää tilaisuutta hyväkseen ja palaa nyt aiheeseen ottaen huomioon Luxemburgissa joulukuussa 1997 pidetyn neuvoston kokouksen esityksen, että ympäristönäkökohtien liittämistä yhteisön politiikkoihin ja toimiin laadittaisiin strategia sekä sen, että tätä strategiaa on tarkoitus käsitellä Cardiffin huippukokouksessa.

2. Huomioita ympäristön ja työllisyyden välisistä yhteyksistä (luku 2)

2.1. Komitea ilmaisee tyytyväisyytensä siitä, että komission lähestymistapa vastaa komitean aiemmissa lausunnoissa esitettyjä toivomuksia etenkin luvussa ”Siirtymän hallitseminen” ja että luvussa kolme esitellään eri alojen tukipolitiikkoja.

⁽¹⁾ EYVL C 155, 21.6.1995.

2.2. Komitea on myös vakuuttunut siitä, että ilman selkeää poliittista sanomaa, joka ohjaa yhteisön, jäsenvaltioiden sekä alue- ja paikallistason toimintalinjoja kestäväan kehitykseen, perustamissopimukseen sisältyvät tietyt periaatteelliset näkökohdat ovat vaarassa jäädä vaille merkitystä. Komitea mainitsi asiasta jo viidennen ympäristöohjelman hyväksymistä käsitellessä lausunnossaan, jossa se totesi, ettei ohjelmaa voida toteuttaa, ellei yhteisön ja jäsenvaltioiden tasolle määrätä tarkkoja ”poliittisia painopistealueita”⁽¹⁾.

2.3. Euroopan unionin on huolehdittava siitä, että se todella noudattaa kansainvälisiä sitoumuksiaan, joita se on tehnyt yleisellä tasolla Rioissa vuonna 1992 ja ilmastonmuutoksen osalta Kiotossa, kasvun suuntaamiseksi luonnonvarojen suojelun uusien parametrien mukaisesti. Nämä sitoumukset on otettava huomioon eri toimissa. Tässä vaiheessa sitoutumista voidaan vahvistaa hyödyntämällä kaikkia niitä kokemuksia, joiden avulla on mahdollista päästä parhaisiin tuloksiin ympäristönsuojelussa ja työllisyyden kasvussa pitäen kuitenkin mielessä, ettei tuloksia voida tarkistaa yksinkertaisella mittauksella. Ne syntyvät laajemmissa yhteyksissä ja niitä voidaan parantaa vain pyrkimällä toteuttamaan määrätietoisesti ”kestävän kehityksen” strategiaa.

2.4. TSK on sitä mieltä, ettei tiedonannossa käsitellä riittävän perusteellisesti tiettyjä peruskäsitteitä ja ettei se anna tyhjentävää kuvaa siitä, mitä tähän asti on tehty ohjelmien ja poliittisten aloitteiden avulla.

2.5. Jo otsikosta näkee, että yhteen liitettävät käsitteet ympäristö, työllisyys ja kehitys ovat liian ylimalkaisia varsinkin kun otsikkoon on lisätty maininta ”Kestävän kehityksen Euroopan rakentaminen”, joka ei kirjaimellisesti luettuna tarkoita mitään tai sen merkitys jää hyvin hämäräksi.

2.5.1. Selvyyden vuoksi olisi ollut parempi asettaa rinnakkain termejä, joilla on jo vakiintunut merkitys, esimerkiksi ”Kilpailukykyisen Euroopan rakentaminen kestäväan kehityksen yhteydessä”.

2.6. Koska työttömyyden mittasuhteet ja merkitys ovat Euroopassa suuret, on vaarallista yhdistää ympäristönsuojelu ja työllisyys automaattisesti toisiinsa, kuten tiedonannossa näytetään tekevä. Vaikka molemmat ovat tavoitteita, jotka on liitettävä kaikkiin yhteisön toimintalinjoihin, työttömyyttä voidaan torjua vain tuloksena näiden toimintalinjojen yleisestä toteuttamisesta.

2.6.1. Tulee myös ottaa huomioon, että vaikka ympäristönsuojelu liittyy moneen eri alaan, se on myös

oma politiikanalansa. Niin ikään on muistettava, että hankkeiden ja ohjelmien ympäristövaikutusten arviointiin voidaan lisätä yksinomaan lisätietoja antava työllisyysvaikutusten arviointikaavio, joka saattaa olla hyödyllinen eriteltäessä eri toimintalinjojen yhteisvaikutuksia. Näin ei vaaranneta päätöksiä, joiden on perustuttava tiukasti ympäristönäkökohtiin.

2.7. Tiedonannon alussa todetaan (kohta 1.1), että ”EU:n taloudet eivät kehity kestäväällä tavalla”. Ajatusta ei kuitenkaan seurata johdonmukaisesti vaatimalla yhteiskunnallis-taloudellisen mallin muuttamista ja sellaisen uuden kokonaisvaltaisen lähestymistavan käyttöönottoa, jossa hyödynnetään uutta tietoa ja yritysten uusia kykyjä Delors’in valkoisen kirjan (ks. jäljempänä) ja kestäväan kehityksen viidennen ohjelman mukaisesti.

2.7.1. Tyytyessään pysymään nykyisissä puitteissa esittäessään kullekin alalle mahdollisia toimia komissio antaa sellaisen kuvan, että se on päättänyt jättää huomioimatta, ettei nykyinen kasvumalli tarjoa radikaaleja keinoja ratkaista ongelmaa. Malli voi vain lievittää ongelmaa viivyttämällä odotettavissa olevia haittavaikutuksia.

2.8. Tämä käy entistä ilmeisemmäksi, kun todetaan, ettei tiedonannossa käsitellä perusteellisesti eikä ajankohtaisesti ainakaan seuraavia kolmea keskeistä tekijää:

- Euroopan työttömyys ei liity suhdanteisiin, vaan se on luonteeltaan rakenteellista.
- Vaikka teknologisella kehittämisellä on merkittävä asema kilpailukykyyn parantamisessa, ei voida varmuudella väittää, että teknologinen innovaatio luo enemmän työpaikkoja kuin se niitä korvaa etenkin kun kyseessä on perinteinen palkkatyö.
- On harhauttavaa ajatella, että taloudellisen kasvun asteen ja työttömyyden vähentymisen välillä olisi automaattinen syy- ja seuraussuhde.

2.9. Edellä esitetyn perusteella on selvää, että on tarpeen muotoilla kestäväan kehitykseen tähtäävä kokonaisvaltainen politiikka, jotta työttömyyteen voitaisiin löytää myönteisiä ratkaisuja. Kestävä kehitys edellyttää

⁽¹⁾ EYVL C 287, 4.11.1992.

myös, että hyödynnetään kaikkia välineitä, kunnioitetaan ”saastuttaja maksaa” -periaatetta ja luodaan ympäristövahingoista vastaamista koskeva lainsäädäntö⁽¹⁾.

2.10. Mikäli kestävä kehityksen merkityksen analysointia pidetään tarpeellisena (mistä komissiokin on asiakirjassaan samaa mieltä), on selvää, että tämän tavoitteen saavuttamiseksi on asetettava kyseenalaiseksi tuotantoon sekä tavaroiden ja palveluiden kulutukseen pohjautuvat nykyiset yhteiskunnallis-taloudelliset mekanismit. Ympäristön ja työllisyyden yhdistelmällä voidaan päästä parhaisiin mahdollisiin tuloksiin vain tällaisen näkemyksen pohjalta. Se tulee pitää mielessä erityisesti eri jäsenvaltioiden parhaillaan toteuttamissa työllisyyttä luovissa toimintalinjoissa.

2.11. Komitea pahoittelee tässä yhteydessä, ettei tiedonannon aiheiden yhteydessä ole kehitelty riittävästi Delors'in valkoisen kirjan X luvussa esitettyjä ajatuksia työvoimavarojen alikäytöstä ja ympäristövarojen liikkäytöstä sekä niiden välisen epätasapainon korjaamiseksi tarvittavista verotuksellisista vastakeinoista⁽²⁾.

2.11.1. Ympäristönsuojelun ja uusien työpaikkojen luomisen tavoitteet voidaan yhdistää järkevästi vain tästä lähestymistavasta käsin toteuttamalla toimintakonaisuuksia eikä toimimalla yksinomaan verokannustimien tasolla, jotta kunnioitetaan neutraalin verotuksen periaatetta.

2.12. On pyrittävä dynaamiseen näkemykseen, jossa otetaan huomioon ympäristöhaittojen ennakoimisen ja ympäristönsuojelun uudet tarpeet, uudet ekologiset tuotanto- ja hallintotavat, uusi teknologia ja uudet tieto- ja koulutuspalvelut, joita kestäväan kehitykseen siirtyminen edellyttää. Vain tällä tavalla voidaan eritellä, millaisia ovat uudet toimenkuvat ja mahdollisesti syntyvät uudet työpaikat, ja hyödyntää samalla pienten ja keskisuurten yritysten erityistä roolia.

2.12.1. Uusia toimenkuvia ja työpaikkoja luotaessa on kiinnitettävä erityistä huomiota työpaikkojen turvallisuus- ja terveystasoihin.

2.13. Ei tule rajoittaa pelkkään teollisuuden palkkatyöhön. Erityisesti tiedotukseen ja konsultointiin liit-

tyvät uudet itsenäiset työmuodot, määräaikaistetyö-sopimukset ja osa-aikatyö aiheuttavat sen, että odotettavissa on epätyypillisten työsuhteiden kasvu.

2.14. Aiemmin mainitussa lausunnossa ”Taloukskasvu ja ympäristö” esitettiin, ettei ympäristönsuojelutoimien ja työllisyyden kasvun välillä ole automaattista yhteyttä. Tämä näkemys saa tukea komission yksiköiden viime vuosina alalla tekemistä tutkimuksista. Kyseiset tutkimukset osoittavat kuitenkin, että ympäristönsuojelutoimilla yhdessä parhaan mahdollisen teknologian käytön kanssa on kokonaisuutena myönteisiä vaikutuksia työpaikkojen luomiseen, joskaan ne eivät ole kovin merkittäviä. Lisäksi toimet ovat usein yhteydessä teknologiseen innovaatioon ja tuotantoprosessien järjestyttämiseen, jotka ylläpitävät yritysten kilpailukykyä ja edistävät siten ainakin osaltaan työpaikkojen säilyttämistä.

2.14.1. Teollisuuden, julkishallinnon ja kuluttajien taholta tulevaan uudenlaiseen kysyntään vastaavien uusien tuotantoprosessien, tuotteiden ja palveluiden kehittämisessä voidaan luoda myönteistä yhteisvaikutusta. Tämä edellyttää kuitenkin merkittäviä investointeja.

2.15. Erityisesti ympäristönsuojeluteknologian ja -palveluiden kysyntää tyydyttävän ja uutta kasvualaa edustavan erillisen ”ekoteollisuuden” lisäksi tulee yleisesti ottaen erottaa toisistaan seuraavat toimet: saasteiden vähentämiseen ja ennaltaehkäisyyn suunnatut toimet, joista aiheutuu lisäinvestointikustannuksia mutta joiden avulla saavutetaan ennen pitkää raaka-aine- ja energiasäästöjä. Näin edistetään tuottavuuden kasvua ja pitkällä aikavälillä ympäristövahinkojen aiheuttamien sosiaalimenojen supistumista. Samoin edistetään luonnon- ja kaupunkiympäristön suojelua kohennustoimia, jotka luovat sekä perinteisiä että innovatiivisia uusia työpaikkoja.

2.15.1. Tässä yhteydessä on hyvä myös tehdä ero näiden toimien rahoituskeinojen välillä. Ensimmäisessä tapauksessa on kyse voittoa tuottavista yleensä yksityisistä aloista (tehdasteollisuus, energiantuotanto, liikenne), kun taas toisessa tapauksessa tarvitaan huomattavia julkisia investointeja.

2.16. Mikäli päädytään dynaamiseen ja kokonaisvaltaiseen lähestymistapaan, voidaan kuitenkin todeta, että useat toimet edellyttävät uutta taitotietoa ja asiantunte- musta sekä uusia konsulttipalveluja. Niitä voivat tarjota tiettyjä tehtäviä varten valmistelua tarvitsevien julkishallinnon ja muiden julkisten elinten lisäksi myös uudet palveluyritykset, joilla on mahdollisuus tarjota huomatt-

⁽¹⁾ Komitean lausunto aiheesta ”Komission tiedonanto neuvostolle, Euroopan parlamentille ja talous- ja sosiaalikomitealle: Vihreä kirja ympäristövahinkojen korvauksesta”, EYVL C 133, 16.5.1994.

⁽²⁾ TSK:n lausunnot valkoisesta kirjasta, EYVL C 295, 22.10.1994.

tavia uusia työllistämismahdollisuuksia. Työllisyysvaikutusten tulokset arvioidaan kokonaisvaltaisesti keskipitkän aikavälin kuluessa ottamalla huomioon tarpeelliset rakenneuudistukset.

2.17. Koska kestävä kehitys on kansainvälinen tavoite, Eurooppa voi hyötyä myös puhtaan teknologian, puhtaiden tuotteiden ja taitotiedon viennistä, jos se toimii nopeasti. Tällaiset toimet saavat niin ikään aikaan myönteisiä työllisyysvaikutuksia.

2.18. Keskus-, alue- ja paikallishallinnon asemaa on niin ikään tutkittava entistä tarkemmin, sillä nämä tahot voivat laatia sääntöjä ja kannustimia, jotka saavat yksilöt kiinnostumaan siitä, mikä on yhteisen edun mukaista. Näin nykyistä mallia voidaan suunnata asteittain kohti kasvua, joka on sopusoinnussa ympäristönsuojelun ja kestäväen kehityksen kanssa.

2.19. Talous- ja yhteiskuntaelämän toimijat voivat jakaa vastuualueensa ja toimia järjestö- ja yhdistysressurssejensa avulla kannustajina, kouluttajina ja tiedottajina pyrittäessä kohti kestävää kehitystä ja kulutusta. Erityisen mielenkiintoisia ovat käynnissä olevat erilaisten yhteiskunnallis-ammattillisten, palkansaaja- ja ympäristöjärjestöjen väliset yhteistyökokeilut, jotka saattavat olla rajatylittäviäkin.

2.20. Ns. kolmannelle sektorille – jolla toimivien vapaaehtoisjärjestöjen ansiot on tunnustettava – uusia työmuotoja mahdollisesti luovan laaja-alaisen kouluttamisen ja tiedottamisen lisäksi on korostettava yritysten ympäristöhallinnon parantamista tarkastuksiin perustuvan järjestelmän (*Ecoaudit*) yhteydessä. Järjestelmä tarkistetaan lähiaikoina, jotta se leviäisi entistä paremmin, ja samoin pyritään huolehtimaan pienten ja keskisuurten, erityisesti käsityö- ja mikroyritysten tarpeista. Järjestelmä on levinnyt Euroopan tasolla melko epätasaisesti, ja jäsenvaltioiden tulisikin edistää sen käyttöä.

2.21. Mitä tulee pien- ja käsityöyrityksiin, komitea kiinnittää erityistä huomiota tarpeeseen ottaa käyttöön lainsäädännöllisiä sekä verotuksellisia toimenpiteitä, jotta ympäristönormien noudattaminen niissä helpottuu. Komitea korostaa erityisesti tarvetta tukea ja helpottaa edustusjärjestöjen tehtävää ja toimintaa.

2.22. Edellä esitetyn pohjalta voidaan todeta, että komission asiakirja on äärimmäisen varovainen eikä

se synnytä uusia ajatuksia, koska siinä pitäydytään luetteloimaan nykyisten toimintalinjojen sallimat toimet.

3. Huomiota tukipolitiikoista ja tärkeimmistä toimista (luvut 3 ja 4)

3.1. Tiedonannossa luodaan katsaus eri alojen nykyisiin toimiin ja tukipolitiikkoihin. Lisäksi siinä esitellään tärkeimpiä tulevaisuuden toimia (luku 4). Viimeksi mainittu luku on asiakirjan epämääräisin osa, ja sitä tulisi täydentää sisällöllisesti sekä operatiivisin ehdotuksin liittämällä siihen luvun 3 alakohtainen analyysi.

3.2. TSK ehdottaa tiettyjä aiheita, joita voitaisiin kehittää jäsenvaltioiden toimittamien aloitteiden ja asia-aineiston perusteella. Ne on laadittu jäsenvaltioiden sekä niiden yhteiskunnallis-ammattillisten ja ympäristö- ja kuluttajajärjestöjen välisessä aktiivisessa yhteistyössä.

3.2.1. Jäsenvaltioiden työllisyyspolitiikat

3.2.1.1. On tärkeää, että jäsenvaltioiden työllisyyspolitiikkojen suuntaamiseen liitetään kestäväen kehityksen näkökulma kannustamalla jäsenvaltioita laatimaan alueellisia sopimuksia, joissa korostetaan ympäristövoimavaroja, kannustetaan innovointia ja ammattitaitojen hankkimista sekä tarjotaan välineet koulutukseen ja taitotiedon levittämiseen erityisesti pieniin ja keskisuurisiin yrityksiin. Tällaisia sopimuksia ei pidä rajoittaa kokeiluhankkeisiin, vaan ne tulisi liittää rakennerrahastojen hyödyntämiseen.

3.2.2. Kaupungit ja niiden kohentaminen ympäristön ja työllisyyden yhdistävien politiikkojen koekenttänä

3.2.2.1. Kaupunkiympäristön käsitteestä on tullut viime vuosina yhä täsmällisempi. Valitettavasti se yhdistetään yhä useammin suurkaupunkien taantumiseen, jolla on monia erityisesti ympäristöön vaikuttavia ongelmia. Vanhat toimintakaavat ollaan hylkäämässä, ja kaupunkien kasvun käsite korvataan asteittain kaupunkien ylläpidon käsitteellä. Tarve ratkaista kaikki kaupunkien ympäristölle aiheuttamat ongelmat on synnyttänyt uuden lähestymistavan, jossa kaupunkia ei enää

pidetä pelkkänä paikkana, jossa ihmiset asuvat, liikkuvat ja työskentelevät, vaan alueellisena kokonaisuutena, joka toimii ikään kuin virtausten ja jaksojen järjestelmä ja jonka ympäristön kannalta tehokas ja ympäristönäkökohdat huomioon ottava hallinto takaa kaupunkilaisten hyvinvoinnin⁽¹⁾.

3.2.2.2. On selvää, että kaupunkipolitiikat eli kaavoitus sekä kaupunkiympäristön kehittämisen suunnittelu ja valvonta samoin kuin maankäyttö-, kunnostus-, liikenne-, jätehuolto- ja energiasuunnitelmat vaikuttavat merkittävästi siihen, miten kaupunkiympäristön ekosysteemiä suojellaan ympäristöllisten ja alueellisten voimavarojen kulutuksen vähentämiseksi. Kaupunkien kehitysvaatimukset on mahdollista sovittaa yhteen ympäristöä säästävien ratkaisujen lisäksi myös uuden ja kestäväen työllisyyden luomisen tarpeen kanssa⁽²⁾.

3.2.2.3. Rakennuslalla voidaan todeta, että asuinrakennusten ylläpitämiseksi ja korjaamiseksi toteutetut helpotukset ja kannustimet voivat moninkertaistaa kaupunkiympäristön laatua. Rakennusperintöön liittyvät toimet ovat monimutkaisia ja toisiinsa niveltäviä. Ne liittyvät lisäksi moniin muihin aloihin aina kaupunkien kohennuskulttuurista historiallisten keskustojen ja lähiöiden kunnostuspolitiikkaan ja kaupunkialueiden suojelusta uudelleenkäyttöä varten kaupunkien ympäristöolosuhteiden kokonaisvaltaiseen parantamiseen.

3.2.2.4. Rakennusten kunnostamisessa tulee pyrkiä energiansäästöön käyttäjien osallistumiseen tähtäävän aktiivisen politiikan ja sopivien kannustimien avulla. Tutkimustulokset osoittavat, että näin saadaan aikaan myönteisiä ympäristövaikutuksia ja samalla lisätään työllistämismahdollisuuksia.

3.2.3. Jätehuolto

3.2.3.1. Jätteiden syntymisen ehkäisemiseen pyrkivän lähestymistavan sekä uusiokäyttöön ja kierrätykseen tähtäävän jätteiden lajittelun ja käsittelyn yhteydessä on syntymässä uusia ammatteja ja työllistämismahdollisuuksia, joita voidaan edistää, kuten komitea on korostanut aiheesta antamissaan lausunnoissa⁽³⁾.

3.2.4. Liikenne

3.2.4.1. TSK on painottanut useissa lausunnoissaan⁽⁴⁾, että julkisen liikenteen järjestelmiä on suunnattava uudelleen ja järkipäristettävä erityisesti kaupunkiliikenteessä. Lisäksi jäsenvaltioiden ja euroopanlaajuisien verkkojen laajentamisessa on otettava huomioon ympäristönäkökohdat. Rautateitä tulee hyödyntää ja paikallisliikennettä kehittää.

3.2.4.2. On tärkeää tukea julkisen liikenteen kasvua, kuten TSK korosti lausunnossaan liikenteen ympäristövaikutuksia käsittelevästä vihreästä kirjasta⁽⁵⁾.

3.2.5. Maaseudun kehittäminen ja Agenda 2000

3.2.5.1. Agenda 2000:n tuottamiin maatalouden työllistämisaikutuksiin ei voida suhtautua kovinkaan optimistisesti. Onkin määriteltävä ensisijaiset toiminta-alueet, joissa korostetaan maanviljelijöiden asemaa ympäristönsuojelussa erityisesti maankäytön, maisemasuojelun, metsityksen, autoitumisen ehkäisemisen, luonnon monimuotoisuuden säilyttämisen ja vuoristoalueiden suojelun kannalta sekä uusissa yritysmuodoissa kuten maatilamatkailussa ja biologisessa tuotannossa.

3.2.5.2. YMP:n uudistuksen mukaisesti rakennerahastojen avulla on edistettävä maatalouden siirtymistä kestäväan ekoviljelyyn ja luotava alalle uudenlainen nuoriin vetoava työnkuva.

3.2.5.3. Merkittäviä mahdollisuuksia työllistämiseen, teknologiseen innovaatioon, uudenaikaistamiseen ja maaseutualueiden kokonaistalouden elpymiseen voi syntyä kuitenkin etupäässä yhdenmukaisesta ja toimivasta maaseudun kehittämissuunnitelmasta, jossa tunnustetaan, että maatalous on maaseutualueiden talouden keskeinen tukipylväs ja jonka tavoitteena on edistää kaikkia hyödyllisiä aloitteita myös rinnakkaisaloilla kuten elintarviketeollisuudessa, matkailussa, käsiteollisuudessa, liikenteen alalla ja viestinnässä.

3.2.5.4. Tällaisten toimien kannustamiseksi voisi olla hyödyllistä luoda yhteys Natura 2000-verkon (Habitat-direktiivi) ja rakennerahastojen välille siten, että Natura 2000:n piiriin kuuluvat luonnonalueet liitetään tavoitteisiin 1 ja 2.

(1) TSK:n lausunto vihreästä kirjasta "Kaupunkiympäristö", EYVL C 269, 14.10.1991.

(2) TSK:n lausunto aiheesta "Kestävä kehitys – rakentaminen ja asuminen Euroopassa", EYVL C 355, 21.11.1997.

(3) Erityisesti lausunto yhteisön jätehuoltostrategian tarkistamisesta, EYVL C 89, 19.3.1997.

(4) TSK:n lausunto aiheesta "Kansalaisten verkko – Euroopan julkisen henkilöliikenteen mahdollisuuksien toteuttaminen – Komission vihreä kirja", EYVL C 212, 22.7.1996. TSK:n lausunto aiheesta "Kohti oikeudenmukaista ja tehokasta liikenteen hinnoittelua – Poliittiset vaihtoehdot liikenteen ulkoisten kustannusten sisällyttämiseksi hintoihin Euroopan unionissa – Vihreä kirja", EYVL C 56, 24.2.1997.

(5) EYVL C 313, 30.11.1992.

3.2.5.5. Viranomaisten vastuualueeseen kuuluva vesivarojen hallinta, jota edistetään vesialan puitedirektiivillä, voidaan mainita esimerkkinä tärkeästä välineestä aluesuunnittelun uudessa lähestymistavassa.

3.2.6. Ympäristökasvatus ja -tiedotus kouluissa ja työpaikoilla

3.2.6.1. Alalla on panostettava eniten työntekijöiden kouluttamiseksi uusille ammattialoille, nuorten ohjaukseksi uusiin ammatteihin ja ammattitaitoihin sekä julkishallinnon viranomaisten, välittäjä- ja ammattiorganisaatioiden ja pienyrittäjien kouluttamiseksi uuden teknologian ja ekohallinnon käyttämiseen.

3.2.6.2. Tässä yhteydessä tulee korostaa perus- ja keskiasteen sekä ammattikoulutuksen lisäksi myös ympäristötarkastuksiin perustuvaa järjestelmää, joka pa-

rantaa yritysten ympäristöhallintoa ja johon sisältyy työntekijöiden ja toimihenkilöiden elinikäisen koulutuksen ja täydennyskoulutuksen järjestelmä.

3.2.6.3. Koulutuksessa ja tiedotuksessa yhteiskunnallis-ammattillisilla ja muilla asianomaisilla järjestöillä voi olla tärkeä kerrannaisvaikutus.

3.2.7. Tutkimus ja kehittäminen

3.2.7.1. Uuden puiteohjelman yhteydessä on tuettava puhtaaseen ja saastuttamattomaan teknologiaan liittyvää tutkimusta ja kehittämistä sekä tuotantomenetelmien ja tuotteiden uudelleen suunnitteluun liittyviä näkökohtia kestävän kasvun ja kulutuksen kannalta. Euroopan kilpailukyky ja sen synnyttämä kasvu riippuvat kyvystä vastata ympäristönsuojelun haasteisiin sekä hyödyntää ja suojella luonnonvaroja.

Bryssel 28. toukokuuta 1998.

Talous- ja sosiaalikomitean

puheenjohtaja

Tom JENKINS

Talous- ja sosiaalikomitean lausunto aiheesta ”Komission tiedonanto Euroopan parlamentille, neuvostolle ja talous- ja sosiaalikomitealle elintarvikkeiden sekä eläinlääkintä- ja kasvinsuojelualan valvonnasta ja tarkastuksista”

(98/C 235/02)

Euroopan komissio päätti 30. tammikuuta 1998 EY:n perustamissopimuksen 198 artiklan nojalla pyytää talous- ja sosiaalikomitean lausunnon edellä mainitusta tiedonannosta.

Asian valmistelusta vastannut ympäristönsuojelu-, kansanterveys- ja kuluttajajaosto antoi lausuntonsa 5. toukokuuta 1998. Esittelijä oli Leif E. Nielsen ja apulaisesittelijät Sergio Colombo ja Paul Verhaeghe.

Talous- ja sosiaalikomitea hyväksyi 27.–28. toukokuuta 1998 pitämässään 355. täysistunnossa (toukokuun 27. päivän kokouksessa) seuraavan lausunnon. Äänestyksessä annettiin 81 ääntä puolesta kolmen pidättyessä äänestämästä.

1. Johdanto

1.1. Jatkona komission huhtikuussa 1997 julkaisemalle kuluttajien terveyttä ja elintarvikkeiden turvallisuutta käsittelevälle tiedonannolle⁽¹⁾ komissio esittelee nyt käsiteltävässä tiedonannossa toimia, jotka liittyvät sen elintarvike-, eläinlääkintä- ja kasvinsuojelualan valvontapalveluiden laajentamiseen.

1.2. Komissio kuvailee lisäksi valvonnan tulevaisuuteen liittyviä suunnitelmia, jotka pohjautuvat komission IGS:n (hallinnon tarkastus) elintarviketurvallisuutta valvovia elimiä koskeviin selvityksiin ja suosituksiin (IGS:n raportti)⁽²⁾.

⁽¹⁾ KOM(97) 183 lopull., 30.4.1997.

⁽²⁾ IGS:n 13.10.1997 tekemä tutkimus elintarviketurvallisuutta valvovista elimistä.

1.3. Vuonna 1996 antamansa lausunnon mukaan TSK ei ole vakuuttunut siitä, että nykyinen toimisto tulisi muuttaa virastoksi⁽¹⁾. Komissio peruuttikin mm. talous- ja sosiaalikomitean lausuntoon viitaten ehdotuksensa perustaa eläinlääkinnän ja kasvinsuojelun tarkastusvirasto⁽²⁾. Komissio päätteli, että valvonta- ja tarkastusvastuu kuuluu jatkossakin komission yleisen vastuun piiriin kuuluvalla Irlannissa sijaitsevalle Euroopan elintarvike- ja eläinlääkintätoimistolle (Food and Veterinary Office, FVO), joka toimii pääosasto XXIV:n alaisuudessa.

1.4. Komissio on jatkuvasti sitä mieltä, että elintarviketurvallisuus ja kuluttajien terveyden suojelu voidaan parhaiten taata tehokkaaseen lainsäädäntöön pohjautuvalla elintarviketeollisuuden, jäsenvaltioiden valvontayksiköiden ja komission käytännön yhteistyöllä. Elintarviketeollisuuden on kehitettävä omia seuranta- ja valvontajärjestelmiään sen varmistamiseksi, että EU-määräyksiä noudatetaan elintarvikkeiden kaikissa tuotantovaiheissa. Keskeinen vastuu säilyy jatkossakin jäsenvaltioiden viranomaisilla, jotka myös soveltavat koordinoituja valvontaohjelmia ja tarkastuksiin perustuvia valvontamenetelmiä. Lisäksi komissio valvoo jäsenvaltioiden valvontaviranomaisten tehokkuutta tarkastuksiin perustuvan menetelmän avulla.

1.5. Edellä esitetyn perusteella komissio hyväksyy IGS:n raportin suositukset, jotka koskevat valvontatoimien laajentamista, yhteisten valvontayksiköiden mahdollisuuksia toimia puolueettomasti ja objektiivisesti sekä valvontayksiköiden toimeksiannon, henkilöstön tehtävien ja vastuualueiden, menetelmien, työtapojen jne. oikeudellisen ja virallisen aseman selkeää määrittelyä.

1.6. ”Pelloilta pöytään” -valvonta sisältää pieniä monialaisia tarkastusryhmiä, jotka kattavat kaikki tuotantovaiheet, kuten rehuteollisuuden, maatiloilla ja myyntipaikoissa sekä kuljetuksen aikana vallitsevat terveys- ja hyvinvointinormit sekä kyseisten elintarvikkeiden jalostuksen, varastoinnin, jakelun ja vähittäismyynnin. Tämän lisäksi ehdotetaan muutamien hätätilanneryhmien perustamista. Ne voisivat reagoida nopeasti kansanterveyteen tai eläinten ja kasvien terveyteen liittyviin kriisitilanteisiin unionissa.

⁽¹⁾ TSK:n 27.11.1996 antama lausunto aiheesta ”Ehdotus neuvoston asetukseksi (EY) Euroopan eläinlääkinnän ja kasvinsuojelun tarkastusviraston perustamisesta”, EYVL C 66, 3.3.1997, s. 43.

⁽²⁾ KOM(96) 223 lopull., EYVL C 239, 17.8.1996, s. 9.

2. Yleistä

2.1. Talous- ja sosiaalikomitea antaa täyden tukensa komission pyrkimyksille asettaa kuluttajien terveys ja elintarviketurvallisuus etusijalle ja kannattaa valvonnan järjestämisestä esitettyä seuraavin varauksin ja suosituksin.

2.2. Kuten jäljempänä todetaan, on erittäin tärkeää, että komission ja jäsenvaltioiden valvonta- ja seuranta-mahdollisuuksien täydellinen hyödyntäminen varmistetaan valvontaan liittyvillä säädöksillä sekä luomalla elintarvike- ja eläinlääkintätoimiston, muiden toimielinten ja jäsenvaltioiden välille asianmukainen ja sopiva yhteistyömenettely. Samoin on taattava valvontamenetelyjen mahdollisimman laaja yksinkertaistaminen ja perusteellinen koordinointi. Mikäli rakenne toimii vain teoriassa muttei käytännössä, tuloksena voi olla byrokratiaa ja tehottomuutta ja järjestelmään kohdistuvaa tuen ja luottamuksen puutetta. Sen vuoksi komitea arvostaa kaikkia aloitteita, jotka tähtäävät jäsenvaltioiden tämän alan elimien toiminnan koordinointiin.

2.3. Komission mukaan vuonna 1997 voimassa oli 76 neuvoston direktiiviä, jotka sisälsivät komission valvontavastuuta tai jäsenvaltioiden tai EU:n ulkopuolisten maiden toimien valvontaa koskevia määräyksiä (57 koski eläinlääkintää, 16 kasvinsuojelua ja kolme elintarvikkeiden ja elintarvikehygienian julkista valvontaa)⁽³⁾.

2.4. Vaikka määräysten yksinkertaistamista on tarpeen jatkaa, tarvitaan erällä elintarvike-, eläinlääkintä- ja kasvinsuojelunaloilla tulevaisuudessa todennäköisesti sääntöjen ja toimenpiteiden lisäämistä. Esim. mikrobiologiaan liittyvien ongelmien lisääntyminen vaatii todennäköisesti EU-lainsäädännön laajentamista.

2.5. Unionin laajentuminen Keski- ja Itä-Euroopan maihin ja sen tuomat uudet rajat ja naapurimaat lisäävät jo sinällään huomattavasti tarvetta laajentaa komission valvonta- ja seurantapanosta etenkin eläinlääkinnän alalla. Tämän vuoksi on tärkeää, että hakijamaat omaksuvat EU-lainsäädännön mahdollisimman nopeasti, jotta siirtymäaikana mahdollisesti voimassa olevat poikkeukset jäävät kestoltaan mahdollisimman lyhyiksi.

2.6. Näin ollen tehokas ja toimiva EU:n valvonta- ja tarkastustoiminta on välttämätöntä määräysten soveltamiseksi sekä elintarvike-, eläinlääkintä- ja kasvinsuojelun alalla tavoitteeksi asetetun korkean turvallisuus- ja terveystason saavuttamiseksi. Määräysten oikea ja yh-

⁽³⁾ KOM(97) 183 lopull. liite II.

denmukainen soveltaminen sekä yhtenäiset tarkastusmaksusäännöt ovat lisäksi ratkaiseva edellytys yhtenäismarkkinoiden sujuvalle toiminnalle ja oikeudenmukaisen kilpailuehtojen varmistamiselle. Sen vuoksi komitea arvostaa kuluttajansuojalainsäädännön toimeenpanoa käsittelevää Edinburghin foorumia (11.–12. kesäkuuta 1998), joka on esimerkki tulevalle yhteistyölle, ja kehottaa yhdenmukaisuuden varmistamiseksi järjestämään elintarvikealalla säännöllisesti jäsenvaltioiden elintarvikevalvontaviranomaisten kokouksia.

2.7. Talous- ja sosiaalikomitea kannattaa näin ollen komission ehdotusta laatia suuntaviivat, joilla määräysten yhdenmukainen soveltaminen ja jäsenvaltioiden valvontaohjelmien koordinointi voidaan varmistaa. Suuntaviivojen tulisi myös kattaa elintarvikkeiden koko tuotantoketju ja tarkastuksiin perustuvat valvontajärjestelyt.

2.8. Talous- ja sosiaalikomitea kannattaa ehdotusta julkisen valvonnan järjestämisestä. Toimiston toimintatapojen tulee olla avoimia ja ulkoapäin seurattavissa. Lisäksi tulee luoda IGS:n raportin suositusten mukainen tehokas sisäinen valvonta (vrt. kohta 3.5).

2.9. Komission mielestä paikalla tehtäviä eläinlääkintäalan tarkastuksia koskevia tuoreimpia päätöksiä⁽¹⁾ täydentämään tarvitaan nopeita toimia. TSK on samaa mieltä siitä, että tarkastuskäynneillä jäsenvaltioiden tarkastusjärjestelmissä todetuista puutteista tulee tiedottaa Internetissä, vuosiraporteissa sekä kuluttaja- ja tuottajajärjestöjen vuosittaisissa neuvotteluissa. Kyseisellä jäsenvaltiolla tulee kuitenkin ennen tietojen julkaisemista olla mahdollisuus kommentoida puutteita ja oikaista väärinkäsitykset. Suoraan tai epäsuorasti yksittäisiin yrityksiin viittaavien tietojen julkaiseminen on sitävastoin ristiriidassa luottamuksellisten yritystietojen julkistamista koskevan EY:n perustamissopimuksen 214 artiklan kanssa⁽²⁾.

⁽¹⁾ Komission 4. helmikuuta 1998 tekemät päätökset 98/139/EY ja 98/140/EY komission asiantuntijoiden jäsenvaltioissa ja kolmansissa maissa paikalla tekemiä eläinlääkintäalan tarkastuksia koskevista tietyistä yksityiskohteisista säännöistä – EYVL L 38, 12.2.1998.

⁽²⁾ Perustamissopimuksen 214 artiklan mukaan Euroopan yhteisöjen virkamies ”ei saa – ilmaista salassapitovelvollisuuden piiriin kuuluvia tietoja eikä varsinkaan tietoja yrityksistä taikka niiden liikesuhteista tai kustannustekijöistä”.

2.10. TSK tukee myös komission aikomusta selvittää, tarvitaanko jäsenvaltiotasolla muiden kuin eläinperäisten elintarvikkeiden, esimerkiksi hedelmien ja vihannesien turvallisuusnormien ylimääräistä valvontaa ja mahdollisesti jäsenvaltioiden ja yhteisön lisätoimia. Ratkaisevan tärkeää kuitenkin on, että edellä mainitulle on olemassa tarvetta, etteivät toimet perusteettomasti nosta tarkastusmaksuja.

2.11. Huolimatta elintarvikealan asettamisesta jatkossakin etusijalle on kotieläinten terveyttä ja viihtyvyyttä koskevien EU-sääntöjen noudattaminen yhtenäismarkkinoiden toiminnan kannalta edelleen ratkaisevan tärkeää. Tämän osoittaa aihetta käsittelevän lainsäädännön huomattava määrä.

2.12. YK:n elintarvike- ja maatalousjärjestö (FAO) on tässä yhteydessä lisäksi varoittanut uusien vakavien kotieläinsairauksien puhkeamisvaarasta, joka johtuu kotieläintuotannon keskittymisestä, pitkistä eläinkuljetuksista, uusista Lähi-Idän ja IVY:n maiden välisistä kauppareiteistä sekä epävakaita oloista ja tarttuvien kotieläintautien valvonnan ja tarkastusten puutteesta mm. Balkanilla. Kyseessä eivät ole pelkästään perinteiset tartuntataudit vaan myös BSE:n kaltaiset uudet sairaudet. Tähän liittyen FAO korostaa Euroopan maiden tehokkaan eläinlääkintähallinnon merkitystä.

2.13. Maailman kauppajärjestössä vapaan kansainvälisen tavaravaihdon tasapainottamisesta käytävien neuvottelujen yhteydessä TSK kehottaa mm. kansanterveydellisistä ja turvallisuussyistä komissiota ja neuvostoa pyrkimään kaikkiin keinoihin siihen, että unioni pitäisi kiinni valvontapolitiikastaan ja että se hyväksyttäisiin kansainvälisesti. Näin voidaan torjua kaupan vapauttamisesta elintarvike-, eläinlääkintä- ja kasvinsuojelualalla aiheutuvia ongelmia.

3. Erityistä

3.1. Elintarvike- ja eläinlääkintätoimiston toimintaa on tähän asti haitannut huomattava henkilöstöpula. Jää nähtäväksi, riittääkö IGS:n raportin suositusten mukainen vuosia jatkuva virkojen asteittainen lisääminen kaikkiaan 202:ksi (joista 127 A-palkkaluokan toimia) vastaamaan edellä mainittuja tulevaisuuden tarpeita.

3.2. Tinkimättä vaatimuksesta palkata hyvin koulutettua ja kokenutta henkilökuntaa tulee komission monimutkaisia ja hitaita työhönottomennettelyjä nopeut-

taa, jotta toimisto saadaan mahdollisimman pian täysin toimintakykyiseksi. Mikäli näin ei tehdä, uhkaavat turhautuminen ja takaiskut, koska toimisto ei pysty kohtuullisessa ajassa vastaamaan sen toiminnalle asetettuja alakohtaisia ja poliittisia odotuksia.

3.3. Elintarvike- ja eläinlääkintätoimiston muutosta Irlantiin päätettiin valtioiden ja hallitusten päämiesten kokouksessa marraskuussa 1993, ja asia on siksi loppuunkäsitelty. Toimiston sijainti maaseudulla Grangessa noin 40 kilometriä Dublinin ulkopuolella on monessa mielessä ongelmallinen henkilöstön palkkaamisen ja tehtävien käytännön hoitamisen kannalta. Toimiston esitetyn laajentamisen yhteydessä komission tulee tarkkaan harkita, parantaisiko toimiston nykyistä keskeisempi sijoittaminen Dubliniin sen toiminnan tehokkuutta.

3.4. Samalla on vältettävä, ettei toimiston sijoittaminen Irlantiin luo Brysseliin päällekkäishallintoa siitä seuraavine epäselvine toimivaltakysymyksineen. Komission sisäisistä ohjeista huolimatta tehtävien jakaminen usean pääosaston kesken ja siitä seuraava tiedottamisen

ja koordinoinnin tarve lisää väistämättä voimavarojen kulutusta huomattavasti⁽¹⁾.

3.5. TSK tukee lisäksi tiukkaan sisäiseen hallintovalvontaan liittyviä komission suunnitelmia, joihin kuuluu mm. elintarvike- ja eläinlääkintätoimistoon perustettava sisäinen laaturyhmä, joka on valvontaelinten toiminta-periaatteiden edellyttämällä tavalla riippumaton toimiston sisäisestä hallintorakenteesta.

3.6. TSK, jonka jäsenet edustavat kaikkia tuotantoketjun vaiheita alkutuotannosta kuluttajiin, pitää komission esittämää tarkastus- ja valvontatoiminnan laajentamista erittäin tärkeänä ja seuraa kehitystä tarkasti. TSK odottaa, että se pidetään kehityksen suhteen ajan tasalla ja että sitä kuullaan myös alan jatkotoimia suunniteltaessa.

⁽¹⁾ Vastuunjaon sekä tiedotuksen ja koordinoinnin periaatteita kuvaillaan komission 4.7.1997 julkaisemassa sisäisessä ohjeessa. Vastuu tieteellisistä komiteoista ja valvonnasta on PO XXIV:llä. PO III (elintarvikkeet), PO V (elintarvike- ja eläinperäiset sairaudet) ja PO VI (eläinlääkintä ja kasvinsuojelu) vastaavat lainsäädännön valmistelusta, toimeenpanosta ja noudattamisesta.

Bryssel 27. toukokuuta 1998.

Talous- ja sosiaalikomitean

puheenjohtaja

Tom JENKINS

Talous- ja sosiaalikomitean lausunto aiheesta ”Sijoittautumisvapaus yhtenäismarkkinoilla (Yhtenäismarkkinoiden seurantaryhmä)”

(98/C 235/03)

Talous- ja sosiaalikomitea päätti 18. maaliskuuta 1997 työjärjestyksensä 23 artiklan 3 kohdan nojalla antaa lausunnon aiheesta ”Sijoittautumisvapaus yhtenäismarkkinoilla (yhtenäismarkkinoiden seurantaryhmä)”.

Asian valmistelusta vastannut teollisuus-, kauppaa-, käsityö- ja palvelujaosto antoi lausuntonsa 6. toukokuuta 1998. Esittelijä oli Christos Folias.

Talous- ja sosiaalikomitea hyväksyi 27.–28. päivänä toukokuuta pitämässään 355. täysistunnossa (toukokuun 27. päivän kokouksessa) seuraavan lausunnon. Äänestyksessä annettiin 88 ääntä puolesta yhden pidättyessä äänestämästä.

1. Johdanto

1.1. Tutkiessaan viime kuukausina yhtenäismarkkinoiden toimintaa pysyvä valmisteluryhmä totesi useaan otteeseen, että yritysten perustamiseen sekä jo olemassa olevan yrityksen sivuliikkeen perustamiseen johonkin toiseen Euroopan unionin jäsenvaltioon liittyy ongelmia.

1.2. Pienten- ja keskisuurten yritysten sekä itsenäisten ammatinharjoittajien lukuisat uudet mahdollisuudet toimia myös muissa jäsenvaltioissa ovat kiistämättä edistäneet yhtenäismarkkinoiden toteutumista.

Yhtä kiistämätöntä on kuitenkin myös se, että tietyt esteet haittaavat yhä yritysten sijoittumista muihin jäsenvaltioihin.

1.3. Oikean kuvan saamiseksi on muistettava, että mikä koskee 15 jäsenvaltiota, koskee yhtä lailla kolmea EFTA/ETA-maata Norjaa, Islantia ja Liechtensteinia, jotka ovat ETA-sopimuksen perusteella yhtenäismarkkinoiden piirissä.

1.4. Tässä lausunnossa on tarkoitus osoittaa, että matka yhtenäismarkkinoiden täydelliseen toteutumiseen on vielä pitkä ja kaikkia osapuolia on kehotettava työskentelemään tämän tavoitteen saavuttamiseksi. Lisäksi annetaan eräitä konkreettisia esimerkkejä tämän alan todellisista ja ”keinotekoisista” esteistä ja tehdään ehdotuksia niiden purkamiseksi.

1.5. Tätä varten lausunnossa hyödynnetään tietoja, joita kerättiin komitean itse laatimalla kyselylomakkeella. Lisäksi käytetään Nizzassa (Ranskassa) järjestetyssä

kuulemistilaisuudessa esiin tulleita tietoja ja esimerkkejä konkreettisista esteistä.

1.6. Sijoittautumisvapautta ei missään tapauksessa saa käsittää yritykseksi vapauttaa yritykset noudattamasta sijoittautumismaan säännöksiä. Kyse on pikemminkin siitä, että henkilöitä ja yrityksiä, jotka haluavat sijoittua johonkin jäsenvaltioon, kohdellaan myönteisesti eikä niille aseteta liiallisia eikä muita ehtoja kuin kotimaisille henkilöille ja yrityksillekään. ”Liiallisina ehtoina” on pidettävä kaikkea epätasa-arvoista kohtelua, joka vaikeuttaa sijoittumista tai tekee sen mahdottomaksi.

1.7. Sijoittautumisen ongelmat liittyvät kiinteästi muihin yhtenäismarkkinoiden näkökulmiin kuten palvelujen vapauteen. Komitea on jo antanut lukuisia lausuntoja erilaisista markkinoiden vapaata toimintaa haittaavista esteistä⁽¹⁾. Nyt käsillä olevassa lausunnossa pyritään esittämään käytännön ehdotuksia, joiden on tarkoitus helpottaa yksittäisten henkilöiden ja yritysten sijoittumista.

2. Havaintoja

2.1. Yritykset, jotka haluavat aloittaa liiketoiminnan jossain muussa EU:n jäsenvaltiossa, törmäävät yhä moniin erilaisiin vaikeuksiin, jotka muodostavat koko joukon sijoittautumisvapauden ”esteitä”. Mutta myös sijoittumisensa jälkeen yritykset ja vapaat ammatinhar-

⁽¹⁾ Yhtenäismarkkinoiden vaikutus ja tehokkuus – EYVL C 206, 7.7.1997, s. 65. Pk-yritykset ja rajanylittävät liikesuhteet – EYVL C 206, 7.7.1997, s. 70. Yhtenäismarkkinat ja ympäristönsuojelu: johdonmukaisuutta vai ristiriitaa – EYVL C 19, 21.1.1998, s. 95. Yhtenäismarkkinoiden uusien esteiden ehkäiseminen – CES 453/98, 25.3.1998. Tiettyjen kaupan esteiden poistaminen – CES 643/98, 29.4.1998.

joittajat kohtaavat ongelmia, jotka estävät palvelujen vapaan tarjoamisen.

2.2. Monet valtioiden asettamista rajoituksista johtuvat niiden kuluttajansuojasta kantamasta huolesta. Tätä hallitusten täysin oikeutettua pyrkimystä – niiden kanalta suorastaan pyhää velvollisuutta – ei saa käyttää perusteena, jonka nojalla kasataan esteitä yritysten sijoittumisen tielle.

3. Todetut esteet

3.1. Sijoittautumisvapautta haittaavien esteiden todettiin olevan lukuisia ja monitahoisia, valtakunnallisia ja alueellisia, subjektiivisia ja objektiivisia. Eräät niistä voidaan poistaa, kun taas toiset vaativat erillisiä ja yhteisiä ponnistuksia.

3.2. Oikeudelliset esteet

Seuraavassa on lyhyt luettelo useissa eri maissa tavatuista yleisimmistä esteistä:

- pätevyystodistusten tunnustaminen;
- tietyn ammatin harjoittamisen edellytysten tunnustaminen;
- elinkeinoluvan saaminen;
- yrityksen perustamista koskevat määräykset;
- monimutkaiset hallintomenettelyt;
- kielto alkaa harjoittaa tiettyjä ammatteja (apteekkari, notaari, insinööri jne.);
- yritysten yhtiömuoto.

Hajautetun hallinnon maissa on valtiotason säännösten lisäksi myös alueellisia erityisehtoja, jotka voivat muodostua esteiksi.

3.3. Subjektiiviset esteet

- jäsenvaltioiden lakeja koskevan tiedon puute;
- kielimuurit;
- kohdemarkkinoiden puutteellinen tuntemus;
- tietämättömyys paikallisista säännöistä ja periaatteista;
- kulttuuri- ja asenne-erot;
- erilaiset kulutustottumukset.

4. Esimerkkejä konkreettisista esteistä

Seuraavassa luetellaan yrityksiä haittaavien ongelmien selventämiseksi eräitä ilmoitettuja tai todettuja konkreettisia esteitä.

4.1. Erään jäsenvaltion työlainsäädäntö edellyttää kotimaisten mallitoimistojen maksavan vähintään 15 000 ecun arvoisen takuumaksun. Tämä merkitsee sitä, etteivät muiden jäsenvaltioiden mallitoimistot voi toimia kyseisessä jäsenvaltiossa edes tilapäisesti suorittamatta samaa takuumaksua.

4.2. Erään jäsenvaltion käsityöläiset eivät mielellään työskentele eräissä toisessa jäsenvaltiossa, koska he joutuvat käyttämään veroneuvojan kalliita palveluja hoitaakseen heiltä perittävät välilliset verot.

4.3. Eräessä jäsenvaltiossa on 7 000 viranomaisten hyväksymää kiinteistövälittäjää, jotka täyttävät kaikki kyseisen jäsenvaltion viranomaisten asettamat ehdot. Näiden hyväksymisehtojen puitteissa vain neljän (!) ulkomaisen välittäjän on onnistunut saada toimilupia.

4.4. Erään jäsenvaltion valtionvarainministeriössä tulliasioista ja välillisistä veroista vastaava osasto vaatii kirjallisen ilmoituksen yli 7 500 ecun arvoisten käteissummien maahantuonnista ja maastaviennistä. Viranomaiset tarkastavat tätä varten jopa matkustajien matkatavaroita heidän kansalaisuuteensa katsomatta.

4.5. Erään jäsenvaltion veroviranomaiset ovat suhtautuneet jo vuosia penseästi sellaisten muista jäsenvaltioista tulevien yritysten alv-palautushakemuksiin, jotka ovat kansainvälisiin näyttelyihin osallistuessaan maksaneet veron kyseiseen jäsenvaltioon ja joilla on oikeus saada se takaisin. Myös asiaan liittyvät ehdot ja menettelyt hankaloittavat palautushakemusten tekemistä.

4.6. Erään jäsenvaltion viranomaiset rajoittavat ulkomaisten välityspalveluitten (vakuutusasiamiesten, kiinteistövälittäjien jne.) oikeutta tarjota palveluita, joista maksetaan välityspalkkiota.

4.7. Jotta turvallisuuspalvelut saavat luvan toimia eräessä jäsenvaltiossa, niiden toimipaikan on sijaittava kyseisessä jäsenvaltiossa. Myös niiden johdon ja työntekijöiden vakituisen asuinpaikan tulee olla tässä jäsenvaltiossa. Tätä säännöstä perustellaan yleiseen järjestykseen ja turvallisuuteen liittyvillä syillä.

4.8. EFTA-maasta peräisin oleva yritys ei eräessä jäsenvaltiossa voinut ottaa suorittaakseen rakennusurakkaa, koska kyseinen jäsenvaltio ei suostunut kirjamaan urakoitsijaa yritysrekisteriinsä, koska tämä ei ole peräisin EU:n jäsenvaltiosta.

5. Ehdotuksia

Seuraavassa esitettävät ehdotukset ovat tulosta mielipiteiden vaihdosta sekä kielteisistä kokemuksista, joita yritykset ovat saaneet sijoittautumisvapauden esteistä käytännössä, ja ehdotuksilla pyritään luonnollisesti poistamaan havaittuja esteitä.

5.1. Komitean mielestä EU:hun on luotava ilmapiiri, jossa yritysten ja henkilöiden sijoittuminen toiseen jäsenvaltioon käsitetään mahdollisuudeksi luoda työpaikkoja ja voimistaa taloustoimintaa. Ennen muuta kulttuurivaihdon on oltava tämän dynaamisen ajattelumallin keskipisteenä. Tämän filosofian mukaisesti komission tulisi käynnistää kampanja, jolla tiedotetaan suurelle yleisölle yritysten ja yksityishenkilöiden oikeudesta sijoittua vapaasti haluamaansa jäsenvaltioon sillä ehdolla, että ne noudattavat kyseisen jäsenvaltion oikeussäännöksiä.

5.2. Yleisiä ehdotuksia

- Perustetaan tietokantoja toimivaltaisista viranomaisista ja elimistä, joilta voi hakea tietoa.
- Edistetään euroneuvontakeskusten käyttöä ja laajennetaan niitä; keskuksat voivat olla ratkaisevassa osassa yrityksille suunnattavassa tiedotuksessa sekä kahden- ja monenvälisten tapaamisten järjestämisessä sekä julkaista vuosittain raportin yritysten sijoittumisessa yleisimmin ilmenneistä ongelmista.
- Perustetaan jäsenvaltioihin kaupan ja pienteollisuuden alan kauppakamarien yhteyteen keskitettyjä ”yhden luukun” palvelupisteitä, jotka tarjoavat yhteisiä palveluja.
- Laaditaan kaikki jäsenvaltiot kattava vertailutaulukko eri aloja koskevista säädöksistä.
- Perustetaan kullekin jäsenvaltiolle Internet-kotisivu, joka sisältää kaikilla 11 yhteisökielellä tyhjentävät tiedot ehdoista ja säännöksistä, jotka koskevat eri toimialojen yritysten perustamista kyseisen valtion markkinoille. Myös komissio voisi antaa jo nykyisillä Internet-sivuillaan (EUROPA, ISPO jne.) edellä mainitun tyyppisiä asiaan liittyviä tietoja.
- Tehostetaan Eurokumppanus-välinen käyttöä.
- Hyödynnetään mahdollisimman paljon yhteisön uutta ”Eurooppalaiset yhteisyritykset” -ohjelmaa.

- Asetetaan käyttöön enemmän riski- ja käynnistyspääomaa.
- Käynnistetään yhteisöaloite yksittäisiä aloja koskevan lainsäädännön yhdenmukaistamiseksi.
- Viedään komission ponnistukset vihdoin päätökseen ja määritetään eurooppalaisen osakeyhtiön yhtiömuoto, jotta yritykset voivat valita sellaisen oikeusperustan, että ne voivat odottaa saavansa yhdenmukaista ja ennakoitavaa kohtelua koko yhteisössä⁽¹⁾.
- Helpotetaan rahoituslähteisiin pääsyä sekä yhteisön (”Kehitys ja työllisyys”) että jäsenvaltioiden tasolla yritystoiminnan synnyttämiseksi.

5.3. Erityisehdotuksia

- suorat neuvottelut välittömästi asianosaisten sekä keskus- ja paikallishallinnon viranomaisten välillä konkreettisten kysymysten selvittämiseksi;
- kaupan ja pienteollisuuden kauppakamarien välinen kokemusten- ja tietojenvaihtoyhteistyö, jonka tulokset tulisi välittää jäsenvaltioiden hallinnolle ja yhteisön toimivaltaisille elimille;
- Euroopan parlamentin jäsenille suunnattu tiedotus ja valistus sekä mahdollisesti kysymysten ja ehdotusten esittäminen Euroopan parlamentille, jolloin aloitteen voisivat tehdä myös yrittäjien etujärjestöt;
- sijoittautumisvapautta ei saa kytkeä yrityksen kokoon;
- yhtäläiset mahdollisuudet yrityksen koosta riippumatta;
- erityissäädökset voittoa tavoittelemattomille yrityksille ja yleishyödyllisille yhteisöille.

6. Loppusanat

6.1. Talous- ja sosiaalikomitea haluaa kehittää yhtenäismarkkinoiden seurantar ryhmän ja nyt käsillä olevan lausunnon avulla vakaan ja perustellun lähestymistavan yritysten sijoittumista haittaavien esteiden muodostamaan vakavaan ongelmaan, joka haittaa pahasti myös yhtenäismarkkinoiden toteutumista.

6.2. Tämän tavoitteen saavuttamiseksi komitea vetoaa niihin tahoihin, jotka ovat – joskin vaihtelevassa määrin – vastuussa näiden ongelmien synnystä mutta kykenevät myös osallistumaan niiden ratkaisemiseen.

⁽¹⁾ Eurooppalaisen yhtiön perussääntö – EYVL C 129, 27.4.1998, s. 1.

6.2.1. Komissiota komitea kehottaa ryhtymään koor-dinoituihin käytännön toimiin yhtenäismarkkinoiden toimintakokonaisuuden selvittämiseksi. Näiden toimien tulee johtaa konkreettisiin tuloksiin ja perustua syste-maattiseen tietojenkeruuseen EU:n toimenpiteiden me-nestyksellisyydestä.

6.2.2. Yritysten sekä liikemiesten ja -naisten, jotka katsovat itselleen edulliseksi siirtyä ja aloittaa toiminta joillakin toisilla markkinoilla, tulee kääriä hihansa, valjastaa koko kiistämätön tarmonsansa ja käyttää kaikki mahdollisuutensa voittaakseen itse niin monta estettä kuin suinkin voivat.

Bryssel 27. toukokuuta 1998.

Talous- ja sosiaalikomitean

puheenjohtaja

Tom JENKINS

Talous- ja sosiaalikomitean lausunto aiheesta ”Komission tiedonanto ‘Eurooppalaiset pienille ja keskisuurille yrityksille suunnatut pääomamarkkinat: näkymät ja mahdolliset kehityksen esteet’”

(98/C 235/04)

Komissio päätti 13. toukokuuta 1997 Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 198 artiklan mukaisesti pyytää talous- ja sosiaalikomitean lausunnon edellä mainitusta tiedonannosta.

Asian valmistelusta vastannut teollisuus-, kauppaa-, käsiteollisuus- ja palvelujaosto antoi lausuntonsa 6. toukokuuta 1998. Esittelijä oli Antonello Pezzini.

Talous- ja sosiaalikomitea hyväksyi 27.–28. toukokuuta 1998 pitämässään 355. täysistunnossa (toukokuun 27. päivän kokouksessa) seuraavan lausunnon. Äänestyksessä annettiin 101 ääntä puolesta ja yksi vastaan, yhden pidättyessä äänestämästä.

1. Yleistä

1.1. Euroopan komission rakentaviin ja jatkuviin ponnisteluihin edistää eurooppalaisten pääomamarkkinoiden luomista pienille ja keskisuurille yrityksille voidaan olla tyytyväisiä. Komission toimia on kuvattu aiemmassa tiedonannossa ”Kertomus Euroopan pääomamarkkinoiden luomisen kannattavuudesta pienille yrittäjäjohtoisille kasvuyhtiöille”⁽¹⁾, josta TSK ei antanut lausuntoa. Näin toimiessaan komissio on ottanut huomioon komitean esityksen, jonka mukaan tulisi laatia ”tutkimus sellaisten eurooppalaisten markkinoiden toteutettavuudesta, joilla eurooppalaiset yritykset, etenkin pk-yritykset, voivat hankkia (riski)pääomaa”.

1.2. Tämä edellä mainitulle tiedonannolle jatkoa oleva komission tiedonanto on varsin rakentava. Kaikki aiheet eivät kuitenkaan ole saaneet ansaitsemaansa huomiota, esimerkiksi tapa, jolla EU:n arvopaperi-

lainsäädäntö toimii käytännössä. Joissain kohdin komissio esittää puolestaan tekijöitä, jotka eivät ole samoja kuin yleisesti tärkeinä pidetyt tekijät.

1.3. Rahoituksen saamisen lisäksi on olemassa muita tekijöitä, jotka vaikuttavat yritysten mahdollisuuksiin kasvaa merkittäviin mittasuhteisiin. Lausunnossa onkin päätetty käsitellä näistä tekijöistä tärkeimpiä, jotta alan ongelmia voitaisiin arvioida kokonaisvaltaisesti. Monet esitetyistä suosituksista ovat syntyneet komitean Yhdysvaltioihin marraskuussa 1997 tekemän tiedonkeruumatkan tuloksena. Matkan taustalla oli ennen kaikkea komission tiedonannon johdannon viittaus Yhdysvaltojen pääomamarkkinoihin sekä komission puheenjohtaja Santerin talous- ja sosiaalikomiteassa 28. lokakuuta 1997 pitämässä puheessa tehty ehdotus Yhdysvaltojen tilanteen tutkimisesta. Näin ollen tämän lausunnon aihealue on huomattavasti laajempi kuin komission tiedonanto, joka rajoittuu yksinomaan pk-yritysten pääomamarkkinoihin.

⁽¹⁾ KOM(95) 498 lopull., 25.10.1995.

1.4. Tiedonantoa voidaan vielä arvostella siitä, ettei siinä tehdä selväksi, että Euroopan uusista pääomamarkkinoista on etua vain niille yrityksille, jotka siitä huolimatta, että ne ovat tekniseltä kannalta pk-yrityksiä (alle 250 työntekijää, liikevaihto alle 40 miljoonaa ecua ja tase 27 miljoonaa ecua), ovat erityisen innovatiivisia keskisuuria tai pääomavaltaisia yrityksiä.

1.5. Myös Yhdysvalloissa vain 2 % kokonaismäärästä on sellaisia yrityksiä, jotka saavat rahoitusta ”epävirallisilta” yksityisiltä sijoittajilta (*Business Angels*) tai riskipääomarahastoista, vaikka tällaisilla yrityksillä onkin keskimääräistä paremmat kasvunäkymät. Komission arvion mukaan Euroopan unionissa on korkeintaan noin 20 000 yritystä, joilla olisi tietyssä vaiheessa mahdollisuus listautua. Tällaisilla yrityksillä on kuitenkin parhaimmat edellytykset hyvään kasvuvauhtiin ja monien uusien työpaikkojen luomiseen. Tästä syystä komissio on kiinnittänyt näinkin suurta huomiota kyseisten yritysten rahoitustarpeisiin; ne ovat jääneet Euroopassa Yhdysvaltoihin verrattuna vähemmälle huomiolle.

2. Komission asiakirjan pääsisältö

2.1. Tiedonannossa esitetään seuraavat päätavoitteet: tutkitaan mahdollisia esteitä, joita pk-yrityksillä on niiden pyrkiessä laskemaan osakkeitaan pääomamarkkinoille; käynnistetään euroopanlaajuinen keskustelu osakepääoman saamisen ehdoista; selvitetään, miten eri aloitteilla on edistetty uusien rahoitusmarkkinoiden luomista Euroopan unionissa, esimerkiksi EASDAQ (Euroopan arvopaperikauppioiden järjestön tietokonepohjaiset markkinat) ja Euro-NM; hahmotellaan pääpiirteissään aloitteet, joita komissio on hyväksymässä sekä toimet, joita ehdotetaan toteutettavaksi tulevaisuudessa pk-yrityksille suunnattujen pääomamarkkinoiden kehityksen tiellä olevien esteiden poistamiseksi ja markkinoiden sujuvan toiminnan takaamiseksi.

2.2. Tiedonannossa esitetään kaksi pääasiallista ongelmakenttää, jotka saattavat synnyttää esteitä tällaisten pääomamarkkinoiden kehitykselle. Ensimmäinen niistä liittyy pk-yritysten omiin asenteisiin, kykyihin ja rajoitteisiin. Erityisesti voidaan mainita pk-yritysten suhtautuminen rahoitukseensa, yritysten rahoitushallinnon asiantuntemus – tai sen puute – sekä kulut, joita listautumisesta yrityksille aiheutuu.

2.3. Toisena ongelmakenttänä ovat esteet, jotka liittyvät rajatylittävään osakekauppaan yleiseurooppalaisilla osakemarkkinoilla. Niitä ovat erityisesti valuuttaan liittyvät ongelmat, verotukselliset ja kirjanpidolliset erot jäsenvaltioiden välillä sekä yritysjohtaminen ja yhteisösjoihtajat. Komission mukaan näiden alojen joukossa on muutamia, joilla yhteisön voimassaolevan

lainsäädännön pikaisesta ja täydestä soveltamisesta saattaisi olla apua. Komissio toteaa lopuksi yhteisösjoihtusten ja pääoman liikkumavapauden osalta, että jos jäsenvaltioiden syrjiviä rajoituksia ei onnistuta poistamaan, valvontamenettelyyn turvautuminen saattaa käydä välttämättömäksi.

3. Erityishuomioita tiedonannosta

3.1. Johdanto

Komitea hyväksyy tiedonannossa esitetyt näkemykset lukuun ottamatta niitä osia, joista on huomautettu tämän lausunnon kohdassa 1.

3.2. Pk-yrityksille suunnattujen Euroopan unionin pääomamarkkinoiden kehittämisessä tapahtunut edistys ja niiden tulevaisuudennäkymät

3.2.1. Euroopassa on nykyään jonkun verran pääomamarkkinoita, jotka ovat perinteisiä osakemarkkinoita paremmin sopusoinnussa innovatiivisten ja nopeasti kasvavien yritysten tarpeiden kanssa. Näistä kahdella, EASDAQ:lla ja Euro-NM:llä, on yleiseurooppalaisia pyrkimyksiä. Lontoon pörssin vaihtoehtoiset sijoitusmarkkinat (*Alternative Investment Market*) näyttävät sen sijaan keskittyvän tällä hetkellä lähinnä Yhdistyneeseen kuningaskuntaan.

3.2.2. Näille markkinoille pyrkivien yritysten kasvuaste ylittää luultavasti komission asiakirjan sivulla 2 kohdan II toisessa kappaleessa mainitut 10 %. Verrattaessa keskenään vuosien 1996 ja 1997 myyntilukuja kolmasosa yrityksistä, joiden osakkeilla käytiin kauppaa ESDAQ-markkinoilla lisäsi kasvuun 25 prosenttia. Kaikista markkinoilla olevista yrityksistä lähes kolmanneksen liikevaihto kasvoi yli 100 prosenttia.

3.2.3. Markkinoilla on menestystä pitkällä aikavälillä, jos niihin otetaan mukaan riittävä määrä innovatiivisia yrityksiä, sillä nimenomaan tällaiset yritykset herättävät yleensä sijoittajien mielenkiinnon. Kaikkiin näiden yritysten määrän lisäämiseen tähtäviin aloitteisiin, erityisesti sellaisilla aloilla kuin bioteknologia, voidaan suhtautua vain myönteisesti. Valitettavasti ei ole olemassa minkäänlaista täysin luotettavaa järjestelmää, jonka avulla voitaisiin arvioida jo alkuvaiheessa, mitkä yrityksistä kasvavat nopeasti ja antavat hyviä tuloksia pitkällä aikavälillä. Niiden kyky houkuttaa ulkopuolisia sijoituksia riippuu suuresti siitä, millaiseksi niiden johtamisen laatu arvioidaan.

3.2.4. Voimat onkin keskitettävä uusien yritysten perustamisen edistämiseen sekä siihen, että yrityksille taataan rahoitus ja oikeaan aikaan osuva neuvonta, jolloin voidaan parantaa johtamisen laatua sekä vähentää yrityskuolemia. Euroopan pk-yritysten seurantakeskuksen mukaan viiden ensimmäisen vuoden aikana yritysten perustamisesta noin 50 % niistä lopettaa toimintansa. EU:ssa on jo useita hyvin toimivia järjestelmiä, jotka voivat tarjota neuvontaa yrityksen toiminta-

linjoja määriteltäessä. Niistä voidaan mainita esimerkkinä Italiassa toimiva rahoitusta tarjoava *Artigiancassa*.

3.2.4.1. Kun otetaan huomioon yritysten liian alhainen pääomittaminen ja se, että pääomittamisvaiheessa uudet yritykset eivät yleensä pysty hankkimaan takauksia lainoille,

kaikissa jäsenvaltioissa tulisi olla pk-yritysten lainantakausjärjestelmä, joka tarjoaisi erityisehdot hyvin pienille ”mikrolainoille”. Kunkin valtion olosuhteiden pohjalta tulisi päättää, toimiiko takaus valtiollisen järjestelmän tai muiden rakenteiden, esimerkiksi keskinäisten takuujärjestelmien välityksellä. Koska useat pienyritykset eivät ole osakeyhtiöitä, niiden erityistarpeisiin tulee kiinnittää huomiota.

Enimmäismäärän ei tarvitse olla yhtä korkea kuin amerikkalaisessa pienyritysten hallintojärjestelmässä (*Small Business Administration*) (miljoona dollaria, josta annetaan takaus 750 000 dollarille), vaan se voisi olla vähintään 250 000 ecua. Järjestelmien ei pitäisi rasittaa suuresti valtiontaloutta, jos niitä hoidetaan asianmukaisesti. Kaikista taatuista lainoista jätetään Yhdysvalloissa tällä hetkellä hoitamatta alle 2,5 %. Lainojen myöntämisestä yrityksiltä perittävät maksut korvaisivat osan näin aiheutuneista kuluista. Keskinäisen takuun järjestelmistä saatujen kokemusten perusteella ns. kerroin, joka lisää yhtymien mahdollisuuksia saada takaus lainoilleen, on 22. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että 50 prosentin takauksella ja oletetulla 100 ecun riskipääomalla olisi mahdollisuus taata 4 400 ecun laina. Sillä voidaan kattaa 4 prosentin maksukyvyttömyysaste sekä luottokelpoisuuden tarkistus.

3.2.4.2. Yksi liiketoiminnan epäonnistumisen tärkeimmistä syistä on alan tuntemuksen puute sekä epäpätevyys talous- ja rahoitushallinnossa. Niissä ei ole kuitenkaan mitään mystistä: useimmissa tapauksissa kyse on tiedoista ja taidoista, joita voidaan jakaa edellyttäen, että neuvojalla on riittävä kokemus liiketoiminnasta sekä pätevyttä neuvontaan. Valitettavasti monet eniten neuvoja tarvitsevista eivät yleensä hae niitä.

Kaikkien jäsenvaltioiden tulisi yhteistyössä yksityisen sektorin järjestöjen kanssa taata kaikille vapaille ammatinharjoittajille sekä pk-yritysten omistajille tai johtajille kohtuuhintainen yksilöllinen yritysneuvonta. Neuvojilla tulisi olla kokemusta liiketoiminnasta, ja heidän pitäisi kuulua johonkin ammatilliseen organisaatioon (joihin voitaisiin lukea jäsenvaltioiden pk-yritys- ja käsiteollisuusjärjestöt), joka pystyy tarjoamaan heille alan peruskoulutusta ja jatkuvaa täydennyskoulutusta. Tulisi harkita mah-

dollisuutta asettaa tällaisen neuvonnan käyttö lainantakauksen ehdoksi.

Vaikka tällaisen järjestelmän luominen ei ole välttämättä niin halpaa kuin pienyritysten hallinnon Score-ohjelma, jossa neuvonantajille maksettiin vain kulukustannukset, sen ei tarvitse olla myöskään ylettömän kallista. Yhdistyneen kuningaskunnan pienyrityspalvelun (*Small Firms Service*) viimeisenä toimintavuonna (1990) 300:n neuvonnan työllistäminen maksoi noin 14 miljoonaa ecua. Tällaisen rakenteen luominen on loistava sijoitus kansallisella tasolla, sillä sen avulla voidaan vähentää yritystoiminnan epäonnistumisia sekä estää se, että yritystoimintaan ryhdytään harkitsemattomasti. Voidaan arvioida, että järjestelmää laajentamalla olisi mahdollisuus vähentää huomattavasti epäonnistumisien osuutta ja päästä onnistumisissa jopa 80 prosenttiin.

3.2.4.3. Kaikki yritykset eivät lopeta toimintaansa riittämättömän rahoituksen tai huonon liikkeenjohdon takia. Monet eivät pysty jatkamaan erilaisten säädösten aiheuttaman liiallisen taakan vuoksi. Lisäksi on luultavasti monia yritystoiminnan aloittamista harkitsevia, jotka luopuvat ajatuksesta asiaan liittyvien byrokraattisten järjestelyiden takia. Komissio ja jäsenvaltiot toteavat ongelmien olemassaolon, mutta niiden ratkaisuun tähtääviä aloitteita on kiirehdyttävä.

Yhdysvalloissa riittää, että uudet yritykset maksavat sosiaaliturvamaksunsa ja ilmoittautuvat veroviranomaisille. Jäsenvaltioiden tulisi seurata esimerkkiä vähentämällä uusilta yrityksiltä vaadittavia muodollisuuksia ehdottomaan minimiin ottamalla kuitenkin huomioon erilaiset taloudelliset ja yhteiskunnalliset rakenteet. Jäsenvaltioiden tulisi lisäksi harkita alvrekisteröinnistä vapauttamisen perusteena olevien tasojen korottamista, mihin alv-direktiivi antaa mahdollisuuden. Näin autettaisiin pienimpiä yrityksiä.

Uudistus ei aiheuttaisi budjettikustannuksia, sillä vähän alv:tä maksavien yritysten hallinnointi maksaa enemmän kuin se tuottaa. Se antaisi yrityksille aikaa maksua monille vaikeaksi osoittautuva järjestelmä, joka pakottaa ne palkkaamaan ulkopuolisen neuvojan voidakseen suoriutua velvoitteistaan.

3.2.4.4. Yhdysvalloissa on helppo perustaa yritys, mikäli sen ei katsota aiheuttavan huomattavia meluhaittoja tai haitallisia päästöjä. On aiheellista miettiä, olisivatko sellaiset autotalleista aloittaneet yritykset kuin Microsoft ja Dell Computers voineet syntyä jossain Euroopan maassa.

Myöntäessään lupia uusien yritysten perustamiseen viranomaisten tulee kiinnittää enemmän huomiota sisältöön kuin muotoon. Samalla tulee menettelyä keventää. Yritystoiminnan aloittamiseen ja sen

kotoa käsin tietyn ajan tapahtuvaan hoitamiseen liittyviä rajoituksia tulisi hellittää silloin, kun yritys ei aiheuta muille, ympäristölle tai työntekijöilleen haittaa, vaivaa tai harmia.

3.2.4.5. Jos yksi päätavoitteista on edistää innovatiivisten yritysten perustamista, on pidettävä mielessä Yhdysvalloissa saadut kokemukset, joiden mukaan näyttää siltä, että nimenomaan yliopistojen ja tutkimuskeskusten lähellä sijaitsevilla yrityksillä on hyvät kasvumahdollisuudet. Vaikka Euroopassa on jo muutamia tällaisia keskuksia, niitä ei ole tarpeeksi eivätkä ne ole vielä riittävän laajoja.

Ennen kaikkea tulee edistää uusien huipputeknologian yrityskeskusten perustamista yliopistojen ja muiden tutkimuskeskusten läheisyyteen sekä jo olemassa olevien keskusten kokonaislaadun parantamista, jolloin lisätään tieteellisten keksintöjen kaupallisen hyödyntämisen mahdollisuuksia. Kaikissa tapauksissa on myös tärkeää taata riskipääomarahastojen tuki.

Komission on syytä tutkia, mitkä ovat jäsenvaltioiden tämänhetkiset parhaimmat käytännöt sekä pyrkiä levittämään niitä kehityksen eteenpäin viemiseksi.

3.2.4.6. Amerikkalaiset yliopistotutkijat vaikuttavat huomattavasti halukkaammilta perustamaan yrityksiä tai osallistumaan yritystoimintaan kuin heidän eurooppalaiset virkaveljensä. Tämä saattaa johtua siitä, että Yhdysvalloissa on helpommin tarjolla pääomaa yritysten perustamiseen ja niiden toiminnan käynnistämiseen (tätä puutetta pyritään korjaamaan Luxemburgissa pidetyn ylimääräisen työllisyyshuippukokouksen perusteella) sekä yritysneuvontaan erikoistuneita asiantuntijoita. Toinen mahdollinen syy liittyy kulttuurieroihin, sillä Euroopassa arvostetaan enemmän menestystä tiedemaailmassa kuin yritystoiminnassa.

On tarpeen tutkia menetelmiä, joiden avulla tutkijat saadaan tiedostamaan mahdollisuudet hyödyntää teoreettisia tietojaan kaupallisesti etenkin yrityksissä, jossa he ovat osakkaina. Saattaa olla tarpeen harkita kannustimien käyttöä esimerkiksi siten, että perustutkimukseen myönnetään enemmän varoja niille yliopistojen laitoksille, jotka suhtautuvat ajatukseen myönteisesti. Jäsenvaltioiden tulisi niin ikään keventää perinteisiä rajoituksia, jotka estävät tutkijoita harjoittamasta kaupallista toimintaa.

Vastassa on käytännön ongelmia, joista vähäisin ei ole teollisuus- ja tekijänoikeuksien tunnustaminen erityisesti tapauksissa, joissa asianomaiset koulutuslaitokset ovat kokonaan valtion rahoittamia. Vaikeuksia ei tulisi kuitenkaan käyttää perusteena sille, ettei toimita lainkaan.

3.2.4.7. Toinen syy siihen, että Euroopassa tutkimuksia hyödynnetään kaupallisesti vähemmän, saattaa joh-

tua siitä, että Yhdysvalloissa keksintöjen patentointi on mitä ilmeisimmin helpompaa ja halvempaa.

Komission aikomus tehdä lainsäädäntöehdotus todellisen eurooppalaisen patentin luomiseksi on erittäin tervetullut. Komitea vetoaa neuvostoon ja Euroopan parlamenttiin, että ne tutkisivat kiireesti tämän lainsäädäntöehdotuksen ja hyväksyisivät sen yhdessä yhtä tärkeän hyödyllisyysmallisuoja koskevan ehdotuksen kanssa.

3.2.4.8. Niissä Yhdysvaltain osissa, joissa on eniten yritystoimintaa, epäonnistuneita yrittäjiä ei syyllistetä samoin kuin Euroopassa. Osavaltioiden lainsäädännöt tarjoavat mahdollisuuden virheistä oppimiseen ja toiminnan jatkamiseen tai uuden yrityksen käynnistämiseen.

Jäsenvaltioiden tulisi arvioida uudelleen konkurssilainsäädäntönsä ja pyrkiä tekemään muutoksia, joiden avulla voidaan rajoittaa turhien konkurssien määrää ja tarjota niille, jotka eivät ole menestyneet mutta toimineet hyvässä uskossa, entistä paremmat mahdollisuudet aloittaa alusta.

3.2.5. Toinen näiden markkinoiden menestymiseen vaikuttava tekijä on se, onko sijoittajilla niihin riittävästi kiinnostusta. Yhteisösijoittajien kiinnostus on vaikuttanut tähän mennessä rohkaisevalta, mutta samaa ei voida sanoa yksityisistä sijoittajista. Yksityisten eurooppalaisten sijoittajien osakkeita kohtaan tuntemaan kiinnostuksen puutteen yhtenä syynä ovat kulttuurierot, joihin viitataan II luvun seitsemännessä kappaleessa. Euroopassa ei ole samalaista yrityskulttuuria kuin Yhdysvalloissa. Sijoituksissa on perinteisesti pidetty tärkeämpänä kiinteäkorkoisten sijoitusten tarjoamaa turvaa kuin osakesijoitusten antamia mahdollisuuksia suurempiin tuottoihin. Ennustettavissa on, että Euroopan yhtenäisvaluutan luominen muuttaa sijoittajien käyttäytymistä. Valtion obligaatioiden tuotot laskevat samalla kun niitä lasketaan entistä vähemmän liikkeelle. Tämä tarkoittaa, että sijoittajien on harkittava muita vaihtoehtoja.

3.2.6. Sijoittajien asenteet ovat jo muuttumassa. Osakkeita kohtaan osoitetun kiinnostuksen puutteen yhtenä syynä on saattanut olla mahdollisuuksien vähäisyys. Viimeaikainen kehitys, josta voidaan mainita yksityistämisen onnistuminen, osoittaa, että pinnan alla kytevä kysyntä saattaa olla arvioitua suurempaa. Joka tapauksessa on mahdollista, että suurin osa yksityisistä piensijoittajista omistaa välillistä osakepääomaa kollektiivisten sijoitusten sekä vakuutusyhtiöiden ja eläkerahastojen tekemien sijoitusten välityksellä. On tärkeää, ettei näiden yhteisösijoittajien investointipolitiikkaa rajoiteta jäsenvaltioiden vanhentuneilla säännöillä, joiden merkitys käy yhä vähäisemmäksi alueella, jolla yhtenäisvaluutta on pian käytössä (ks. myös kohta 4.1.4).

3.2.7. Kasvavilla yrityksillä on suuret pääomatarpeet, ja pääoman puute on usein esteenä niiden kasvulle Euroopassa. Tämä ongelma ei ole niin tuntuva Yhdysvalloissa, jossa erilaisia pääomalähteitä on enemmän. Yhdysvalloissa on ”epävirallisia” yksityisiä sijoittajia, joita kutsutaan nimellä *Business Angels*. He ovat usein menestyneitä liikemiehiä ja valmiita sijoittamaan suhteellisen suuria summia (noin 50 000–100 000 dollaria) yrityksiin, joilla on hyvät kasvumahdollisuudet. Lisäksi näiden sijoittajien mahdollisten neuvojen ja suhteiden sanotaan olevan yhtä arvokkaita kuin itse sijoitukset. Kannustimena on, että he voivat tietyin ehdoin vähentää tappiot muiden toimien verotuksessa. Tällaisia sijoittajia on ilmeisesti myös Euroopassa, mutta kyseessä ei ole laajalle levinnyt ilmiö. Potentiaaliset sijoittajat valittavat myös, että sopivia yrityksiä on vaikea löytää. Amerikkalainen pienyritysten hallintojärjestelmä on vastikään pyrkinyt parantamaan kotimaisia yhteyksiään luomalla tähän tarkoitukseen tähtäävän maan sisäisen tietokannan.

Jäsenvaltioiden tulisi tutkia, miten ”epävirallisia” yksityisiä sijoituksia voitaisiin lisätä sekä verotukseen liittyvillä kannustimilla että luomalla verkostoja yhteyksien helpottamiseksi sinne, mistä ne puuttuvat.

3.2.7.1. Kun ”epävirallisten” yksityisten sijoittajien osuus ei riitä, riskipääomarahastojen tulisi teoriassa auttaa nopeasti kasvavia yrityksiä, kunnes ne pääsevät vaiheeseen, jossa ne voivat listautua pörssiin. Käytännössä tämä tapahtuu myös Yhdysvalloissa vain harvojen yritysten kohdalla, sillä keskiuuret investoinnit kasvavat asteittain. Yhdysvaltojen pienyritysten hallintojärjestelmä on pyrkinyt kuromaan kuilua osittain umpeen tarjoamalla takuita pienille riskipääomasijoituksille.

Neuvosto on todennut ongelman (Luxemburgin huippukokouksen päätelmien kohta 48), ja komissio on reagoinut asiaan ottamalla käsittelyyn päätösehdotuksen tällaisten takuiden antamisen mahdollistamiseksi. Komitea antaa ehdotuksesta erillisen lausunnon.

3.2.8. Yksi Yhdysvaltojen yritystoiminnan huomattavimmista piirteistä on keskiuuriksi yrityksiksi kasvavien pienyritysten määrä. Tämä saattaa johtua pääomaerotuksesta, jota kevennettiin Yhdysvalloissa 80-luvulla. Yritysten omistajat ovat halukkaampia ottamaan nopeaan kasvuun liittyviä riskejä, jos heillä on mahdollisuus pitää itsellään huomattava osa menestyksen tuloksista ja jos he päättävät listautua pörssiin tai myydä yrityksensä. Elleivät he halua tehdä kumppaakaan, he saattavat olla kiinnostuneita jättämään yrityksen nuoremmille perheenjäsenilleen kuitenkin niin, ettei

heidän tarvitse maksaa sukupolvenvaihdoksesta aiheutuvia maksuja, jotka veisivät yritykseltä sen toimintaan ja laajentumiseen tarvittavia varoja.

Jäsenvaltioiden tulisi tutkia pääomaveron ja ennakkoperintöveron vaikutuksia pk-yritysten kasvuun ja esittää tarvittavat uudistukset. Komitea on esittänyt tätä useaan otteeseen.

Komitea huomauttaa, että kokonaistuoton tulisi olla hallitusten kannalta loppujen lopuksi tärkeämpi tekijä kuin näiden verojen varsinainen aste.

3.2.9. Lisäksi on välttämätöntä tarjota sijoittajille asianmukaista tietoa etenkin uusista osakeanneista. Se on käytännössä mahdollista, vaikkakin suurien osakeantien yhteydessä monimutkaista, mutta pienissä osakeanneissa se on nykyisellään vaikeaa rajatylittävissä tapauksissa kahdesta syystä. Ensinnäkin Euroopan unionilta puuttuu julkisen osakeannin yhteinen määritelmä. Toisena syynä on se, että jäsenvaltiot tulkitsevat rajoittavalla tavalla listalleottoesitteestä annetun direktiivin keskinäistä tunnustamista koskevia määräyksiä⁽¹⁾. Jäsenvaltiot vaativat usein varsin mittavien asiakirjojen kääntämistä, paljon lisätietoja sekä kalliiden ilmoitusten julkaisemista jäsenvaltioiden sanomalehdissä. Tämä on täysin laillista, mutta se pakottaa ”pk-yritysosakkeiden” liikkeellelaskijat rajaamaan alustavan julkisen osakeannin yhteen ainoaan jäsenvaltioon ja turvautumaan muualla yksityisiin ammattisijoittajien osakesijoituksiin. Lisäksi erot mainontaa koskevilla jäsenvaltioiden säännöksissä johtavat käytännössä siihen, että monet yksityiset sijoittajat jäävät ulkopuolelle joko tiedon puutteen takia tai siksi, että heidän asuinvaltiossaan toimet rajoittuvat vain yksityisiin sijoituksiin. Nämä kaksi tekijää vaikuttavat kielteisesti rajoittaessaan maksuvalmiutta jälkimarkkinoilla ja laskiessaan osakkeiden hintoja. Jos ongelmia ei ratkaista, on käytännöllisesti katsoen mahdotonta hyödyntää käytettävissä olevia varoja ja Euroopassa olevaa potentiaalista kiinnostusta innovatiivisten pk-yritysten osakkeita kohtaan. Pk-yritysten pääomamarkkinat eivät myöskään pysty mahdollisuuksistaan huolimatta tarjoamaan rahoitusta eurooppalaisille tulevaisuuden ”voittajille” kaupan ja teollisuuden alalla.

3.3. *Pk-yritysten pörssiin listautumisen mahdolliset esteet*

Tiedonannon tässä osassa komissio esittää viisi kysymystä, joita tässä lausunnossa käsitellään esitysjärjestyksessä.

⁽¹⁾ 89/298/ETY (Neuvoston direktiivi arvopapereita yleisölle tarjottaessa julkistettavan tarjousesitteen laatimista, tarkastusta ja levittämistä koskevien vaatimusten yhteensovittamisesta).

3.3.1. Löytyykö Euroopasta riittävä määrä pk-yrityksiä, jotka ovat siinä kehitysvaiheessa, että pörssiin listautuminen on tarkoituksenmukaista, ja jos näin on, miten yritykset voidaan tunnistaa?

3.3.1.1. Komission tiedonannossa mainittujen tähän mennessä valmistuneiden osatutkimusten valossa vaikuttaa siltä, että Euroopassa on riittävästi sopivassa kehitysvaiheessa olevia yrityksiä, joiden kohdalla listautuminen olisi tarkoituksenmukaista. Varmuutta ei ole, ovatko yritykset tähän valmiita ja tiedostavatko ne täysin listautumisen tarjoamat mahdollisuudet. Koska yritykset ovat usein haluttomia paljastamaan toimiaan ulkopuolisille ja koska julkista tietoa on Yhdysvaltoihin verrattuna saatavilla paljon vähemmän, on vaikea kuvitella, millaisen järjestelmän avulla listautumisvalmiiden yritysten tunnistaminen olisi mahdollista. Neuvoja (pankkiireja, lakimiehiä, kirjanpitäjiä) ja järjestöjä (mm. kauppakamareita) voitaisiin ehkä käyttää apuna niiden yritysten tunnistamisessa, joilla voisi olla mahdollisuuksia listautua pörssiin.

3.3.2. Ovatko niiden pk-yritysten omistajat, joiden osalta julkinen osakeanti on tarkoituksenmukaista, valmiita hyväksymään mahdollisesti odotettavissa olevan päättävävaltansa vähenemisen, joka aiheutuu osakkeiden tarjoamisesta yleisölle?

3.3.2.1. Pk-yritysten omistajien ei kannata harkita osakeantia, mikäli he eivät hyväksy sitä tosiasiaa, että heidän on luovutettava osa valtaansa ja vastattava tekemisistään entistä useammalle. Yrityksiä toisen maailmansodan jälkeen perustaneiden siirtyessä eläkkeelle vaikuttavat heidän seuraajansa paljon valmiimmilta luopumaan osasta päättävävaltansa vastineeksi ulkopuoliselle rahoitukselle ja sen tarjoamille liiketoiminnan laajennusmahdollisuuksille. Lisäksi ne, jotka ovat jo hankkineet riskipääomaa tai yksityistä pääomaa pörssin ulkopuolelta, ovat tottuneet päätöstensä ulkopuoliseen valvontaan. Komission esittämää ajatusta, jonka mukaan listautumisen etuja esittelevät pk-yrityksille suunnatut julkiset valituskampanjat saisivat yhä useamman yrityksen listautumaan, kannattaa pohtia lähemmin, vaikka avustaminen kullekin yritykselle sopivimpien markkinoiden löytämiseksi ja muista vastaavista ongelmista tiedottaminen onkin selvästi yritysneuvojien tehtävä.

3.3.3. Onko pk-yrityksillä sitä halukkuutta ja rahoitusalan asiantuntemusta, jota tarvitaan julkisen osakeannin yhteydessä tiukkojen, rahoitustietojen ja avoimuutta koskevien vaatimusten täyttämiseen?

3.3.3.1. Osakeannin valmisteleminen edellyttävien rahoitustietojen kerääminen voi hankaloittaa osakean-

tia. Se aiheuttaa paljon lisätyötä sen lisäksi, että se vie yrityksen johdon aikaa, jota voitaisiin käyttää yrityksen kehittämiseen. Rahoitustiedot ovat kuitenkin välttämättömiä sijoittajien ja markkinoiden sääntelyviranomaisten edellyttämän avoimuuden vuoksi. On vaikea nähdä, miten komission ehdottama yksityisen yhtiön rahoitukseen sovellettavien avoimuusstandardien omaksuminen voisi ratkaista ongelman. Se olisi ainoastaan lisärasite yrityksille, jotka eivät koskaan ole etsineet tai eivät koskaan tule etsimäänkään ulkopuolista osakepääomaa.

3.3.3.2. Toinen ehdotus koskee yritysten kouluttamista osakeantiin liittyvän listalleottoesitteen laatimiseksi. On paikallaan korostaa, että esitteen laativat osakeantia markkinoivat eivätkä antia suunnittelevat yritykset ja että tilintarkastajat varmistavat esitteen lukujen oikeellisuuden ja oikean muodon. On toivottavaa, että näinkin pitkälle päässeille yrityksille on jo kertynyt korkeatasoista rahoitusalan osaamista. Muuten ne voivat törmätä vaikeuksiin pyrkiessään täyttämään julkiseen osakeyhtiömuotoon liittyvät jatkuvat vaatimukset.

3.3.4. Onko pk-yrityksillä mahdollisuus saada asiantuntija-apua, jota ne tarvitsevat valmistellessaan ensimmäistä julkista osakeantiaan?

3.3.4.1. Arvoltaan alle 100 miljoonan ecun julkiset osakeannit voivat osoittautua ongelmallisiksi, koska ne eivät juuri kiinnosta suuria sijoitusyhtiöitä. Eräissä tärkeimmissä rahoituskeskuksissa on arvoltaan melko vaatimattomia osakeanteja hoitavia sijoituspalveluyrityksiä, mutta niitä on vähän, ja tarvittavan avun ja tuen löytäminen voi osoittautua vaikeaksi. Myös osakeantia markkinoivan yrityksen nimi on tärkeä seikka, koska se on mahdollisten sijoittajien houkuttelemisen kannalta merkittävä tekijä. Itse asiassa nämä yritykset toimivat osakemarkkinoille hakeutuvien pk-yritysten eräänlaisena suodattimena tai valikoijana sekä ohjaajana, valmentajana ja avustajana. Talous- ja rahaliiton vuoksi kilpailu rahoitusmarkkinoilla kiristyy, ja pienehköjä osakeanteja kotimaansa ulkopuolellakin hoitamaan pystyvien sijoitusyritysten oletetaan täten yleistyvän.

3.3.5. Ovatko pk-yritykset halukkaita ja kykeneviä vastaamaan pörssiin listautumisen suurista kustannuksista, joita aiheutuu sekä ensimmäisestä julkisesta osakeannista että listalla pysymisestä?

3.3.5.1. Osakeanti aiheuttaa huomattavia kuluja. Tiedonannossa mainittu 20 prosentin osuus kootusta

pääomasta koskenee melko pientä osakeantia. NASDAQ:issa kulut ovat noin 7–9 prosenttia osakeannin arvosta. Erityistuen myöntäminen pk-yritysten ensimmäistä julkista ja arvoltaan vaatimatonta osakeantia varten ei liene hyödyllistä, koska kulut maksetaan vasta uuden pääoman keräämisen jälkeen. Pörssit eivät kuitenkaan suhtaudu myönteisesti tämänkaltaisiin anteihin, koska osakkeet eivät yleensä ole annin jälkeen likvidejä ja perittävien palkkioiden tasoa on vaikea perustella.

3.3.5.2. Kaikkein pienimmistä pk-yrityksistä vain muutamilla on tulevaisuudessa mahdollisuus profiloitua kansainvälisinä huipputeknologiayrityksinä. Toimiin tällaisten yritysten tarpeisiin vastaamiseksi on ryhdytty, ja niistä on paikallaan mainita kaksi:

- Lombardian (Italia) kauppakamareiden liitto on hiljattain luonut toissijaiset pääomamarkkinat yrityksille, joiden pääoma on vähintään 0,5 miljoonaa ecua,
- Irlannin pörssi loi tammikuussa 1997 kehittyville yrityksille suunnatut markkinat (*Developing Companies Market*). Kyseessä ovat viralliseen pörssilistaan verrattuna ehdoiltaan joustavimmat pääomamarkkinat, joilla tilinpäätösvaatimus koskee kolmen vuoden sijasta vuoden tarkastettua tilinpäätöstä. Lisäksi osakkeista ainoastaan 10 prosenttia on suunnattava yleisölle.

Vaikuttaa siltä, että tarvitaan lisää tämänkaltaisia toimia, joilla voidaan luoda pääsykustannuksiltaan suhteellisen alhaisia ”ensivaiheen” pääomamarkkinoita.

3.3.5.3. Edellä mainittujen esimerkkien lisäksi mainittakoon vielä Saksassa noin viidensadan pörssissä noteeraamattoman yrityksen osakkeilla käytävää sopimuskauppaa varten jo kauan toiminut *Freiverkehr*-järjestelmä.

3.3.5.4. Internet-markkinoiden edistäminen voisi olla hyödyllistä etenkin pienehköjen pk-yritysten osakkeiden kannalta. Australian pörssi (*Australian Stock Exchange, AS*) ilmoitti kesäkuussa 1997 aikovansa vuoden 1998 alussa avata ”vaihtoehtoiset pääomamarkkinat” (*Alternative Capital Market*), joilla kaikenkokoiset pörssissä listautumattomat yritykset voivat hankkia pääomaa Internetin välityksellä. Australian pörssi on laskenut, että maassa toimii noin miljoona pk-yritystä, joista kymmenellä prosentilla on todellisia kasvumahdollisuuksia. Niistä kaksi prosenttia voisi olla kiinnostunut hankkimaan ulkopuolista osakepääomaa. Markkinoille aikovien yritysten tulee käyttää neuvonantajina Australian pörssin hyväksymiä ulkopuolisia yrityksiä. Niiden tehtävänä on tarkastaa asiakasyritystensä Internetissä

julkaisemat tiedot. Osa tiedoista on pakollisia, mutta mitään niin monimutkaista kuin osakeantiin liittyvää listalleottoesitettä ei edellytetä.

3.3.5.5. Yhdysvalloissa esite vaaditaan, ja se tulee toimittaa elimelle nimeltä *Securities and Exchange Commission*. Yritykset kuitenkin määrittelevät itse osakkeiden hinnat, mikä aiheuttaa hämmennystä jälkimarkkinoilla. Vaikuttaa siltä, että suurin osa näin liikkeelle lasketuista osakkeista on tähän asti myyty yrityksen toimipaikan lähiseutujen sijoittajille.

3.3.5.6. Yhdysvalloissa on Internetin välityksellä tarjolla uusi ja entistä kehittyneempi keskisuurille yrityksille tarkoitettu osakeantimuoto, nk. *Public Venture Offerings*. Koottavan pääoman arvo vaihtelee tavallisesti 5–10 miljoonan dollarin välillä. Listalleottoesite tulee toimittaa Securities and Exchange Commissionille ja niiden jäsenvaltioiden valvontaviranomaisille, joissa osakkeita tarjotaan ostettavaksi. Tämän jälkeen osakeannin markkinointi on lähes vapaata. Osakkeiden merkintä on sallittu viidelle sijoituslaitokselle ja rajoittamattomalle määrälle yksityisiä sijoittajia. Kaupankäynti osakkeilla on kielletty 18 kuukautta liikkeellelaskupäivän jälkeen. Uutuutensa vuoksi tätä rahoitusmuotoa on vaikea hyödyntää. Ainoastaan yksi investointilaitos on suostunut julkaisemaan kaikkiaan neljän yrityksen tarjoukset, vaikka kiinnostuneita yrityksiä oli kaikkiaan 2000. Tällä rahoitusvälineellä vaikuttaisi kuitenkin olevan mahdollisuuksia.

3.3.5.7. Mikäli Euroopassa halutaan rohkaista samsuuntaista kehitystä, törmätään mm. ongelmaan, miten olisi järjestettävä riittävä sääntely ja valvonta ja miten estettävä petokset. Ei edes *Securities and Exchange Commission* pysty vielä antamaan yhtenäisiä sääntöjä. Voikin käydä niin, että nimenomaan komission tehtäväksi lankeaa ensimmäisenä käsitellä aihetta kattavasti. Toivottavasti se pystyy tällöin luomaan sääntökehysten, jonka perusteella pk-yrityksille voi kehittyä tarkoituksenmukaisia, avoimia ja rehellisiä osakemarkkinoita.

Komitea arvostaa komission myönteisiä pyrkimyksiä sähköisen kaupan alalla ja tukee niitä. Se toivoo, että komissio ja jäsenvaltiot ryhtyisivät tältä pohjalta ja toivottavasti yhdessä Yhdysvaltojen *Securities and Exchange Commissionin* kanssa pohtimaan sellaisen sääntökehysten luomista, joka mahdollistaisi osakkeiden tarjoamiseen sijoittajille Internetin välityksellä.

3.4. *Rajatylittävään osakekauppaan liittyvät esteet eurooppalaisilla pk-yrityksille suunnatuilla pääomamarkkinoilla*

3.4.1. Komission esittämät näkökohdat

3.4.1.1. Valuuttaan liittyvät ongelmat

Komitea on yhtä mieltä komission kanssa siitä, että euron käyttöönoton myötä ja sen rajat ylittävälle osakekaupalle antaman sysäyksen ansiosta valuuttaan liittyvät ongelmat ratkennevat. Tämä riippuu luonnollisesti yhteiseen rahaan alusta pitäen osallistuvien jäsenvaltioiden lukumäärästä, eikä asiaa voida tarkastella erillään EU:n taloudellisesta tilanteesta.

3.4.1.2. Arvopaperikaupan sääntely EU:n tasolla

3.4.1.2.1. Euroopan unionissa toimii kaikkiaan noin kahdeksantoista osakemarkkinaa ja valvontaelintä. Yhdysvalloissa tärkeimpiä tai ”kansallisia” osakemarkkinoita on kolme, joille kaikille on tyypillistä tehokkuus ja sekä sijoittajia että yrityksiä tyydyttävä toiminta. Kongressi sääti vuonna 1996 näillä markkinoilla kaupattavia osakkeita koskevan osavaltioita sitovan lain, jonka myötä Securities and Exchange Commissionista tuli maan ainoa sääntelyviranomainen. Euroopassa vallitseva hajanainen järjestelmä yhdessä täällä toimivien sijoituslaitosten kanssa ei voi kilpailla tehokkaasti yhdysvaltalaisen mallin kanssa.

3.4.1.2.2. Rahoituspalveluita koskeva yhteisön nykyinen lainsäädäntö sallii pääoman vapaan liikkuvuuden ja takaa sijoittautumisoikeuden. Jäsenvaltioiden valvontaviranomaisten sääntöjen yhdenmukainen tulkinta kuitenkin puuttuu kokonaan. Sijoituspalveluja koskevan lainsäädännön mahdollisuuksien epäyhtenäisen hyödyntämisen ohella tämä lienee olennaisin Euroopan unionin osakemarkkinoiden järjestämisen ongelma. Yhteinen raha ei yksin tarjoa ratkaisua, vaikka ratkaisu sitä edellyttääkin. Todellisuudessa rahoituspalveluala ei nykyisen lainsäädännön ja määräysten vallitessa saa yhteisen rahan tarjoamaa täyttä hyötyä.

3.4.1.2.3. Listalleottoesitettä koskevan direktiivin määräykset aiheuttavat erityisongelmia toisen jäsenvaltion markkinoille pyrkiville yrityksille. Kyseinen direktiivi ei sisällä 12 artiklan mukaisesti laaditun säännellyille markkinoille pääsyyn oikeuttavan esitteen automaattis-

ta vastavuoroista tunnustamista koskevia määräyksiä, vaikka esite olisikin toimivaltaisen viranomaisen tarkastama. Osa tarkastusviranomaisista on valmis myöntämään tarkastustodistuksen mutta osa ei. Jäsenvaltioiden sääntelyjärjestelmien kirjavuus kuvastaa eroja direktiivin artiklojen tarjoamien vaihtoehtojen täysin laillisessa siirtämisessä osaksi jäsenvaltioiden lainsäädäntöä eikä helpota lainkaan vastavuoroisesta tunnustamisesta sopimista esitedirektiivin 21 artiklan 1 kohdan nojalla.

3.4.1.2.4. Kuten kohdassa 3.2.9 todettiin, huomattavia vaikeuksia aiheuttaa myös se, että osa viranomaisista edellyttää esitteen kääntämistä ja lisätietoja paikallisesta tuloverotuksesta, liikkeellelaskijan rahoituspalvelut kyseisessä jäsenvaltiossa takaavista rahoituslaitoksista ja sijoittajille osoitettujen ilmoitusten julkaisutavasta. Käytännössä tämä on pienehköille osakeantia suunnitteleville yrityksille lähes mahdoton taakka.

3.4.1.2.5. Edellä kuvaillun kaltaisten epäkohtien salliminen vaarantaa osittain yhteiseen rahaan liittyviä etuja ja aiheuttaa Euroopan pääomamarkkinoille haittaa Yhdysvaltoihin verrattuna. Tehokkuuden lisäksi Yhdysvaltojen pääomamarkkinat tarjoavat yrityksille vaihtoehtoja ja laajentavat sijoittajien mahdollisuuksia. Tämä näyttää johtuvan pääasiassa avoimuuden takaavasta ja kilpailua edistävästä sääntelykehiksestä. Se puolestaan lisää markkinoiden kokoa ja alentaa kustannuksia sekä sijoittajien että pääomaa etsivien yritysten osalta. Vaikka Euroopan unionissa onkin yleiset rahoitusmarkkinoita ja -palveluja koskevat yhteiset säännöt, ne ovat kuitenkin erittäin monimutkaisia, ja jäsenvaltioiden täydentävä lainsäädäntö hankaloittaa niitä entisestään. Lisäksi niiden valvonnasta vastaavat jäsenvaltioiden valvontaviranomaiset.

Komission ja jäsenvaltioiden on harkittava, rohkaiseeko nykyinen lainsäädäntö ja sääntelykäytäntö pääomamarkkinoiden tarpeellista syventämistä, ja ryhdyttävä toimiin tilanteen ja etenkin listalleottoesitettä koskevan direktiivin korjaamiseksi. Direktiivin muokkaaminen toimivaksi välineeksi ei vaadi huomattavia muutoksia mutta edellyttää, että eräät jäsenvaltiot luopuvat osasta niiden nyt nauttimia lainsäädäntöön liittyviä vaihtoehtoja, jotka periytyvät ajalta, jolloin rahoitusmarkkinat olivat luonteeltaan nykyistä jäsenvaltiokeskeisempiä. Koska *Securities and Exchange Commissionin* kaltaisen eurooppalaisen sääntelyelimen perustaminen on

lähitulevaisuudessa epävarmaa, tulee jäsenvaltioissa toteutettavan toimeenpanon yhdenmukaisuuteen panostaa nykyistä enemmän.

3.4.1.3. Jäsenvaltioiden lakien ja käytäntöjen väliset erot

3.4.1.3.1. Verotus

Vaikka komissio on oikeassa todetessaan, että kaksinkertainen verotus on käytäntönä useimmissa tapauksissa, se ei kuitenkaan päde kaikissa jäsenvaltioissa. Kahdella jäsenvaltiolla on omat erityisongelmansa. Tiedon puute jäsenvaltioiden välisistä eroista näyttää kuitenkin aiheuttavan enemmän vaikeuksia kuin vallitsevat erot.

Komissio voisi harkita tämän puutteen korjaamista laatimalla kattavan oppaan tai kannustamalla sellaisen laatimista.

3.4.1.3.2. Kirjanpitonormit

Komitea on komission kanssa samaa mieltä siitä, etteivät kirjanpitonormit aiheuta merkittäviä ongelmia. Sijoitus-analytikoille, jotka ovat tärkeimpiä yrityksiä koskevan ”julkisen” tiedon lähteitä, olisi kuitenkin hyödyllistä, että kirjanpidossa noudatettaisiin nykyistä useammin kansainvälisiä kirjanpitonormeja. Tämä seikka kuuluu kuitenkin jäsenvaltioiden pörsseille eikä komissiolle. Jotta tähän päästäisiin, on eräiden jäsenvaltioiden, kuten periaatteessa on sovittu, muutettava lainsäädäntöään siten että yrityksillä on lupa soveltaa kansainvälistä kirjanpitoikäytäntöä. Ilmeisesti näin ollaan jo tekemässä, ja toteutusta tulisikin kiirehtiä.

3.4.1.3.3. Yritysjohtaminen

3.4.1.3.3.1. Olisi hyödyllistä keskustella unioninlaajuisesti, millä tasolla yritysjohtamista olisi tarpeen standardoida. Lainsäädännöllisten keinojen sopivuutta on tässä yhteydessä kuitenkin paikallaan epäillä, etenkin koska sellaisen direktiivin säätäminen, jonka neuvosto voisi hyväksyä, tai jäsenvaltioiden määräysten yhtenäistämisen on epätodennäköistä.

3.4.1.3.3.2. Ensimmäinen ongelma on yritysjohtamisen asianmukainen määrittely. Komissiolle laatimassaan selvityksessä Ernst & Young määrittelevät sen erittäin laajasti ”yrityksen toimintaa ja yritystoiminnan valvontaa tietynä aikana ja tietyssä paikassa hallitseviksi säännöiksi”. Pyrkimys soveltaa tätä määrittelyä lainsäädännön pohjaksi voi Euroopan tasolla osoittautua erittäin vaikeaksi, kun otetaan huomioon, että joissain jäsenvaltioissa ei edes yritysjohtamisen tärkeimpiä perusteita ole erityisesti kehitelty. Vaarana on, että nopeasti muuttuvan liiketoimintaympäristön yritysjohtami-

selta edellyttämää joustavuutta rajoitettaisiin tarpeettomasti ja aiheutettaisiin siten lisähaittaa Euroopan pyrkimyksille kilpailla muun maailman kanssa.

3.4.1.3.3.3. Toimintaohjeiltakin tulee voida edellyttää tiettyä joustavuutta, mikäli niiden ei haluta olevan pienten yritysten kannalta tarpeettoman tiukkoja. Eräs eurooppalainen arvopaperipörssi soveltaa jo nyt yritysjohtamiseen periaatteita, jotka niiden yritysten, joiden osakkeilla kauppaa käydään, tulee täyttää nyt ja tulevaisuudessa:

- yrityksen hallituksessa tulee olla vähintään kaksi itsenäistä jäsentä (tämä sulkee pois yrityksen tai sen tytäryhtiöiden johtajat, työntekijät ja ne osakkeenomistajat, joilla on yli 20 prosentin hyötyosuus, sekä kaikki, jotka ovat jostain syystä esteellisiä),

- yritykseen tulee perustaa täysin riippumattomista johtajista koostuva ”palkkakomitea”, joka noudattaa parhaimpia kansainvälisiä käytäntöjä johtajien ja yritysjohtajien palkoista ja kannusteista päättäessään,

- yrityksen tulee perustaa pääasiassa riippumattomista johtajista koostuva pysyvä tilintarkastuskomitea,

- tilintarkastuskomitean kaltaisen enemmistöltään itsenäisen elimen tulee jatkuvasti seurata osapuolten välisiä kauppia sekä tilanteita, joissa voi ilmetä eturistiriitoja.

3.4.1.3.3.4. Mikäli muut eurooppalaiset arvopaperipörssit laatisivat edellisen kaltaisia sitovia sääntöjä julkisten osakeyhtiöiden osalta, ainakin yritysjohtajien yleiseen toimintaan liittyvät ongelmat saataisiin pitkälti ratkaistua. Muita ongelmia voi ilmetä tulevaisuudessa. Kun otetaan huomioon aiheen suhteellinen tuoreus, voisi asteittaisen ja ainoastaan mahdollisiin väärinkäyttöihin puuttuvan lähestymistavan soveltamisesta olla hyötyä. Asioihin puuttumisessa olisi mieluiten käytettävä muita keinoja kuin lainsäädäntöä.

3.4.1.3.4. Yhteisösjoihtajat

Euroopassa on vain harvoja pääoman tuottoon perustuvia eläkerahastoja, ja eräissä jäsenvaltioissa rahastojen sijoituspolitiikka on hyvin rajallista. Nämä ovat kaksi perussyötä siihen, että riskipääomasijoituksille on tarjolla muita vähemmän rahoitusta. Eurooppaan ensi vuosisadalla kohdistuvien väestöongelmien vuoksi edellä mainitun kaltaisia eläkerahastoja on todennäköisesti perustettava lisää. Tuloksensa maksimoimiseksi rahas-

tojen tulee saada huomattavista riskipääomasijoituksista mahdollisimman suuret voitot. Komitea on yhtä mieltä komission kanssa merkityksestä, joka yhteisösijoittajien investoinneilla on näiden markkinoiden menestymiselle, ja välttämättömyydestä poistaa eläkerahastojen sijoituksilta ylimääräiset ja turhat rajoitukset.

Eläkerahastojen tulisi tarkasti valvottujen ja asianmukaisten takuiden puitteissa saada vapaasti laatia rahastojen jäsenten etua parhaiten palvelevia sijoitusstrategioita.

4. Muuta huomionarvoista

4.1. Rajallinen ”säännelty markkinat” -käsite

4.1.1. Oikeudellinen käsite ”säännelty markkinat” koskee ainoastaan sijoituspalvelujen pääoman riittävyttä koskevia direktiivejä eikä EU:n muita rahoituspalveludirektiivejä. Tästä voi seurata mm. että:

- i) myytäväksi annetut osakkeet voidaan itse asiassa luokitella listaamattomiksi arvopapereiksi, vaikka niiden tuleekin täyttää samat tai tiukemmat valvontaan ja avoimuuteen liittyvät määräykset kuin ”virallisessa” arvopaperipörssissä;
- ii) mikäli arvopaperit luokitellaan ”listaamattomiksi”, rahoituspalveluyritykset voivat joutua soveltamaan vakavaraisuussuhteen määrittelyssä nollapainotusta ja rajoittamaan yhteisösijoituksia;
- iii) sijoitusyhtiöt, jotka harjoittavat arvopapereihin kohdistuvaa yhteistä sijoitustoimintaa (yhteisösijoitusyritykset) voivat, direktiiviin 85/611/ETY perustuvien jäsenvaltioiden lakien niin salliessa joutua varmistamaan, että kyseisillä säännellyillä markkinoilla noudatetaan ”riittävää huolellisuutta” ennen ko. markkinoilla tarjottaviin osakkeisiin sijoittamista;
- iv) direktiiviä 88/627/ETY, joka koskee tietoja, jotka on julkistettava, kun huomattava osuus pörssiyrityksestä on hankittu tai luovutettu, ei voida soveltaa. Direktiivin soveltaminen aiheuttaisi tilanteen, jossa kyseisillä markkinoilla listatusta yrityksestä voitaisiin hankkia huomattava osuus ilman, että ostaja olisi velvollinen ilmoittamaan asiasta kyseiselle yritykselle tai markkinoille.

4.1.2. Komissio on ilmeisesti olettanut määritelmän ”säännelty markkinat” sisältävän ajatuksen markkinoi-

den luotettavuuden varmentamisesta. Kun tähän yhdistetään niitä yrityksiä koskevat tiukat määräykset, joiden osakkeilla kauppaa käydään, on selvästi väärin, että sovellettavat tai sääntelyviranomaisten pätevänä pitämät säännöt ovat ”virallisia arvopaperipörssijä” koskevia sääntöjä tiukempia. Komissiota pyydetään selvittämään, miten tämä poikkeavuus voitaisiin oikaista.

4.2. Yhdysvalloista kerätyt kokemukset

4.2.1. Huolimatta Yhdysvaltojen ja Euroopan unionin huomattavista taloudellisista ja yhteiskunnallisista eroista vaikuttaa siltä, että Yhdysvaltojen kokemuksista voitaisiin oppia pk-yritysten tilanteen parantamiseksi etenkin rahoituksen ja yritysneuvonnan osalta. Näin voitaisiin osaltaan edistää uusien yritysten ja siten työpaikkojen luomista.

4.2.2. Uusien aloitteiden omaksuminen ja nykyisten rakenteiden mukauttaminen Yhdysvaltojen kokemusten pohjalta ei merkitse sitä, että koko Eurooppa hyötyisi yrittäjyydestä. Niin ei myöskään käy Yhdysvalloissa. Innovatiivisen teollisuuden ja palvelujen (joiden erottaminen toisistaan käy yhä vaikeammaksi) kasvu näyttää keskittyvän osaamiskeskuksiin, jotka sijaitsevat pääasiassa korkeakoulujen ympäristössä tai Washington D.C.:n länsiosien kaltaisilla seuduilla.

4.2.3. Uusien yritysten suhteellisen suuri syntyvyys on osittain Yhdysvaltojen kulttuurille tyypillinen piirre, koska yrittäjähenkisyys, itsenäisyys ja joustavuus ovat amerikkalaisille yleisiä piirteitä. Euroopassa yrittäjähenkisyyden lisääminen koulutusjärjestelmän avulla (mihin komissio näyttää pyrkivän) kestää ainakin yhden sukupolven.

4.2.4. Euroopan julkisviranomaisten on pyrittävä politiikallaan edistämään uusien yritysten syntymistä ja vähentämään viiden ensimmäisen toimintavuoden aikana tapahtuvia yrityskuolemia alle Yhdysvaltojen lukujen sekä tarjoamaan yhä useammalle yritykselle mahdollisuudet kasvaa keskikokoiseksi.

4.2.5. Tavoitteena tulee olla neuvonnan tarjoaminen etenkin uusille pk-yrityksille. Jäsenvaltiot päättävät mieluiten ensin työmarkkinaosapuolia kuultuaan itse siitä, huolehtivatko neuvonnasta valtion viranomaiset, sopimusneuvojat tai muut osapuolet. Neuvonnassa tulisi kuitenkin varmistaa, että sen ”siirtovaikutus” jää mahdollisimman pieneksi. Toisin sanoen neuvonnan ei pitäisi aiheuttaa epäoikeudenmukaista lyhytkestoista kilpailuetua.

5. Komission päätelmien pohdintaa

5.1. Komission tiedonannossa esitetyt päätelmiä on mahdoton kyseenalaistaa. Voidaan ainoastaan todeta, että prosessi voi olla pitkä pk-yritysten aidon osakekulttuurin luomiseksi. Lainsäätäjien ja jäsenvaltioiden sääntelyviranomaisten pyrkimykset poistaa turhat esteet ovat myönteisiä, ja näin prosessi voi helpottua. Erityisen välttämätöntä on, etteivät sääntelyyn liittyvät ongelmat hidasta tai jopa estä arvopaperimarkkinoiden innovaatiota. On muistettava, että arvopaperilakien ja sääntelyviranomaisten päätarkoituksena on:

- säännellä osakekauppiaan ja asiakkaan suhdetta siten, ettei viimeksi mainittu joudu kärsimään epäoikeudenmukaisesta kohtelusta tai petoksesta,
- suojella sijoittajia laajasti petoksilta ja markkinoiden manipuloinnilta.

5.2. Tämä ei merkitse sijoittajien suojelua markkinariskeiltä eikä markkinoiden tiettyjen kansallisten etujen turvaamista. Edellä mainittu on yhä vaikeampaa nykyisillä maailmanlaajuisilla rahoitusmarkkinoilla.

5.3. Osakemarkkinoiden perustehtävä talouselämässä on ohjata passiiviset säästöt tuottaviin sijoituksiin. Nykytilanteessa sijoitusyhtiöt eivät voi taata markkinoilla parasta mahdollista likviditeettitasoa, koska jäsenvaltioiden sääntelyviranomaiset ja lainsäätäjät suhtautuvat rajoittavasti listalleottoesitteiden hyväksymiseen, julkisen liikkeellelaskun määrittelyyn ja ns. euro-arvopapereihin (ks. tarjousesitteitä koskevan direktiivin 89/298/ETY 3 artiklan f kohta). Komission tulee varmistaa, että direktiivin kyseistä artiklaa sovelletaan jäsenvaltioiden lainsäädännössä oikein.

5.4. Uusien yritysten ja työpaikkojen määrän maksimoimiseksi Euroopassa amerikkalaisittain tehokkaiden, mutta omat yhteiskunnalliset erityispiirteensä säilyttävien rahoitusmarkkinoiden avulla tarvitaan:

- lisää kunnollisia yrityksiä pyrkimään osakemarkkinoille. Tämä merkitsee yritysten kokonaislukumää-

rän lisäämistä sekä varmistamista, etteivät ne kärsi rahoituspulasta ja että niillä on käytettävissään pätevää neuvontaa. Lisäksi on varmistettava, ettei liiallinen sääntely hidasta yritysten kehittymistä ja että ne voivat järjestää innovaatioidensa oikeudellisen suojan entistä helpommin,

- osakepääomavirtojen lisäämisen rohkaisemista yrityksen kaikissa kehitysvaiheissa,
- ”osakemarkkinahautomojen” järjestämistä – todennäköisesti aluetasolla – uusille yrityksille, joiden avulla ne voivat siirtyä laajemmille jäsenvaltioiden ja Euroopan markkinoille saavutettuaan sopivan kehitystason, sekä Internetin tarjoamien käyttömahdollisuuksien varmistamista,
- eurooppalaisen arvopaperilainsäädännön uudistamista avoimuuden ja kilpailun lisäämiseksi ja aidosti eurooppanlaajuisen rahoituspalvelualan tehokkaan toiminnan mahdollistamiseksi.

5.5. Komitea toteaa, että tietyillä jäsenvaltioilla on jo täysin riittävät keinot edellä käsiteltyjen ongelmien ratkaisemiseksi ja että lisää keinoja otettaneen käyttöön Eurooppa-neuvoston marraskuussa 1997 järjestetyn ylimääräisen työllisyyskokouksen tuloksena. Sen suositusten tavoitteena on rohkaista yleisen toimintakehyksen luomista pk-yritysten kehityksen helpottamiseksi ja uusien työpaikkojen luomiseksi koko Euroopan unionin alueella täyttämällä nykyisen toimintakehyksen aukot. Näiden toimien toteuttamistapa riippuu kunkin jäsenvaltion perinteistä ja rakenteista.

6. Lisähuomioita

6.1. Komitea ilmaisee tyytyväisyytensä komission tiedonannossa ”Riskipääoma: avain työpaikkojen luomiseen Euroopassa”⁽¹⁾ esitettyihin toimintalinjoihin. Komitea toteaa myös, että monet aloitteet ovat tässä lausunnossa esitetyn lähestymistavan mukaisia. Komitea hyväksyy esitetyt näkemykset ja toivoo, että sitä kuullaan jatkossakin alan toimintalinjoja kehiteltäessä.

⁽¹⁾ KOM(98) 522 lopull.

Bryssel 27. toukokuuta 1998.

Talous- ja sosiaalikomitean

puheenjohtaja

Tom JENKINS

Talous- ja sosiaalikomitean lausunto aiheesta ”Ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi moottoriajoneuvojen ja niiden perävaunujen renkaista ja renkaiden asentamisesta annetun neuvoston direktiivin 92/23/ETY muuttamisesta”⁽¹⁾

(98/C 235/05)

Neuvosto päätti 6. tammikuuta 1998 Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 100 a artiklan nojalla pyytää talous- ja sosiaalikomitean lausunnon edellä mainitusta ehdotuksesta.

Asian valmistelusta vastannut teollisuus-, kauppa-, käsiteollisuus- ja palvelujaosto antoi lausuntonsa 6. toukokuuta 1998. Esittelijä oli Edoardo Bagliano.

Talous- ja sosiaalikomitea hyväksyi 27.–28. toukokuuta 1998 pitämässään 355. täysistunnossa (toukokuun 27. päivän kokouksessa) seuraavan lausunnon. Äänestyksessä annettiin 101 ääntä puolesta kahden pidättyessä äänestämästä.

1. Johdanto

1.1. Komission tekemällä direktiiviehdotuksella korjataan puute, joka ilmenee tieliikenteen aiheuttamasta melua koskeissa aiemmin hyväksytyissä toimissa.

1.2. Moottoriajoneuvojen sallitusta melutasosta annettu direktiivi 70/157/ETY on muotoiltu siten, että siinä korostetaan – ja siten rajoitetaan – vain pakojärjestelmästä ja ajoneuvon mekaanisista osista peräisin olevaa melua. Nämä olivatkin aikanaan pääasialliset melulähteet.

1.2.1. Edellä mainittua direktiiviä seuranneen teknisten vaatimusten tiukentumisen tuloksena näistä lähteistä peräisin oleva melu on vähentynyt, mutta samaan aikaan on tullut esille meluongelma, joka aiheutuu renkaiden kosketuksesta tienpintaan.

1.3. Tämä todetaan edellä mainitun direktiivin 70/157/ETY viimeisimmän muutoksen (direktiivi 92/97/ETY, 19. joulukuuta 1992) 4 artiklassa, jossa neuvosto pyytää komissiota laatimaan ehdotuksen renkaiden kosketuksesta tienpintaan aiheutuvan melun rajoittamisesta siten, että kyseiset vaatimukset sopivat yhteen turvallisuusvaatimusten kanssa. Käsiteltävä direktiiviehdotus täyttää tämän tehtävän.

1.3.1. Kyseessä on muutos moottoriajoneuvojen ja niiden perävaunujen renkaista ja renkaiden asentamisesta annettuun direktiiviin 92/23/ETY, jonka aiheena ei kuitenkaan ollut melu. Direktiivissä määritellään mittaussuunnitelma, jonka avulla voidaan mitata renkaiden aiheuttama vierintämelu sekä eri rengastyypin sallitut enimmäisarvot.

2. Yleistä

2.1. Direktiiviehdotuksen soveltamisala kattaa sekä henkilöautoihin (M1-luokan ajoneuvot) että raskaisiin ja kevyisiin hyötyajoneuvoihin (M2-, M3-, N1-, N2 ja N3-luokan ajoneuvot) ja niiden perävaunuihin asennettavat kaikentyyppiset renkaat. Soveltamisalan ulkopuo-

lulle jäävät muuhun kuin henkilöiden tai tavaroiden kuljetukseen suunnitellut ajoneuvot, jotka voivat kuitenkin satunnaisesti käyttää tieinfrastruktuuria (esim. maatalouskäyttöön tarkoitetut traktorit).

2.1.1. Komissio on ottanut huomioon tämän laajan soveltamisalueen ja kehittänyt yhteisen mittaussuunnitelman ehdottaen kuitenkin eri ajoneuvoluokille erilaisia suurimpia sallittuja melutasoja. Tasot on määritetty kussakin luokassa seuraavasti:

- henkilöautot: renkaan nimellislevyden mukaan (tällöin otetaan huomioon rajoitukset, jotka liittyvät ohjattavuuteen ja erikoiskäyttöön);
- hyötyajoneuvot: renkaan käyttöluokan mukaan (tavallinen, talvikäyttö, erikoiskäyttö).

2.1.2. Näin on pyritty määrittämään vaatimukset, joiden tavoitteena on renkaiden ja tienpinnan kosketuksesta aiheutuvan vierintämelun rajoittaminen siten, että noudatetaan turvallisuusehtoja.

2.1.3. Erilaisia tiepinnoitteita (tai toisaalta erilaisia sääolosuhteita) vastaavat melutasot eivät sen sijaan kuulu renkaiden tavoitin direktiivin tavoitteisiin. Komitea muistuttaa, että 19. joulukuuta 1992 annettu direktiivin 92/97/ETY kahdennessatoista perustelukappaleessa todetaan, että teiden vaatimustenmukaisuuden objektiivisten perusteiden luomiseen tarvittavien numeeristen raja-arvojen määrittämiseksi on tarpeen jatkaa tutkimuksia.

3. Aikataulu

3.1. Direktiiviehdotuksen mukaan määräykset tulevat voimaan 1. lokakuuta 2001. Tämä koskee kaikkia markkinoille laskettuja uusia rengastyyppejä sekä uusia ajoneuvoja, joihin tulee asentaa vain kyseisten määräysten mukaiset renkaat.

3.2. Lokakuun 1. päivästä 2005 kaikkien markkinoille laskettujen renkaiden tulee olla direktiiviehdotuksen määräysten mukaiset.

⁽¹⁾ EYVL C 30, 28.1.1998, s. 8.

3.3. Direktiiviehdotuksen määräysten ulkopuolelle jäävät:

- renkaat, jotka on tarkoitettu asennettavaksi ennen 1. lokakuuta 1980 ensirekisteröityihin autoihin;
- väliaikaisesti käytettävät vararenkaat, renkaat, joiden nopeusluokka on alle 80 km/h, sekä renkaat, joiden vanteen nimellishalkaisija on enintään 254 mm.

4. Huomioita

4.1. Käytetyn mittausmenetelmän mukaan renkaiden vierintämelu todetaan normalisoidulla tienpinnalla ajoneuvon nopeuden ollessa 80 km/h, vaihte vapaalla ja moottori sammutettuna.

4.1.1. Näissä määräyksissä tarkoitettavilla toimilla on paras mahdollinen vaikutus, kun pyritään vähentämään autoliikenteen aiheuttamaa melua taajama-alueiden ulkopuolella ja sujuvassa liikenteessä.

4.1.2. Sen sijaan jää tarkistamatta renkaiden aiheuttama melu kiihdytys- ja jarrutusvaiheessa. Nämä tilanteet toistuvat useasti kaupunki- ja ruuhkaliikenteessä. Komitea myöntää toisaalta, ettei tällä hetkellä ole olemassa sellaista vahvistettua koemenettelyä, joka kattaisi tämän tärkeän ongelmakentän.

4.2. Direktiiviehdotuksessa määrättyjä arvoja korkeampia meluarvoja voidaan perustella teknisillä ratkaisuilla, joilla taataan renkaiden suorituskyky erityisolosuhteissa kuten lumisilla tai auratuilla teillä.

4.2.1. Poikkeavat raja-arvot ovat perusteltuja myös (henkilöautojen) renkailla, joiden ominaisuuksien tulee käydä yksiin sen ajoneuvon suorituskyvyn kanssa, johon ne asennetaan. Näin pyritään takaamaan mahdollisimman hyvä ajoturvallisuus. Komitea kannattaa tätä näkemystä.

4.3. Ehdotettuja melutasoja on tasapainotettu, sillä vaikka ne edellyttävät rengasteollisuudelta merkittäviä ponnistuksia, ne ovat teknisesti toteutettavissa määräjassaa.

4.3.1. Nämä tasot vastaavat lisäksi odotuksia, joita väestöllä on autoliikenteen aiheuttaman melun vähentämiseksi suunnatuista toimista, ja ne antavat oman

panoksensa autoteollisuuden jo toteuttamiin parannuksiin.

4.4. Direktiiviehdotuksessa annettujen määräysten voimaantulon määräajat vastaavat aikaa, jonka rengasteollisuus tarvitsee sopeutuakseen määräyksiin.

4.4.1. Neuvoston on kuitenkin tarkistettava yhdessä alan teollisuuden kanssa näiden määräysten mukaisten renkaiden saatavuus kaikkiin vuonna 2001 valmistettaviin autoihin. Kyseisen ajankohdan jälkeen tulee asentaa vain tämän direktiiviehdotuksen raja-arvoja noudattavia renkaita.

4.4.2. Komitea pitää realistisena, että uusilla rekisteröidyillä ajoneuvoilla (vanhat mallit) on määräaikaan nähden noin kahden vuoden siirtymäkausi (2003). Vuotta 2001 pidetään kuitenkin viiteajankohtana uusien ajoneuvojen hyväksymiselle (uudet mallit).

4.5. Tärkeää on, että komissio ilmoittaa näiden määräysten olevan ensimmäinen askel renkaiden ja tienpinnan kosketuksesta aiheutuvan melun torjunnassa ja että määräyksiä on tulevaisuudessa tarkistettava niiden markkina- ja ympäristövaikutusten valossa.

4.5.1. Asiakirjan perusteluissa esitetty toteamus tulisi kuitenkin sisältyä myös itse direktiiviehdotukseen johdanto-osan kuudentena perustelukappaleena:

”säännökset renkaiden ja tienpinnan kosketuksesta aiheutuvan melun vähentämiseksi ovat ensimmäinen askel tästä lähteestä aiheutuvan melun vähentämiseksi; säännöksiä on tulevaisuudessa tarkistettava ottaen huomioon vaikutukset sekä markkinoihin että ympäristöön, ja tiepinnoitteen merkityksen kasvaminen melun lähteenä,”

Tämä ehdotettu perustelukappale liittyy kohdassa 2.1.3 mainitun direktiivin 92/97/ETY kahdenteentoista perustelukappaleeseen.

5. Päätelmä

Komitea kannattaa direktiivin tavoitteita ja suosittaa erityisesti, että:

- kohdassa 4.4 esitetyt näkökohdat otetaan huomioon;
- erillisessä perustelukappaleessa ilmaistaan korostetusti hyväksytyjen toimien tehokkuuden tarkistamisen välttämättömyys.

Bryssel 27. toukokuuta 1998.

Talous- ja sosiaalikomitean

puheenjohtaja

Tom JENKINS

Talous- ja sosiaalikomitean lausunto aiheesta ”Ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi keksintöjen hyödyllisyysmallisuoja koskevan lainsäädännön yhdensuuntaistamisesta”⁽¹⁾

(98/C 235/06)

Neuvosto päätti 13. tammikuuta 1998 Euroopan yhteisöjen perustamissopimuksen 100 a artiklan mukaisesti pyytää talous- ja sosiaalikomitean lausunnon edellä mainitusta ehdotuksesta.

Asian valmistelusta vastannut teollisuus-, kauppa, käsiteollisuus- ja palvelujaosto antoi lausuntonsa 6. toukokuuta 1998. Esittelijä oli Manuel Ataíde Ferreira.

Talous- ja sosiaalikomitea hyväksyi 27.–28. toukokuuta 1998 pitämässään 355. täysistunnossa (toukokuun 27. päivän kokouksessa) seuraavan lausunnon äänin 102 puolesta, 2 vastaan kolmen pidättyessä äänestämästä.

1. Taustatietoja

1.1. Lausunnon aiheena on komission esittämä ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi keksintöjen hyödyllisyysmallisuoja koskevan lainsäädännön yhdensuuntaistamisesta⁽²⁾.

1.2. Ennen ehdotuksen tekemistä on julkaistu vihreä kirja ”Hyödyllisyysmallien suojeleminen sisämarkkinoilla”⁽³⁾, josta myös TSK on antanut lausunnon⁽⁴⁾.

1.3. Kyseessä on siis erittäin harkittu lainsäädäntöprosessi, johon ovat osallistuneet useat toimivaltaiset tahot ja asiasta kiinnostuneet organisaatiot.

1.4. Komitea korostaa jo tässä vaiheessa hyödyllisyysmallin merkitystä tekniselle ja teolliselle innovaatiolle sekä erityisesti pk-yrityksille ja näin ollen unionin kehitykselle.

2. Komission ehdotus – Yleistä

2.1. Komission ehdotus perustuu yhtäältä yleisluonteisiin oletuksiin ja toisaalta komission eräissä jäsenvaltioissa toteuttamaan kyselyyn siitä, miten hyödyllisyysmallisuoja todellisuudessa toimii.

2.2. Ensimmäinen yleisluonteinen oletamus liittyy ajatukseen, että ”jäsenvaltioiden henkiselle omaisuudelle myöntämää suojaa saatetaan käyttää estämään tavaroiden vapaata liikkuvuutta”⁽³⁾, mihin viitataan perustamissopimuksen 3 artiklan f ja h kohdassa, jotka

viitoittavat tietä tavoitteena olevalle lainsäädäntöjen yhdensuuntaistamiselle.

2.3. Tämän vuoksi komissio on valinnut – onnistuneesti – tekemänsä ehdotuksen oikeudelliseksi perustaksi yhteisön lainsäädännöstä perustamissopimuksen 100 artiklan.

2.4. Komissio mainitsee tarpeen toteuttaa toimenpiteitä, joiden tarkoituksena on ”parantaa yhteisön alueella tehtyihin pieniin keksintöihin perustuvien tavaroiden vapaan liikkuvuuden avoimuutta yhteisön alueella ja välttää kilpailun vääristyminen toisistaan eroavien tai puutteellisten kansallisten lainsäädäntöjen vuoksi”⁽⁵⁾ sekä ”parantaa sellaisten yhteisön yritysten oikeudellista asemaa, jotka harjoittavat jatkuvasti innovatiivista toimintaa ja mukauttavat tuotantoaan, ja lujittaa niiden kilpailukykyä maailmanmarkkinoilla keksintöjen hyödyllisyysmallisuojan avulla, joka soveltuu erityisen hyvin pienten ja keskisuurten yritysten tarpeisiin”⁽⁵⁾.

2.5. Komissio tekee edellä kohdassa 2.1 mainitun kyselyn pohjalta johtopäätöksen, jonka mukaan ”on todellinen tarve suojata keksintöjä hyödyllisyysmallien avulla, koska patenttisuoja ei ole mukautettu koskemaan tietynlaisia keksintöjä, kuten pieniä teknisiä keksintöjä”⁽⁶⁾.

2.6. Komitealla on ollut tilaisuus lausua mielipiteensä komission tutkimuksista ja kyselyistä, joihin se suhtautuu edelleen epäillen ja katsoo, etteivät ne ole ”niin luotettavia kuin niiden laatijat väittävät”⁽⁷⁾.

2.7. Komitea on lainsäädäntöprosessin perimmäisestä oletuksesta – jonka mukaan teollisen omaisuuden suojaksi on ehdottomasti luotava patentin oheen toisenlainen järjestelmä – edelleen samaa mieltä kuin

⁽¹⁾ EYVL C 36, 3.2.1998.

⁽²⁾ KOM(97) 691 lopull., EYVL C 36, 3.2.1998.

⁽³⁾ KOM(95) 370 lopull.

⁽⁴⁾ EYVL C 174, 17.6.1996.

⁽⁵⁾ KOM(97) 691 lopull., EYVL C 36, 3.2.1998, s. 3, kohta 3.

⁽⁶⁾ KOM(97) 691 lopull., EYVL C 36, 3.2.1998, s. 4, kohta 6.

⁽⁷⁾ EYVL C 174, 17.6.1996, kohta 5.5.

aikaisemmassa lausunnossaan: ”Näistä kansallisista ‘lyhytkestoisista patenteista’ voidaan oppia, että ensisijainen vaatimus Euroopassa on tehostaa patenttisuojaa (nopeuttaa sitä ja vähentää sen kustannuksia) ennemminkin kuin luoda yhteisön tasolle täydentävä suoja (hyödyllisyysmallisuoja)”⁽¹⁾. Komitea painottaa komission pyrkimyksiä tutkia patentin antamaa suojaa⁽²⁾. Mainittakoon myös, että komissio valmistelee tiedonantoa yhteisön patentista.

2.8. Komitea muistuttaa vielä kerran, että ongelmaksi muodostunutta tarvetta suojata tekniset innovaatiot muutoin kuin keksintöä suojaavalla patentilla on käsiteltävä Euroopan unionin T&K-politiikkaan liittyvän strategian yhteydessä.

2.8.1. Näin ollen on tärkeää tehdä johtopäätöksiä unionin suurten kilpailijoiden kokemuksista, koska unioni on kilpailijoistaan jäljessä.

2.8.1.1. Yhdysvallat ei ole ottanut käyttöön hyödyllisyysmallia, mutta sieltä saadut kokemukset osoittavat, että ”on tarpeen luoda tehokkaampi patenttijärjestelmä siten, että vähennetään järjestelmän haittoja tarkastus- ja myöntämisaikoja lyhentämällä sekä kuluja pienentämällä”⁽³⁾.

2.8.1.2. Japanista saadut kokemukset puolestaan osoittavat, kuten komitea on jo todennut, että suojalta tulisi edellyttää *sub judice* kolmiulotteisuutta ja sen tulisi olla kestoaltaan patenttia huomattavasti lyhytikäisempi (kuusi vuotta kahdenkymmenen vuoden sijaan).

2.9. Komitea huomauttaa, että pyrittäessä lähentämään alan lainsäädäntöä aloitteet on perusteltava itsenäisesti, sen sijaan että vedotaan patentinhakumenettelyn heikkouksiin ja huonoihin puoliin. Ne on korjattava ja poistettava erikseen. Komissio on ilmoittanut tämänsuuntaisista aikeistaan vihreässä kirjassa eurooppalaisesta patentista.

2.10. Itsenäisiä perusteluja ovat muun muassa teollisen omaisuuden nykyinen suoja, lain antama suoja väärennöksiä vastaan sekä välillisesti innovaation edistäminen ja kehittäminen yhteisön tasolla ottamalla huomioon erityisesti kansainväliset näkymät, joiden

mukaan keksintöjen tuotantojaksot ja elinkaari lyhenevät jatkuvasti.

2.11. Komitea korostaa myös sitä, että kaikissa järjestelmän yhdenmukaistamiseen tähtäävissä ehdotuksissa määräajat ja menettelyt on yhdenmukaistettava. Muussa tapauksessa konkreettisempi yhdenmukaistaminen ei ole käytännössä mahdollista.

3. Komission ehdotus – Ehdotuksen sisältämä lainsäädännöllinen vaihtoehto

3.1. Komissio esitteli vihreässä kirjassa⁽⁴⁾ useita vaihtoehtoja alan toimiksi ja päätyi lopulta neljään mahdollisuuteen:

3.1.1. Jäsenvaltioissa nykyisin voimassa oleva lainsäädäntö yhdensuuntaistetaan ja luodaan suojajärjestelmä sellaisiin maihin, joissa sitä ei vielä ole.

3.1.2. Jäsenvaltiot tunnustavat vastavuoroisesti toistensa kansalliset suojaoikeudet, minkä jälkeen ne yhdensuuntaistetaan.

3.1.3. Otetaan käyttöön kansallisten suojajärjestelmien yläpuolella oleva yhteisön suoja.

3.1.4. Yhdistetään direktiivillä eri vaihtoehdot ja yhdenmukaistetaan direktiivin turvin erityisesti jäsenvaltioiden myöntämä suoja sekä perustetaan asetuksella yhtenäinen suojajärjestelmä.

3.2. Komitea toteaa, että komissio on pitäytynyt aloitteessaan ensimmäisessä tavoitteessa (kohta 3.1.1) tehdessään johtopäätöksen, että ”lainsäädäntöjen yhdenmukaistamisen avulla voidaan soveltaa rinnakkain toisiaan vastaavia kansallisia suojajärjestelmiä” ja että ”hyödyllisyysmallin hakijalle taataan vastaava suoja muissa jäsenvaltioissa, eivätkä lainsäädäntöjen erot aiheuta ongelmia”⁽⁵⁾. Komitea korostaa kuitenkin, että hakijoiden tulisi jättää erillinen hakemus kussakin maassa, jossa he aikovat suojata keksintönsä hyödyllisyysmallilla.

3.3. Komitea katsoo, että toivottuun tulokseen päästään ainoastaan vahvistamalla samanaikaisesti järjestelmää, jossa jäsenvaltiot tunnustavat vastavuoroisesti toistensa kansallisen suojan. Komitean mielestä on erittäin tärkeää, että jäsenvaltioiden lainsäädäntöjen yhdenmukaistamissuunnitelmassa määritellään ”yhdenmukaistamisen seuraavana vaiheena kansallisten suojaoikeuksien vastavuoroinen tunnustaminen”⁽⁶⁾.

⁽¹⁾ EYVL C 174, 17.6.1996, kohta 5.3.3.

⁽²⁾ KOM(97) 314 lopull. ”Vihreä kirja yhteisön patentista ja Euroopan patenttijärjestelmästä” sekä komitean aiheesta antama lausunto, EYVL C 129, 27.4.1998.

⁽³⁾ EYVL C 174, 17.6.1996, s. 5, kohta 2.8.

⁽⁴⁾ KOM(95) 370 lopull. sivulta 6 eteenpäin.

⁽⁵⁾ KOM(97) 691 lopull., EYVL C 36, 3.2.1998, s. 6, kohta 10.

⁽⁶⁾ EYVL C 174, 17.6.1996, s. 13, kohta 6.11.

3.4. Komitea on lisäksi sitä mieltä, että yleisluonteisessa pohdinnassa on korostettava komitean aiemmassa lausunnossa esittämää kahta perusajatusta.

3.4.1. Ensinnäkin sitä, että ”vihreässä kirjassa ei käsitellä eikä pohdita tarpeeksi laajasti ja kaikkine seurausvaikutuksineen sitä, että jotkin ’hyödyllisyysmallin’ käsitteeseen yhdistetyt kansalliset järjestelmät ovat itse asiassa vain patenttijärjestelmiä, joissa ei vaadita tutkimista (uutuus ja keksinnöllisyys); ne ovat siis ’rekisteröiviä’ patenteja (enemmän kuin ennalta tutkivia patenteja), jotka tosin ovat kestoaltaan lyhyempiä kuin normaalit patentit (kuten Belgiassa, Alankomaissa ja Ranskassa)”⁽¹⁾, ja keksintöjen suojaedellytykset ovat edelleen samankaltaiset kuin patenttisuojaa haettaessa.

3.4.1.1. Komitea katsoo niin ikään, että hyödyllisyysmalleja on käsiteltävä itsenäisenä, teollisen omaisuuden suojaan liittyvänä järjestelmänä eikä ulospääsytienä, jolla ratkaistaan patenttijärjestelmän mahdollisia heikkouksia (kustannuksia ja hitautta).

3.4.2. Toisaalta komitea korostaa sitä, että nyt tehdyn lainsäädäntöehdotuksen tavoitteita – sisämarkkinoiden piristäminen ja kilpailuvääristymien korjaaminen – ei saavuteta tämänkaltaisilla keinoin, vaan tavoitteet edellyttävät lainsäädännön syvällisempää ja ennen kaikkea laaja-alaisempaa yhdenmukaistamista.

3.4.3. Tämän vuoksi komitea katsoo olevan olennaista, että kaikkia alan toimenpiteitä koskevien perusvaatimusten eri näkökohdat otetaan huomioon. Tällaisia näkökohtia ovat:

3.4.3.1. Suoja: hyödyllisyysmalleja on pidettävä sopivimpana tapana suojata yksinkertaisimpia keksintöjä.

3.4.3.2. Menettelytapa: hyödyllisyysmallisuoja tulee saada nopeasti ja edullisesti, koska hyödyllisyysmalli ei anna samanlaista oikeudellista suojaa kuin hitaat ja kalliit menettelyt.

3.4.3.3. Oikeusturva: hyödyllisyysmallin antama suoja väärennöksiä ja vilpittömässä mielessä toimineita kolmansia henkilöitä vastaan.

4. Komission ehdotus – Erityistä

4.1. Ehdotuksen 1 artikla

Komissio määrittelee aluksi hyödyllisyysmallin ”rekisteröidyksi oikeudeksi, jonka omistajalla on yksinoikeus

teknisiin keksintöihin”⁽²⁾ ja luettelee sen jälkeen nimetykset, joilla ilmiö tunnetaan eri jäsenvaltioissa.

4.1.1. Komitea kiinnittää huomiota siihen, että vaikka tilanne on näennäisesti yhtenäinen, siihen sisältyy erilaisia tapauksia, jotka on komission mukaan jaoteltava kolmeen ryhmään, mikä jo sinänsä osoittaa tarvetta määrittellä pelisäännöt kattavasti ja selkeästi. Tällöin 1 artiklassa mainitut tapaukset olisi lueteltava ainoastaan tulkinnallisena liitteenä, koska tarkoituksena on nimenomaan selkiyttää yhdenmukaistettavia sisäisiä sääntöjä eikä suinkaan määrittellä kyseistä käytäntöä.

4.1.2. Komitea korostaa lisäksi, että määritelmä on kapea-alainen ja suosittaa näin ollen, että mikäli määrittelyn sanamuoto säilytetään 1 artiklassa ennallaan, siinä mainittaisiin nimenomaisesti käsitteet ”keksinnöllisyys ja soveltuvuus teolliseen käyttöön”, koska juuri nämä ovat operatiivisia määritelmiä, minkä komissio myöntää jäljempänä ehdotuksen 3 artiklassa.

4.2. Ehdotuksen 4 artikla

Komitea katsoo, että ehdotuksen 4 artiklan d luetelmakohdan sanamuoto on liian lavea, ja sen mielestä poikkeuksen tulisi koskea ainoastaan varsinaisia tietokoneohjelmia, samaan tapaan kuin eurooppalaisesta patentista annetuissa säädöksissä.

4.3. Ehdotuksen 5 artikla

Uutuusvaatimuksen osalta komitea panee merkille komission pyrkimyksen mukauttaa määritelmä käsitykseen tekniikan tasosta (absoluuttinen uutuus) ja antaa käsitteelle operatiivinen merkitys käyttämällä selkeitä ja tarkkoja määritelmiä.

4.4. Ehdotuksen 6 artikla

”Keksinnöllisyyden” vaatimus on niin ikään suhteutettu tekniikan tasoon, ja komitean mielestä keksinnöllisyydeltä ei edellytetä ”erityistä tehokkuutta” tai ”käytännöllistä tai teollista etua”, vaan se on hyödyllisyysmallin myöntämisedellytys, minkä vuoksi on välttämättä mainittava, että tarkoituksena on suojella ennen kaikkea sellaisia keksintöjä, joilla on merkittäviä käytännön sovelluksia varsinkin mekaanisessa rakentamisessa, sähköteollisuudessa, hienomekaniikassa, optiikassa ja autonrakennuksessa. Komission on tutkittava tällaisen

⁽¹⁾ EYVL C 174, 17.6.1996, s. 9, kohta 5.3.1.

⁽²⁾ KOM(97) 691 lopull., EYVL C 36, 3.2.1998, s. 3, kohta 1.

vaatimuksen muotoilua, niin että se takaa parhaiten sekä anojan että kolmansien osapuolten oikeusturvan.

4.4.1. Komitea korostaa, että hyödyllisyysmallisuojalta on edellytettävä kolmen olennaisen vaatimuksen toteamista:

4.4.1.1. Uutuus absoluuttisen uutuuden merkityksessä suhteessa tekniikan tasoon

4.4.1.2. Soveltuvuus teolliseen käyttöön mahdollisimman laajassa merkityksessä

4.4.1.3. Keksinnöllisyys sekä erityisen tehokkuuden (soveltuvuuden tai käytön helpottuminen) että käytännöllisen ja teollisen edun näkökulmasta katsottuna.

4.5. Ehdotuksen 8 artikla

Komitean käsityksen mukaan ehdotettu sanamuoto ei ota asianmukaisesti huomioon tarvetta säännellä 19 artiklassa mainitun hyödyllisyysmallien voimassaoloajan pidentämistä koskevan maksun maksamista.

4.6. Ehdotuksen 10 artikla

Komitean käsityksen mukaan on erittäin tärkeää, että hakemuksessa on mainittava sekä miten oikeus hyödyllisyysmalliin on hankittu että miten pitkäksi aikaa oikeus on myönnetty, jos kyseessä on määräaikainen oikeus.

4.7. Ehdotuksen 12 artikla

Komitea suhtautuu myönteisesti siihen, että hakijoiden on kuvailtava keksintö huolellisesti, koska kuvauksen perusteella (vaadittavan tekniikan tason omaava) ammattihenkilö kykenee tarvittaessa toteamaan keksinnön käytännön soveltuvuuden (vrt. 24 artikla).

4.8. Ehdotuksen 13 artikla

Vaatimusten määrän suhteen komitea huomauttaa, että vaikka komissio on pitänyt suotavana ”vaatimusten määrän rajoittamista”⁽¹⁾, se ei ole käyttänyt tilaisuutta hyväksi. Lisäksi komitea katsoo, että komission tulee selvittää, voivatko jäsenvaltiot rajoittaa suojavaatimusten määrää vai täytyykö 13 artiklassa mainittu hämärä käsite ”niin monta [suojavaatimusta] kuin keksinnön luonteen kannalta on välttämätöntä” pelkästään asettamalla vaatimukset vastakkain kolmansien henkilöiden esittämien ”liiallisten vaatimusten” kanssa.

4.9. Ehdotuksen 16 artikla

Komitea katsoo, että vaikka hyödyllisyysmallisuojan hakijalla on mahdollisuus esittää uutuustutkimuslonteko, olisi selvennettävä, milloin hakija voi pyytää laatimaan tutkimuslonteon. On pyrittävä estämään, että vain varakkaimmat hakijat käyttävät lontekomahdollisuutta. Järjestelmän ylläpitäminen ei myöskään saa aiheuttaa poikkeuksellisia tarkastustoimenpiteitä.

4.9.1. Komitean mielestä on korostettava ajatusta, jonka mukaan jäsenvaltiot säätävät omassa lainsäädännössään uutuustutkimuslonteon laatimisen pakollisuudesta sellaisten oikeudenkäyntien yhteydessä, joissa esitetään hyödyllisyysmallioikeuksien voimaansaattamista koskevia vaateita, jolloin uutuustutkimuslonteon laatimisen pakollisuus on perusteltua, sen sijaan että lonteon laatiminen olisi pelkästään vapaaehtoista.

4.10. Ehdotuksen 17 ja 18 artikla

Komitea katsoo, että etuoikeuteen ja jäsenvaltion sisäiseen etuoikeuteen on viitattava erillisessä kappaleessa eikä samassa yhteydessä kuin hakemukseen ja hyödyllisyysmallin vaikutuksiin, koska oikeus koskee hakemuksen vaikutuksia eikä itse hakemusta.

4.10.1. Tämä on itse asiassa eräs direktiiviehdotuksen tärkeimmistä vaikutuksista, koska se antaa hyödyllisyysmallisuojan hakijalle etuoikeuden hakea samalle keksinnölle hyödyllisyysmallisuoja joko yhdessä tai useammassa jäsenvaltiossa.

4.11. Ehdotuksen 19 artikla

Suojan kesto tuntuu liialliselta verrattuna komission antamiin tietoihin keksintöjen elinkaaresta, varsinkin kun kesto tarkasteltaessa ei ota huomioon keksinnön taloudellista hyödyntämistä. Toisaalta on kuitenkin otettava huomioon, että yhdenmukaistaminen lyhentää suojan voimassaoloaika joissakin jäsenvaltioissa.

4.11.1. Edellä esitetty huomio saattaa olla erityisen huolestuttava, sillä hakija voi helposti pidentää suojan voimassaoloaika kaksi kertaa peräkkäin kahdella vuodella, jolloin suojan kesto on pisimmillään kymmenen vuotta. Komitean mielestä jäsenvaltiot olisi velvoitettava nostamaan suojan uusimiskustannuksia kuuden vuoden voimassaolon jälkeen.

4.12. Ehdotuksen 20 artikla

Myönnettyjen yksinoikeuksien laajuus näyttää sopivalta samoin kuin niille säädetyt lailliset rajoitteet, joskin on

⁽¹⁾ KOM(95) 370 lopull., s. 76.

totta, että jäsenvaltioiden mahdollisuus säätää lisärajoituksia saattaa olla jossain määrin ristiriidassa sen kanssa, mihin direktiiviehdotuksella pyritään.

4.13. Ehdotuksen 21 artikla

Oikeuksien päätyminen yhteisössä mutta ei kansainvälisesti on täysin hyväksyttävää ja yhteisön oikeuskäytännön mukaista.

4.14. Ehdotuksen 22 artikla

Komitean mielestä komission on velvoitettava jäsenvaltiot saattamaan pakolliseksi hyödyllisyysmallisuojan vaikutusten raukeaminen sen jälkeen, kun samalle keksinnölle on myönnetty patentti.

4.14.1. Itse asiassa ainoastaan näin meneteltäessä taataan todellinen yhdenmukaistaminen, koska ehdotuksessa esitetyn lainsäädäntövaihtoehdon vaikutukset eivät ulotu ainoastaan kaksoissuojaan (vrt. esim. etuoikeussäännöt).

4.14.2. Lisäksi kannattaa ”pakottaa” hakija säilyttämään patenttisuoja, koska sen korkeammat kustannukset palkitaan paremmalla suojalla kuten oikeusturvalla.

4.15. Ehdotuksen 23 artikla

Komitea katsoo, että hyödyllisyysmallin raukeamiseen johtaviin syihin tulisi lisätä edellä kohdassa 4.14.2 mainittu samalle keksinnölle myönnetty patentti edellä perustelluista syistä. Komitea katsoo lisäksi, että maksujen suorittamatta jättämistä ei tule katsoa raukeamisen syyksi vaan pelkäsi myöntämisedellytysten täyttymättömyydeksi. Tämän vuoksi komitea suosittaa, että 8 artiklan 2 kohdassa mainittuihin maksuihin lisätään voimassaoloajan pidentämismaksu.

4.16. Ehdotuksen 24 artikla

Vaikka komitea yhtyy ehdotuksen sisältöön, se suosittaa komissiota muuttamaan artiklan sanamuotoa varsinkin luettelakohtien osalta, joissa on eritelty hyödyllisyysmallin mitätöintihakemuksen perusteet.

4.17. Ehdotuksen 25 artikla

Direktiiviehdotuksen täytäntöönpanon osalta komitea huomauttaa vielä, että täytäntöönpano riippuu patenttisuojan yhdenmukaistamisesta, joka on luonnollisesti koko ongelman ydin.

5. Päätelmät

5.1. Hyödyllisyysmalli on asianmukainen teollisen omaisuuden suojausväline, joka edistää omalta osaltaan Euroopan unionin kehitystä, koska se kannustaa investoimaan tutkimus- ja kehittämistoimiin.

5.2. Se, että jäsenvaltioiden teolliselle omaisuudelle antama hyödyllisyysmallisuoja on kovin erilainen, saattaa vahingoittaa tavaroiden vapaata liikkuvuutta ja vääristää kilpailua.

5.3. Hyödyllisyysmallit ovat ihanteellinen mekanismi suojella keksintöjä, joille ei voida hakea patenttisuojaa, ja tässä mielessä ne ovat erityisen sovelias oikeusväline pk-yrityksille.

5.4. Komission aloite näyttää olevan sopiva asetettuihin tavoitteisiin nähden, vaikka sitä on vielä täydennettävä teknisesti, kuten lausunnossa on todettu.

5.5. Lisäksi aloitetta on tarkasteltava yhdessä patenttisuojajärjestelmän sääntelyyn tähtäävien aloitteiden kanssa, koska kyseisillä järjestelmillä on yhtymäkohtia.

Brüssel 27. toukokuuta 1998.

Talous- ja sosiaalikomitean

puheenjohtaja

Tom JENKINS

Talous- ja sosiaalikomitean lausunto aiheesta ”Ehdotus neuvoston direktiiviksi asuinpaikan muutoksen yhteydessä lopullisesti toiseen jäsenvaltioon siirrettyjen tai väliaikaisesti muussa kuin niiden rekisteröintijäsenvaltiossa käytettävien yksityisten moottoriajoneuvojen verokohdelusta”⁽¹⁾

(98/C 235/07)

Neuvosto päätti 6. maaliskuuta 1998 Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 99 artiklan mukaisesti pyytää talous- ja sosiaalikomitean lausunnon edellä mainitusta ehdotuksesta.

Asian valmistelusta vastannut teollisuus-, kauppa-, käsiteollisuus- ja palvelujaosto antoi lausuntonsa 6. toukokuuta 1998. Esittelijä oli Michael Kubenz.

Talous- ja sosiaalikomitea hyväksyi 27.–28. toukokuuta 1998 pitämässään 355. täysistunnossa (toukokuun 27. päivän kokouksessa) seuraavan lausunnon. Äänestyksessä annettiin 111 ääntä puolesta kahden pidättyessä äänestämästä.

1. Johdanto

1.1. Ehdotetulla direktiivillä on tarkoitus korvata yhteisön alueella tiettyjen kulkuneuvojen väliaikaisessa maahantuonnissa sovellettavista verovapautuksista annettu direktiivi 83/182/ETY⁽²⁾ ja luonnollisten henkilöiden henkilökohtaisen omaisuuden lopullisessa maahantuonnissa jäsenvaltiosta sovellettavista verovapautuksista annettu direktiivi 83/183/ETY⁽³⁾, sellaisena kuin se on muutettuna direktiivillä 89/604/ETY⁽⁴⁾.

1.2. Ehdotetulla direktiivillä pyritään yhdistämään ja ajantasaistamaan tähänastiset direktiivit. Direktiivien soveltamisessa esiintyneitä ongelmia on tarkoitus poistaa ja samalla ottaa huomioon sisämarkkinoihin ja niihin liittyvään liikkuvuuteen kohdistuvat kansalaisten odotukset.

1.3. Ehdotuksen mukaan jäsenvaltiot eivät peri rekisteröintiveroa tai muita veroja ajoneuvoilta, jotka asuinpaikkaansa muuttavat henkilöt tuovat pysyvästi niiden alueelle. Asuinpaikkaa tilapäisesti muutettaessa ajoneuvoa saa ehdotuksen mukaan käyttää kuusi kuukautta 12 kuukauden aikana.

Lisäksi komissio ehdottaa mm. seuraavaa:

- Laajennetaan mahdollisuutta käyttää vuokraajoneuvoa muussa kuin siinä jäsenvaltiossa, jossa se on rekisteröity. Ehdotuksen mukaan sama, rekisteröintijäsenvaltion ulkopuolella ajoneuvoa käyttävä

henkilö voi ensimmäisen vuokrasopimuksen päätyttyä vuokrata ajoneuvon uudelleen ja ajoneuvo saa jäädä edelleen kyseisen jäsenvaltion alueelle.

- Ajoneuvon omistajan perheenjäsenet voivat käyttää ajoneuvoa muussa kuin siinä jäsenvaltiossa, jossa se on rekisteröity. Sama oikeus on henkilöillä, jotka eivät ole perheenjäseniä, jos ajoneuvon omistaja on mukana ajoneuvossa.
- Lisätään käyttöoikeuden joustavuutta niiden henkilöiden osalta, jotka työskentelevät muussa kuin asuinpaikkanaan olevassa jäsenvaltiossa. Nämä henkilöt saavat käyttää ajoneuvoaan yhdeksän kuukautta kahdentoista kuukauden jakson aikana siinä jäsenvaltiossa, jossa heidän työpaikkansa sijaitsee.
- Jäsenvaltiot eivät peri veroja, kun ajoneuvo vahingoittuu sen sallitun väliaikaisen käytön aikana, ja kun korjauskustannukset ovat ajoneuvon arvoa korkeammat.
- Niiden ajoneuvojen verotuksellinen erityiskohtelu poistuu, jotka tuodaan toiseen jäsenvaltioon avioliiton tai perinnön yhteydessä.
- Jäsenvaltioiden toimivaltaiset viranomaiset neuvottelevat keskenään, kun henkilön asuinpaikka on kiistanalainen.

2. Yleistä

2.1. Ehdotetuissa muutoksissa otetaan huomioon se, että Euroopan unionin kansalaiset reagoivat hyvin herkästi juuri henkilöautojen vapaan liikkuvuuden esteisiin jäsenvaltioiden välillä. Kyseiset esteet – olivatpa ne verotuksellisia tai muita – vaikeuttavat henkilöliikennettä, sillä usein auto on yleisin kulkuväline.

⁽¹⁾ EYVL C 108, 7.4.1998, s. 75.

⁽²⁾ EYVL L 105, 23.4.1983, s. 59 (TSK:n lausunto EYVL C 131, 12.6.1976, s. 50).

⁽³⁾ EYVL L 105, 23.4.1983, s. 64 (TSK:n lausunto EYVL C 131, 12.6.1976, s. 49).

⁽⁴⁾ EYVL L 348, 29.11.1989, s. 28 (TSK:n lausunto EYVL C 180, 8.7.1987, s. 13).

2.2. Komitea suhtautuu myönteisesti komission ehdottamaan direktiiviin.

2.3. Komitea on kuitenkin tietoinen siitä, että direktiivi voi aiheuttaa rekisteröintiveroa periville jäsenvaltioille tulojen menetyksiä. Tulojen menetykset eivät tapausten alhaisen lukumäärän vuoksi kuitenkaan ole liian suuria. Asianomaiset jäsenvaltiot voisivat kompensoida tulojen menetykset esimerkiksi nykyistä korkeimmilla mineraaliljyveroilla (ks. myös liitteenä oleva taulukko).

2.4. Komitea toivoo, että uuden direktiivin myötä Euroopan kansalaisten oikeudet ilmaistaan entistä selvemmin ja että samalla estetään veroetujen väärinkäyttö.

3. Erityistä

3.1. 2 artiklan määritelmät

3.1.1. 2 artiklan f kohdassa määritellään käsite ”perhe”. Komitea muistuttaa, että tietyissä jäsenvaltioissa perhe määritellään muita laajemmin, ja käsitteeseen sisältyy muitakin yhteiselämän muotoja ⁽¹⁾.

3.2. 4 artikla ”Edellytykset, joiden täytyessä veroa ei makseta asuinpaikan muutoksen yhteydessä”

3.2.1. 4 artiklan 1 kohdan b alakohdassa käytetään ilmausta ”on käyttänyt”. Ilmaus on epäselvä, sillä käyttöönoton ajankohtaa ei käytännöllisesti katsoen koskaan voida todistaa. Muuttavan henkilön nimellä tehdyn rekisteröinnin päivämäärä olisi yksiselitteisempi.

3.2.2. Erityisen ongelman muodostavat ajoneuvot, jotka ovat tähän asti olleet rekisteröityinä sellaisen perheenjäsenen nimellä, joka ei muuta toiseen jäsenvaltioon.

3.2.3. 4 artiklan 1 kohdan c alakohdassa vaaditaan, että ajoneuvo tuodaan jäsenvaltioon, johon henkilö muuttaa asuinpaikkansa, viimeistään 12 kuukautta muuton jälkeen.

3.2.4. Komitean mielestä tämä kohta on merkityksellinen. Tässä kohdin olisi pikemminkin säädettävä ajoneuvon jälleenmyynnin rajoittamisesta tietyn ajanjakson aikana sekä perhekohtaisesta ajoneuvojen enimmäismäärästä.

3.3. 5 artikla ”Yleiset edellytykset, joiden täytyessä veroa ei makseta käytettäessä kulkuneuvoa väliaikaisesti muussa kuin rekisteröintijäsenvaltiossa”

3.3.1. Komitean mielestä 5 artiklan 2 kohta kuuluu

sisällöllisesti artiklaan 7. Tällöin ajallista rajoitusta ei tarvita, sillä sitä ei vaadita artiklassa 7.

3.3.2. Muutenkin on kysyttävä, miten yhdeksän kuukauden (tai mielivaltaisen) ajanjakso todistetaan tai tarkistetaan, sillä jäsenvaltioiden rajoja ylittäessä ei ole tarkastuksia eikä siitä anneta todistuksia.

3.4. 6 artikla ”Yksityiskäytön erityistapaukset, joille ei saa määrätä veroa”

3.4.1. Komitea ehdottaa, että 6 artiklan a kohdassa mainittuja vuokrausryityksiä koskevia määräaikoja pidennetään.

3.4.2. Komitea ehdottaa, että 6 artiklan d kohta muotoillaan seuraavasti:

”yksityisajoneuvoa käyttävään henkilöön, joka asuu jäsenvaltioissa, jossa ajoneuvoa käytetään väliaikaisesti, edellyttäen, että henkilö, joka on tuonut kulkuneuvon jäsenvaltioon, jossa sitä käytetään väliaikaisesti, on myös mukana”.

3.4.3. Komitea kehottaa määrittelemään sitovan menettelytavan, jonka avulla 6 artiklan f kohdassa kuvattu tilanne voidaan esittää ja jonka jäsenvaltiot tunnustavat vastavuoroisesti ⁽²⁾.

3.5. 7 artikla ”Ammattikäyttö, jolle ei saa määrätä veroa”

3.5.1. Komitea kehottaa, samoin kuin 6 artiklan f kohdan suhteen, määrittelemään sitovan menettelytavan.

3.6. 8 artikla ”Korjauskelvottomiksi vaurioituneita ajoneuvoja koskevat säännökset”

3.6.1. Komitea muistuttaa, että etenkin vanhojen käytettyjen ajoneuvojen markkinahintaa on vaikea määritellä.

3.7. 9 artikla ”Jatkuva käyttö muussa kuin pysyvän asuinpaikan jäsenvaltiossa”

3.7.1. Komitea kehottaa väljentämään 9 artiklan 3 kohdassa mainittua käyttökieltoa.

⁽¹⁾ Myös adoptio- ja sijaiskotilapset voivat olla erityisongelmana.

⁽²⁾ Tietyt jäsenvaltiot vaativat yksityiskohtaisten lomakkeiden täyttämistä myös ajoneuvoa lyhytaikaisesti vaihdettaessa.

3.8. 12 artikla ”Ristiriitojen ratkaisu”

3.8.1. 12 artiklan 3 kohdassa komissiolle annetaan päätösoikeus jäsenvaltioiden riitatapauksissa. Komitean mielestä tämä tehtävä kuuluu pikemminkin Euroopan yhteisöjen tuomioistuimelle.

4. Päätelmät ja tiivistelmä

4.1. Sisämarkkinoiden toteuttaminen edellyttää henkilöiden ja tavaroiden, tässä tapauksessa henkilöauto-

jen, vapaata liikkuvuutta. Tietyt jäsenvaltiot perivät samaan aikaan rekisteröintiveroa henkilöautoista valtiontaloudellisin ja poliittisin perustein.

4.2. Komitea on sitä mieltä, että kyseisellä direktiivillä sekä komitean esittämällä huomautuksella vahvistetaan kansalaisten oikeuksia etenkin silloin, kun he muuttavat asuinpaikkansa toisen jäsenvaltion alueelle. Samalla taataan jäsenvaltioiden oikeus kantaa veroja.

Bryssel 27. toukokuuta 1998.

Talous- ja sosiaalikomitean

puheenjohtaja

Tom JENKINS

LIITE

talous- ja sosiaalikomitean lausuntoon

Tulot ajoneuvoveroista vuonna 1994

A. Prosentteina BKT:sta

	Rekisteröintivero	Käyttövero	Polttoainevero	Diesilvero	Vakuutusvero	Tietullit	Yhteensä
Itävalta	0,07	0,20	1,03	0,43	0,34	0,45	2,52
Belgia	0,14	0,42	0,88	0,65	0,12	0,00	2,21
Tanska	1,43	0,46	0,66	0,31	0,10	0,02	2,99
Suomi	0,40	0,29	1,24	0,47	0,13	0,00	2,54
Ranska	0,10	0,22	1,04	0,73	0,33	0,00	2,42
Saksa	0,00	0,43	1,18	0,55	0,17	0,00	2,33
Kreikka	0,52	0,14	1,74	0,77	0,00	0,00	3,17
Irlanti	0,78	0,67	1,09	0,68	0,00	0,00	3,22
Italia	0,05	0,08	1,34	0,69	0,00	0,33	2,48
Luxemburg	0,00	0,07	2,12	1,50	0,00	0,00	3,70
Alankomaat	0,60	0,82	0,95	0,58	0,00	0,00	2,95
Portugali	0,87	0,11	1,53	1,14	0,00	0,24	3,88
Espanja	0,22	0,22	1,02	0,73	0,01	0,20	2,18
Ruotsi	0,11	0,27	1,44	0,31	0,00	0,00	2,13
Yhdistynyt kuningaskunta	0,00	0,57	1,43	0,64	0,01	0,00	2,65

Lähde: EUROSTAT 1997 ja PO XXI.

B. Prosentteina kokonaisverotuksesta (mukaan lukien sosiaaliturvamaksut), yleishallinto

	Rekisterö-intivero	Käyttövero	Polttoaine-vero	Dieselve-ro	Vakuutus-vero	Tietullit	Yhteensä
Belgia	0,30	0,91	1,88	1,39	0,26	0,00	4,72
Tanska	2,77	0,89	1,27	0,61	0,19	0,05	5,77
Saksa	0,00	1,00	2,77	1,29	0,40	0,00	5,46
Suomi	0,85	0,60	2,60	0,99	0,28	0,00	5,32
Ranska	0,22	0,50	2,36	1,67	0,74	0,00	5,49
Kreikka	1,63	0,45	5,48	2,42	0,00	0,00	9,98
Irlanti	2,12	1,83	2,97	1,85	0,00	0,00	8,77
Italia	0,12	0,20	3,29	1,69	0,00	0,81	6,10
Luxemburg	0,00	0,16	4,79	3,40	0,00	0,00	8,35
Alankomaat	1,28	1,76	2,04	1,25	0,00	0,00	6,33
Itävalta	0,15	0,46	2,34	0,98	0,76	1,03	5,73
Portugali	2,45	0,32	4,31	3,22	0,00	0,67	10,96
Espanja	0,59	0,61	2,79	2,02	0,02	0,54	5,98
Ruotsi	0,22	0,53	2,89	0,62	0,00	0,00	4,27
Yhdistynyt kuningaskunta	0,00	1,69	4,26	1,90	0,02	0,00	7,88

Lähde: EUROSTAT 1997 ja PO XXI.

Talous- ja sosiaalikomitean lausunto aiheesta ”Kahdeksas vuosikertomus rakennerahastoista 1996”

(98/C 235/08)

Komissio päätti 25. marraskuuta 1997 Euroopan yhteisöjen perustamissopimuksen 198 artiklan nojalla pyytää talous- ja sosiaalikomitean lausunnon aiheesta ”Kahdeksas vuosikertomus rakennerahastoista 1996”.

Asian valmistelusta vastannut aluekehityksen, yhdyskuntasuunnittelun ja maankäytön jaosto antoi lausuntonsa 21. huhtikuuta 1998. Esittelijä oli John Little.

Talous- ja sosiaalikomitea hyväksyi 27.–28. toukokuuta 1998 pitämässään 355. täysistunnossa (toukokuun 27. päivän kokouksessa) seuraavan lausunnon. Äänestyksessä annettiin 116 ääntä puolesta yhden pidättyessä äänestämästä.

1. Johdanto

1.1. Komission kertomus rakennerahastoista 1996 on kahdeksas vuosikertomus sen jälkeen, kun rakennerahastojen säännöstöjä tarkistettiin (vuoden 1988 rahastouudistus).

1.2. Vuosikertomus on julkaistu neuvoston asetusten (ETY) N:o 2052/88 ja 4253/88 mukaisesti sellaisina kuin ne ovat muutettuina vuonna 1993. Asetusten vaatimusten mukaisesti kertomuksessa esitetään yksityiskohtaista tietoa rahastojen toiminnasta ja siitä, miten ne ovat edistyneet tavoitteidensa saavuttamisessa kertomuksen kattamana vuonna.

1.3. Komissio antoi marraskuussa 1996 Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 130 b artiklan mukaisen ensimmäisen kolmivuotiskertomuksensa taloudellisesta ja sosiaalisesta koheesiosta⁽¹⁾, ja nyt tarkasteltavana oleva vuosikertomus sisältää tiivistelmän tästä läheisesti aiheeseen liittyvästä kertomuksesta. Koheesiokertomuksessa arvioidaan rahastojen panosta taloudellisen ja sosiaalisen yhteenkuuluvuuden edistämiseksi. Talous- ja sosiaalikomitea antoi koheesiokertomuksesta lausunnon 23. huhtikuuta 1997⁽²⁾.

⁽¹⁾ KOM(96) 542 lopull.

⁽²⁾ EYVL C 206, 7.7.1997, s. 78–87.

1.4. Komissio vastasi neuvoston pyyntöön julkaisemalla monipuolisen tiedonannon ”Agenda 2000”, jossa hahmotellaan laajasti unionin kehitysnäkymiä ja politiikkaa vuosituhaten vaihteen jälkeen ja esitetään rahoituspuitteiden suuntaviivat laajentuminen huomioon ottaen. Asiakirjassa hahmotellaan muun muassa ehdotuksia rakennerahastouudistukseksi, jonka tarkoituksena on edistää kilpailukykyistä kehitystä ja kestäväää, työpaikkoja luovaa kasvua koko unionissa. Komitea vastasi alustavasti komission tekemiin ehdotuksiin 30. lokakuuta 1997 antamassaan lausunnossa ⁽¹⁾ ja käsittelee yksityiskohtaisemmin asiakirjan tärkeimpiä osa-alueita, kuten rakennepolitiikan uudistusta, valmis-teilla olevissa lisälausunnoissa komission asiasta tekemien tarkempien ehdotusten ⁽²⁾ pohjalta maaliskuussa 1998.

2. Rakennerahastojen ominaispiirteitä vuonna 1996

2.1. Rahoituskauden tukitoimenpiteet on nyt pantu täytäntöön kaikissa jäsenvaltioissa, kun vuoden 1996 viimeiset yhtenäiset ohjelma-asiakirjat ja yhteisöaloitteet on hyväksytty ja monivuotinen ohjelmointi on aloitettu. Uusille jäsenvaltioille vuosi 1996 oli erittäin merkittävä ja niille myönnettyjen määrärahojen kohdentaminen eteni sujuvasti.

2.2. Tavoitteen 2 ohjelmavaiheen 1994–1996 ohjelmat on viety päätökseen, vaikka varatuista määrärahoista 859 milj. ecua siirrettiin kauden seuraavaan vaiheeseen. Vuosien 1997–1999 toimintaa valmistellessaan komissio asetti kyseisen rahoitusvaiheen tukikelpoiseksi alueiksi samat alueet kuin vuosina 1994–1996 vain pienin muutoksin. Tavoitteen 2 piiriin kuuluu edelleen yhteensä 16,4 % unionin väestöstä.

2.3. Komissio seurasi edelleen toimien täytäntöönpanoa ja avusti väliarvioinnin valmistelussa. Komissio käynnisti myös joukon aihekohtaisia arviointeja rakennerahastojen vaikutuksista eräillä avainaloilla kuten tutkimus ja kehittäminen, pienet ja keski-suuret yritykset, ympäristö ja yhtäläiset mahdollisuudet. Arvioinnin tulosten laskettiin olevan käytettävissä vuoden 1997 loppupuolella. Yhdessä jäsenvaltioiden kanssa otettiin käyttöön uusia suuntaviivoja toimien järkeväksi ja tehokkaaksi hallinnoinniksi. Lähes kaikissa jäsenvaltioissa paljastui jälleen puutteita ja epäselvyyksiä.

2.4. Vuoden 1988 uudistuksen neljän pääperiaatteen toteutumista on seurattu. Komission käsityksen mukaan

kumppanuusperiaate on muotoutunut selkeämmäksi ja täydentävyysperiaatteen noudattamisen valvonnassa on tapahtunut huomattavaa edistystä.

2.5. Rahoitustoiminnan viivästymät vähenivät selkeästi, ja yhteisön talousarvio toteutui lähes sataprosenttisesti vuonna 1996. Määrärahoja kohdennettiin yhteensä 26,1 mrd ecua, ja maksujen kokonaismäärä oli 22,4 mrd ecua.

2.6. Työllisyystilanne oli vuonna 1996 edelleen suuri huolenaihe, ja komissio pyrki varmistamaan, että rakennerahastoista osarahoitusta saavat toimenpiteet olivat sopusoinnussa EU:n strategian kanssa, jonka mukaisesti työllisyysongelma asetetaan etusijalle. Niinpä komissio asetti jäsenvaltioille esittämässään suuntaviivoissa työpaikkojen luomisen ensimmäiseksi painopistealaksi valmisteltaessa tavoitteen 2 piiriin kuuluvia ohjelmia vuosiksi 1997–1999. Samasta syystä komissio käynnisti aloitteen alueellisten työllisyys sopimusten edistämiseksi osittain rakennerahastojen varoin.

2.7. Komissio jakoi lisäksi alun perin vuosien 1994–1999 yhteisöaloitteita varten tehdyn lähes 1,7 mrd:n ecun suuruisen määrärahavarauksen muutamien ensisijaisten toimintalinjojen kesken: työttömyyden torjunta, ympäristö ja mahdollisuudet ja syrjäytymisen torjunta, ympäristö ja rakennepolitiikan alueellinen ulottuvuus.

3. Yleistä

3.1. Laaja-alainen ja monipuolinen kertomus on sinänsä historiallinen ja merkittävä tietolähde. Komitean ei kannata lähteä esittämään huomioitaan kertomuksen kaikista yksityiskohdista.

3.2. Komitea keskittyy lausunnossaan kahdeksannen vuosikertomuksen ansioihin, merkittävimpiin vuonna 1996 esiin otettuihin seikkoihin sekä kysymyksiin, jotka ovat tulleet esiin jo aiemmin mutta odottavat vielä ratkaisua. Koska tavoitteen 2 piiriin kuuluvia ohjelmakauden 1997–1999 ohjelmia käsitellään erillisessä lausunnossa, päällekkäisyyden välttämiseksi tässä lausunnossa ei kommentoida erikseen näiden ohjelmien valmisteluja vuonna 1996, vaikka niitä käsitelläänkin vuosikertomuksessa. Lausunnossa ei myöskään kommentoida erikseen yksityiskohtaisia ehdotuksia rakennerahastoa-setuksen uudistamiseksi, koska niistä laaditaan lähikuu-kausina yksi tai useita erillisiä lausuntoja.

3.3. Komitea toteaa, että komission vuodelta 1996 antama vuosikertomus on rakenteeltaan pääpiirteissään

⁽¹⁾ EYVL C 19, 21.1.1998, s. 111–115.

⁽²⁾ KOM(98) 131 lopull.

edellisuotisen kertomuksen kaltainen. Merkittävä muutos on, että rakennerahastojen turvin kussakin jäsenvaltiossa toteutetut tukitoimenpiteet on koottu yhteen kokonaiskuvan antamiseksi kussakin maassa toteutetuista rakenneohjelmista. Edellisvuonna käytöön otettu tapa tarkastella tiettyä kysymystä koko vuosikertomuksen läpi kulkevana teemana on nyt vakiinnutettu, ja tämänkertaisena aiheena on tutkimus ja teknologinen innovaatio.

3.4. Kertomus jakautuu kahteen pääosaan. Ensimmäisessä osassa tarkastellaan yleisesti vuoden 1996 saavutuksia neljässä luvussa (rakennerahastojen toimintasuunnitelman toteuttaminen vuonna 1996, talousarvion toteuttaminen, rakennerahastoihin liittyvät institutionaaliset asiat, arviointi). Toisessa osassa rakennerahastojen toimintaohjelman toteuttamista tarkastellaan yksityiskohtaisesti kuudessa luvussa: ensimmäisessä luvussa esitellään kunkin jäsenvaltion ohjelmat ja saavutukset, ja loput viisi lukua ovat rahoitustaulukoita, joissa esitetään yksityiskohtaisia tietoja rahoituksen toteutumisesta vuonna 1996, rahoituksen toteutumisesta vuosina 1994–1996, rahoituksen toteutumisen alueellinen jakauma, suurhankkeet sekä EAKR:n ja ESR:n kokeiluhankkeet.

3.5. Komitea suhtautuu myönteisesti vuoden 1996 vuosikertomukseen, sekä sen sisältöön että rakenteeseen, ja kiittää komissiota huolellisuudesta laajan, 350-sivuisen asiakirjan laatimisessa sekä asiakirjan valmistamisesta määräajassa. Vuosikertomuksen laadinta-aikataulu vähentää kuitenkin asiakirjan arvoa, minkä vuoksi komitea kannattaakin komission äskettäin ilmaisemaa aikomusta aikaistaa vuosikertomuksen julkaisujajankohtaa tulevina vuosina.

4. Erityistä

4.1. Kumppanuus

4.1.1. Talous- ja sosiaalikomitea on jo pitkään ajanut toivottavan ”kumppanuuden” aikaansaamista siten, että komissio, jäsenvaltiot ja muut asianomaiset tahot neuvottelisivat keskenään rakennerahastotoimien valmistelusta, rahoituksesta ja arvioinnista. Komitea kannatti periaatteessa vuonna 1994 käyttöön otettuja uusia kumppanuusjärjestelyjä. Nyt komitea panee merkille, että järjestelyjen toimeenpanossa on tapahtunut edistystä vuonna 1996.

4.1.2. Vuosikertomuksessa mainitaan komission sisäinen asiakirja, jossa tehdään alustavia ehdotuksia vuonna 2000 alkavana rahoituskautena käyttöön otettavasta entisestään parannellusta kumppanuuskäsitteestä. Ehdotuksia kehitellään myös komission tiedonannossa

”Yhteisön rakenteelliset toimet ja työllisyys”⁽¹⁾, josta ei ole pyydetty talous- ja sosiaalikomitean lausuntoa, ja ne sisältyvät lujittuneina myös komission tiedonantoon aiheesta ”Toiminta työllisyyden parantamiseksi Euroopassa – Luottamusopimus”⁽²⁾.

4.1.3. Eurooppa-neuvosto hyväksyi heinäkuussa 1996 aloitteen alueellisista työllisyysopimuksista (joita tehdään aluksi kokeilumielessä). Tässä yhteydessä on hyväksytty erityisiä suuntaviivoja ”kumppanuuden lujittamiseksi”, mitä pidetään hankkeiden kannalta välttämättömänä. Komitea on ilmaissut kannattavansa sopimuksia ja hyväksyi 30. lokakuuta 1997 tiedonannon, jonka tarkoituksena on olla osa sopimuksia koskevaa tiedottamista.

4.1.4. Komitea katsoo, että alueelliset työllisyysopimukset antavat aikanaan hyödyllisiä kokemuksia vahvemman kumppanuudesta, millä on merkitystä rakennerahastojen yleiselle toiminnalle. Koska kokeilusopimusten täytäntöönpano on viivästynyt, kokemukset eivät ehkä kuitenkaan ole käytettävissä eikä niitä voida arvioida ennen kuin seuraavan rahoituskauden puitteista ja säännöstöstä päätetään. Kertomuksessa ei mainita, mitä ehdotuksia komissio aikoo tehdä kehittääkseen kumppanuusajatusta edelleen. Komitea on kuitenkin tietoinen siitä, että komissio on alkanut arvioida kumppanuutta aihekohtaisesti vuonna 1997, ja odottaa kiinnostuneena arvioinnin tuloksia.

4.1.5. Komissio on nyttemmin ehdottanut kumppanuuden uudelleenmäärittelyä osana rakennerahastouudistusta.

4.2. Ohjelmointi

4.2.1. Viivytykset ohjelmien käynnistämässä ja toteuttamisessa vuosina 1995 ja 1996 on suureksi osaksi kurottu umpeen vuonna 1996. Komitea on tyytyväinen saavutukseen, mutta huomauttaa, että edellisen rahoituskauden ohjelmien päätyttyä kului noin puolitoista vuotta, ennen kuin vuosien 1994–1999 ohjelmat käynnistettiin. Lukuisten tukitoimenpiteiden (492 pelkästään tavoitteiden osalta!) valmistelu, arviointi ja hyväksyminen on työlästä, eikä ohjelmakausien väliin jäävää aukkoa voida näin sulkea tyydyttävästi.

4.2.2. Rahoituskauden 1994–1999 jakaminen osiin viivästyttää kahdesti tavoitteen 2 piiriin kuuluvien aluei-

(1) KOM(96) 109 lopull., maaliskuu 1996.

(2) CSE(96) (1) lopull., kesäkuu 1996.

den ohjelmaa. Ennen rahoituskauden alkua komitea katsoi rakennerahastoasetusten muuttamisesta antamassaan lausunnossa ⁽¹⁾, ettei kautta tulisi jakaa tavoitteen 2 osalta. Tukikelpoisiin alueisiin tehtiin vähäisiä muutoksia, ja jos komitean suositus olisi hyväksytty, olisi välttytty lisäviivytyksiltä ja raskaalta hallintotyöltä.

4.2.3. Komitea kannattaa edelleen ohjelmointimenetelyjen yksinkertaistamista. Taloudellisesta ja sosiaalisesta yhteenkuuluvuudesta äskettäin antamassaan lausunnossa komitea tekee konkreettisia ehdotuksia tavoitteiden, rahastojen ja aloitteiden määrän järkiperaistämiseksi ja supistamiseksi.

4.2.4. Komitea suositaa, että valmistelu-, arviointi- ja hyväksymisaikataulua aikaistetaan siten, että uuden rahoituskauden alkamisen ja ohjelmien käynnistämisen väliin jäävä hukka-aika lyhenee huomattavasti, ja kehottaa komissiota antamaan kattavat ja selkeät suuntaviivat niin aikaisessa vaiheessa kuin mahdollista. Tällaisen aikataulun toteuttaminen rahoituskautena 2000–2007 edellyttää, että neuvosto ja Euroopan parlamentti tekevät asianmukaiset poliittiset päätökset vuoden 1999 alkupuolella.

4.3. Rakennerahastot ja yhteisön muu politiikka

4.3.1. Yhteisön ja jäsenvaltioiden aluepolitiikka ei yksin määrää alueellista kehitystä. EU:n rakennepolitiikassa on otettava huomioon koko talousympäristö ja muiden politiikan alojen vaikutukset.

4.3.2. Komitea on korostanut säännöllisesti yhdenmukaisen politiikan tarvetta ja kehottanut usein analysoimaan rakennerahastojen ja muiden yhteisön toimien välistä suhdetta ja niiden keskinäistä vaikutusta.

4.3.3. Kohdassa 1.3. mainitussa koheesiokertomuksessa esitellään kaikkien EU:n ja jäsenvaltioiden politiikan alojen vaikutusta taloudelliseen ja sosiaaliseen yhteenkuuluvuuteen, mikä on rakennerahastojen tärkein tavoite. Komitea suhtautui kertomukseen erittäin myönteisesti ja toteaa kertomuksesta antamassaan lausunnossa seuraavaa: ”Ensimmäisessä koheesiokertomuksessa esitetyn arvion tärkein merkitys saattaa olla tapa, jolla rahastot liitetään EU:n harjoittamien politiikkojen laajempaan yhteyteen.” ⁽²⁾

4.3.4. Kaikista koheesioon tähtäävistä ponnistuksista huolimatta on selvää, että muun kuin rakennepolitiikan hyödyt ja mahdollisuudet samoin kuin koko taloudellinen yhdentymisprosessi vaikuttavat alueisiin epätasaisesti. Muun kuin rakennepolitiikan aikaansaaman vastapaineen tunnustaminen on rakennerahastojen toiminnan perusta, ja paineet on tiedostettava asianmukaisesti kohdennettaessa rahastojen varoja. Komissio korostaa kahdeksannen vuosikertomuksen luvun II kohdassa D rakennerahastojen auttavan muun politiikan tavoitteiden saavuttamisessa ja tyytyy vain viittaamaan muun politiikan myönteisiin koheesivaikutuksiin. Vaikka komitea myöntää, ettei vastavoimia kannata esitellä vuosikertomuksissa seikkaperäisesti (toisin kuin koheesiokertomuksessa), se katsoo, että vastavoimien olemassaoloa ei saisi unohtaa.

4.3.5. Komitea pahoittelee, että (englanninkielisen toisinnon) luvun II kohdan D otsikko on harhaanjohtava, sillä ”täydentävyys” (engl. *complementarity*) tarkoittaa sitä, että EU:n politiikat ovat täysin toisiaan täydentäviä (esineet tai asiat eivät voi täydentää toisiaan jossain määrin). Englanninkielisen version termi on epäonnistunut esimerkki virkakielestä, ja se on vähintäänkin epäselvä. Otsikko ”Yhdenmukaisuus yhteisön muiden toimintamallien kanssa” olisi valaisempi.

5. Tutkimus ja teknologinen innovaatio

Komitea on tyytyväinen siihen, että alueiden teknologiseen kehittämiseen tähtäviä rahastotoimia tarkastellaan horisontaalisesti, ja kannattaa soveltavan tutkimuksen tuloksena syntyvien innovatiivisten tuotteiden ja palvelujen korostamista. Vuosikertomuksessa tähdennetään EU:ssa vallitsevia eroja sellaisten TTK-osoittimien välillä kuten TTK-menot ja työllisyys tai televiestinnän saatavuus. On myönteistä kehitystä, että rakennerahastot painottavat ohjelmointikaudella 1994–1999 TTK-toimia varsinkin tavoitteen 1 piiriin kuuluvilla alueilla. On myös merkittävää, että tekniset toimet ovat yhä pitemmälle kehittyneitä (esimerkiksi tiedotus- ja neuvontapalvelut, tekninen koulutus, televiestinnän perusrakenteiden hyödyntäminen, teknologiansiirtomekanismit), yksityissektorin osallistuminen on lisääntynyt ja investointeja on tehty täydentäviin alueellisiin innovaation/teknologiansiirtostrategioihin, joiden avulla TTK-toimintaa lähestytään analyttisemmin ja stra-

⁽¹⁾ EYVL C 201, 26.7.1993, s. 52–58.

⁽²⁾ EYVL C 206, 7.7.1997, s. 78–87, kohta 1.10.

tegisemmin. Tulevissa vuosikertomuksissa ja komission teettämässä arvioinneissa on tärkeää punnita tämän-
päisen kehityksen vaikutusta. Komitea panee kiinnostu-

neena merkille, että komissio julkaisee vuoden 1998
alkupuolella erillisen kertomuksen TTK-toimista ja
rakennerahastoista.

Bryssel 27. toukokuuta 1998.

Talous- ja sosiaalikomitean

puheenjohtaja

Tom JENKINS

Talous- ja sosiaalikomitean lausunto aiheesta ”Komission tiedonanto neuvostolle, Euroopan parlamentille, talous- ja sosiaalikomitealle ja alueiden komitealle ‘Yhteisön rakennepoliittisen tavoitteen 2 uudet alueelliset ohjelmat vuosiksi 1997–1999 – tavoitteena työpaikkojen luominen’”

(98/C 235/09)

Komissio päätti 17. marraskuuta 1997 Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 198 artiklan mukaisesti pyytää talous- ja sosiaalikomitean lausunnon edellä mainitusta tiedonannosta.

Asian valmistelusta vastannut aluekehityksen, yhdyskuntasuunnittelun ja maankäytön jaosto antoi lausuntonsa 21. huhtikuuta 1998. Esittelijä oli Ettore Masucci.

Talous- ja sosiaalikomitea hyväksyi 27.–28. toukokuuta 1998 pitämässään 355. täysistunnossa (toukokuun 27 päivän kokouksessa) seuraavan lausunnon. Äänestyksessä annettiin 114 ääntä puolesta yhden pidättyessä äänestämästä.

1. Johdanto

1.1. Komissio julkaisi viime marraskuussa tiedonannon, jossa esitellään tavoitteen 2 uudet alueelliset ohjelmat. Ne on tarkoitus toteuttaa taantuvilla teollisuus-alueilla toisella ohjelmakaudella eli vuoden 1999 loppuun mennessä.

Tiedonanto syntyi 65:n uuden yhtenäisen ohjelma-asiakirjan (YOA) ja Espanjaa koskevan yhteisön tukikehyksen (YTK) tarkastelun tuloksena.

Asiakirjassa ei käsitellä Itävaltaa ja Ruotsia koskevia yhtenäisiä ohjelma-asiakirjoja, koska kyseiset valtiot valitsivat viisivuotisen ohjelmakauden ⁽¹⁾.

1.2. Tiedonannossa esitetään kooste tuloksista, jotka talouden kehityksen ja etenkin työllisyysvaikutuksen osalta toivotaan saavutettavan.

Jäsenvaltioista saatujen tietojen mukaan olisi toteuttamalla ohjelmat mahdollista luoda ja ylläpitää 880 000 työpaikkaa, jotka keskittyisivät 90-prosenttisesti (801 000) Isoon-Britanniaan, Ranskaan, Saksaan, Espanjaan ja Italiaan.

1.3. Suunnitellut toimet voidaan pääosiltaan jakaa neljään ryhmään:

- teollisuuden ja yritysten, etenkin pk-yritysten kasvun ja kilpailukyvyn tukeminen (47,4 % menoista);
- uuteen teknologiaan liittyvä työntekijöiden koulutus ja uudelleen koulutus (33,8 % menoista);
- taantuneiden teollisuus- ja kaupunkialueiden uudistaminen ja kohentaminen (12,3 % menoista);
- ympäristönsuojelu sekä puhtaan teknologian ja ekomatkailun edistäminen (5,2 %).

⁽¹⁾ Tiivistelmä näitä valtioita koskevista ohjelmista komission tiedonannossa Euroopan unionin aluepolitiikan täytäntöönpanosta Itävallassa, Suomessa ja Ruotsissa, KOM(96) 316 lopull., 3.7.1996.

Komission jäsenvaltioille 30. huhtikuuta 1996 lähettämän ohjeen⁽¹⁾ mukaan tavoite 2:n uusien ohjelmien ensisijaisena tavoitteena tulee vuosina 1997–1999 olla työpaikkojen luominen. Tavoite tulee toteuttaa parantamalla tuotantorakenteita ja työvoiman pätevyyttä.

1.4. Komissio on tarkastellut kaikkia suunnitelmia mainittujen tavoitteiden valossa ja arvioinut, missä määrin painopistealueiden lisäksi on otettu huomioon kyseisen alan taso, asetettujen tavoitteiden ja käytössä olevien voimavarojen yhteensopivuus, todellinen määrällinen työllisyysvaikutus sekä valittujen strategioiden ja toimien ympäristövaikutukset.

1.4.1. Kumppanuus- ja täydentävyysperiaatteet on niin ikään otettu huomioon.

Suunnitelmien tuloksena tulisi saada erityisesti työmarkkinaosapuolet ottamaan mahdollisimman paljon vastuuta ja lisäksi yhdistää tavoitteen 2 ohjelmat ja muut kyseisen alueen talouden elvyttämishjelmat kokonaisuudeksi.

Täydentävyyden osalta jokainen jäsenvaltio veloitetaan säilyttämään kokonaiskulut kauden 1994–1996 tasolla.

1.5. Kauteen 1994–1996 verrattuna tavoitteen 2 tukielpoisten alueiden luettelo on säilynyt pääosiltaan muuttumattomana, samoin kuin niiden väestön prosentuaalinen osuus (16,4 %).

Varattu rahoitus on 8 288 miljoonaa ecua (vuoden 1997 hintatasolla), mikä edelliseen kauteen verrattuna merkitsee 13,8 prosentin reaalkasvua. Näihin varoihin lisätään vuoden 1996 loppuun mennessä käyttämättömät 859 miljoonaa ecua, jotka nostavat käytettävissä olevan rahoituksen 9 147 miljoonaan ecuun.

2. Asiaan liittyvät ongelmat

2.1. Komissio toteaa, että uusien yhtenäisten ohjelma-asiakirjojen laatimisessa on hyödynnetty edellisen jakson kokemuksia.

Samoin käy ilmi, että vanhojen ja uusien ohjelmien välillä on selvä strateginen jatkuvuus.

Tavoitteet on pääpiirteissään esitelty selkeästi ja perinpohjaisesti nimeämällä 4–5 strategista tavoitetta. Niiden valinta perustuu joissain tapauksissa talouden kehityksen kokonaiskuvaan, toisinaan etusija on taas annettu ympäristön kunnioittamisen ja tasavertaisten mahdollisuuksien kaltaisille laajoille ulottuvuuksille.

2.2. Toimien riittävydestä mainittujen strategisten tavoitteiden osalta komissio toteaa, että joissain tapauk-

sisssa toimien laaja valikoima on haitannut täydentävyyttä ja synergiaa.

2.2.1. Etenkin koulutustoimet tulisi määritellä entistä paremmin ”johtuen henkilöresursseihin kohdistuvien toimenpiteiden laaja-alaisuudesta”⁽²⁾.

Komissio toteaa kuitenkin, että ”EAKR:n ja ESR:n toimenpiteiden yhdentäminen edistyi verrattuna edelliseen kauteen”⁽²⁾.

2.2.2. Yhtenä alkuperäisten suunnitelmien suurimmista pettymyksistä komissio pitää sitä, ”että niissä ei esitetty määrällisiä tavoitteita ja tuotosodotuksia mukaan lukien työllisyysvaikutukset eikä myöskään perustietoja”⁽³⁾.

Komissio toteaa, että erityisesti jäsenvaltioille toimitettua työllisyysvaikutusten määrällisen arvioinnin menettämistä käytettiin yleensä kovin vähän.

2.2.3. Ympäristöseikkoihin kiinnitettiin sitä vastoin enemmän huomiota. Suunnitelmista suurin osa sisälsi strategisen ympäristöarvioinnin, ja eräissä niistä annettiin täydelliset ja yksityiskohtaiset tiedot jokaisesta suunnitellusta toimesta.

2.3. Huolimatta veloitteesta varmistaa kumppanuusnäkökohtien huomioon ottaminen useimmissa suunnitelmissa, osallistumistapoja ei kuitenkaan aina määritely selkeästi.

2.4. Koska tiedot olivat riittämättömiä ja niiden varmentaminen hankalaa, täydentävyyden toteutumista ei voitu todentaa tyydyttävällä tavalla.

Sen vuoksi yhtenäisiin ohjelma-asiakirjoihin liitettiin lauseke päätöksistä, ”joilla yhteisön maksusuorituksia ensimmäisen ennakkomaksun jälkeen lykättiin täydentävyysperiaatteen ennakkovarmennukseen asti”⁽⁴⁾.

2.5. Osa puutteista voitiin kuitenkin korjata komission ja yksittäisten jäsenvaltioiden välisissä neuvotteluissa. Niissä pystyttiin parantamaan ohjelmien laatua ja tehokkuutta ”erityisesti arvioinnin tulosten perusteella” sekä ottamalla huomioon työpaikkojen luomisen ensisijaisuus⁽⁵⁾.

⁽¹⁾ KOM(96) 952 lopull., 29.4.1996.

⁽²⁾ KOM(97) 524 lopull., 14.11.1997, III kohta (iv) alakohta.

⁽³⁾ KOM(97) 524 lopull., 14.11.1997, III kohta (v) alakohta.

⁽⁴⁾ KOM(97) 524 lopull., 14.11.1997, III kohta (i) kohdan c alakohta.

⁽⁵⁾ KOM(97) 524 lopull., 11.4.1997, III kohta (ii) alakohta.

Joissain tapauksissa korostui tärkeimpien työllisyyttä tukevien toimien merkitys ja toisissa taas ohjelmat määriteltiin alusta alkaen uudelleen.

3. Yleistä

3.1. Komission asiakirja on monesta syystä erittäin tärkeä, varsinkin siksi, että se käsittelee nykyvuotoisen tavoitteen 2 viimeistä ohjelmointikautta.

3.1.1. Kuten ”Agenda 2000”-asiakirjassa rakennerahastouudistuksesta todettiin, on rakennepolitiikka itse asiassa tarkoitus uudistaa perusteellisesti.

Tavoitteiden määrää tulisi vähentää nykyisestä seitsemästä kolmeen. Tavoitteista kaksi on alueellista ja yksi koskee pelkästään henkilöstöresursseja.

Komission mukaan kauden 2000–2006 keskimääräinen vuosittainen määräraha on hieman vuoden 1999 määrärahaa pienempi. Lisäksi uuden tavoitteen 1 piiriin kuuluvien alueiden kohdalla sovelletaan entistä tiukemmin BKT:n 75 prosentin kynnystä.

3.1.2. Nykyään tavoitteiden 1 ja 2 piiriin kuuluu 51 % väestöstä. Vastaava luku tulevaisuudessa laskee 35–40 prosenttiin, mikä merkitsee tiettyjen alueiden jättämistä tavoitteiden ulkopuolelle. Kun otetaan huomioon, että kaikki yhteisön aloitteisiin liittyvät ohjelmat – paitsi henkilöstöresursseja koskevat eli uudet tavoitteen 3 ohjelmat – kuuluvat tulevaisuudessa uusiin tavoitteisiin 1 ja 2, voi osa alueista vuoden 1999 jälkeen jäädä kaiken rakennetun ulkopuolelle sosiaalirahastoa ja jäljelle jääneitä yhteisön aloitteita lukuun ottamatta. Tämän vuoksi tiedonannossa käsiteltävien toimien merkitys korostuu entisestään.

3.2. Tiedonannon merkitystä korostaa lisäksi se näkökohta, että vuosien 1997–1999 yhtenäisten ohjelmasiikirjojen syntymistapaa ja suunniteltuja toimia tulee arvioida huolellisesti, jotta rakennerahastoista tulisi uudistusten myötä entistä avoimempia ja tehokkaampia.

Tässä mielessä vaikuttaa erityisen tärkeältä:

- varmentaa ohjelmien rakenteen osalta kumppanuuden laaja toteutuminen;
- valita ohjelmien sisällön osalta innovatiivisia ja paikallista kehitystä tukevia hankkeita
- luoda tavoitteiden osalta todellisia ja pysyviä lisätöy-paikkoja.

3.3. Kolmas ja selvästi kaikkein tärkein seikka on yhtenäisten ohjelma-asiakirjojen ohjelmien sisällön merkitys yhteisöpolitiikan kaikkein olennaisimman nykyta-

voitteen eli työpaikkojen säilyttämisen ja luomisen kannalta.

4. Arviointi

4.1. Tiedonannossa esiteltyjä ohjelmia voidaan arvioida:

- vertaamalla niitä aiempien ohjelmakausien tuloksiin tavoitteen 2 hallinnossa aiemmin ilmenneiden ongelmien valossa;
- tulevaisuuden kannalta ”Agenda 2000”:een sisältyvän yhteisön rakennepolitiikan uudistuksen⁽¹⁾ valossa.

4.2. Vertailu aiempiin ohjelmakausiin

4.2.1. Aluksi on paikallaan varmistaa, onko ohjelma-kaudella 1997–1999 havaittavissa parannuksia aiempiin kausiin verrattuna.

Tässä yhteydessä voi olla paikallaan käyttää analyysivälineenä kysymyksiä, jotka ilmenivät huhtikuussa 1997 järjestetyssä yhteenkuuluvuutta pohtineessa ja siinä yhteydessä rakennerahastojen hallintoraportteja⁽²⁾ tarkastelleessa eurooppalaisessa foorumissa.

4.2.2. Foorumissa käyty keskustelu tavoitteesta 2 toi esille muutamia perusongelmia. Vaikka rakennerahastotoimilla olikin taantuvilla teollisuusalueilla tarkastelun alaisina vuosina tärkeä merkitys rakenteelliselle sopeuttamiselle (esim. vuosina 1989–1993 luotiin n. 500 000 nettotyöpaikkaa), toimien vaikutukset jäivät tietyillä alueilla yleisesti ottaen ulottuvuudeltaan liian rajallisiksi, mikä esti joissain tapauksissa integroidun lähestymistavan tehokkaan soveltamisen.

Aikaraja (kaksi vuotta) on suosinut lyhytkestoisia toimia kehitykseen liittyvän strategisen näkemyksen kustannuksella.

4.2.3. Pahat esteet kyseisten alueiden todellisen muuttumisen tiellä erityisesti ohjelmien sisällön ja niiden toteuttamisen kannalta ovat seurausta siitä, että pk-yritykset eivät useinkaan pysty seuraamaan markkinoiden ja innovaatioiden kehitystä eivätkä siten luo huomattavaa alueellista ”lisäarvoa”.

Eräs myönteinen kehityslinja kuitenkin jatkuu. Ohjelmien sisällössä ja niiden soveltamisessa on annettu

⁽¹⁾ Agenda 2000, ensimmäinen osa, II luvun 2 kohta.

⁽²⁾ Erityisen merkittävä on prof. Michel Quévitiin selvitys.

etusija aineettomille tekijöille (yritysten kehittäminen, innovaatio, koulutus ja ammattipätevyys, ympäristön-suojelu) aineellisten tekijöiden eli perusinfrastruktuurin asemesta.

Huomion kiinnittäminen tutkimukseen ja tekniseen kehitykseen sekä innovaatioon on niin ikään tärkeää. On kuitenkin varottava, ettei sijoituksia käytetä innovaatiotarjonnan mukaisesti, vaan että ne kohdennetaan pk-yritysten todellisiin tarpeisiin.

4.2.4. Yksi rakennerahastojen tärkeimmistä eduista on se, että niiden myötä alueet ovat joutuneet varautumaan kehitykseen jatkuvasti ja järjestelmällisesti.

Hallintojärjestelmissä on kuitenkin säilynyt huomattavia hallintoperinteistä johtuvia eroja, mikä on myönteistä.

Keskitetuille hallintojärjestelmille tyypillinen vaikeus hyväksyä ”alhaalta ylöspäin” -lähestymistapa aluekehityksessä pitää kuitenkin myös pintansa.

4.2.5. Toinen huomattava etu on ollut laajojen kumppanuuksien kehittäminen ja yhdenmukaisuuden lisääntyminen muiden valtiollisten ja alueellisten toimien kanssa.

Joillain alueilla kumppanuuksia on vaikea luoda julkisviranomaisten ja yhteiskunnallis-taloudellisten etupiirien suhteisiin liittyvien perinteiden puuttumisen vuoksi.

Aiemmin yksityissektori oli lähes aina ohjelmien suunnittelun ulkopuolella; siihen osallistuivat vain julkisviranomaiset ja puoliviralliset tahot.

4.2.6. Muut tärkeät kysymykset liittyvät ohjelmien hallintoon.

Muutoksia ja sopeutuksia tehdään pikemminkin rahoitukseen liittyvien seikkojen perusteella kuin aluekehityksen painopistealueiden muuttamiseksi.

Tämä johtuu myös seurannan puutteesta ja siitä, että ajallinen ulottuvuus on liian lyhyt.

Monissa hankkeissa ei määritellä toteutukseen ja vaikutukseen liittyviä toiminnallisia tavoitteita. Näihin perusteisiin pohjautuva valinta on ollut pikemminkin poikkeus kuin sääntö.

Myös täydentävyys on monissa tapauksissa aiheuttanut ongelmia. Käytettävissä olevia varoja ei ole hyödynnetty, koska alueiden ja valtion viranomaisilla on ollut vaikeuksia yhdistää omia ja yhteisön tarjoamia voimavaroja.

4.2.7. Tiedonannon päätelmissä komissio huomauttaa, että kauden 1997–1999 uudet ohjelmat kannustavat entistä enemmän sijoituksiin, joilla edistetään työvoimavaltaita kasvua ja kestävästä kehitystä.

Huomiota kiinnitetään entistä enemmän koulutukseen ja uudelleen koulutukseen sekä yrittäjyyden ja tutkimus- ja kehitystoiminnan edistämiseen.

Lisäksi huomiota kiinnitetään paikallisten palvelujen lisäämiseen, mikä on merkittävä työpaikkojen lähde.

4.2.7.1. Yhteisön, jäsenvaltioiden ja paikallistason aloitteiden välillä on kokonaisuudessaan havaittavissa yhdentymiseen tähtäävä myönteinen lähestymistapa. Se on voimavarojen mahdollisimman tehokkaan käytön ja mahdollisimman hyvien tulosten saavuttamisen välttämätön edellytys.

4.3. Rakennerahastouudistus ja valtiollinen aluetuki

4.3.1. Komissio totesi Agenda 2000 -asiakirjassaan, että tavoitteen 2 uusien ohjelmien päämääräksi ”olisi asetettava elinkeinoelämän monipuolistaminen myös alueilla, jotka ovat riippuvaisia pääasiassa yhdestä taantuvasta elinkeinosta”⁽¹⁾.

Lisäksi todetaan, että ”tämän vuoksi olisi tehostettava pk-yrityksille ja innovaatioon suunnattua tukea ja korostettava ammatillista koulutusta, paikallista kehityspotentiaalia, ympäristönsuojelua ja sosiaalisen syrjäytymisen ehkäisemistä...” ja että ”investointeja inhimillisiin voimavaroihin näillä muutosalueilla olisi lisättävä ennakointiin sekä työmarkkinoiden ja jatkuvan koulutuksen aktivoimiseen perustuvan toimintasuunnitelman avulla”.

4.3.1.1. Komissio toivoo myös, ”että erilaisille uuden tavoitteen 2 kohdealueille laaditaan yksinkertaiset, selkeät ja yksityiskohtaiset tukikelpoisuusperusteet”. Kukin alue toteuttaa yhden ainoan ohjelman eri rahastojen tuella (EAKR, ESR, EMOTR ja KOR).

4.3.1.2. Lopullisena tavoitteena on keskittää voimavarat kaikkein vaikeimmassa asemassa oleviin yhteisön alueisiin.

Nykyisille tavoitteiden 2 ja 5b kohdealueille, jotka eivät ilmeisesti täytä uusia tukivaatimuksia, olisi myönnettävä siirtymäkauden ajan rajallista taloudellista tukea.

Komissio toteaa myös, että toiminnan yksinkertaistamiseksi kutakin tavoitteen 1 ja 2 aluetta koskee ainoastaan yksi monivuotinen ohjelma, ja vastuu jaetaan selkeästi valtioiden, alueiden ja kuntien viranomaisten sekä komission kesken. Lisäksi tulokset varmistetaan tiukalla ja huolellisella valvonnalla.

4.3.2. Syytä on myös ottaa huomioon valtiollisten aluetukien uudet suuntaukset, jotka komissio hyväksyi viime joulukuun 10. päivänä komission jäsenen Van

⁽¹⁾ Agenda 2000 ensimmäinen osa, II luvun 2 kohta.

Miertäen aloitteesta. Tavoitteena on ”entistä avoimempi järjestelmä” ja ”positiivinen syrjintä, joka suosii kaikkien heikoimmassa asemassa olevia alueita”⁽¹⁾.

4.3.2.1. Tärkeimmät kriteerit ovat:

- tukien keskittäminen kaikkein köyhimmille alueille;
- jäsenvaltioiden suunniteltujen toimien yhteensopi- vuus aluerahastojen toimien kanssa;
- erityishuomion kiinnittäminen työllisyyttä paranta- vaan tukeen, eli enää ei tueta vain tuotantoinvestointe- ja vaan myös niiden avulla työllistyneitä;
- aluetukien yleinen vähentäminen.

4.3.3. Seikka, johon komitea aikoo esitettyjen uudis- tusehdotusten myötä kiinnittää huomiota, liittyy väestö- nosaan, joka vuoden 2000 jälkeen jää rakennerahastojen ulkopuolelle.

Esiin nouseekin ongelma, miten näiden alueiden siirtymä- äkausia voitaisiin helpottaa ja sopia uusista yhteiskun- nallis-taloudellisiin tilastoihin perustuvista kelpoisuus- kriteereistä.

4.3.4. Näin ollen tavoite, jonka mukaan samat alueet voisivat kuulua tavoitteen 2 ja valtion tuen piiriin, aiheuttaa sekaannusta (perustamissopimuksen 92 artik- lan 3 kohdan c alakohta). Tällainen valintaperuste voi vähentää liikaa tukeen oikeutettujen alueiden määrää, vaikka yhteisön ja jäsenvaltioiden rakennepoliittikan yhteensovittamista ja yhdentämistä onkin parannettava.

5. Työllisyysvaikutukset

5.1. Rakennepoliittisten toimien työllisyysvaikutuk- sia on käsiteltävä perusteellisesti. Delorsin valkoisen kirjan mukaan rakennerahastojen päätavoite on osal- taan luoda edellytykset talouden kehittymiselle sekä kestäväälle kasvulle ja kilpailukyvyille.

Komissio asetti työllisyyden etusijalle maaliskuussa 1996 antamassaan tiedonannossa, joka käsitteli yhteisön rakenteellisia toimia ja työllisyyttä⁽²⁾.

Eurooppa-neuvosto on Essenin huippukokouksesta aina hiljattain pidettyyn Luxemburgin huippukokoukseen asti asettanut työttömyysongelman kaikissa kokouksis- saan etusijalle sen vakavuuden ja kiireellisyyden vuoksi.

Amsterdamin sopimus sisältää uuden ”Työllisyys” -osaston, jossa käsitellään tätä ”yhteistä etua koskevaa asiaa”.

Myös ohjelmassaan vuodeksi 1998⁽³⁾ komissio julkaisi useita rakennepoliittikkaa koskevia asetusehdotuksia Agenda 2000:n uudistusehdotusten toteuttamiseksi. Lisäksi komissio mainitsee työllisyyden ensisijaisena ”poliittisena painopistealueena”, johon se aikoo kes- kittää toimintansa⁽⁴⁾.

5.2. Tässä yhteydessä on paikallaan syventää eri ohjelma-asiakirjojen työllisyystavoitteisiin liittyviä ky- symyksiä.

Tiedonannon liitteessä 4 esitetyt jäsenvaltioissa ilme- nevää toivottua työllistävää vaikutusta koskevat tiedot ovat hyvin erilaisia eivätkä aina helposti ymmärrettäviä.

Esimerkiksi Yhdistyneessä kuningaskunnassa arvioi- daan luotavien ja/tai pysyvien työpaikkojen määräksi yli 380 000 (joista yli 40 000 eli noin 10 % tilapäisiä), kun vastaava luku Saksassa on alle 120 000 (josta tilapäisiä 4 100 eli 3 %). Italiassa vastaava luku on 123 000 (6 200 tilapäistä eli 5 %).

Työpaikkojen luomisen keskimääräisissä kustannuk- sissa on vastaavasti huomattavia eroja.

5.3. Tiedonannon väitteet ovat jossain määrin ristiriit- taisia.

Tiedonannon III kohdan v alakohdassa, joka käsittelee määrällisiä tavoitteita ja vaikutuksia, komissio esittää heti varauksen ja muistuttaa, että ”yksi alkuperäissuun- nitelmien suurimmista pettymyksistä oli se, että niissä ei esitetty määrällisiä tavoitteita ja tuloksia”.

Komissio kuitenkin lisää, että neuvotteluissa ”on sittem- min tältä osin edistytty huomattavasti”.

Heti perään komissio kuitenkin valittelee, että jäsenval- tioille toimitettua työllisyysvaikutusten määrällistä etukäteisarviointia koskevaa menetelmäkehystä on käy- tetty yleensä kovin vähän.

Jäljempänä kuitenkin todetaan uudelleen, että ”mää- rällisten työllisyysvaikutusten esiintyminen on lisäänty- nyt huomattavasti” ja mainitaan ”yksityiskohtaiset ar- viot”⁽⁵⁾.

5.3.1. Voitanee kuitenkin päätellä, että arviot perus- tuvat toisistaan poikkeaviin laskentatapoihin.

5.4. Sama ongelma ilmenee myös vertaillaessa jälkikä- teen aiemmin esitettyjä arvioita.

⁽¹⁾ EYVL C 74, 10.3.1998.

⁽²⁾ KOM(96) 109 lopull., 20.3.1996.

⁽³⁾ SEK(97) 1852 lopull.

⁽⁴⁾ KOM(97) 517 lopull.

⁽⁵⁾ KOM(97) 524 lopull., 14.11.1997, III kohta (iii) alakohta.

Nelivuotiskauden 1989–1993 tase oli v. 1996 laaditun rakennerahastojen kahdeksannen vuosikertomuksen mukaan 850 000 bruttotyöpaikkaa.

Kaudella 1997–1999 eli ainoastaan kahden vuoden aikana bruttoennuste on 880 000 työpaikkaa. Luku on siis puolta lyhyemmästä ajasta huolimatta edellä mainittua suurempi, ja lisäys on yli 200 %. Lisäys näyttää johtuvan siitä, että työllisyysongelmaan kiinnitetään kaikilla tahoilla entistä enemmän huomiota.

Kaikkein mielenkiintoisin seikka eli työpaikkojen määrän vertailu ei ole kuitenkaan mahdollista, koska – yllättävää kyllä – nettotyöpaikkoja koskevia tietoja ei ole saatavilla (muista maista kuin Ranskasta ja Yhdistyneestä kuningaskunnasta).

Tämä kertoo paljon useimpien maiden toimittamien tietojen luotettavuudesta.

Näiden epätasällisyyksien vastapainoksi on kahdesta toista maasta saatavilla tuoreet tiedot tilapäisistä työpaikoista, joita oli 106 115. Luku on melko korkea suhteessa nettotyöpaikkojen mahdolliseen ja realistiseen lopulliseen määrään.

5.5. Kun on ilmeistä, että komission on vaikea saada jäsenvaltioita luotettavaa tietoa ja että sen voimavarat ovat rajalliset valvonnan tarvittavaan määrään verrattuna, voidaan jälleen todeta, että seurauksena on menetelmiin ja tavoitteiden saavuttamisen varmentamiseen ja valvontaan liittyvä ongelma. Etenkin viimeksi mainittua laiminlyödään nykyään.

Valvonta ja varmentaminen on erittäin tarkkaa ja ankaraa, mutta ainoastaan varojen käytön osalta. Seuranta ja jälkikäteisvarmennusta ei ole.

Kyse ei ole pelkästään toimintatavoista, vaan todellisista ja tehokkaista työllisyysvaikutuksista.

5.6. Tässä yhteydessä komitea painottaa vielä kerran, että asianmukaisten ja pysyvien työpaikkojen luomisen välttämättömänä edellytyksenä on todellinen talouskasvu, joka lisää kysyntää ja käytettävissä olevia tuloja.

Uusien työpaikkojen luomiseen tähtäävä tukipolitiikka tulee sisällyttää yleiseen kasvu- ja kehitysprosessiin.

Mikä pätee makrotasolla, on totta myös mikrotasolla. Innovaation ja tuotannon lisäämiseen tähtäviä toimia tulee tasapainottaa kysynnän laajentamiseen tähtäävillä toimilla.

Komissio on itse todennut hiljattain julkaisemassaan kertomuksessa ”Työllisyys Euroopassa 1997”, että

”olipa työllisyyden ja tuottavuuden kasvun suhde mikä tahansa, perusongelma piilee uuden työllisyyden luomisessa”⁽¹⁾.

Rakennepoliittisten, mukaan lukien tavoitteen 2 nojalla rahoitettavien toimien tavoitteena tulee olla yritysten ja alueiden kilpailukykyyn parantamisen lisäksi myös tuotannon, kysynnän ja tulojen lisääminen. Parannukset lisäävät työllisyyttä ainoastaan tällä tavalla.

6. Loppupäätelmät

Komission tiedonannossa valotetaan eräiden rakennerahastouudistuksen yhteydessä ratkaistavien itsepintaisten solmukohtien avaamista ja esitellään mahdollisuuksia parantaa voimavarojen hallinnointia sekä lähitavoitteeksi asetetun työpaikkojen säilyttämisen ja luomisen että strategiseksi tavoitteeksi asetetun taloudellisen ja yhteiskunnallisen yhteenkuuluvuuden kannalta.

6.1. Kumppanuuden vahvistaminen

6.1.1. Ennen kaikkea kumppanuuteen liittyvää kysymystä on syytä käsitellä päättäväisesti ja selkeästi. Tiedonannon ensimmäisessä osassa tälle perusvälineelle omistetaan kuitenkin vain lyhyt kappale. Asia ei oteta ongelmana esille eri maita esittelevissä analyysitaulukoissa eikä siihen viitata loppuarvioissa. Ainoastaan liitteessä 5, jossa käsitellään alueellisiin työllisyyssopeuksiin liittyviä hankkeita, esitetään tiivistelmän muodossa tärkeimpien kumppaneiden luettelo.

6.1.2. Kuten komissio totesi vuonna 1996 jäsenvaltioille toimittamassaan ohjeessa, on kumppanuus tavoite 2 -alueilla usein muodostunut jo perinteeksi, jota syvennetään, sovelletaan ja vahvistetaan jatkuvasti⁽²⁾. Kyseisessä asiakirjassa edellytettiin, että ”alue- ja paikallisviranomaiset sekä talouden ja yhteiskuntaelämän osapuolet, esim. pk-yritykset, otetaan kokonaisuudessaan mukaan” uusien tavoite 2 -ohjelmien valmisteluun ja toteuttamiseen. Näin on tarkoituksena varmistaa, että ”kyseiset ohjelmat heijastavat kattavasti paikallisia tarpeita ja oloja”.

6.1.3. Kertomuksessa ei kuitenkaan ei kuitenkaan arvioida sen enempää ohjelmien määrittelyyn kuin sitä seuraavaan toteuttamiseen ja seurantaan osallistumisen laatua ja tehokkuutta.

6.1.4. Komitea korostaa jälleen, että kumppanuuden on oltava aktiivista suunnittelusta aina rakennetoimien toteuttamiseen saakka. Vahva kumppanuus on välttämättömä selläisten tehokkaiden rakennetoimien kannalta,

⁽¹⁾ KOM(97) 479 lopull., 1.10.1997, s. 1.

⁽²⁾ KOM(96) 952 lopull., 29.4.1996, III kohta.

jotka mahdollistavat taloudellisiin ja yhteiskunnallisiin ongelmiin aidosti kohdistetut ja alueelliseen kehitysstrategiaan integroidut toimet.

Julkisviranomaiset eivät voi enää pitää talous- ja yhteiskuntaelämän järjestöjen osallistumista vain täydentävänä ja siten valinnaisena tai peräti päätöksentekoa hankaloittavana muodollisuutena. Kumppanuuskäytäntö tulee sen sijaan organisoida ja sen tulee yleistyä kaikissa jäsenvaltioissa ja kaikkien rakennetoimien kohdalla.

6.1.5. Rakennerahastojen uudistamisen ja vuonna 1993 annetun asetuksen jälkeen on kumppanuuden toteuttamisessa edistytty, mutta asetuksen (ETY) N:o 2081/93 4 artiklan soveltamisen laajuus vaihtelee maittain. Komitea on edellyttänyt, että artiklaa muutetaan tarkentamalla kumppanuuden periaatteiden määrittelyä ilman, että jäsenvaltiolle jätetään liian suuri valinnanvapaus. Komission uusi ehdotus (tuoreen puiteasetusehdotuksen 8 artikla) on komitean mielestä edistysaskel, jossa otetaan huomioon sen vaatimukset. Samoin on toimittava vielä seurantakomiteoiden yhteisten toimintaperusteiden vakiinnuttamiseksi.

6.1.6. Kuten komissio itse toteaa rakennerahastojen kertomuksessa vuodelta 1996⁽¹⁾, on tärkeää:

- muotoilla uudelleen oikeusperusta tehtävien ja vastualueiden selventämiseksi;
- parantaa kumppaneiden teknisiä ja toiminnallisia valmiuksia koulutuksella, tiedottamisella ja tekniseen apuun liittyvillä toimilla.

Tavoitteena on tehdä kumppanuudesta rakennepoliittikan pakollinen väline ottamalla julkisen sekä yksityisen talous- ja yhteiskuntasektorin kumppanit mukaan rakennepoliittisten ohjelmien määrittelyyn.

6.2. Ohjelmoinnin keston ja alueiden kelpoisuuden tarkistukset

6.2.1. Vuosien 1994–1996 ohjelmien jatkamisen sijaan komissio katsoi parhaimmaksi hyväksyä uudet ohjelmat olettaen, että rahastojen hyödyntämistä voitaisiin näin parantaa. Tässä tapauksessa tarve suunnata ohjelmat uudelleen ensisijaisen työllisyystavoitteen mukaan voi oikeuttaa komission tekemään tämänkaltaisen päätöksen.

Yleisesti voidaan kuitenkin todeta, että jonkin alueen tuotantotoiminnan muuttaminen, joka toisinaan muuttaa sen talous- ja sosiaalimaantieteelliset olot täysin,

kestää usein melko kauan. Myös määrärahojen uudelleenosoittaminen uutta toimintaa varten riittävästi koulutettua henkilöstöä varten vaatii aikaa.

6.2.2. Ohjelmointikausien pidentäminen vaikuttaa tulevaisuuden kannalta käytännöllisimmältä ratkaisulta pyrittäessä entistä integroidumpaan ja syvemmin tavoite 2 -alueiden tilanteeseen vaikuttavaan strategiaan. Kauden puolivälissä ohjelmointia luonnollisesti arvioidaan uudelleen. Seurannan ja tarkistusten lisäksi uudelleenarviointi voi myös tarjota mahdollisuuden ottaa mukaan uusia toimintaehdotuksia. Tavoitteena on tukea sellaisia olosuhteita, jotka tarjoavat parhaat mahdollisuudet vaikuttaa alueen kilpailukykyyn kokonaisuudessaan sekä pysyvien työpaikkojen luomiseen.

6.2.3. Kelpoisuuskaiteerien osalta vahvistetaan erityisesti tavoite 2:een liittyvät oletukset. Lähestymistavan parantaminen ja tehostaminen sisältää varmasti myös entistä joustavampia perusteet toimien alueelliselle suhteuttamiselle.

6.2.4. Eräs ongelma, joka jäsenvaltioiden ja paikallisviranomaisien on aihetta ratkaista yhdessä, liittyy valintojen ja arvioiden pohjana oleviin tilastoidikaatto-reihin.

Kriisitilanteessa on tärkeää, että indikaattorien määrittely perustuu verrannollisiin ja luotettaviin tilastoihin.

6.2.5. Komitea kannattaa periaatteessa komission ajatusta siitä, että on tarpeen keskittää voimavaroja, etteivät ne hajaantuisi liikaa. Keskittämällä saadaan luotua kriittinen joukko, joka toimii rakennemuutoksen ja uuden kehityksen vauhdittajana. Voimavarat kohdistetaan valituista alueista kaikkein huonoimmassa asemassa oleville.

6.3. Pk-yritysten tukeminen etusijalle

6.3.1. Jotta tavoitteen 2 perusteella rahoitetut toimet saataisiin mahdollisimman tuottaviksi, on pk-yritykset asetettava etusijalle. Toimivien pk- ja mikroyritysten kehittäminen sekä uusien ja innovatiivisten yritysten luominen on välttämätöntä rakennemuutoksen kokonaisuuden alueiden tuottavuuden monipuolistamiseksi.

Pk-yritysten pyrkimyksiä säilyttää kilpailukykyänsä sekä koti- että kansainvälisillä markkinoilla tuetaan. Niihin on kohdistettava innovaation siirtotoimia, jotta niiden

⁽¹⁾ KOM(97) 526 lopull.

ja rakennemuutoksen tavoitteiden välinen suhde vahvistuisi.

Perusrakennetuen lisäksi pyritään tavoite 2:n voimavoimilla parantamaan pk-yritysten asemaa yhteisön sisäisessä kaupassa uusien tuotteiden sekä uusille markkinoille pääsyn avulla. Kyseisten yritysten toimintaympäristö on saatava sellaiseksi, että se edistää voiton tuottamista sekä riskinottoa ja innovaatiota nuorten keskuudessa.

6.3.2. Tässä yhteydessä tieto- ja viestintäjärjestelmien kehittäminen eli tuotanto- ja palvelualan pk-yritysten saaminen mukaan tietoyhteiskuntaan on ratkaisevan tärkeää. Toimenpiteistä etusijalle asetetaan pk-yrityksiä varten luotavat palvelukeskukset, jotka on suunnattu ja joita hallinnoidaan yritysten tarpeiden mukaan.

Niin ikään on päästävä ”industrialistisista” ennakkolasenteista, joiden perusteella kaikki maat suosivat ohjelmoinnissaan perinteisesti tuottavia teollisuusaloja palvelujen, kaupan ja matkailun kustannuksella.

On muistettava, että työpaikat teollisuuden ja maatalouden piirissä ovat jo muutaman vuoden ajan vähentyneet eivätkä juurikaan ole voineet tarjota uusia työtilaisuuksia. Sitä vastoin on työpaikkojen lukumäärä palvelualalla lähes jatkuvasti kasvanut.

Televiestinnän, tietojenkäsittelyn ja jakelun kaltaisilla palvelualoilla on vielä runsaasti käyttämättömiä työllistämismahdollisuuksia. Niin Delorsin valkoisessa kir-

jassa kuin sitä tuoreemmissakin taloudellisissa ennusteissa tietoyhteiskunnan myötä mahdollisesti syntyvien työpaikkojen lukumäärä arvioidaan miljooniksi. Tavoite 2:n nojalla rahoitettavassa ohjelmoinnissa tulee löytää tilaa innovaatioiden rahoittamiselle; esimerkkinä mainittakoon telematiikan soveltaminen kaupassa ja palvelualalla.

6.3.3. Työpaikkojen luomiseksi voitaisiin tarkastella lähemmin myös seuraavaa kahta alaa:

- Ympäristönsuojelu (vesien puhdistaminen, teollisuusjätteiden kierrätys, kaupunkiympäristön kohentaminen jne.); hiljattain julkaistu ympäristöä ja työllisyyttä käsittelevä tiedonanto on tässä yhteydessä tärkeä⁽¹⁾.
- Uudet työpaikkareservit, jotka perustuvat väestön uusiin tarpeisiin; tavoitteen 2 alueet ovat tiheään asuttuja, ja teollisuuden rakennemuutoksen jäljiltä myös työvoimaa on hyvin saatavilla.

6.3.4. Lopuksi todettakoon, että henkilöstöresurssien kehittäminen koulutusjärjestelmän ja yritysten tarpeiden välisenä läheisenä yhteistyönä on niin ikään tärkeää. Se on erityisen tärkeää tavoitteen 2 alueilla, joilla sadat tuhannet usein hyvin ammattitaitoiset työntekijät joutuvat etsiytymään uusille aloille monesti jo melko iäkkäinä. On siis välttämätöntä saada aikaan toimiva elinikäinen oppimisjärjestelmä, joka auttaa työntekijöitä kohtaamaan yhä nopeammin tapahtuvat muutokset.

(1) KOM(97) 592 lopull., 18.11.1997.

Bryssel 27. toukokuuta 1998.

Talous- ja sosiaalikomitean

puheenjohtaja

Tom JENKINS

Talous- ja sosiaalikomitean lausunto aiheesta ”Komission tiedonanto – Ensimmäisen innovaatiota koskevan toimintaohjelman toteuttaminen Euroopassa”

(98/C 235/10)

Komissio päätti 21. tammikuuta 1998 Euroopan yhteisöjen perustamissopimuksen 198 artiklan nojalla pyytää talous- ja sosiaalikomitean lausunnon edellä mainitusta tiedonannosta.

Asian valmistelusta vastannut energia-, ydinvoima- ja tutkimusjaosto hyväksyi lausuntonsa yksimielisesti 13. toukokuuta 1998. Esittelijä oli Ulla Sirkeinen.

Talous- ja sosiaalikomitea hyväksyi 27.–28. toukokuuta 1998 pitämässään 355. täysistunnossa (toukokuun 27. päivän kokouksessa) seuraavan lausunnon. Äänestyksessä annettiin 116 ääntä puolesta, 0 vastaan 3:n pidättyessä äänestyksestä.

1. Johdanto

1.1. Talous- ja sosiaalikomitea toteaa innovaatiota käsittelevästä vihreästä kirjasta antamassaan lausunnossa ⁽¹⁾, että:

- innovaatiot ovat kilpailukyvn, työllisyyden sekä taloudellisen ja yhteiskunnallisen kehityksen ja hyvinvoinnin perusta;
- innovaatiot luovat pohjan jatkuvalla koheesiolle, ja
- innovaatio on luonteeltaan laaja ja hajautettu, monesta osatekijästä koostuva prosessi, jota on lähestyttävä subsidiariteetin pohjalta mutta koordinoitusti.

1.2. Työttömyyden vähentäminen Euroopassa edellyttää uusia asenteita ja lähestymistapoja. Erityisesti on parannettava Euroopan innovaatioedellytyksiä. Nämä ulottuvat pitkälle tutkimuksen ja teknologian ulkopuolelle asennekulttuuriin, yhteiskunnalliseen ja koulutuskehikseen sekä säädösrakenteisiin. Amsterdamin ja Luxemburgin Eurooppa-neuvostot ovatkin antaneet komissiolle tehtäväksi edistää tutkimusta ja innovaatiota työttömyyden vähentämiseksi.

1.3. Komissio käynnisti keskustelun innovaatiopolitiikasta julkaisemalla aiheesta vihreän kirjan vuonna 1995 ⁽²⁾. Tästä talous- ja sosiaalikomitea antoi lausuntonsa toukokuussa 1996 ⁽¹⁾. Vihreän kirjan ja sen saaman palautteen pohjalta valmistui joulukuussa 1996 komission ensimmäinen toimintasuunnitelma innovaatioille Euroopassa. Tämän lausunnon aiheena oleva komission tiedonanto sisältää ensimmäisen vuosittaisen katsauksen toimintasuunnitelman toteutukseen sekä ehdotuksen vuoden 1998 painopisteiksi.

2. Komission tiedonannon pääsisältö

Käsiteltävässä asiakirjassa on tarkasteltavana:

2.1. Toimintasuunnitelman toteuttaminen

Toimintasuunnitelmaa on alettu toteuttaa yhteisön tasolla. Seuraavassa taulukossa esitetään katsaus eri toimista, merkittävistä edistysaskelista ja työn vaiheesta eri aloilla.

Henkisen omaisuuden suojeleminen

Patentteja koskeva vihreä kirja :

- komission päätös jatkosta vuoden 1998 alussa

Teollis- ja tekijänoikeuksia koskeva tieto- ja avustuspalvelu:

- tarjouspyyntö ulkopuolisten palvelujen toimittamisesta vuoden 1998 alussa, avustuspalvelut toiminnassa vuoden 1998 puolivälissä

Patentteja koskevan tiedon saatavuus:

- Euroopan patenttitoimiston päätös yhtenäisen käyttöliittymän toteuttamisesta

Bioteknisten keksintöjen suojeleminen:

- neuvoston yksimielisyys tätä koskevan asetuksen tarpeesta marraskuussa 1997

Henkinen omaisuus tietoyhteiskunnassa:

- komission ehdotus tätä koskevaiksi asetukseksi 10. joulukuuta 1997

Tekniset keksinnöt:

- komission ehdotus asetukseksi vihreää kirjaa ”Hyödyllisyyksien suojeleminen sisämarkkinoilla” koskevien kuulemisten päätteeksi

Innovaatiotoiminnan rahoittaminen

Eurooppalaiset pääomamarkkinat:

- Nouveau Marché/Euron ja EASDAQ-markkinoiden (Euroopan arvopaperikauppioiden yhdistyksen tietokonepohjaiset markkinat) perustaminen
- komission kertomus Eurooppa-neuvostolle jäljellä olevista esteistä kesäkuussa 1998

⁽¹⁾ EYVL C 212, 22.7.1996.

⁽²⁾ KOM(95) 688 lopull.

I-TEC (Innovointi ja riskipääoma):

- yhdeksän riskipääomarahaston valitseminen vuoden 1997 lopussa (380 milj. ecua 150:lle korkean teknologian pk-yritykselle), rahastoista pyritään muodostamaan verkko

JEV – Eurooppalaiset yhteisyritykset:

- toimenpiteen toteuttaminen eurooppalaisten yhteisyritysten tukemiseksi (5 milj. ecua)

LIFT (Linkit teknologiseen innovaatorahoitukseen):

- tarjouspyyntö ulkopuolisen tieto- ja avustuspalveluoperaattorin löytämiseksi investoijien ja toimijoiden välisen yhteyksien välittämiseksi, avustuspalvelut toiminnassa vuoden 1998 puolivälissä

Yrittäjähengi ja rahoituksen saatavuus:

- sijoitusfoorumit ja koulutusseminaarit Innovaatio-ohjelman (tähän mennessä noin 330 hanketta) ja Brite-Euram-ohjelman puitteissa (tähän mennessä 5 hanketta)
- bioteknologiafoorumin perustaminen
- pyöreän pöydän keskustelu Pariisissa innovaatiotoiminnasta, yritysten perustamisesta ja työllisyydestä

Lainsäädännölliset puitteet ja hallinnon yksinkertaistaminen

Erityisryhmä BEST (Yritysten toimintaolosuhteiden yksinkertaistaminen):

- kertomuksen laatiminen Eurooppa-neuvostolle kesäkuussa 1998

SLIM (Yhtenäismarkkinoiden lainsäädännön yksinkertaistaminen):

- kertomus neuvostolle marraskuussa 1997

Eurooppalaiset taloudelliset etuyhtymät (ETEY):

- komission tiedonanto eurooppalaisten taloudellisten etuyhtymien osallistumisesta julkisiin hankintoihin ja julkisista varoista rahoitettuihin ohjelmiin
- pk-yrityksille tarkoitettu ETEY-opas REGIE-verkon Réseau Européen des Groupements d'Interêt Économique puitteissa

Koulutus

Erasmus-oppisopimussuunnitelma:

- 70 000:n oppisopimuskoulutettavan kansainvälinen harjoittelu vuoteen 1998 mennessä

EUROPASS:

- vuorottelevan ammatillisen korkeakoulutasoisen koulutuksen käyttöönotto

Campus-Voice:

- yhteistyöverkko, johon kuuluu 70 korkeakoulua, 6 yritystä ja 7 sanomalehteä ja opiskelijayhdistyksiä

Form-Inno-Tech:

- eurooppalaisen verkon perustamiskriteereistä sopiminen syyskuussa 1997, verkon kohteena ovat yritykset ja pk-yritysten perustaminen

Train-Re-Tech:

- tutkijoiden koulutus ja liikkuvuus -ohjelman ja Leonardo-ohjelman välisen yhteistyön lisääminen, viiden puiteohjelman jatkaminen
- tutkijoiden koulutus ja liikkuvuus -verkon kehittäminen

Tutkimuksen suuntaaminen innovaatiotoimintaan

T&K-toiminnan viides puiteohjelma:

- keskitetyt avaintoimenpiteet puiteohjelman keskeisenä osana
- innovaation edistäminen temaattisissa ohjelmissa

Pk-yritysten integrointi Euroopan unionin viidenteen TTK-puiteohjelmaan:

- horisontaalinen ohjelma ”Innovaatiot ja pk-yritysten osallistuminen”
- kahden ja puolen vuoden aikana 9 000 pk-yritystä on osallistunut neljänteen puiteohjelmaan

Tutkimuksen ja standardoinnin parempi yhteys toisiinsa:

- työasiakirja tutkimuksesta ja standardoinnista

PROSOMA Esprit:

- TTK-tulosten käyttöön saattaminen CD-ROMilla ja Internetissä

Teknologian siirtoa yhteisestä tutkimuskeskuksesta suosiva :

- aloitteen vähittäinen toteuttaminen, johon kuuluu suuntausten seuraaminen ja tulosten arvioiminen vuodesta 1998 lähtien

Innovaatiopolitiikan yhteensovittamisen vahvistaminen

Koordinointimenetelmien luominen:

- pääjohtajien ”Innovaatio”-ryhmä
- valmisteilla komission tiedonanto aiheesta yhteenkuuluvuus, kilpailukyky, TTK-politiikka ja innovaatio

Euroopan innovaatiotoiminnan tulostaulu:

- hankkeiden ja katsauksen aikataulun vahvistaminen marraskuussa 1997.

2.2. Vuonna 1998 etusijalla oleva toiminta

2.2.1. Toimintaohjelman jatkuva toteuttaminen kuuluu vastedeskin komissiossa etusijalla oleviin kysymyksiin erityisesti seuraavilla aloilla:

- henkinen omaisuus;

- rahoituksen saatavuus;
- hallinnon yksinkertaistaminen;
- yrittäjähengen kehittäminen.

2.2.2. Nämä tavoitteet huomioon ottaen asetetaan etusijalle toiminta, jonka tavoitteena on:

- jäsenvaltioiden ja asianomaisten toimijoiden aktivoiminen erityisesti saamalla ne mukaan innovaatiota koskevan yleiskatsauksen laatimiseen;
- erityisesti uuteen teknologiaan perustuvien yritysten perustamisen, kehityksen ja kasvun tukeminen;
- uusien tuotanto- ja kaupankäyntimuotojen edistäminen;
- innovaatiota edistävien ammattien harjoittajien ammattitaidon tukeminen erityisesti koulutuksen avulla teknologian välittämisen ja siirtämisen sekä teknologian taloudellisten arvojen arvioinnin alalla;
- keskinäisten yhteyksien helpottaminen tai tarpeen vaatiessa yksityisten ja/tai julkisten verkostojen perustaminen teknologian, markkinoinnin, informaatio- ja taloushallinnon alalla toimivien yritysten tukemiseksi ja palvelemiseksi.

2.2.3. Asiakirjan liitteessä on edellä kuvattuja toimia koskevat tiedotteet.

3. Yleistä

3.1. Talous- ja sosiaalikomitea keskittyy tässä lausunnossaan komission tiedonannon herättämiin yleisiin huomioihin sekä kommentoimaan vuoden 1998 painopisteasetantaa. Käynnissä olevia yksittäisiä toimenpiteitä käsitellään vain siltä osin, kuin niistä on jotakin olennaista uutta kommentoitavaa. Komitea on jo antanut tai on valmistelemaan useita lausuntoja, jotka liittyvät toimintasuunnitelmaan tai innovaatiopolitiikkaan⁽¹⁾. Näissä esitetyjä näkökohtia ei tässä lausunnossa toisteta, mutta niihin tukeudutaan.

3.2. On ilmeisen hyödyllistä sekä toiminnassa mukana oleville että siitä kiinnostuneille, että komissio julkaisee vuotuisen katsauksen innovaatiopolitiikan toimintasuunnitelmasta painopiste-ehdotuksineen. Esitys-

tapaan olisi kuitenkin syytä kiinnittää enemmän huomiota. Nyt tiedonanto on lyhydestään huolimatta asiaan perehtymättömälle melko vaikeaselkoinen, etenkin kun sen jaottelu poikkeaa innovaatiopolitiikan toimintasuunnitelmassa käytetystä jaottelusta. Myöskään vuoden 1998 painopisteitä ei ole perusteltu eikä tarvittavia toimenpiteitä kuvattu.

3.3. Komitea ehdottaa, että katsauksen luettavuutta parannettaisiin lisäämällä siihen taulukonomainen konkreettinen yhteenveto, jossa olisi kolme palstaa:

- priorisoidut toimenpiteet;
- mitä kunkin osalta on tehty, ja
- mitä on tarkoitus seuraavana vuonna tehdä.

EU:n innovaatiopolitiikan tavoitteet ja priorisointi

3.4. Euroopan vakavimpiin ongelmiin kuuluu korkea työttömyys. On oikein ja välttämätöntä, että innovaatiopolitiikka valjastetaan myös tämän ongelman lievittämiseen. Maissa, joissa investoidaan enemmän koulutukseen, tutkimukseen, innovaatioon ja uuteen teknologiaan, syntyy enemmän uusia työpaikkoja.

3.5. Innovaatio on perimmältään kulttuurikysymys. Tämä olisi tuotava voimakkaammin esille komission suunnitelmassa. Kyse on asenteista ja yhteiskunnan halusta uudistua, suhtautumisesta muutoksiin ja riskeihin, yrittäjähengestä ja dynaamisuudesta yleensä. Koulutuksen kehittäminen ja sen yhteyksien vahvistaminen työelämään ja yrityksiin on avainasemassa.

3.6. Innovaatioiden onnistumiselle on tärkeää, että työpaikoilla laajasti myötävaikutetaan koko innovaatioprosessiin ja että työn organisointi edistää kaikkien osallistumista ja jokaisen yksilön osaamisen kehittämistä ja hyödyntämistä.

3.7. Euroopassa kiinnitetään perinteisesti paljon huomiota siihen, että elinkeinoelämän rakennemuutoksessa otetaan huomioon myös sosiaalinen koheesio. Tämän Amsterdamin sopimus myös nyttemmin vahvistaa. Tässä prosessissa työmarkkinaosapuolten välisellä sosiaalidialogilla voi olla keskeinen rooli.

3.8. Työpaikkoja luodaan ensi sijassa pienissä ja keskisuurissa yrityksissä, käsiteollisuudessa ja mikroyrityksissä. Ne ovat lähellä markkinoita ja pystyvät nopeasti sopeutumaan ja vastaamaan ihmisten tarpeisiin. Pk-yritysten edellytysten parantaminen osallistua koko

⁽¹⁾ Lausunto aiheesta "Vihreä kirja innovaatiosta", EYVL C 212, 22.7.1997. Oma-aloitteinen lausunto aiheesta "TTK-toimintaan myönnettävien varojen jatkuvan ja yleistyvän vähentämisen vaikutukset EU:n pk-yrityksiin (yhteisön ja jäsenvaltioiden tasolla)", EYVL C 355, 21.11.1997, s. 31. Lausunto aiheesta "Säännöt yritysten, tutkimuskeskusten ja yliopistojen osallistumisesta sekä tutkimustulosten levittämisestä viidennen puiteohjelman (1998–2002) toteuttamista varten", EY ja Euratom.

innovaatioprosessiin on ensisijainen prioriteetti. Tähän liittyviin asioihin on TSK useissa lausunnoissaan kiinnittänyt huomiota⁽¹⁾. Keskeinen keino tässä yhteydessä on yritysverkostojen luominen ja erityisesti yhteistyö pienten ja suurten yritysten välillä.

3.8.1. Innovaation toimintasuunnitelmaa toteutettaessa olisi hyödyllistä soveltaa Pk-yritysten typologista kolmijakoa teknologian kehittäjiin, uuden teknologian hyödyntäjiin ja passiivisiin yrityksiin, joka on tarkemmin esitelty edellä mainitussa lausunnossa. Tämän lausunnon kohdassa 5.1.4 tehdään tähän perustuva käytännön ehdotus.

3.9. Innovaatiopolitiikka on erittäin monitahoinen ja -tasoinen alue, joka EU:ssa käsittää yritysten ja muiden yksittäisten toimijoiden ohella paikallisen, alueellisen, kansallisen ja EU:n toimintatason. TSK korosti jo lausunnossaan vihreästä kirjasta, että EU:n tulee innovaatiopolitiikassa ensi sijassa keskittyä toimivaltaansa kuuluviin asioihin, eli EU-tason säädöskehkeykseen, sisämarkkinoihin, rakennerahastoihin ja tutkimusohjelmiin liittyvien kysymysten hoitamiseen. TSK jatkaa sen painottamista, että henkilöresursseja ja rahoitusta näihin asioihin on selvästi priorisoitava.

3.10. Valtiolliseen, alueelliseen tai markkinoilla mukana olevien toimijoiden toimipiiriin kuuluvissa asioissa EU voi toimia, kun siitä seuraa lisäarvoa tai tarvitaan poliittista mobilisointia. Tyypillisiä hajautettuja innovaatiojärjestelmän osa-alueita ovat rahoitus, koulutus sekä yritysten perustaminen, kehittäminen ja tutkimustoiminta sekä yliopistojen ja muut tutkimusyksiköt. Näillä aloilla EU:n olisi ensi sijassa koottava ja toimitettava vertailukelpoista tietoa, luotava mahdollisuuksia kokemusten vaihtoon ja yhteistyöverkkojen perustamiseen jäsenmaiden tieto-, koulutus- ja neuvontaorganisaatioiden kesken sekä tarvittaessa koordinoitava kansallisia ja alueellisia toimia.

Ensimmäinen innovaatioita koskeva toimintasuunnitelma

3.11. TSK panee tyytyväisenä merkille, että monet näkemyksistä, jotka se esitti lausunnossaan innovaatiopolitiikkaa käsittelevästä vihreästä kirjasta⁽²⁾, heijastuvat toimintasuunnitelmassa. TSK:lla ei kuitenkaan ole ollut tilaisuutta antaa lausuntoa itse innovaatiota Euroo-

passa koskevasta toimintasuunnitelmasta, joten tässä yhteydessä esitämme siitä seuraavat huomiot.

3.11.1. Innovaatioiden edistämisen tärkeys edellyttää tehokasta ja selkeästi toimivaa toimintasuunnitelmaa. Komission ensimmäinen toimintasuunnitelma ja sen toteuttaminen tekee kuitenkin toistaiseksi jossain määrin fragmentaarisen ja kohdistamattoman vaikutuksen. Komitea myöntää, että innovaatioiden edistäminen on sinänsä monitahoista ja siksi vaikeaa, mutta esittää silti huolestuneisuutensa komission toimintasuunnitelman vaikuttavuudesta.

3.11.2. Toimintasuunnitelma lähtee hyvin vahvasti liikkeelle tutkimustoiminnasta ja sen tulosten hyödyntämisestä, erityisesti EU:n tutkimus- ja kehitystoiminnan viidennestä puiteohjelmasta. Useimmat toimenpiteet liittyvät mahdollisuuksien parantamiseen ja esteiden poistamiseen tutkimustulosten hyödyntämiseltä.

3.11.3. Kaikki innovaatiot eivät kuitenkaan lähde liikkeelle tutkimuksesta. Toimintasuunnitelmassa on kokonaan sivuutettu vähintään yhtä tärkeä innovaatiojärjestelmän osa – markkinat. Markkinoiden tarpeiden tunnistamista ja markkinointia EU:n sisällä ja ulkopuolella on kehitettävä yrityksissä rinnan teknologisen tarjonnan kanssa. Tämä olisi toimintasuunnitelmassa selkeästi todettava, vaikka mahdollisista toimenpiteistä suuri osa, kuten valistukseen ja koulutukseen liittyvät toimet, kuuluvat muiden kuin EU:n toimivaltaan.

3.11.4. EU:n vastuualueeseen kuitenkin kuuluu selkeästi sisämarkkinoiden tehokas toiminta, mikä on innovaatioiden menestymisen keskeinen edellytys. Tämä pätee kaikkiin markkinoiden osiin, mutta ongelmia on erityisesti vielä osittain tai kokonaan suljettuilla sektoreilla. Kehityksen hitaus verrattuna suurimpiin kilpailijoihin on selvimmin havaittu tietoliikenteen ja yleensä tietotekniikan alueilla, joilla toisaalta syntyy eniten innovaatioita.

3.11.5. Rakennerahastot ovat EU:n tärkein resurssi, jolla edistetään Euroopan alueellista elinkeinojen kehittämistä, koheesiota ja elinolosuhteiden tasaista kehitystä. EU-tason innovaatiopolitiikassa tulisi tulevaisuudessa keskeisenä keinona olla myös rakennerahastojen suuntaaminen innovaatioita edistävään toimintaan. Tämä palvelisi myös parhaiten työllisyyden edistämistä, joka rakennerahastoja uudistettaessa on TSK:n mielestä ensisijainen tavoite. Nyt asia vain mainitaan toimintasuunnitelmassa.

3.11.6. Innovaatiotoiminnan parantumisen kannalta tärkeitä ovat myös kaikki hankkeet, jotka tukevat tietoyhteiskunnan kehitystä Euroopassa. Tietoyhteiskunta on innovaatiotoiminnalle hedelmällinen toimin-

⁽¹⁾ Oma-aloitteinen lausunto aiheesta ”TTK-toimintaan myönnettävien varojen jatkuvan ja yleistyvän vähentämisen vaikutukset EU:n pk-yrityksiin (yhteisön ja jäsenvaltioiden tasolla)”, EYVL C 355, 21.11.1997, s. 31.

⁽²⁾ EYVL C 212, 22.7.1996.

taympäristö ja luo sekä kysyntää että edellytyksiä uusille tuotteille ja palveluille.

Suunnitelman toimeenpano

3.12. TSK pitää myönteisenä, että innovaatiopolitiikan toimintasuunnitelma jo on käynnistynyt niin laajasti. Erityisesti komitea on tyytyväinen siihen, että niin suuri osa käynnistetyistä toimenpiteistä liittyy toimintasuunnitelman painopisteeseen ”Innovaatioille myönteisen säädös-, hallinto- ja rahoituskehysten aikaansaaminen”. TSK pitää tämän alueen toimia ensisijaisina, koska ne ovat selkeästi EU:n toimivallassa, kuten kohdassa 3.8 jo on todettu.

3.13. TSK toteaa, että innovaatiopolitiikan toimintasuunnitelmaan sisältyvistä kohteista tiedonannossa ei vielä lainkaan käsitellä edes vuoden 1998 painopisteitä esitettäessä mm. verotusta, teknologian ennakoimista (*foresight*), kilpailua ja rakennerahastoja. Olisi hyödyllistä, jos komissio informoisi esimerkiksi esitellessään vuoden 1998 painopistealoja siitä, milloin nämä aiheet aiotaan ottaa työn alle.

3.14. Innovaatiopolitiikan toimintaohjelmaan ei ole tarkoitus osoittaa erillisiä määrärahoja, vaan toiminta koostuu horisontaalisista toimista, koordinoinnista ja olemassa olevien ohjelmien sisällön tarkistuksista. TSK tuki lausunnossaan vihreästä kirjasta juuri tällaista menettelyä, mutta piti tarpeellisenä lisärahoituksen osoittamista tutkimus- ja kehittämistoiminnan tulosten levittämiseen ja hyödyntämiseen (neljännen) puiteohjelman puitteissa. Miten tämä on otettu huomioon viidettä puiteohjelmaa koskevilla ehdotuksissa?

3.15. Koska innovaatiopolitiikka on luonteeltaan horisontaalista, on yhteistyö ja koordinointi komission eri pääosastojen kesken EU-tason toiminnan onnistumisen edellytys. Tietyvästi tässä asiassa on pääjohtajien ryhmä jo tehnyt hyvää työtä. TSK edellyttää, että yhteistoimintaa vielä syvennetään ja tehostetaan konkreettisten tulosten aikaansaamiseksi.

3.16. Komissio on perustanut jäsenmaiden johtavien virkamiesten ryhmän ohjaamaan Euroopan innovaatiotoiminnan ja -politiikkojen tulostaulun laadintaa. TSK:n mielestä virkamiesryhmä tulee laajentaa innovaatiofoorumiksi, (*Innovation Platform*) johon koottaisiin yhteiskunnan eri intressitahojen asiantuntijaedustajia ja joka antaisi näkemyksen keskeisistä ongelmista ja painopisteistä sekä toimisi hyvien toimintamallien välitysohjelmina.

3.17. Innovaatiosuunnitelman hallintoon tulee oleellisenä osana kuulua arviointi ja siitä johtuvat toimenpi-

teet. Tähän on aktiivisesti käytettävä tehokkaita ja kattavia keinoja, erityisesti edellä mainitun innovaatiofoorumien asiantuntemusta. TSK tulee kytkeä rakentavasti arviointiprosessiin.

4. Erityisiä kommentteja ohjelmakohdista

4.1. *Teollisoikeuksien suoja*

4.1.1. Patentteja koskeva vihreä kirja. Tästä komitea on antanut erillisen lausunnon ⁽¹⁾.

4.1.2. Teollis- ja tekijänoikeuksia koskeva tieto- ja avustuspalvelu. Toimenpide sinänsä on tarpeen. TSK kehottaa kuitenkin seuraamaan tarkoin palvelun käyttöä siltä kannalta, onko tällainen keskitetty ratkaisu käyttäjien tarpeiden mukainen, vai olisiko ensi sijassa panostettava hajautettuihin palveluihin jäsenmaissa tai alueellisesti.

4.2. *Innovaatiotoiminnan rahoittaminen*

4.2.1. Koehanke I-TEC. Hanke ja sen toteutustapa vaikuttavat hyvin perustelluilta ja oikeutetuilta. Vielä ei kuitenkaan voida kommentoida käytännön kokemuksia.

4.2.2. LIFT-hanke. Toimenpide vaikuttaa sinänsä tarpeelliselta. Tämänkään toteutuksesta ei vielä ole riittävästi kokemuksia tulosten arvioimiseksi, vaan seurantaan ja etenkin keskitetyn ratkaisun toimivuuteen on kiinnitettävä huomiota.

4.2.3. Yrittäjyys ja korkean teknologian saama rahoitus. Tämän erittäin tärkeällä alueella käynnistetyn hankkeen puitteissa on jo saatu aikaan kiitettävän runsaasti aktiviteettia. Varsinaisia tuloksia ei voi vielä arvioida – komission esittämät tulokset eivät oikeastaan ole lopputuloksia, vaan suoritettuja toimenpiteitä.

4.3. *Lainsäädännölliset puitteet ja hallinnon yksinkertaistaminen*

4.3.1. ETEY:tä koskeva tiedonanto. Julkisilla hankinnoilla voi olla tärkeä merkitys innovaatioiden edistämiseksi, ja sitä tuleekin komission jatkossa korostaa. ETEY on puolestaan tärkeä instrumentti yritysten innovaatiotoiminnan järjestämisessä. Tässä mielessä nämä asiat yhdistävä tiedonanto on tervetullut.

4.3.2. REGIE-toimenpide. Tällaiset verkottumistoimenpiteet ovat tarpeen. Asia vain näyttää edistyvän kovin hitaasti.

⁽¹⁾ EYVL C 129, 27.4.1998.

4.4. Koulutus

4.4.1. Hankkeet Campus Voice, Form-Inno-Tech ja Train-re-Tech kohdistuvat kaikki tärkeisiin innovaatiojärjestelmän osiin. TSK näkee ne koehankkeina, joista voidaan saada kokemuksia ja ideoita maakohtaisia tai jopa EU-tason ohjelmia varten. Tärkeää on niiden arviointi ja käytännön johtopäätösten teko, mukaan lukien huonosti onnistuneiden hankkeiden lopettaminen.

4.5. Tutkimuksen suuntaaminen innovaatioita edistävästi

4.5.1. EU:n tason toiminnan suunnittelu tuleville vuosille on tältä osin viimeistelyvaiheessa, kun tutkimuksen ja kehitystoiminnan viidennen puiteohjelman avainpäätökset alkavat olla valmiita. TSK on antanut ja antaa tästä asiakokonaisuudesta erityiset lausuntonsa⁽¹⁾.

4.5.2. Komissio toteaa, että EU:lla on neljä haittaa tutkimus- ja kehitystoimissa, eli riittämätön rahoitus, hajanaisuus, puutteita yhteiskunnan ja markkinoiden tarpeiden tunnistamisessa sekä riittämätön yhteys tutkimuksen ja sen sovellusten välillä. Erityisesti kahden jälkimmäisen todenperäisyyttä todistaa mm. se, että eurooppalaiset ovat menettäneet markkinaosuuksiaan etenkin nopeimmin kasvavilla aloilla. Mitä paremmin tutkimustyö vastaa markkinoiden tarpeisiin, sitä pienemmät ovat myös tutkimuksen rahoitusongelmat – sijoitetut varat saadaan nopeasti takaisin markkinoilta.

4.5.3. Pk-yritysten integrointi puiteohjelmaan. TSK on lausunnoissaan toistuvasti korostanut tämän toimenpidealueen tärkeyttä. On myönteistä, että pk-yritysten osallistuminen on lisääntynyt, mutta tavoitteet pitää asettaa korkeammalle.

4.5.4. Tutkimuksen ja standardisoinnin parempi yhteys toisiinsa. Komission työasiakirja on hyödyllinen askel, mutta toimenpiteiden tällä alueella tulisi mennä pidemmälle ja ulottua laajemmalle. Jokaista tutkimushanketta käynnistettäessä, niin EU-tasolla kuin muualla-

kin, olisi standardisointi alun alkaen otettava huomioon siten, että joko pyritään yhteensopivuuteen olemassa olevien standardien kanssa tai tiedostetaan tulevat standardisointitarpeet.

4.5.5. PROSOMA. Tässä mielenkiintoisessa kokeilussa näyttää olevan kyse tutkimustulosten levittämisestä. Kokemuksista voidaan tehdä johtopäätöksiä vasta myöhemmin.

4.5.6. Teknologian siirto yhteisestä tutkimuskeskuksesta JRC:stä. TSK kannattaa kaikkia toimenpiteitä, joilla pyritään edistämään JRC:ssä tehtävän tutkimuksen hyödyntämistä. Tämä onnistuisi vielä paremmin, jos JRC:n toiminta ja sen suuntaaminen olisi alun perin markkinalähtöistä.

4.6. Yhteensovittamisen vahvistaminen

4.6.1. Euroopan innovaatiotoiminnan tulostaulu. Tulostaulu on suunniteltu innovaatiopolitiikan analysointivälineeksi. Tällainen on tarpeellinen, koska innovaatiopolitiikka on niin monitahoista ja sen välineistö on vielä osin kehittämättömä.

5. Toiminnan painopisteet vuonna 1998

5.1. Painopisteasettelun kriteerit eivät ilmene kovin selvästi tiedonannon tekstistä. Ensimmäiset neljä painopisteiksi mainittua toimialuetta – teollisoikeudet, rahoitus, hallinnon yksinkertaistaminen ja yrittäjyyden edistäminen – ovat joka tapauksessa tärkeitä ja ajankohittaisia.

5.1.1. Teollisoikeuksien alalla ovat kiireisimpiä toimenpiteitä tietoyhteiskunnan, mukaan lukien elektronisen kaupan toimivuuden edellyttämät säädökset. Kiireellisiä ovat myös biotekniikkaan liittyvät kysymykset. Komission tulee myös, etenkin jos EU:sta kehittyvä yhtenäinen patenttialue, ajaa vahvasti patenttijärjestelmän yhtenäistämistä maailmanlaajuisesti.

5.1.2. Rahoitusta kehitettäessä EU:n ja jäsenvaltioidenkin tehtävänä on luoda toimiva säädöskehys ja yleisiä kannustimia. Tätä varten olisi aiheellista tehdä kartoitus rahoituksen esteistä eri jäsenmaissa. Valtioiden ja EU:n oman suoran rahoituksen tulee rajoittua *seed money* -vaiheeseen.

5.1.3. Hallinnon yksinkertaistamisesta on tehty useita selvityksiä ja käynnissä on tähän tähtäviä ohjelmia. TSK on käsitellyt asiaa useissa lausunnoissaan ja kannattanut yksinkertaistamiseen tähtäviä toimenpiteitä. Uusiin selvityksiin ei nyt kannata käyttää lisää rahaa,

⁽¹⁾ Lausunto aiheesta ”Komission valmisteluasiakirja – Kohti viidettä puiteohjelmaa: tieteelliset ja teknologiset tavoitteet” – EYVL C 355, 21.11.1997, s. 38. Lausunto aiheesta ”Muutettu ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston päätökseksi tutkimusta, teknologista kehittämistä ja esittelyä koskevasta Euroopan yhteisön viidennestä puiteohjelmasta (1998–2002)” – EYVL C 73, 9.3.1998, s. 133. Lausunto aiheesta ”Tutkimuksen ja teknologisen kehittämisen viides puiteohjelma – erityisohjelmat” – valmistilla. Lausunto aiheesta ”Ehdotus neuvoston päätökseksi Euroopan yhteisön viidennen puiteohjelman (1998–2002) täytäntöönpanosta yritysten, tutkimuskeskusten ja korkeakoulujen osallistumista sekä tutkimustulosten levittämisestä koskevien sääntöjen osalta”.

vaan ryhtyä välittömästi käytännössä toteuttamaan suunnitelmia ja purkamaan turhia hallinnollisia esteitä EU-tasolla ja jäsenvaltioissa.

5.1.4. Yrittäjyyden edistämisen osalta komitea viittaa myös kohtaan 3.9. TSK:n mielestä erityyppisten pk-yritysten innovatiivisuuden lisäämiseksi olisi hyödyllistä soveltaa kohdassa 3.7.1 ehdotettua typologiaa, ja se ehdottaa, että käynnistettäisiin koehankkeita välitysorganisaatioiden kehittämiseksi sinne, missä niitä ei vielä ole. Organisaatiot voisivat olla asiantuntemusta omaavia tai välittäviä yhteisöjä tai henkilöitä, kuten kauppakamarit tai konsultit, jotka pyynnöstä palvelisivat pk-yrityksiä sopivan teknologian, yhteistyökumppaneiden (isot yritykset, yksittäiset tutkijat jne) ja rahoituksen hakemisessa. Komission avustuksella välittäjät muodostaisivat EU:n laajuisia verkostoja.

5.2. Tiedonannon lopussa mainitut viisi tavoitetta ansaitsevat sinänsä komitean tuen. Komissio ei kuitenkaan kuvaa kovinkaan selvästi, mihin toimenpiteisiin niiden osalta on aiottu ryhtyä. Kaikki tavoitealueet ovat pääosin jäsenmaiden toimivallassa, joten on erityisen tarkoin harkittava EU-tason toimenpiteiden tarve ja suunnittelu.

6. Johtopäätökset ja suositukset

6.1. Komitea pitää vuotuisen katsauksen julkaisemista innovaatiopolitiikan toimintasuunnitelmasta hyödyllisenä. Ensimmäinen tiedonanto on kuitenkin melko vaikeaselkoinen. TSK ehdottaa, että katsauksen luettavuutta parannettaisiin lisäämällä siihen taulukonomainen yhteenveto, jossa esitettäisiin priorisoidut toimenpiteet, mitä kunkin osalta on tehty ja mitä on tarkoitus seuraavana vuonna tehdä.

6.2. On edelleen parannettava pienten ja keskisuurten yritysten, käsiteollisuuden ja mikroyritysten edellytyksiä osallistua koko innovaatioprosessiin. Yrittäjyyden edistämiseksi, mikä on yksi vuoden 1998 painopisteistä, TSK ehdottaa, että käynnistetään koehankkeita välityso-

organisaatioiden kehittämiseksi sinne, missä niitä ei vielä ole. Nämä avustaisivat pk-yrityksiä teknologian, yhteistyökumppaneiden ja rahoituksen hankkimisessa. TSK:n mielestä olisi hyödyllistä soveltaa pk-yritysten typologista kolmijakoa teknologian kehittäjiin, teknologian hyödyntäjiin ja passiivisiin yrityksiin.

6.3. Innovaatiopolitiikan toimintasuunnitelmassa on kokonaan sivuutettu markkinat innovaatiojärjestelmän erittäin tärkeänä osana. TSK pitää tärkeänä panna merkille, että sisämarkkinoiden tehokas toiminta, joka kuuluu selkeästi EU:n vastuualueeseen, on innovaatioiden menestymisen keskeinen edellytys.

6.4. EU-tason innovaatiopolitiikassa tulisi keskeisenä keinona olla myös rakennerahastojen suuntaaminen innovaatioita edistävään toimintaan. Tämä palvelisi myös parhaiten työllisyyden edistämistä, joka on TSK:n mielestä ensisijainen tavoite rakennerahastoja uudistettaessa.

6.5. TSK:n näkemyksen mukaan EU:n tulee innovaatiopolitiikassa ensi sijassa keskittyä toimivaltaansa kuuluviin asioihin, eli EU-tason säädöskehkeyseen, sisämarkkinoihin, rakennerahastoihin ja tutkimusohjelmiin liittyviin kysymyksiin. Valtiolliseen, alueelliseen tai markkinoilla mukana olevien toimijoiden toimipiiriin kuuluvissa asioissa EU voi toimia, kun siitä seuraa lisäarvoa. Näillä aloilla EU:n olisi ensi sijassa koottava ja toimitettava vertailukelpoista tietoa, luotava mahdollisuuksia kokemusten vaihtoon ja yhteistyöverkkojen perustamiseen sekä tarvittaessa koordinoitava valtakunnallisia ja alueellisia toimia.

6.6. Euroopan innovaatiopolitiikan toimintasuunnitelman tehokkaaksi toteuttamiseksi tarvitaan asiantuntevaa ja laajapohjaista panosta ongelmien ja painopisteiden identifioimiseksi sekä tulosten arvioimiseksi. Tätä varten TSK ehdottaa, että perustetaan innovaatiofoorumi laajentamalla jäsenmaiden johtavien virkamiesten ryhmää yhteiskunnan eri intressitahojen asiantuntija-edustajilla. Foorumi palvelisi myös kokemusten vaihtoa ja koordinoitua jäsenmaiden ja muiden tahojen kesken.

Bryssel 27. toukokuuta 1998.

Talous- ja sosiaalikomitean

puheenjohtaja

Tom JENKINS

Talous- ja sosiaalikomitean lausunto aiheesta ”Ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi, annettu ammatillisen koulutuksen tunnustamista koskevasta yleisestä järjestelmästä annettujen direktiivien 89/48/ETY ja 92/51/ETY muuttamisesta ja yleissairaanhoidosta vastaavien sairaanhoitajien, hammaslääkäreiden, eläinlääkäreiden, kättilöiden, arkkitehtien, proviisoreiden ja lääkäreiden toimintaa koskevien direktiivien 77/452/ETY, 77/453/ETY, 78/686/ETY, 78/687/ETY, 78/1026/ETY, 78/1027/ETY, 80/154/ETY, 80/155/ETY, 85/384/ETY, 85/432/ETY, 85/433/ETY ja 93/16/ETY täydentämisestä”⁽¹⁾

(98/C 235/11)

Neuvosto päätti 16. joulukuuta 1997 Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 198 artiklan nojalla pyytää talous- ja sosiaalikomitean lausunnon edellä mainitusta ehdotuksesta.

Asian valmistelusta vastannut sosiaali-, perhe-, koulutus- ja kulttuuriasiain jaosto antoi lausuntonsa 15. toukokuuta 1998. Esittelijä oli Anne-Marie Sigmund.

Talous- ja sosiaalikomitea hyväksyi 27.–28. toukokuuta 1998 pitämässään 355. täysistunnossa (toukokuun 27. päivän kokouksessa) seuraavan lausunnon. Äänestyksessä annettiin 115 ääntä puolesta kahden pidättyessä äänestämästä.

1. Johdanto

Slim-aloitteella (*Simpler Legislation for the Internal Market* – sisämarkkinoita koskevan lainsäädännön yksinkertaistaminen) komissio aloitti prosessin, jossa pienet asiantuntijaryhmät laativat toimenpide-ehdotuksia sisämarkkinaoikeuden yksinkertaistamiseksi. Vuonna 1996 käynnistetyssä kokeiluhankkeessa asetettiin neljä työryhmää, joista yksi käsitteli tutkintotodistusten vastavuoroista tunnustamista koskevia säädöksiä. Työryhmä jätti lokakuussa 1996 kertomuksensa, jonka pääkohdat olivat seuraavat:

- alakohtaiset direktiivit tulee säilyttää;
- neuvoa-antavat komiteat tulee säilyttää, mutta niiden nimitysmenettelyä tulee yksinkertaistaa, kokoa pienentää ja työtapoja kehittää;
- eräissä jäsenvaltioissa sovellettavia tunnustamiseen liittyviä oikeus- ja hallintomuodollisuuksia tulisi tutkia ja mahdollisesti yksinkertaistaa tai selkiyttää;
- automaattisesti tunnustettavien tutkintotodistusten luettelon ajantasaistamismenettelyä tulee yksinkertaistaa;
- alakohtaisissa direktiiveissä yleissivistävästä ja ammatillisesta koulutuksesta annettujen määräysten lähtökohtana tulisi olla koulutuksen antama pätevyys eli koulutuksen tulos, ei niinkään tiukat sisällölliset vaatimukset.

Tällä direktiiviehdotuksella komissio toteuttaa osan Slim-asiantuntijaryhmän ehdotuksista. Ehdotuksen perusteluosassa komissio ilmoittaa lisäksi tekevänsä vuon-

na 1998 muodollisia päätöksiä, joilla pannaan täytäntöön neuvoa-antavien komiteoiden järjeistämistä koskevat ehdotukset.

2. Yleistä

2.1. Komitea on tyytyväinen komission direktiiviehdotukseen, jolla komitean näkemyksen mukaan kehitetään unionin työtä avoimempaan ja tehokkaampaan suuntaan vaarantamatta kansalaisten suojeltavia etuja.

Komitea pitää komission ehdotusta myös merkittävänä työllisyyden parantamiseksi tehdyn luottamussopimuksen kannalta.

2.2. Ehdotuksen perusteluosassa komissio käsittelee perusteellisesti terveydenhoitoalan ammattien neuvoa-antavien komiteoiden uudistamista ja mainitsee seuraavat seikat:

- nimitysmenettelyn yksinkertaistaminen;
- jäsenmäärän vähentäminen;
- toimikauden pidentäminen;
- toimivallan laajentaminen.

2.3. Direktiiviehdotuksen säädösoosan tärkeimmät elementit ovat seuraavat:

- ”Säännellyn koulutuksen” käsite, joka sisältyy jo ns. ”toiseen tunnustamisdirektiiviin” (92/51/ETY), kirjataan myös ns. ”ensimmäiseen tunnustamisdirektiiviin” (89/48/ETY) (1 artikla).
- Koordinointiryhmälle annetaan oikeus antaa lausun-
toja (2 artikla).

⁽¹⁾ EYVL C 28, 26.1.1998, s. 1.

- ”Lääkäridirektiivin” yksinkertaistettu menettely automaattisesti tunnustettavien tutkintotodistusten ajantasaistamiseksi laajennetaan koskemaan kaikkia alakohtaisia direktiivejä. Poikkeuksen muodostaa vain ”arkkitehtidirektiivi”, jossa on säädetty omasta, jo hyväksi osoittautuneesta menettelystä (3 artikla).
- Sellaisten muuttajien asemaa, jotka ovat jonkin jäsenvaltion kansalaisia mutta hankkineet koulutuksensa Euroopan unionin ulkopuolella, tulee selkeyttää (5 artikla).
- Säädetään mahdollisuudesta hakea oikeusteitse muutosta asiakirjojen tunnustamista koskeviin jäsenvaltioiden päätöksiin (6 artikla).

3. Erityistä

Komitea joutuu käsittelemään tässä lausunnossa oikeudelliselta asemaltaan erilaisia tietoja: Neuvoa-antavien komiteoiden uudistamista koskeva teksti on tiedotusluonteinen, koska vastaavia päätöksiä ei ole vielä tehty; direktiiviehdotus puolestaan sisältää konkreettisia ehdotuksia oikeudellisesti sitovaksi tekstiksi.

3.1. *Neuvoa-antavien komiteoiden uudistus*

Komiteasta vaikuttaa järkevältä esitellä alakohtaisten direktiivien puitteissa toimivien komiteoiden koostumus ja työtavat, ennen kuin se siirtyy käsittelemään komission konkreettisia ehdotuksia.

Neuvoa-antavien komiteoiden jäsenet ovat neuvonantajan ominaisuudessa toimivia asiantuntijoita. Kun neuvoa-antavat komiteat perustettiin, niiden ensisijaisena tehtävänä oli varmistaa laajamittainen tiedonvaihto koulutusmenetelmien rakenteesta ja sisällöstä sekä kehittää sitä. Tämä tiedontarve on nyt luonnollisesti suureksi osaksi tyydytetty. Tämän vuoksi Slim-ryhmä suositti, että tulevaisuudessa käytettäisiin tuloksiin perustuvaa ammattikohtaista lähestymistapaa.

Slim-ryhmän ehdotukset eivät sitä vastoin koske johtavien virkamiesten komiteoita, jotka eroavat neuvoa-antavista komiteoista työtapojensa puolesta. Toisin kuin neuvoa-antavilla komiteoilla, johtavien virkamiesten komiteoilla on myös päätösvaltaa ja niiden toiminta on osa komission normaalia komiteamenettelyä.

3.1.1. *Nimitysmenettelyn yksinkertaistaminen*

Nykyisin jokainen jäsenvaltio antaa oman asiantuntija-luettelonsa neuvostolle, joka sitten tekee muodollisen päätöksen. Tämä on osoittautunut valtavan aikaa-vieväksi menettelyksi, sillä neuvosto lykkää päätöksen-tekooan siihen asti, kunnes se on saanut viimeisenkin

asiantuntijaluettelon. Niinpä joidenkin komiteoiden toiminta on joskus joutunut jo alusta alkaen kyseenalaiseksi muotoseikkojen vuoksi.

Tämän takia komitea kannattaa painokkaasti komission ehdotusta yksinkertaistaa menettelyä siten, että jäsenvaltiot ilmoittavat edustajiensa nimet suoraan komissiolle.

3.1.2. *Jäsenmäärän vähentäminen*

Nykyisin jäsenvaltiot asettavat kuhunkin komiteaan kolme varsinaista jäsentä (ammattialan, koulutuslaitoksen ja toimivaltaisen viranomaisen edustajat) sekä kolme varajäsentä, niin että komiteat ovat tällä hetkellä 90-jäsenisiä.

Komitea on yhtä mieltä Slim-asiantuntijoiden ja komission kanssa siitä, että komiteoita on pienennettävä niiden toiminnan tehostamiseksi. Myös kustannukset ovat tässä yhteydessä merkittävä tekijä: unionin laajentuessa komiteat kasvaisivat kuudella henkilöllä jokaista uutta jäsenvaltiota kohden.

Komission ehdotus, jonka mukaan komiteoiden koostumus rajoitettaisiin yhteen varsinaiseen jäseneseen ja yhteen varajäseneseen (yksi ammattikuntaa edustava ja yksi koulutuslaitoksia edustava asiantuntija) jäsenvaltiota kohden, vaikuttaa hyvin harkitulta ja komiteoiden tehtävien kannalta asianmukaiselta.

Ottaen huomioon neuvoa-antavien komiteoiden tehtäväkentän edellä kuvatun muutoksen sekä komission tämän suhteen johdonmukaisen reaktion laajentaa ja muuttaa niiden mandaattia käytännönläheisempään suuntaan olisi loogista, että jäsenvaltiot lähettäisivät ammattikuntien edustajia neuvoa-antavien komiteoiden varsinaisiksi jäseniksi. Ei tunnu mielekkäältä eikä komission toivomaan käytännönläheisyyteen pyrkivältä jättää jäsenvaltioiden päätettäväksi, lähettävätkö ne varsinaiseksi jäseneksi ammattikunnan vai koulutuslaitoksen edustajan.

Tämän vuoksi on nimenomaan mainittava, että komissio on hyväksymällä vastaavat Slim-aloitteet muuttanut perusteellisesti (tähän asti opetussisällön koordinointiin keskittyneiden) neuvoa-antavien komiteoiden toimialaa ja laajentanut sen käsittämään tehtäviä, jotka nykyisen tavoitteenasettelun valossa sopivat parhaiten ammattikuntien edustajien hoidettaviksi.

Komitea kehottaa komissiota täsmentämään linjaansa tässä kohdin ja kehottamaan jäsenvaltiota lähettämään varsinaisiksi jäseniksi ensisijaisesti kulloisenkin ammattikunnan edustajia.

Koska toimivaltaisten viranomaisten asiantuntijat ovat edustettuina vastaavissa johtavien virkamiesten komiteoissa, joihin neuvoa-antavat komiteat ovat muutenkin

yhteydessä, toteutuu neuvoo-antavien komiteoiden jäsenmäärää vähennettäessä myös monien jäsenvaltioiden toivoma viranomaisten ohjaava vaikutus.

Komitean mielestä tulisi kuitenkin ryhtyä organisatorisiin toimiin molempien komiteoiden yhteistyön tiivistämiseksi ja vakiinnuttamiseksi. Voitaisiin esimerkiksi säätää vähintään yhdestä vuosittaisesta yhteiskokouksesta.

3.1.3. Komiteoiden toimikauden pidentäminen nykyisestä kolmesta vuodesta kuuteen on TSK:n mielestä niiden uudelleenjärjestämisen tarpeellinen tukitoimi, sillä näin vähennetään komiteoiden uusiutumiseen liittyviä käynnistysvaikeuksia.

3.1.4. Neuvoo-antavien komiteoiden toimivallan laajentaminen tulevaisuudessa kaikkiin komission pyyntöihin lausuntoihin, jotka koskevat yleisesti alakohtaisissa direktiiveissä mainittujen ammattien harjoittajien vapaata liikkuvuutta, on johdonmukainen toimenpide, sillä kaikkia Slim-aloitteen puitteissa tai sen seurauksena toteutettuja toimia on viime kädessä pidettävä osana komission suurta sisämarkkinasuunnitelmaa.

3.2. *Säännelty koulutus* (1 artikla)

”Säännellyn koulutuksen” käsitteen sisällyttäminen ns. ”ensimmäisen tunnustamisdirektiiviin” on terminologian yhtenäistämisen kannalta hyvä asia, sillä sitä käytetään myöhemmin annetussa ns. ”toisessa tunnustamisdirektiivissä”.

Sisällöllisesti käsitteen liittäminen direktiiviin 89/48/ETY vastaa toivomusta luoda yleiseen tunnustamisjärjestelmään nykyistä tulossuuntautuneempi (ammattisuuntautuneempi) lähestymistapa. Näin edistetään monien muuttohalukkaiden nuorten liikkuvuutta.

3.3. *Koordinointiryhmien lausunnot* (1 ja 2 artikla)

Komitea on tyytyväinen komission esittämään käytännönläheiseen toimintatapaan. Vaikuttaa järkevältä hyödyntää niiden elinten kokemusta, jotka soveltavat direktiiviä käytäntöön, ja vauhdittaa näin direktiivin yhtenäistä soveltamista ja tulkintaa.

Komitea kannattaa ajatusta tehdä koordinointiryhmistä eräänlaisia komission neuvonantajia.

3.4. *Tutkintotodistusluetteloiden päivittäminen* (3 ja 4 artikla)

Tämän ehdotuksen mukaan jäsenvaltiot ilmoittavat kaikki tutkintotodistuksia, todistuksia tai muita muodollista pätevyyttä osoittavia asiakirjoja koskevat

säännöksensä komissiolle, joka julkaisee kunkin jäsenvaltion hyväksymät nimikkeet Euroopan yhteisöjen virallisessa lehdessä.

Koska tämä menettelytapa on jo osoittautunut hyväksi yleislääketieteen alalla, komitea pitää tarkoituksenmukaisena ja oikeana, että se sisällytetään myös muihin terveydenhoitoalan alakohtaisiin direktiiveihin.

3.5. *Jäsenvaltioiden kansalaisten Euroopan unionin ulkopuolella hankkimien tutkintotodistusten käsittely* (5 artikla)

Komissio toteaa 5 artiklan perusteluissa aivan oikein, että jokainen jäsenvaltio voi vapaasti tunnustaa Euroopan unionin ulkopuolella hankitut tutkintotodistukset, mutta tällainen tunnustaminen ei sido muita jäsenvaltioita.

Näin komissio seuraa Euroopan yhteisöjen tuomioistuinten oikeuskäytäntöä, jossa todetaan nimenomaisesti, ettei se, että jokin jäsenvaltio tunnustaa unionin ulkopuolella hankitun tutkinnon, velvoita muita jäsenvaltioita tunnustamaan sitä, mutta näiden on kuitenkin otettava huomioon kyseisen tutkinnon perusteella jäsenvaltiossa hankittu ammattikokemus yhteisön piiriin kuuluvana asiana⁽¹⁾. Vielä selvemman kannan tuomioistuin otti asiassa C-154/93 (Tawil-Albertini)⁽²⁾ todetessaan, että ”Euroopan unionin ulkopuolella hankittujen pätevyydistodistusten tunnustaminen yhdessä jäsenvaltiossa ei velvoita muita jäsenvaltioita silloinkaan, kun nämä pätevyydistodistukset on tunnustettu samanarvoisiksi yhdessä tai useammassa jäsenvaltiossa”.

TSK suosittaa, että 5 artiklan muotoilua täsmennetään, sillä artiklasta ei käy riittävän selkeästi ilmi, että unionin ulkopuolella hankitun pätevyydistodistuksen hyväksyminen yhdessä jäsenvaltiossa ei velvoita automaattisesti muita jäsenvaltioita hyväksymään sitä.

Kyseisessä 5 artiklassa käytetty ilmaus ”on hyväksyttävä” (saks. *Berücksichtigen*, engl. *take account of*) jättää jonkin verran tulkinnanvaraa, sillä yleisen oikeuskäsityksen mukaan ”huomioon ottaminen” on vain yksi osatekijä päätösprosessissa.

Tästä huolimatta komitea ehdottaa, että tekstiin tehdään selvyden vuoksi seuraava lisäys:

”Jäsenvaltioiden on todistusten vastaavuutta tutkittaessa otettava huomioon yleissairaanhoidosta vastaavan sairaanhoitajan —.”

3.6. *Muutoksenhaku* (6 artikla)

Komitea on varsin tyytyväinen direktiiviehdotuksessa annettuun mahdollisuuteen hakea oikeusteitse muutosta

(1) EYTI:n 9.2.1994 antama tuomio. Salomone Haim vastaan Kassenzahnärztliche Vereinigung Nordrhein. Asia C-319/92.

(2) EYTI:n 9.2.1994 antama tuomio. Abdullah Tawil-Albertini vastaan Ministre des Affaires Sociales. Asia C-154/93, Haimin mukaan, kohta 21.

jäsenvaltioiden tekemiin päätöksiin tai myös päätöksen puuttuessa. Tämä kansalaisten demokraattinen perusoikeus vastaa yhteisön oikeuden yleisiä oikeusperiaatteita.

3.7. 7–21 artikla

Komitea on tietoisesti jättänyt puuttumatta näihin alakohtaisten direktiivien yksityiskohtaisiin muutoksiin. Komitean mielestä on tärkeämpää ottaa mahdollisimman tiiviissä muodossa kantaa komission tärkeimpiin muutosehdotuksiin, ja se katsoo tästä syystä voitavansa ohittaa pääosin ongelmaton mukautussäännökset.

Bryssel 27. toukokuuta 1998.

4. Päätelmät

Komitea tukee komission direktiiviehdotusta, sillä se pitää sitä tärkeänä lainsäädännön yksinkertaistamisen ja avoimuuden lisäämisen välineenä.

Kustannus-hyötysuhteen parantamisen ohella ehdotetut työskentelyä yksinkertaistavat toimet nopeuttavat työprosessia ja vahvistavat siten Euroopan kansalaisten luottamusta järjestelmään.

Talous- ja sosiaalikomitean

puheenjohtaja

Tom JENKINS

Talous- ja sosiaalikomitean lausunto aiheesta ”Komission tiedonanto neuvostolle ja Euroopan parlamentille ’Kalastustuotteiden markkinoiden tulevaisuus Euroopan unionissa: vastuu, kumppanuus, kilpailukyky’”

(98/C 235/12)

Komissio päätti 22. joulukuuta 1997 Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 43 ja 198 artiklan nojalla pyytää talous- ja sosiaalikomitean lausunnon edellä mainitusta tiedonannosta.

Asian valmistelusta vastannut maa- ja kalatalousjaosto antoi lausuntonsa 12. toukokuuta 1998. Esittelijä oli Eduardo Chagas.

Talous- ja sosiaalikomitea hyväksyi 27.–28. toukokuuta 1998 pitämässään 355. täysistunnossa (toukokuun 27. päivän kokouksessa) seuraavan lausunnon. Äänestyksessä annettiin 103 ääntä puolesta, ei yhtään vastaan, ja 6 pidättyi äänestämästä.

1. Johdanto

1.1. Komission tiedonannolla pyritään pohjustamaan yhteisen markkinajärjestelyn (YMJ) muuttamisesta käytävää keskustelua, jotta markkinat saadaan toimivammiksi ja yhteisen kalastuspolitiikan kyseinen osa-ala mukautetuksi kalastustuotteiden markkinoilla tapahtuneeseen kehitykseen.

1.2. Komissio tekee myöhemmin YMJ:n toimivuuden parantamiseen tähtäviä ehdotuksia.

2. Yleistä

2.1. Komitea suhtautuu myönteisesti komission tiedonantoon kalastustuotteiden markkinoiden tulevaisuudesta ja korostaa komission todenneen toivovansa

asiakirjasta keskusteltavan laajasti toimielimissä ja kuulevansa perusteellisesti kalastusalan pääasiallisia toimijoita (varustajia, työntekijöitä, teollisuuden edustajia ja kuluttajia).

2.2. Komitea muistuttaa, että YMJ perustettiin asetuksella (ETY) N:o 2142/70⁽¹⁾, jossa määriteltiin yhteisen kalastuspolitiikan kyseisen osa-alueen keskeiset periaatteet. Periaatteita on sittemmin tarkistettu vastaamaan todellista tilannetta, ja viimeisin tarkistus tehtiin 1. tammikuuta 1993 voimaan tulleella perusasetuksella⁽²⁾.

⁽¹⁾ EYVL L 236, 27.10.1970, s. 5.

⁽²⁾ EYVL L 388, 31.12.1992, s. 1.

2.3. Yhteisen markkinajärjestelyn tavoitteet ovat osin samoja kuin yhteisessä maatalouspolitiikassa (YMP), josta se on saanut muutoinkin runsaasti vaikutteita: markkinoiden vakauttaminen, toimitusvarmuuden takaaminen ja kohtuulliset hinnat. YMJ:llä on myös samat periaatteet kuin YMP:llä, toisin sanoen markkinoiden yhtenäisyys, taloudellinen solidaarisuus ja yhteisön etuuskohtelu.

2.4. Toisin kuin YMP:ssä, kalastustuotteiden YMJ:n yhteinen tullitariffi vakiinnutettiin poliittisista syistä 60-luvulla Dillonin kierroksen GATT-neuvotteluissa, mikä puolestaan on tunnetusti aiheuttanut hankaluuksia, ja komission on ollut mahdotonta korottaa tullisuoja. Myöhemmillä neuvottelukierroksilla järjestelmään on tehty myönnytyksiä.

2.5. Yhteisen tullitariffin vakiinnuttaminen GATTin puitteissa merkitsee, että kalastustuotteiden YMJ toimii markkinatalouden periaatteiden mukaisesti, minkä vuoksi tuontia yhteisön ulkopuolisista maista ei voida rajoittaa eikä yhteisön tuotantoa voida tukea GATT-säännöstössä olevia suojatoimenpiteitä lukuun ottamatta. Tämä ei tarkoita sitä, ettei yhteisön etuuskohtelun periaatetta täysin noudateta tai että kalastustuotteiden tullitariffeja ei käytetä järkevästi, jolloin yhteisön tuotannon suojan heikentäminen hyödyttäisi aina vastavasti yhteisön ulkopuolisten maiden kalastusta.

2.6. YMJ ei yksinään riitä ratkaisemaan alan kaikkia ongelmia.

2.7. On muistettava, että alan tärkeimmät tasapainoa horjuttavat tekijät juontavat juurensa ennen kaikkea siitä, että käytettävissä olevia kalavaroja ylikalastetaan ja kysyntä on niukkoihin kalavaroihin nähden liian vilkasta; muita syitä ovat ylivelkaantuminen, korkeat tuotantokustannukset, alhainen tuotanto ja jossain määrin myös eräänlainen markkinakanavien hienosäädön puute. Vakavien sisäisten rakennetekijöiden lisäksi on joukko ulkoisia tekijöitä, jotka vaikuttavat siihen, että Euroopan markkinat ovat pääasiallisten kilpailijoiden ulottuvilla: markkinoiden maailmanlaajuistuminen, tullimuurien aleneminen ja/tai kaupan esteiden poistuminen, muiden tuotteiden synnyttämä kilpailu ja kuljetuskustannusten aleneminen.

2.8. Yhteisön kalastustoiminnan jatkuvuuden kannalta on välttämätöntä taata kalastuksen kannattavuus hyödyntämällä meren antimia järkipäisesti, mikä puolestaan edellyttää yhteisen kalastuspolitiikan kaikkien osatekijöiden integroitua toimenpiteitä.

2.9. Komitea olettaa komission valvovan, että nyt tehtyt YMJ:tä koskevat ehdotukset ovat samansuunta-

sia ja johdonmukaisia muiden yhteisen kalastuspolitiikan alaan kuuluvien, jo toteutettujen tai vastaisuudessa toteutettavien vastaavien toimenpiteiden kanssa, erityisesti mitä tulee rakenteisiin, voimavaroihin ja valvontaan.

2.10. Komitea muistuttaa lisäksi, että edellä mainitun kokonaisvaltaisen käsittelytavan suuntaisesti kalastustuotteiden YMJ:n muutokset edellyttävät yhteiskunnallis-taloudellisia oheistoimenpiteitä, joilla helpotetaan alalla tehtävien muutosten täytäntöönpanoa. Näin ollen on tärkeää, että kaikissa jäsenmaissa, joissa harjoitetaan kalastusta, on toimivat tuottajajärjestöt.

2.11. Kalastustuotteiden YMJ pyrkii sääntelemään markkinoilla vallitsevaa kilpailua ja torjumaan yhteisön ulkopuolisten maiden laitonta kilpailua kunnioittaen kuitenkin unionin kansainvälisiä sitoumuksia.

2.12. Euroopan unionin ja jäsenvaltioiden on turvaututtava ponnekkaammin käytettävissä oleviin keinoihin ja estettävä täysin sääntöjen vastaisesti pyydettyjen tuotteiden vapaa markkinointi yhteisössä, jossa ne kilpailevat laittomasti omien markkinatoimijoidemme kanssa. Tilanne ei ole tältä osin läheskään tyydyttävä, minkä kalastusala ja TSK ovat tuoneet julki useampaan otteeseen. Voimassa olevien sääntöjen täytäntöönpanon valvonnassa on lukuisia puutteita, millä on oma vaikutuksensa alan häiriötekijöihin.

2.12.1. Tuonnin yhteydessä on voimassa olevien säännösten täytäntöönpanoa valvottava tiukemmin, varsinkin hygieniää ja terveyttä, tuotemerkintöjä ja vähimmäiskokoja (sukukypsään ikään ehtimättömiä yksilöitä).

2.13. Kalastustuotteet eivät poikkea muista samantapaisissa olosuhteissa markkinoitavista tuotteista, ja niiden tarjonnan mukauttaminen kysyntään on tuottajien tulotason kannalta ratkaiseva tekijä. Tuottajien on tehtävä tästä asianmukaiset johtopäätökset, ja nimenomaan YMJ:n interventiomekanismin on voitava olla sääntelijän osassa, varsinkin kun kalastus on luonteeltaan riskialtista toimintaa.

2.14. Komitea toteaa Euroopan unionin kalan kulutuksen henkeä kohden lisääntyneen jonkin verran 90-luvun loppuvuosina, joskin etenkin tuoreen kalan suhteen kulutustavat ja -tottumukset ovat hyvin erilaisia.

2.15. Eurooppalaisten ravintotottumuksia voidaan muuttaa lisäämällä kalan kulutusta, mikä edistäisi samalla terveitä ruokailutottumuksia. Tämän vuoksi

YMJ:n uudistuksessa ei saa missään tapauksessa unohtaa kalastustuotteiden tunnetuksi tekemistä. Tuottajajärjestöjen olisi turvauduttava nykyistä enemmän yhteisön tarjoamiin kannustimiin, joilla tuetaan kalastustuotteiden kulutusta lisääviä tiedotuskampanjoita ja annetaan tietoa uusien lajien kulutuksesta.

2.15.1. Hintatekijä saattaa niin ikään edistää ratkaisevasti kyseisen tavoitteen pysyvää saavuttamista.

2.16. Tuottajajärjestöjen ja niistä riippuvaisten markkinatoimijoiden on omalta osaltaan edistettävä markkinoiden avoimuutta ja huomiotava strategioissaan myös kuluttajavalistus.

2.16.1. Komitea on komission kanssa yhtä mieltä siitä, että tuotannon optimointi ja avoimemmat liikesuhteet edellyttävät lajien kaupalliseen nimitykseen, alkuperään, tuotantotapaan ja tuoreusasteeseen liittyviä toimenpiteitä.

2.16.2. Komitea toivoo, että alan sisäiseen integroitumiseen liittyvät ehdotukset voitaisiin tehdä mahdollisimman pian.

2.17. Komitea suhtautuu erittäin myönteisesti vastuuntuntoisen kalastuksen ja markkinoiden periaatteen.

2.17.1. Komitea katsoo, että hyvien käytänteiden arvostaminen sekä pyynnissä että kalojen ja kasvien vesiviljelyssä ja markkinoinnissa saattaa hyvinkin parantaa alaa kokonaisvaltaisesti, mutta ennen kaikkea se edistää yhteisön tuotannon tunnetuksi tekemistä yhteisön ulkopuolisten maiden kilpailijoihin nähden.

2.18. Tarjonnan keskittäminen kannustamalla lastin purkua sellaisissa satamissa, joissa purkua voidaan valvoa asianmukaisesti, saattaa vähentää voimassa olevaa lainsäädäntöä loukkaavia käytäntöjä.

2.19. Komitea suhtautuu jokseenkin varauksellisesti kohdassa III A 4 b) mainittuihin ”vastuuntuntoisin menetelmin” pyydettyihin tuotteisiin. Komitean mielestä käsitettä on selkiytettävä, sillä väärin käytettynä se saattaa johtaa kilpailuedellytyksiä vääristäviin käytäntöihin.

2.20. Etenkin tuoretuotteiden kilpailu yhteisön ulkopuolisten tuottajien ja hurjaa vauhtia kehittyvän vesiviljelyn (jopa arvotuotteet ovat viljeltyjä) kanssa kiristyy jatkuvasti. Menestyäkseen kilpailussa kalastusalan on panostettava lujasti kuluttajia tyydyttävään laatuoliittikkaan.

2.21. Komitea katsoo tarpeelliseksi tukea toimia, joilla yhteisön tuotanto saadaan toimitettua jouhevammin jalostusteollisuuteen hyvissä olosuhteissa ja hyvälaatuiseena, sillä tuotanto- ja jalostusala täydentävät toisiaan. Hankintasopimukset vaikuttavat *a priori* hyvältä ratkaisulta.

2.21.1. Tarkoituksena on välttää yhteisön ulkopuolisten maiden yhteisön markkinoille pääsyä varten myönnettyjen tullietuuksien mahdollisesti aiheuttamat kilpailuvääristymät, koska kyseiset maat hyötyvät alhaisista tuotanto- ja raaka-ainekustannuksista.

2.22. Ehtyvät kalavarat huomioon ottaen komitea katsoo, että alan tulisi pyrkiä ajamaan ponnekkaasti ”markkinoilta vetämisen – hävittämisen” käytännön poistamista ja kannustamaan tuottajia turvautumaan järjestelmällisemmin käytäntöön ”markkinoilta vetäminen – siirto”, samaan tapaan kuin tietyillä maataloustuotannon aloilla tehdään. Innovaatiota on myös tuettava entistä enemmän luomalla uusia tuotteita ja pidemmälle kehitettyjä jalostusmuotoja.

3. Erityistä

3.1. Komitea huomauttaa tiedonannon kohdasta III A 3 – yksityisen varastoinnin tuki –, että eräissä jäsenvaltioissa tuottajajärjestöt eivät suinkaan aina ole varaston omistajia. Onkin tarkennettava, kenelle varastointitukea myönnetään.

3.2. Yhteisön ulkopuolisten maiden markkinajärjestelyjen ja hyvien pyynti- ja markkinointikäytäntöjen osalta komitea katsoo, että viitattaessa kansainvälisiltä vesiltä pyydettyyn saaliiseen olisi mainittava mukavuuslipun alla purjehtivat alukset.

Brüssel 27. toukokuuta 1998.

Talous- ja sosiaalikomitean

puheenjohtaja

Tom JENKINS

Talous- ja sosiaalikomitean lausunto aiheesta ”Ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi eläinten terveyteen liittyvistä ongelmista yhteisön sisäisessä nautaeläinten ja sikojen kaupassa annetun direktiivin 64/432/EY muuttamisesta”⁽¹⁾

(98/C 235/13)

Neuvosto päätti 9. maaliskuuta 1998 Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 43 ja 198 artiklan nojalla pyytää talous- ja sosiaalikomitean lausunnon edellä mainitusta ehdotuksesta.

Asian valmistelusta vastannut maa- ja kalatalousjaosto antoi lausuntonsa 12. toukokuuta 1998. Esittelijä oli Giuseppe Pricolo.

Talous- ja sosiaalikomitea hyväksyi 27.–28. toukokuuta 1998 pitämässään 355. täysistunnossa (toukokuun 27. päivän kokouksessa) seuraavan lausunnon. Äänestyksessä annettiin 106 ääntä puolesta, 4 ääntä vastaan, ja 5 pidättyi äänestämästä.

1. Johdanto

1.1. BSE-taudin aiheuttaman kielteisen julkisen mielipiteen sekä kuluttajien nautanlihaa ja nautanlihatuotteita kohtaan tuntemaan epäluulon vuoksi yhteisössä ryhdyttiin heti ennaltaehkäiseviin lainsäädännöllisiin toimiin, ja neuvosto hyväksyi huhtikuussa 1997 direktiivin 97/12/EY. Sen tarkoituksena oli luoda – täydentämällä 26. kesäkuuta 1964 annettua direktiiviä 64/432/EY eläinten terveyteen liittyvistä ongelmista yhteisön sisäisessä nautaeläinten ja sikojen kaupassa – ATK-tietokanta, jossa olisi käytettävissä nautaeläimiä ja sikoja sekä niiden siirtoja koskevia tietoja.

1.2. Direktiivin 97/12/EY hyväksymisen ohella neuvosto hyväksyi 21. huhtikuuta 1997 asetuksen (EY) N:o 820/97 nautaeläinten tunnistus- ja rekisteröintijärjestelmän sekä nautanlihan ja nautanlihatuotteiden merkitsemisen käyttöönottamisesta.

1.3. Näiden välineiden tavoitteena oli yhtäältä taata nopea ja tehokas tiedon vaihto jäsenvaltioiden välillä nautaeläinten tunnistamiseen ja siirtoon sekä asiaomaisten yritysten tunnistamiseen liittyvissä asioissa. Toisaalta eläinten korvamerkintää ja eläinpassin antamista pidettiin soveltuvina menetelminä eläinten alkuperätilan, -keskuksen tai -organisaation tai kulkureitin selville saamiseksi.

1.4. On muistettava, että nämä kaksi keskenään tiiviisti linkittyneitä välinettä olivat ja ovat edelleen kiinteä osa järjestelmää, jonka tarkoituksena on luoda tekniset edellytykset takaamaan asianmukainen yhteys tuottajan ja tietokannan välillä sekä tietokannan täysimittainen käyttö.

2. Komission ehdotukset

2.1. Komission direktiiviin 64/432/EY ehdottamassa muutoksessa annetaan pysyvän eläinlääkintäkomitean (komission ja kyseisen komitean välinen menette-

ly) tehtäväksi määritellä menettely, jolla varmistetaan ATK-tietokantojen toimivuus.

2.2. Kyse ei siis ole oleellisista muutoksista, vaan menettelysäännöistä, joiden avulla komission neuvonantava elin, pysyvä eläinlääkintäkomitea, pyritään saamaan mukaan alan hallintoon.

3. Huomioita

3.1. Komitea huomauttaa, että direktiivin 97/12/EY ja asetuksen (EY) N:o 820/97 hyväksymisestä on nyt kulunut vuosi, eikä ATK-tietokanta, jonka tulisi sisältää tietoja eläinten tunnistamisesta, karjankasvatuserityksistä ja eläinten siirroista, ilmeisesti vielä ole toimiva.

3.2. On luultavaa, että koska komissio tekee ehdotuksen nautaeläimiä ja sikoja koskevan tietokannan sääntöjen määrittelystä, tällä erityisalalla ei ole noudatettu yhteisön säännöksiä asianmukaisesti tai riittävästi.

3.3. Tämä viive asettaa yhteisön ja/tai jäsenvaltioiden viranomaisten uskottavuuden kyseenalaiseksi, eikä varmastiakaan auta saavuttamaan jälleen kuluttajien luottamusta.

3.4. Komitea pyytää komissiota esittämään raportin direktiivin 97/12/EY ja asetuksen (EY) N:o 820/97 täytäntöönpanosta koko yhteisön alueella.

3.4.1. Lisäksi komitea esittää, että kaikki asianosaiset eli maataloustuottajien, liikkeenharjoittajien ja kuluttajien järjestöt, joilla on kulloisenkin jäsenvaltion tunnustama erityisasema, voivat käyttää asianmukaisesti ATK-tietokantaa.

3.5. Koska tietokantajärjestelmää ei kuitenkaan vielä ole käytetty riittävästi, tai se ei ole vielä toimintakelpoinen, komitea katsoo, että sen on kannatettava komission

⁽¹⁾ EYVL C 100, 2.4.1998, s. 23.

ehdotusta korostaakseen kansanterveyden suojelua tärkeimpänä tavoitteena.

3.5.1. Komitea pahoittelee kuitenkin syvästi sitä, ettei vuonna 1997 annettuja yhteisön säännöksiä, jotka

koskevat yhteisön sisäisestä nautaeläinten kaupasta johtuvia terveysongelmia, ole täysin otettu käyttöön. Komitea kehottaaakin komissiota valmistelemaan kohdassa 3.4 mainitun raportin ja esittämään sen muille toimielimille.

Bryssel 27. toukokuuta 1998.

Talous- ja sosiaalikomitean

puheenjohtaja

Tom JENKINS

Talous- ja sosiaalikomitean lausunto aiheesta ”Ehdotus neuvoston päätökseksi yhteisön tilasto-ohjelmasta vuosiksi 1998–2002”

(98/C 235/14)

Neuvosto päätti 31. maaliskuuta 1998 Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 198 artiklan nojalla pyytää talous- ja sosiaalikomitean lausunnon edellä mainitusta ehdotuksesta.

Asian valmistelusta vastannut talous-, raha- ja valuutta-asiain jaosto antoi lausuntonsa 12. toukokuuta 1998. Esittelijä oli Vasco Cal.

Talous- ja sosiaalikomitea hyväksyi 27.–28. toukokuuta 1998 pitämässään 355. täysistunnossa (toukokuun 27. päivän kokouksessa) seuraavan lausunnon. Äänestyksessä annettiin 118 ääntä puolesta viiden pidättyessä äänestämästä.

1. Johdanto

1.1. Komissio esittelee ehdotuksessaan Eurostatin laatiman viidennen viisivuotisohjelmansa. Neuvoston yhteisön tilastoista antaman asetuksen (EY) N:o 322/97 3 artiklan 1 kohdan mukaan ohjelma edellyttää neuvoston päätöstä. Asetuksessa (EY) N:o 322/97 säädetään, että yhteisöllä on politiikkojensa muotoilemiseksi, soveltamiseksi, seuraamiseksi ja arvioimiseksi oltava hyvissä ajoin käytettävissään mahdollisimman tehokkaasti tuotettuja jäsenvaltioiden kesken vertailukelpoisia, ajantasaista, luotettavia ja relevantteja tilastotietoja.

1.2. Neuvoston asetus (EY) N:o 322/97 edellyttää sellaisen tilasto-ohjelman laadintaa yhteisölle, jossa määritellään lähestymistavat, pääasialliset alat ja suunniteltujen toimenpiteiden tavoitteet enintään viiden vuoden ajaksi. Komissio pyrkii esillä olevassa ohjelmassa ensinnäkin jatkuvuuteen eli ”varmistamaan korkealaatuisen tilastopalvelun Euroopan unionissa” vastaamalla kolmeen haasteeseen: tilastotietojen tuottaminen yhteisön politiikkojen tarpeisiin, Eurostatin ja jäsenvaltioiden tilastokeskusten (jotka yhdessä muodostavat yhteisön tilastojärjestelmä SSC:n, *le système statistique communautaire*) välisen yhteistyön tehostaminen sekä ensisijaisen tavoitteiden vahvistaminen.

1.3. Komissio jakaa ensisijaiset tavoitteet neljään luokkaan:

- yhteisön poliittiset painotukset;
- suuret tilasto- tai infrastruktuurihankkeet;
- nykyisiä politiikan tarpeita tukevan järjestelmän säilyttäminen ja kehittäminen;
- muut tarvittavat tilastolliset indikaattorit.

1.4. Ohjelmaan arvioidaan tarvittavan budjettivaroja 83–95 miljoonaa ecua vuodessa.

1.5. Ohjelmassa määritellään suunnitellut toimet seuraavilla pääaloilla:

- tavaroiden vapaa liikkuvuus;
- maatalous;
- henkilöiden, palvelujen ja pääomien vapaa liikkuvuus;

- liikenne;
- kilpailua, verotusta ja lainsäädännön lähentämistä koskevat yhteiset säännöt;
- talous- ja rahapolitiikka;
- yhteinen kauppapolitiikka;
- sosiaalipolitiikka, koulutus, ammatillinen koulutus ja nuoriso;
- kulttuuri;
- kansanterveys;
- kuluttajansuoja;
- Euroopan laajuiset verkot;
- teollisuus;
- taloudellinen ja sosiaalinen yhteenkuuluvuus;
- tutkimus ja teknologinen kehittäminen;
- ympäristö;
- kehitysyhteistyö;
- yhteisön tilastotyöt, jotka eivät kuulu perustamissopimuksen osastoihin.

1.6. Luettelo on laadittu Euroopan yhteisön perustamissopimuksessa käytettyjen otsikoiden mukaan asettamatta aloja tärkeysjärjestykseen. Komissio asettaa kuitenkin omat painopisteensä, jotka ovat:

- talous- ja rahaliitto;
- kilpailukyky, kasvu ja työllisyys;
- Euroopan unionin laajentuminen.

1.7. Lopuksi komissio ilmoittaa kunkin tilastoitavan pääalan kohdalla painopisteiden lisäksi Eurostatin tilastotyöt, jotka ovat resurssien rajallisuuden vuoksi myöhässä tai siirtyneet.

2. Komitean aiemmat lausunnot

2.1. Komitea antoi huhtikuussa 1994⁽¹⁾ lausunnon komission ehdotuksesta, joka johti 17. helmikuuta 1997⁽²⁾ annettuun neuvoston asetukseen yhteisön tilastoista. Neuvosto käytti siis lähes kolme vuotta päätöksen

tekemiseen tästä tärkeästä asiasta. Komitea ei esittänyt komission ehdotukseen periaatteellisia varauksia.

2.2. Komitea antoi marraskuussa 1992 lausunnon liittyen mm. aiheeseen ”Ehdotus neuvoston päätökseksi yhteisön ensisijaisten toimien puiteohjelmasta tilastoinnin alalla vuosiksi 1993-1997”⁽³⁾. Lausunnossa todettiin, että poliittisten ja menetelmiin liittyvien painopisteiden välillä on tietty epätasapaino. Lausunnossa esitettiin ”jäsenvaltioiden tilastointijärjestelmien tuotantokyvyn lähentämistä mahdollisimman korkealla tasolla”. Lausunnossa epäiltiin myös komission ”kunnianhimoisen” ohjelman toteuttamismahdollisuuksia.

3. Yleistä

3.1. Talous- ja sosiaalikomitea esittää tyytyväisyytensä siitä, että sille on tarjottu mahdollisuus lausua mielipiteensä yhteisön viidennestä tilasto-ohjelmasta. Komitea huomaa jokapäiväisessä työssään, kuinka hyödyllinen hyvin varustettu ja tehokas tilastointijärjestelmä on niin yhteisö- kuin jäsenvaltiotasolla. Komitea ei aio tässä lausunnossa käsitellä tällaiselta järjestelmältä vaadittavia perusominaisuuksia. Niitä käsitellään tyhjentävästi neuvoston asetuksessa (EY) N:o 322/97 ja lausunnossa, jonka komitea on antanut asetusta koskevasta komission ehdotuksesta. Komitea kuitenkin korostaa, että Euroopan unioni tarvitsee riittävän itsenäisen ja tarkoituksenmukaisesti rahoitetun tilastointijärjestelmän.

3.2. Komitea katsoo, että komissio tekee käsiteltävänä olevassa ehdotuksessa riittävän selkeän eron menetelmien ja yhteisön politiikkojen tukemiseksi tehtävien toimien välillä. Komitea on kuitenkin sitä mieltä, että Euroopan unioni ei ole tähän mennessä edistynyt riittävästi jäsenvaltioiden tilastointijärjestelmien harmonisoinnissa. Yleisesti on todettavissa, että yhteisön tilastojen harmonisointi tapahtuu vastaavien yhteisöpolitiikkojen määrittelyn ja alullepanon jälkeen.

3.3. Komitea pitää erityisen valitettavana sitä, että jäsenvaltioiden tilastokeskukset levittävät edelleen täysin vertailukelvottomia tilastoja, vaikka Eurostatille on pyritty antamaan vertailun tekemiseksi vaadittavat tiedot. Tämä ongelma koskettaa etenkin työllisyyteen ja työttömyyteen liittyviä tilastoja. Tilastojen keruu

⁽¹⁾ EYVL C 195, 18.7.1994.

⁽²⁾ EYVL L 52, 22.2.1997.

⁽³⁾ EYVL C 19, 25.1.1993.

jäsenvaltioissa perustuu liian usein tilastojen keruusta yhteisötasolla sovittujen harmonisoitujen sääntöjen erillaiseen tulkintaan. Tämä voi johtaa syrjintään yhteisöpolitiikkojen soveltamisessa.

3.4. Komitea suhtautuu myönteisesti komission valitsemiin painopistealoihin ottaen huomioon Eurostatille myönnettyt riittämättömät budjettivarat. Se kehottaa kuitenkin lisäämään taloudellisen ja sosiaalisen yhteenkuuluvuuden päätoisehdotuksen 2 artiklassa mainittuihin kolmeen painopisteeseen. Luotettavat ja nopeasti saatavilla olevat alueelliset tilastot⁽¹⁾ ovat välttämättömiä, jotta taloudellisen ja sosiaalisen yhteenkuuluvuuden toteuttamiseksi tarpeelliset valtioiden ja alueiden väliset siirrot voidaan suorittaa. Taloudellinen ja sosiaalinen yhteenkuuluvuushan on edelleen yksi Euroopan unionin päätavoitteista.

3.5. Komitea pitää valitettavana eräiden tilastotöiden henkilöstö- ja rahoitusresurssien rajallisuudesta johtuvaa myöhästymistä tai siirtymistä. Ikävä esimerkki myöhästymisestä ovat investoinneista tehdyt tilastot, joiden tulkinta on olennaista makrotalouden ja siis myös Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 103 artiklan perusteella noudatettavien (rahapolitiittiseen) vakauteen ja (taloudellisen) kasvuun tähtäävien politiikkojen onnistumisen kannalta. Myöhästymisestä voi olla vakavia seurauksia silloin, kun vakaudesta ja kasvusta tehdyn sopimuksen puitteissa sakotetaan tiettyjä valtioita.

3.6. Talous- ja sosiaalikomitea suhtautuu myönteisesti käsiteltävänä olevaan ehdotukseen neuvoston päätökseksi edellä mainituin yleisin ja jäljempänä esitettyin erityishuomautuksin.

4. Erityistä

4.1. Komitea katsoo, että komission tulisi osastossa VI ”Talous- ja rahapolitiikka” ilmaista selkeämmin tarve kehittää yhteiset menetelmät, joiden avulla kerätään tilastotietoa kuluttajahintojen kehityksestä ja ostovoimapariteeteista. Erityisesti tulisi tarkastella alueellisen tason ostovoimapariteetteja kaupunkikeskukset mukaan lukien. Nämä tiedot ovat tarpeellisia sekä jäsenvaltioiden politiikkojen lähentymisen valvonnan (Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 103 artikla) että osasto XIV:n ”Taloudellinen ja sosiaalinen yhteenkuuluvuus” asettamien vaatimusten kannalta.

4.2. Komitea toivoo komission ilmaisevan selkeämmin tilastotietojen tarpeellisuuden yhteisön lopullisen

alv-järjestelmän käyttöönottoa silmällä pitäen.

4.2.1. Lopullinen alv-järjestelmä, joka merkitsee verottamista alkuperämaassa kulutusmaan sijaan, pakottaa käytännössä jäsenvaltiot sopimaan kompensointijärjestelmästä tulonmenetysten välttämiseksi. Tämä muutos vaatii jäsenvaltioiden kansantalouden tilinpidossa käytettyjen aggregaattien täydellisempää harmonisointia, jotta voidaan korvata nykyisen alv-järjestelmän tarjoamien tietojen menetys.

4.3. Komitea ymmärtää, että vaatimus tilastotietojen antamisesta voi aiheuttaa huomattavia kustannuksia varsinkin pk-yrityksille. Yrityksille koituvia kustannuksia voitaisiin kuitenkin supistaa huomattavasti:

- kokoamalla eri viranomaistahojen tiedot yhteen;
- käyttämällä uutta tietotekniikkaa (Internet jne.) ottaen kuitenkin huomioon luottamuksellisten tietojen suojaaminen.

4.4. Useimmissa tapauksissa nämä kulut tuovat yrityksille kuitenkin myös hyötyä, sillä ne voivat hyödyntää esimerkiksi markkinointipäätöksissään näitä tilastoja, joissa ne ovat osallisina. Seminaarien muodossa ja myös Internetin kautta järjestettävät tiedotuskampanjat voivat saada yritysjohtajat näkemään paremmin tilastotietojen hyödyllisyyden ja eritoten itse hyödyntämään niitä. Jäsenvaltiot voisivat auttaa alakohtaisia ammattijärjestöjä kehittämään ohjelmistoja, joilla tilastotiedot voidaan muuntaa hallinnon apuvälineiksi yrittäjien käyttöön.

4.5. Komitea pitää työttömyydestä ja työllisyydestä saatavia yhteisön vertailukelpoisia tilastoja täysin riittämättöminä. Tilastojen keruumenetelmät vaihtelevat suuresti jäsenvaltioiden kesken. Ei myöskään ole käytettävissä täsmällistä tietoa erilaisista osa-aikatyöjärjestelmistä, määräaikaisista työsopimuksista ja työntekijöiden henkilökohtaisista mieltymyksistä työaikaan ja työsopimuksen kestoon liittyen. Nämä tilastotiedot ovat välttämättömiä unionin työllisyyspolitiikan ja jäsenvaltioilta vaadittavien työllisyysohjelmien kannalta.

4.6. Komitea on yhtä mieltä siitä, että ”yhteisön tilastojen laatu riippuu Eurostatin toimitettujen tietojen laadusta” ja että ”yhteisön tilastojärjestelmän perimmäinen tavoite on vastata kaikkiin EU:ssa ilmeneviin tilasto-

⁽¹⁾ Mukaan lukien kaupunkialueista tehdyt tilastot, kun otetaan huomioon rakennerahastoista annettuihin asetuksiin tehdyt uudet muutosehdotukset.

tarpeisiin yhtenäisesti ja yhdenmukaisesti” (ks. komission asiakirjan kohta 2.2). Komitea korostaa tämän vuoksi, että on hyvin tärkeää parantaa ja kehittää yhteisön tilastojärjestelmää, mukaan lukien jäsenvaltioi-

den tilastokeskukset, sekä määrittää uusia työtapoja, jotta Euroopan unionin tärkeitä poliittisia päätöksiä varten tarvittavat tilastot ovat oikeaan aikaan käytettävissä.

Bryssel 27. toukokuuta 1998.

Talous- ja sosiaalikomitean

puheenjohtaja

Tom JENKINS

Talous- ja sosiaalikomitean lausunto aiheesta ”Ehdotus neuvoston asetukseksi (EY) banaani-alan yhteisestä markkinajärjestelystä annetun neuvoston asetuksen (ETY) N:o 404/93 muuttamisesta”⁽¹⁾

(98/C 235/15)

Neuvosto päätti 27. tammikuuta 1998 Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 43 ja 198 artiklan nojalla pyytää talous- ja sosiaalikomitean lausunnon edellä mainitusta ehdotuksesta.

Asian valmistelusta vastannut maa- ja kalatalousjaosto antoi lausuntonsa 12. toukokuuta 1998. Esittelijä oli José María Espuny Moyano.

Talous- ja sosiaalikomitea hyväksyi 27.–28. toukokuuta 1998 pitämässään 355. täysistunnossa (toukokuun 27. päivän kokouksessa) seuraavan lausunnon. Äänestyksessä annettiin 82 ääntä puolesta, 16 vastaan 19:n pidättyessä äänestämästä.

1. Johdanto

1.1. Komission ehdotuksessa esitetään muutettavaksi sellaisia järjestelmän kohtia, joita Maailman kauppajärjestön WTO:n tutkijaryhmä ja riitojenratkaisuelin ovat arvostelleet selonteoissaan. Tällä tavoin yhteisön noudattama banaanien tuontijärjestelmä muutetaan WTO:n sääntöjen mukaiseksi.

1.2. Komission asiakirja perustuu seuraaviin seikkoihin:

1.2.1. Yhteisön ulkopuolisten maiden (jotka maksavat tullia 75 ecua tonnilta) ja muiden kuin perinteisten AKT-maiden (jotka eivät maksa lainkaan tullia) banaanintuonnin tariffikiintiö on 2,2 miljoonaa tonnia.

1.2.2. Yhteisön ulkopuolisten maiden (joilta peritään tullia 300 ecua tonnilta) ja muiden kuin perinteisten AKT-maiden (joilta peritään tullia 100 ecua tonnilta) banaanintuonnin lisätariffikiintiö on 353 000 tonnia.

1.2.3. Nykyinen tuontitodistusjärjestelmä kumotaan, jolloin B-lisenssit ja jaottelu tehtävän mukaan poistuvat käytöstä.

1.2.4. Ehdotettu tuontitodistusjärjestelmä noudattaa perinteistä käytäntöä (perinteiset/uudet toimittajat -menettely). Komissio vahvistaa soveltamista koskevat määräykset hallintokomiteamenettelyä noudattaen ja antaa yksityiskohtaiset säännöt järjestelmän käytännön hallinnoinnista.

1.2.5. Jos kaikkien niiden WTO:n sopimusosapuolten kanssa, joilla on huomattavaa merkitystä banaanien toimittamisessa (Costa Rica, Kolumbia, Ecuador ja Panama), ei ole mahdollista saada kohtuudella aikaan sopimusta, komissio voi antaa kullekin neljälle maalle oman erityistariffikiintiön.

1.2.6. Perinteistä tuontia AKT-maista ei jaeta maittain, ja sen kokonaistuonnin määräksi asetetaan 857 700 tonnia.

1.2.7. Autonomista lisätariffikiintiötä voidaan korottaa yhteisön kysynnän kasvaessa tuotantotaseen, kuluksen, tuonnin ja viennin perusteella. Taseeseen vaikuttavat seikat määritellään, tase vahvistetaan ja lisätariffikiintiötä korotetaan hallintokomiteamenettelyä noudattaen.

⁽¹⁾ EYVL C 75, 11.3.1998, s. 6.

1.2.8. Jos yhteisön markkinoiden hankintaan vaikuttavat poikkeukselliset tuotanto- ja tuontiolosuhteet, komissio määrää tarvittaessa välttämättömistä erityistoimenpiteistä hallintokomiteamenettelyä noudattaen. Tällöin lisätariffikiintiötä voidaan mukauttaa ja ryhtyä erityistoimenpiteisiin. Erityistoimenpiteissä on pyrittävä välttämään hankintojen alkuperään perustuvaa syrjintää.

1.2.9. Uusi järjestelmä tulee voimaan 1. tammikuuta 1999.

1.3. Banaanialan YMJ:n uudistusehdotuksen liitteenä on suositus, että neuvosto päättäisi valtuuttaa komission neuvottelemaan sellaisten yhteisön ulkopuolisten maiden kanssa, joilla on huomattava merkitys banaanien toimittamisessa. Tällaisia maita ovat Costa Rica, Kolumbia, Ecuador ja Panama.

2. Yleistä

2.1. Komitea toteaa komission pyrkivän mukauttamaan asetuksen (ETY) N:o 404/93 tiettyjä säännöksiä Maailman kauppajärjestön (WTO:n) ja neljännen Lomén yleissopimuksen sekä erityisesti sen banaaneja koskevan pöytäkirjan N:o 5 yhteydessä tehtyihin kansainvälisiin sitoumuksiin.

2.2. Komitea ottaa huomioon, että WTO:n tutkijaryhmän ja riitojenratkaisuelimen päätöksen perusteella banaanialan yhteisen markkinajärjestelyn (YMJ) erästä peruspylvästä eli tuontitodistusten myöntämisyjärjestelmää on muutettava.

2.3. Komitea toteaa kuitenkin, että komission ehdotus ei anna yhteisön eikä AKT-maiden banaanintuottajille välttämättömiä takuita banaanien markkinoinnista, koska komissio ei ole ehdottanut toimenpiteitä, joilla tuotteille korvataan GATT-sopimuksen vastaisten B-tuontitodistusten poistuminen. Tuontitodistusten myöntämisperusteiden muuttaminen saattaa merkitä, että yhteisön ja AKT-maiden tuottajille ei voida taata pääsyä yhteisön markkinoille sekä tuottajien että kuluttajien kannalta asianmukaisin hinnoin, jotka ovat tuottajien tulotason säilymisen ehdoton edellytys.

2.3.1. Komitea pelkääkin, että ehdotettu muutos saattaa pahentaa työllisyystilannetta banaanintuottajialueilla, joiden työttömyysaste on jo ennestään korkea.

2.3.2. Komitean mielestä yhteisön tuottajille myönnettävää korvaavaa tukea arvioitaessa komission on varauduttava nostamaan viitteellistä kokonaistuloa 20 prosenttia korvaamalla tuottajille tuontijärjestelmän

muutokset. Välttämätön tulotason nostaminen perustuu lisäksi uuteen Amsterdamin sopimukseen, jonka 299 artiklan nojalla ulkoalueilla noudatettavien yhteisön politiikkojen muuttaminen on mahdollista.

2.3.3. Komitea katsoo myös, että komission olisi ehdotettava järjestelmää, jonka avulla markkinatoimittajia kannustettaisiin edelleen markkinoimaan yhteisön ja perinteisten AKT-maiden tuotantoa. Kannustinta tarvitaan, koska tuotannon markkinoinnista saatava kate on poikkeavista tuotantoedellytyksistä, etenkin suurtuotannon puutteesta ja työkuustannusten korkeudesta johtuen huomattavasti alhaisempi kuin Latinalaisen Amerikan banaanien kate.

2.4. Komitean mielestä olisi tuettava kestävää tuotantoa ja oikeudenmukaisissa sosiaalisissa oloissa sekä asianmukaisissa ympäristöoloissa tuotettujen banaanien markkinointia. Komitea pahoittelee, ettei asian korjaamiseksi ole esitetty minkäänlaisia suurisuuntaisia toimenpiteitä.

2.4.1. Komitea kehottaakin komissiota ehdottamaan kyseisten banaanien markkinointia tukevia toimenpiteitä, kuten kolmannen maailman banaanintuottajien ongelmien tiedostaminen Euroopassa. Toimenpiteet ovat erityisesti tarpeen, koska banaaneja viljelevät pientuottajat, joiden tuotantokustannukset ovat huomattavasti korkeammat kuin suurten monikansallisten yhtiöiden, jotka huolehtivat usein sekä tuotannosta että tuonnista kuljetuksineen.

2.4.2. Toimenpide hyödyttäisi myös kuluttajia, sillä Euroopan komission teettämän tutkimuksen mukaan unionin kansalaiset suhtautuvat erittäin myönteisesti oikeudenmukaisissa sosiaalisissa ja ympäristöoloissa tuotettuihin banaaneihin. Kuluttajat ovat hyvin tietoisia siitä, että Latinalaisessa Amerikassa torjunta-aineita ja muita kemiallisia tuotantohyödykkeitä käytetään paikoin liikaa.

2.4.3. Olisi luotava tehokas valvontajärjestelmä, jotta banaaneita tuotettaisiin todella ainoastaan asianmukaisissa sosiaalisissa ja ympäristöoloissa. Tätä tarkoitusta varten saattaisi olla hyödyllistä ottaa käyttöön banaanialan kansainvälinen peruskirja, toimintasäännöt ja tuotemerkit.

2.4.4. Edelleen on olennaista säilyttää tuottajien saama kate asianmukaisin markkinamekanismein tai myöntämällä viljelijöille suoraa tukea. EU:n banaaninviljelijöiden tapauksessa olisi korotettava tasausmaksua. AKT-maiden tuottajille olisi puolestaan maksettava

selkeästi WTO:n sääntöjen mukaista tukea sen lisäksi, että alan kilpailukykyä parannetaan rakennetukitoimenpitein.

2.5. Komitean mielestä kuluttajille tulee taata entistä luotettavampi ja monipuolisempi valikoima eri puolilla maapalloa kasvatettuja, eri tavoin tuotettuja ja markkinoituja banaaneja. Sen vuoksi käyttöön otettavalla järjestelmällä on taattava, että markkinoilla on samanaikaisesti sekä yhteisön, AKT-maiden ja Latinalaisen Amerikan banaaneja.

2.6. Komitea katsoo, että koska yhteisön banaani-markkinat ovat kasvanet YMJ:n perustamisen myötä ja kasvavat edelleen unionin laajentuessa, korvaavaan tukeen oikeutettujen yhteisön banaanien määrää olisi tarkistettava, jolloin myös kyseinen tuotanto hyötyisi sisäisen kysynnän kasvusta. Muussa tapauksessa unionin markkinat kasvaisivat ainoastaan yhteisön ulkopuolisten maiden tuotannon ansiosta.

2.7. Komitean mielestä komission ehdotus myöntää perinteisille AKT-maille kokonaiskiintiö saattaa horjuttaa niiden toimitusten tasapainoa, joten on löydettävä keino varmistaa, ettei yhdeltäkään perinteiseltä AKT-maan tavarantoimittajalta evätä pääsyä markkinoille sen perinteisesti tarjoamien määrien perusteella.

2.7.1. Tämän vuoksi komitea kehottaa komissiota etsimään sopivamman ratkaisun, jotta yhtäkään AKT-maata ei rangaista muihin nähden.

2.7.2. Komitea toteaa, että komission ehdotuksessa ei esitetä minkäänlaista ratkaisua Somalian erityistilanteeseen, josta komitea mainitsi jo 30. toukokuuta 1996 antamassaan lausunnossa (CES 704/96, kohdat 1.3 ja 1.3.1).

Komitean mielestä Somalialle myönnettävä ylimääräinen ja poikkeuksellinen erityiskiintiö on ainoa mahdollinen keino auttaa maata toipumaan vaikeasta taloudellisesta ja yhteiskunnallisesta kriisistään, sitä seuranneesta sisällissodasta ja vuoden 1996 tuhoisista tulvista, jotka hävittivät lähes puolet viljelyalasta.

3. Erityistä

3.1. Komitean mielestä ehdotettu 353 000 tonnin autonominen lisätariffikiintiö on aivan liian suuri, ja kiintiön ylärajaksi tulisi asettaa 100 000 tonnia. Itse asiassa kiintiöiden yhteisumma, perinteiset AKT-määrät ja yhteisön viitteellinen määrä epätasapainottavat hankintatasetta, kun tarjonnan määrä on 4,26 miljoonaa tonnia ja kysynnän 3,9 miljoonaa tonnia.

3.1.1. Koska Euroopan unionin markkinoilla on viime vuosina ollut ylitarjontaa, lisätariffikiintiötä on perusteltua rajoittaa. Kyseistä kiintiötä voitaisiin tarkistaa vuosittain nostamalla tai laskemalla sitä markkinoiden todellisten tarpeiden mukaan.

3.2. Komitea katsoo, että uudella tuontitodistusten myöntämijärjestelmällä on varmistettava asianmukainen markkinavoimien välinen kilpailu horjuttamatta unionin hankintatasapainoa minkään tavarantoimittajan osalta. Tämän vuoksi uuden järjestelmän on välttämättä taattava yhteisön ja AKT-maiden banaanien tehokas markkinointi, ja viljelijöiden on saatava tuotteesta kannattava kate. Erityisesti eurooppalaisten banaanintuottajien kilpailukykyä pitäisi vielä parantaa. Komissiota pyydetään antamaan perusteellinen selvitys käyttöön otetuista keinoista ja saavutetusta edistyksestä mutta myös mahdollisista vastoinkäymisistä.

3.3. Komitea katsoo, että tuontioikeuksia myönnettäessä viiteajanjaksoksi olisi otettava viimeisin vuosi, jolta markkinatietoja on käytettävissä. Komitean mielestä tämä vastaisi paremmin markkinoilla valitsevaa todellista tilannetta. Jotta viitemäärien laskenta saataisiin yksinkertaiseksi, luotettavaksi ja oikeudenmukaiseksi, on tarpeen ottaa ainoastaan huomioon jäsenvaltioihin tosiasiallisesti tuodut viitemäärät sellaisina kuin ne on ilmoitettu hyväksytyissä (tai tullin vahvistamisissa) tuontitodistuksissa.

3.4. Komitean mielestä siirtymistä nykyisestä tuontijärjestelmästä komission ehdotuksen mukaiseen uuteen järjestelmään olisi helpotettava väliaikaisin toimenpitein, joilla nykyisen järjestelmän oleellisesta muuttamisesta aiheutuva haitta minimoitaisiin. Toimenpiteiden toteutusaikana tavarantoimittajilla olisi tilaisuus tehdä uuden tuontijärjestelmän edellyttämät muutokset tuotanto- ja markkinointirakenteeseensa.

3.5. Komitean mielestä on olennaista säilyttää tuontitodistusten myöntämijärjestelmä poikkeuksellisten olosuhteiden varalta.

3.5.1. Komitea katsoo, että poikkeuksellisina olosuhteina on pidettävä sellaisten yhtenäismarkkinoiden perinteisten toimittajamaiden vallitsevia oloja, joiden anarkistinen hallinto estää niitä ylläpitämästä perinteistä vientikiintiötä.

4. Päätelmät

4.1. Komitea on tietoinen tarpeesta saattaa asetukseen (ETY) N:o 404/93 perustuva banaanien tuontijär-

jestelmä WTO:n riitojenratkaisuelimen päätöksen mukaiseksi. Komitea katsoo edelleen, ettei banaanian yhteistä markkinajärjestelyä saa asettaa kyseenalaiseksi heikentämällä järjestelyn perustavoitteisiin pääsemistä eikä varsinkaan asettamalla vaakalaudalle takuuta yhteisön ja AKT-maiden banaanimarkkinoille pääsystä. Sekä EU:n että AKT-maiden tuottajien tulotason on oltava asianmukainen, ja kuluttajille on tarjottava monipuolisesti kohtuuhintaisia banaaneja tasapuolisesti kaikkialla unionissa. Uuden järjestelmän tulisi myös kannustaa asianmukaisissa sosiaalisissa ja ympäristöoloissa tuotettujen banaanien markkinointia, jotta yhteisön ulkopuolisten maiden tuottajat ja työntekijät saavat enemmän katetta banaaniensa myynnistä vaarantamatta terveyttään tai viljelysalueiden ekotasapainoa.

Bryssel 27. toukokuuta 1998.

Talous- ja sosiaalikomitean

puheenjohtaja

Tom JENKINS

LIITE

talous- ja sosiaalikomitean lausuntoon

Käsittelyssä hylättiin seuraavat, vähintään neljäsosan annetuista äänistä saaneet muutosehdotukset:

1. Kohta 2.3.2

Muutetaan kuulumaan seuraavasti:

”Näin ollen komission olisi jaoston mielestä vahvistettava kaikkien tarkoituksenmukaisilta vaikuttavien välineiden käyttöä rakenteiden parantamiseksi kyseisillä alueilla. Tätä ennen olisi analysoitava huolellisesti rakennetukien tähänastista vaikutusta.

Tässä yhteydessä voitaisiin tutkia myös mahdollisuutta nostaa viitteellistä kokonaistuloa yhteisön tuottajille myönnettävää korvaavaa tukea arvioitaessa.

Nostamista voitaisiin Amsterdamin sopimuksen ratifioinnin jälkeen perustella 299 artiklalla, joka tarjoaa oikeusperustan sille, että yhteisöpolitiikkojen soveltamiseen ulkoalueilla voitaisiin määritellä vastaavat edellytykset.”

Perustelu

Kyseisillä alueilla tarvittavien rakennepoliittisten toimien ei tulisi missään nimessä päättyä korvaavien tukien mahdolliseen nostamiseen. Ne olisi vain taattava toimenpidekokonaisuuteen liitettynä.

Äänestyksen tulos

Jaa-ääniä: 36, ei-ääniä: 48, tyhjiä: 13.

2. Kohta 2.6

Korvataan seuraavalla:

”Komitea toteaa, että YMJ:n perustamisen jälkeen unionin banaanintuotanto on kasvanut tukien ansiosta. Tämänhetkinen 680 000–700 000 tonnin tuotanto jää kuitenkin huomattavasti vuonna 1993 määritellyn tukimäärän (854 000 t) alle.

Mikäli eurooppalaisen tuotannon määrälliset ja laadulliset tuotantotavoitteet saavutettaisiin, voitaisiin päättää, olisiko tukeen oikeuttavaa banaanimäärää nostettava YMP:n yleisen suuntauksen vastaisesti. Näin voitaisiin tehdä ennen kaikkea unionin tulevaa laajentumista ajatellen.”

Perustelu

Itsestään selvä.

Äänestyksen tulos

Jaa-ääniä: 39, ei-ääniä: 52, tyhjiä: 15.

3. Kohdat 3.1 ja 3.1.1

Poistetaan.

Perustelu

353 000 tonniksi määritelty lisätariffikiintiö vastaa kolmen viimeksi liittyneen jäsenvaltion tuontia yhteisön ulkopuolisista maista ennen niiden liittymistä unioniin. Tällä välin kulutus kyseisissä valtioissa on hieman lisääntynyt (alkuperämaat ovat muuttuneet).

Tarjonnan määräksi ilmoitettua 4,26 milj. tonnia ei käytännössä koskaan saavutettu, koska tukeen oikeutettujen EU:n ja AKT-maiden kiintiöitä ei monista syistä voitu hyödyntää tuotantoalueilla. Myös yhteisön ulkopuolisten maiden tuontikiintiöt jäivät ennen kaikkea hallinnollisista syistä (mm. lisenssikauppa jne.) alle määräravon.

Äänestyksen tulos

Jaa-ääniä: 34, ei-ääniä: 49, tyhjiä: 24.

4. Kohta 3.3

Muutetaan ensimmäinen virke kuulumaan seuraavasti:

”Jaosto katsoo, että tuontioikeuksia myönnettäessä viiteajanjaksoksi olisi otettava viimeiset kolme vuotta, joilta markkinatietoja on käytettävissä.”

Perustelu

Yhden vuoden tietojen ottaminen viiteajaksi tuontioikeuksia myönnettäessä olisi epäoikeudenmukaista sellaisia maita kohtaan, joissa tuotanto tuona vuonna on ollut kohtuuttoman alhainen sääoloista tai muista syistä johtuen.

Koska tuotanto on riippuvainen sääoloista, useamman vuoden keskiarvoa pidetään yleensä perustana oikeuksia myönnettäessä.

Äänestyksen tulos

Jaa-ääniä: 35, ei-ääniä: 38, tyhjiä: 26.

5. Kohta 3.3

Lisätään ensimmäisen virkkeen jälkeen seuraava virke:

”GATT-sopimuksen vastaiseksi sanotun vanhan järjestelmän markkinoita vääristävä vaikutus pitäisi tosin selvittää.”

Perustelu

Itsestään selvä.

Äänestyksen tulos

Jaa-ääniä: 32, ei-ääniä: 49, tyhjiä: 25.

6. Kohta 3.4

Poistetaan.

Perustelu

WTO:n sääntöjen mukaan uuden järjestelmän on oltava täysin toimintavalmis 1.1.1999 mennessä.

Äänestyksen tulos

Jaa-ääniä: 35, ei-ääniä: 53, tyhjiä: 18.

Talous- ja sosiaalikomitean lausunto aiheesta ”Komission tiedonanto neuvostolle: yrittäjyyden edistäminen Euroopassa Tulevaisuuden painopistealat”

(98/C 235/16)

Euroopan komissio päätti 5. toukokuuta 1998 Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 198 artiklan mukaisesti pyytää talous- ja sosiaalikomitean lausunnon edellä mainitusta tiedonannosta.

Lausunnon valmistelu annettiin teollisuus-, kauppaa-, käsiteollisuus- ja palvelujaoston tehtäväksi. Komitea nimitti Colin Lustenhouwerin lausunnon yleisesittelijäksi.

Talous- ja sosiaalikomitea hyväksyi 27.–28. toukokuuta 1998 pitämässään 355. täysistunnossa (toukokuun 27. päivän kokouksessa) seuraavan lausunnon. Äänestyksessä annettiin 78 ääntä puolesta, 3 vastaan 4:n pidättyessä äänestämästä.

1. Johdanto

1.1. Komitea ilmaisee tyytyväisyytensä komission tiedonantoon aiheesta ”Yrittäjyyden edistäminen Euroopassa – tulevaisuuden painopistealat”. Komitea löytää monia omia ajatuksiaan niistä visioista, joita komissio esittää yrittäjyydestä sekä ehdotetuista ja jo toteutetuista toimista itsenäisen yrittäjyyden edistämiseksi. Komitea on tietenkin tästä hyvillään.

1.2. Komitean mielestä komissio ansaitsee kiitoksen, koska näin se on vastannut neuvoston vuoden 1997 lopulla esittämään pyyntöön tarjota Cardiffin Eurooppa-neuvostolle ideoita siitä, miten toteuttaa yhtä työllisyysuuntaviivojen osaa: yrittäjyyden edistämistä Euroopan unionissa.

1.3. Komissio näkee yrittäjyyden dynaamisena prosessina, joka vaatii tiettyjä ominaisuuksia. Komitea on samaa mieltä mutta lisää, että yrittäjyyttä voidaan tietystä mielessä pitää myös itsenäisenä tuotantotekijänä esimerkiksi työn ja pääoman rinnalla.

1.3.1. Juuri näiden yksittäisten tuotantotekijöiden yhdistetty panos tuo lisäarvoa ja on määräävä tekijä yrityksen menestyksen tai epäonnistumisen kannalta.

1.3.2. Tässä mielessä yrittäjyys ei rajoitu vain pieniin vaan se ulottuu yhtä lailla myös suuriin yrityksiin, ja se on tunnistettavissa erilaisten yritysten kaupallisissa yhteistyömuodoissa. Usein käytetään tiettyä, pienille ja itsenäisille yrittäjille tyypillistä vahvaa yrittäjyysnäkökulmaa, mikä on johtanut käsitteen ”sisäinen yrittäjyys” (*”intra-preneurship”*) syntyyn.

1.4. Komitea on komission kanssa samaa mieltä myös siitä, että yrittäjyyden edistäminen tarkoittaa mitä suurimmassa määrin asenteiden muuttamista ja sellaisen

yrittäjäkulttuurin luomista, joka rohkaisee ottamaan yrittäjyydestä aiheutuvia riskejä.

1.5. Vaikka tämä kuulostaa helpolta, komitea tietää tällaisten muutosten vaativan paljon aikaa ja suurta sopeutumiskykyä. Tarvittavien lainsäädännöllisten muutosten tulee tapahtua samansuuntaisesti muilta aloilta tulevien virikkeiden kanssa, esimerkiksi kun yrittäjyyden eduista ja varjopuolista annetaan koulutusta ja tietoa.

1.6. Viime vuosina erityisesti nuorten ja korkeasti-koulutettujen mielestä on entistä tärkeämpää tietää, mitä on olla yrittäjä. Siirtyminen työntekijästä itsenäiseksi yrittäjäksi ei usein kuitenkaan ole helppoa. Komitea toteaa, että työntekijänä työskentelemisen ja itsenäisenä yrittäjänä toimimisen välimaastoon on muodostunut ”harmaa” alue, joka aiheuttaa ongelmia. Ongelmat koskevat erityisesti tällä harmaalla alueella työskentelevien henkilöiden oikeusasemaa, heidän sosiaaliturvaansa ja heidän verotustaan. Voi nimittäin tapahtua, että veroviranomaiset katsovat tietyn henkilön olevan itsenäinen yrittäjä mutta että sosiaaliturvasta huolehtivien viranomaisten mielestä hän on työntekijä! Syy tähän löytyy siitä, että useimpien jäsenvaltioiden oikeusjärjestelmät pohjautuvat 1800-luvun perinteeseen, jolloin yrittäjän ja työntekijän aseman välillä oli selvä ero, kun taas nykyään ne esiintyvät (voivat esiintyä) rinnakkain. Esimerkiksi erityisesti palvelualalla entistä useammat ovat sekä työntekijöitä että itsenäisiä yrittäjiä. Komitean mielestä jäsenvaltioiden on tarkasteltava ongelmia ja ryhdyttävä mainituilla aloilla toimiin epävarmuuden poistamiseksi kyseisiltä henkilöiltä. Epävarmuushan heikentää aloitekykyä, joka voisi olla yhteiskunnan kannalta erittäin hyödyllinen tekijä sekä työllisyyden että uusien tuotteiden ja palvelujen kehittämisen kannalta.

1.7. Kuten jo todettiin, komitea on pääosin samaa mieltä ehdotetuista toimista. Komitea on hiljattain

jo antanut lausuntoja vastaavilta aloilta, esimerkiksi elektronisesta kaupankäynnistä⁽¹⁾ sekä TTK-toimintaan myönnettävien varojen vaikutuksista EU:n pk-yrityksiin⁽²⁾. Lausuntoja ollaan valmistelemaan sellaisista aiheista kuin direktiiviehdotus, jonka tarkoituksena on maksuviivästyksen torjuminen⁽³⁾, pk-yrityksille suunnatuista pääomamarkkinoista⁽⁴⁾ sekä pk-yritysten kasvua ja työllisyyttä tukevan aloitteen puitteissa ehdotuksista löytää ratkaisu pienten yritysten rahoitukseen⁽⁵⁾. Niinpä käsiteltävänä olevassa lausunnossa keskitytään vain esittämään eräitä reunahuomautuksia niistä aiheista, joista voi tässä vaiheessa sanoa jotain konkreettista.

2. Yrityskulttuuria kannustavat ensisijaiset toimet

2.1. Jatkona yllä esitettyyn komitea tukee komission laatimaa strategiaa tältä osin. Hyvä koulutus yrittäjille ja yrittäjiksi aikoville kehittämällä koulutuslaitosverkkoa sekä yrittäjyyttä koskevien ennakoasenteisiin vaikuttaminen sopivat tähän hyvin. Myös eräissä jäsenvaltioissa välttämätön konkurssioikeuden muuttaminen voi tuottaa tulokset, ettei epäonnistuneita yrittäjiä enää pidetä "häviöinä".

On itsestään selvää, että eri etupiirien välistä tasapainoa on valvottava, myös velkojien etua, mutta samalla tulee luoda sellainen oikeuskehys, joka ei etukäteen lannista yrittämästä uudelleen.

2.2. Jäsenvaltioille annetuista suosituksista kannattaa panna merkille, että on tarpeen kertoa nuorille jo koulutuksen alkuvaiheessa niistä mahdollisuuksista, joita yrittäjyys tarjoaa henkilökohtaiseen kasvuun, sekä valottaa yrittäjien toiminnan merkitystä yhteiskunnalliselta kannalta.

3. Yritysten toimintaympäristöä parantavat ensisijaiset toimet

3.1. Harjoittaessaan toimintaansa yrittäjät joutuvat vastatuksin monien säännösten kanssa, joita yhteiskunta heille eri syistä määrää. Verolainsäädäntö, turvallisuusmääräykset, ympäristömääräykset, toimipaikkavaatimukset, kaavoitusmääräykset, luvat jne. aiheuttavat liian usein ja usein täysin tarpeettomasti huomattavan taakan, erityisesti pienten yritysten ollessa kyseessä. Tutkimukset ovat kiistattomasti osoittaneet, että hallintokustannukset ovat suhteellisen raskaita pienyrityksille. Siksi komitea on kiinnostuneena pannut myös merkille ehdotukset ns. BEST-ryhmästä (BEST = *Business*

Environment Simplification Taskforce eli yritysten toimintaolosuhteiden yksinkertaistamista käsittelevä erityisryhmä), joita 7. toukokuuta 1998 esitettiin. Vaikka komitea ei vielä ole voinut perusteellisesti perehtyä BEST-raporttiin ja siihen sisältyviin yksityiskohtaisiin ehdotuksiin, jo nyt voidaan kuitenkin todeta, että idea *Better Regulation Unit* -yksikön perustamisesta sekä komissioon että neuvostoon ja myös jäsenvaltioissa korkealle poliittiselle tasolle on kiinnostava ajatus, joka oikeuttaa varmasti kehittämään edelleen "pieni ensimmäiseksi" -periaatetta ("*Think small first*").

3.2. Jäsenvaltioiden verotusilmasto on tärkeää yritysilmapiirille. Siksi on oikein, että komissio mainitsee verojärjestelmän ja pienyritysten rahoituksen välisen yhteyden. Aloittavien yritysten verotus on järjestettävä sellaiseksi, ettei se johda epätasapainoiseen kilpailuasemaan verrattuna jo toimiviin yrityksiin. Samoin yksityishenkilöiden riskisijoituksia pienyrityksiin tulee kannustaa, ja ns. "*going concern*" -periaatteella tehtävien yritystoiminnan siirtojen (periaatteena yritystoiminnan jatkuminen) tulee voida tapahtua verotuksen kannalta kitkattomasti. Juuri kysymys sodanjälkeisen yrittäjäsukupolven perustamien yritysten siirroista vaatii tulevaisuudessa paljon huomiota.

3.3. Tekijänoikeuksia koskeva lainsäädäntö (mm. patenttioikeus ja ehdotukset nk. pienestä patentista tai käyttöoikeus) muodostaa merkittävän kehyksen, jonka avulla voidaan edistää pk-yritysten innovatiivista kehitystä. Kun pk-yritykset saavat entistä enemmän tietoa uudesta teknologiasta ja yrityskeskittymistä, on mahdollista kasvattaa juuri pienten yritysten innovatiivista osaamista. Komissio toteaaakin, että koska näkökulmia on useita ja koska ne ovat usein monimutkaisia, on välttämätöntä luoda pk-yrityksiä koskevissa asioissa informaatiota ja neuvontaa antavia hajautettuja, helposti ja alhaisin kustannuksin käytettäviä verkkoja niissä jäsenvaltioissa, joissa niitä ei vielä ole.

3.4. Samassa yhteydessä voidaan todeta, että pienten yritysten olisi voitava osallistua helpommin yhteisön TTK-ohjelmiin, minkä johdosta tulisi myös todennäköisesti muuttaa ohjelmiin valitsemisen kriteereitä. Voidaan varmasti sanoa, että "pienyritys ei tarkoita samaa kuin taskukokoinen monikansallinen yritys". Komission on jatkossa varmistettava, että paikallisella tai alueellisella tasolla rakennerahastoja käyttäen toteutettavat kumppanuudet todella koskevat pk-yritysten järjestöjä, niin että ne voivat edistää aloitteitaan tasavertaisina.

(1) EYVL C 19, 21.1.1998, s. 72.

(2) EYVL C 355, 21.11.1997.

(3) KOM(98) 126 lopull.

(4) KOM(97) 187 lopull.

(5) EYVL C 157, 25.5.1998.

4. Yrittäjyyden kannustaminen osuus- ja yhteisötaloudessa

4.1. Komissio on oikeassa todetessaan, että osuus- ja yhteisötaloudella on suuri työpaikkoja luova potentiaali. Kyseessä ovat yritykset ja/tai organisaatiot, joiden päätavoite ei ole tuottaa voittoa. Tällaisten ”yritysten” kehityksaste vaihtelee jäsenvaltioittain, joten tälle alalle on vaikea kehittää todellista yhteisöpolitiikkaa. Todennäköisesti ei myöskään päästä paljon jäsenvaltioiden kokemustenvaihtoa pidemmälle, mikä ei kuitenkaan saa tarkoittaa, että jäsenvaltiot ja komissio voisivat sivuuttaa osuus- ja yhteisötalouden merkittävän panoksen yhteiskunnalle. Toisin kuin tällä hetkellä näyttää olevan asian laita, esitettyjä aloitteita tulee kuitenkin kehittää edelleen ja yhteistyössä asianomaisten organisaatioiden kanssa, joten ohjelman tästä osasta ei vielä voida antaa lopullista arviota. Euroopan laajuista tutkimaton valmistavia kurseja tarjoavaa koulutusverkkoa koskevasta ajatuksesta tuntuu ensinnä tulevan mieleen, että Euroopan unionilla ei ole toimivaltaa koulutusohjelmien sisältöön nähden. Jäsenvaltioissa osuus- ja yhteisötaloudessa työskenteleville henkilöille annettu erityisopetuksesta saatujen kokemusten vaihto luomalla laitosten välinen verkko näyttäisi todennäköisemmältä ratkaisulta, ja sillä olisi oma arvonsa.

5. Lopuksi

5.1. Monilla tekijöillä on suuri vaikutus, kun Euroopassa pyritään kestäväan talouskasvuun. Yrittäjyyden edistäminen on vain yksi niistä, muttei varmasti vähäpätöisin. Odotuksia ei kuitenkaan saa asettaa liian korkealle, jottei lopulta jouduta pettymään. Pk-yritysten joukossa on luonnollisesti useita erittäin nopeasti kasvavia yrityksiä, jotka vaikuttavat työllisyyden kasvuun. Mutta samalla on monia mikroyrityksiä, jotka tarjoavat kyseisessä yrityksessä työskenteleville ihmisille hyvän toimeentulon. Nämä yritykset eivät kuitenkaan kasva eivätkä monesti haluakaan kasvaa. Nämä usein paikallisesti toimivat yritykset muodostavat kuitenkin valtaosan pk-yritysten kokonaismäärästä, ja niiden toiminta on korvaamatonta Euroopan talouksille. Tämä koskee ennen kaikkea perinteisten alojen pienyrityksiä esimer-

kiksi vähittäiskaupassa, käsiteollisuudessa, hotelli- ja ravintola-alalla, matkailualalla sekä pienteollisuudessa.

5.2. Komitea toteaa, että kyseinen tärkeä ryhmä näyttää kokonaan unohdetun komission laatimassa esityksessä. Vaikuttaa siltä, että komissio haluaa korostaa aloittavien, innovatiivisten ja nopeasti kasvavien yritysten merkitystä. Tästä voi olla vaarana, että huomion kiinnittäminen näihin yritysjoukon ”gaselleihin” voi haitata jo olemassa oleville yrityksille suunnattuja tarpeellisia toimenpiteitä. Komitean mielestä lähestymistavan on oltava tasapainossa harjoitetun politiikan kanssa, jotta jo toiminnassa olevat yritykset voivat toimia markkinoilla samoin kilpailuedellytyksin kuin uudet tulokkaat.

5.3. Koska yrittäjyydessä on kyse dynaamisesta perustamis-, rakennus- ja kehittämisprosessista ja viime kädessä yrityksen siirtämisestä tai lopettamisesta, näihin yrityksen elämänkaaren eri puoliin on harjoitettavassa politiikassa kiinnitettävä samanvertaista huomiota niiden ansaitsemalla tavalla. Tämän todetessaan komitea voi antaa täyden tukensa komission tiedonannossaan kehittämälle näkemykselle ja strategialle.

5.4. Komitea on kuitenkin sitä mieltä, että komission ehdottama vuosittainen arvio yhteisön ja jäsenvaltioiden harjoittamasta politiikasta tällä aihealueella on esitettävä myös komitealle. Pelkästään neuvoston ja Euroopan parlamentin kuuleminen voi olla riittämätöntä, kun politiikan jatkotoimille luodaan yhteiskunnallista perustaa!

5.5. Komitean mielestä arvion tulee olla enemmän kuin vain perinteinen selonteko toiminnasta. Sisämarkkinoiden ”tulostaulua” (*scoreboard*) seuraten on luotava jonkintyyppinen mittari (*terveystarkastus*), jonka avulla voidaan todeta, onko edistystä tapahtunut, ja jos on, millä yrittäjyydelle tärkeillä alueilla unioni ja yksittäiset jäsenvaltiot ovat onnistuneet. Aiemmin mainittu BEST-ryhmä toteaa raportissaan aiheesta seuraavasti: *”It is, therefore, time that we moved from merely talking about the importance of having the right environment for small business to putting the needs of enterprise at the centre of policy making.”* [”Onkin aika asettaa yrityksen tarpeet politiikan polttopisteeseen, sen sijaan että vain puhuisimme pienille yrityksille otollisen ympäristön luomisesta.”]

5.6. Komitean mielestä vuosittaisen tarkistuslistan käyttäminen voi olla hyödyllinen väline pyrittäessä tähän BEST-ryhmän raportista peräisin olevassa lainauksessa mainittuun tavoitteeseen.

Bryssel 27. toukokuuta 1998.

Talous- ja sosiaalikomitean

puheenjohtaja

Tom JENKINS

Talous- ja sosiaalikomitean lausunto aiheesta ”Ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston päätökseksi kuluttajia koskevien yhteisön toimien yleisistä puitteista”⁽¹⁾

(98/C 235/17)

Neuvosto päätti 12. helmikuuta 1998 Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 129 a artiklan nojalla pyytää talous- ja sosiaalikomitean lausunnon edellä mainitusta ehdotuksesta.

Asian valmistelusta vastannut ympäristönsuojelu-, kansanterveys- ja kuluttajajaosto perusti valmisteluryhmän ja nimitti esittelijäksi Joop Koopmanin.

Toukokuun 27.-28. päivänä 1998 pitämässään 355. täysistunnossa (toukokuun 28. päivän kokouksessa) talous- ja sosiaalikomitea nimitti Joop Koopmanin yleisesittelijäksi ja hyväksyi seuraavan lausunnon. Äänestyksessä annettiin 94 ääntä puolesta ja 8 vastaan 3:n pidättyessä äänestämästä.

1. Johdanto

1.1. Komissio toteaa ehdotuksen perusteluosassa, että kuluttajapolitiikkaa on voimistettu huomattavasti viime vuosikymmenen aikana kehityksen huipentuessa Amsterdamin sopimukseen. Tähän mennessä ei vielä ole ollut olemassa yhteisön kuluttajapolitiikkaa tukevien toimien rahoitusta koskevaa perussäädöstä.

1.2. Ehdotuksessa parlamentin ja neuvoston päätökseksi esitellään ”oikeudelliset puitteet”⁽²⁾ sellaista kuluttajapolitiikkaan ja kuluttajien terveyden suojelemiseen liittyvää toimintaa varten, joka voi saada rahoitusta unionin talousarviosta. Siinä vahvistetaan puitteet kaudeksi 1999–2003 eikä niinkään kirjata kaikkia kyseisen kauden aikana toteutettavia toimia, sillä on mahdollista ennakoita tarkasti kaikkia kauden aikana mahdollisesti tarpeelliseksi osoittautuvia kuluttajansuojatoimia.

1.3. Ehdotettu päätös perustuu Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 129 a artiklaan. Kuluttajapolitiikan soveltamisalaa laajennettiin kuitenkin Amsterdamin sopimuksessa, ja komissio toteaa, että se saattaa tarkastella ehdotusta uudelleen ja ottaa sen perustaksi uudet perustamissopimukseen Amsterdamin sopimuksessa lisätyt 152 ja 153 artiklat, mikäli ehdotusta ei hyväksytä ennen uuden sopimuksen voimaantulua.

1.4. Komissio ryhmittelee taloudellista tukea mahdollisesti edellyttävät toimet neljään alaan:

- kuluttajien terveys ja turvallisuus;
- taloudellisten etujen turvaaminen;
- kuluttajien valistaminen ja heidän oikeuksistaan tiedottaminen;

- kuluttajien etujen edistäminen ja edustaminen.

Toimista on annettu ohjeellinen luettelo ehdotuksen liitteessä.

1.5. Ehdotuksessa tarkoitettulla rahoituksella kateaan kolmenlaisia toimia: komission itse käynnistämisiä toimia, Euroopan kuluttajajärjestöjen toimintaa tukevia toimia sekä kuluttajajärjestöjen etupäässä jäsenvaltioissa esittelemiä erityishankkeita.

1.6. Viideksi vuodeksi myönnettävä kokonaisbudjetti on arvioitu 114 miljoonaksi euciksi.

1.7. Eurooppalaisten ja jäsenvaltioiden kuluttajajärjestöjen mainituilla aloilla (ks. 1.4) toteuttamille toimille myönnettävä taloudellisen tuen määrä ei voi periaatteessa ylittää 50:tä prosenttia toimien toteuttamisesta syntyneistä kustannuksista.

1.8. Tuen myöntämisehdot luetellaan ehdotetun päätöksen 7–9 artiklassa. Kustannustehokkuutta, kerrannaisvaikutusta ja levitystä koskevia ehtoja käsitellään 7 artiklassa. Hankkeiden hakumenettelyt ja sopimuksen tekoon johtavat hyväksymismenettelyt esitetään 8 artiklassa. Seurantaa, valvontaa ja dokumentointia koskevat vaatimukset on mainittu 9 artiklassa.

1.9. Rahoitus selvityksessä on esitetty myönnettävän kokonaisbudjetin ohjeellinen jakautuminen viiden vuoden ajalle sekä arvio sen jakautumisesta eri aloille mainittujen toimenpidetyyppien osalta.

2. Yleistä

2.1. Komitea ilmaisee tyytyväisyytensä siitä, että kuluttajapolitiikan merkitys on vähitellen kasvanut yhteisön kehittyessä. Kuluttajapolitiikan voidaan ehkä katsoa saaneen alkunsa vuonna 1961, jolloin maatalou-

⁽¹⁾ EYVL C 108, 7.4.1998, s. 43.

⁽²⁾ Varainhoitoasetuksen 22 artiklassa tarkoitettussa merkityksessä (konsolidoitu versio 20.12.1996 – SG B.4 (96), p. 674).

desta vastaava komission jäsen Sicco Mansholt otti ensimmäistä kertaa yhteyttä kuluttajien edustajiin keskustellakseen näiden kanssa yhteisistä huolenaiheista. Ensimmäinen erityisesti kuluttajapolitiittisia asioita käsittelevä yksikkö perustettiin pääosastoon IV vuonna 1968. Vuonna 1973 perustettiin ympäristö- ja kuluttajapolitiikkasta vastaava osasto, joka muutettiin pääosasto XI:ksi vuonna 1981. Vuonna 1989 syntyi erillinen kuluttajapolitiittinen osasto, joka oli vuonna 1995 perustetun PO XXIV:n edeltäjä. Viimeisin kehitys organisaatiossa oli em. pääosaston tehtäväalueen ulottaminen terveydenhuoltoasioihin vuonna 1997. Nämä muutokset ovat olleet tulosta kuluttajapolitiikan merkityksen kasvamisesta ja tarpeellisuudesta Euroopan yhteisössä.

2.2. Komitea yhtyy komission esittämiin perusteluihin yhteisön kuluttajapolitiittisten toimien rahoittamista koskevan perussäädöksen laatimiseksi. Tosin se haluaa huomauttaa, että kyseisen perussäädöksen puuttuminen ei ole tähänkään asti estänyt komissiota rahoittamasta tällaisia toimia.

2.2.1. Perussäädöksen laatiminen on varainhoitoasetuksen 22 artiklan mukaista. Kyseisessä artiklassa todetaan, että kaikkea merkittävää yhteisön toimintaa varten talousarvioon otettujen määrärahojen toteuttaminen edellyttää, että niiden perusteena oleva säädös annetaan etukäteen.

2.2.2. Perussäädöksen laatiminen viiden vuoden jaksoksi vahvistettavien budjettimäärärahojen puitteissa saattaa myös lisätä selkeyttä ja varmuutta varojen määrästä, joka PO XXIV:lla on käytettävissään politiikkojensa toimeenpanemiseksi. Tapa, jolla vuosittaisesta budjetista ennen päätettiin (vrt. perustamissopimuksen 203 artikla), jätti paljon toivomisen varaa, sillä budjetti oli aina neuvoston ja Euroopan parlamentin välisen valtapelien kohteena neuvoston pyrkiessä pienentämään ja parlamentin kasvattamaan budjettia.

2.2.3. Varojen myöntämistä koskeva perussäädös voi lisäksi tarjota tervetulleen tilaisuuden kehittää tarkoituksenmukainen, tehokas ja yksiselitteinen menettely, jonka mukaan hankkeita rahoitetaan. Siinä määriteltäisiin riittävästi myös ehdot, jotka rahoituksen saajan tulee täyttää, jotta asianmukaista kirjanpitoa koskevat tavoitteet saavutetaan avoimuutta noudattaen. Vuodeksi 1998 laaditut rahoitusmenettelyt ovat onneksi jo huomattavasti aikaisempia vuosia paremmat.

2.2.4. Lisäksi ehdotus on askel kohti asianmukaista määritelmää kriteereistä, jotka kuluttajajärjestöjen tulee täyttää taloudellista tukea saadakseen. Merkittävä tekijä tässä yhteydessä on järjestöjen edustavuus. Komissio voi kuitenkin käyttää muitakin kriteereitä.

2.3. Samalla kun komitea on yhtä mieltä perussäädöksen laatimisen tarpeellisuudesta sinänsä, se huomauttaa, että se voidaan tehdä kahdella eri tavalla: 1) asetetaan puitteet, joissa esitetään aloittain ohjeellisia toimia komission ehdotuksen tapaan, tai 2) asetetaan puitteet, joissa keskeinen rooli on konkreettisemmalla keskipitkän aikavälin toimintaohjelmalla. Komitea ei yhdy komission mielipiteeseen, jonka mukaan tällainen monivuotinen ohjelma ei voi toimia perussäädöksen pohjana, koska, komission mukaan ”kuluttajansuojan alalla ei ole mahdollista ennakoita tarkasti viiden vuoden tähtämellä kaikkia niitä ongelmia, jotka vaativat yhteisön osallistumista”.

2.3.1. Ensinnäkään monivuotisen ohjelman laatimiseksi ei ole välttämätöntä tuntea tulevaisuutta tarkasti. Aikaa myöden toteutettavien toimien yksityiskohdat voidaan sisällyttää ohjelmaan myöhemmin, niin kuin monien yhteisön (puite)ohjelmien kohdalla on nähtävissä. Toiseksi EU:n kuluttajapolitiikkaa on alusta (v. 1975) lähtien aina toteutettu keskipitkän aikavälin ohjelmien puitteissa: ensimmäistä ja toista (viisivuotista) kuluttajansuojaohjelmaa, ”Uusi sysäys” -ohjelmaa, ensimmäistä ja toista kolmivuotista toimintaohjelmaa sekä nykyistä ”Kuluttajapolitiikan ensisijaiset toimet (1996–1998)” -ohjelmaa.

2.3.2. Komitea pitää valitettavana, että uutta monivuotista toimintaohjelmaa ei ole vielä saatettu päätökseen, sillä se olisi voinut ja sen olisi pitänyt tarjota lisäviitteitä myönnettäessä määrärahoja lähitulevaisuudessa toteutettaviksi esitettyihin toimiin. Silloin olisi voitu keskustella kaikista asioista, jotka sisältyvät perussäädöksen, toimintaohjelman ja (kokonais)budjetin muodostamaan kokonaisuuteen.

2.3.3. Monivuotinen toimintaohjelma olisi myös ollut enemmän Euroopan parlamentin, neuvoston ja komission 6. maaliskuuta 1995 varainhoitoa koskevien säännösten sisällyttämisestä säädöksiin antaman julistuksen⁽¹⁾ 1 artiklan mukaista; siinä viitataan monivuotisiin ohjelmiin eikä (ohjeellisiin) ”toiminnallisiin puitteisiin”.

2.3.4. Komitea tukee kuitenkin puiteohjelmaa, sillä se vaikuttaa riittävän joustavalta kattaakseen kuluttajien hyväksi tehtäville toimille suunnitellun monivuotisen toimintaohjelman edellyttäen, että kyseiseen toimintaohjelmaan sisällytetään selkeä maininta puiteohjelmasta. Siten komissio saisi luotua tarpeellisen yhdyssiteen kuluttajapolitiittista toimintaa varten talousarvioon merkittyjen määrärahojen toteuttamiseksi vaadittavan perussäädöksen ja monivuotisen ohjelmansa välille. Tämän toimintaohjelman tulisi astua voimaan 1. tammikuuta 1999 ja sen keston tulisi periaatteessa vastata puiteohjelman kestoa. Komitea ei käsittele ehdotuksen liitteessä mainittuja toimia tässä yhteydessä, sillä se

⁽¹⁾ EYVL C 102, 4.4.1996.

aikoo esittää yleiset näkemyksensä suunnitellusta toimintaohjelmasta. Toimintaohjelma antaa paljon paremman pohjan keskustelulle EU:n tulevasta kuluttajapolitiikasta kuin ehdotettu puiteohjelma.

2.4. Komitean mielestä olisi suotavaa arvioida ehdotus uudelleen Amsterdamin sopimuksessa perustamis-sopimukseen lisättyjen uusien säädösten valossa, mikäli tällainen mahdollisuus tarjoutuu. Se kehottaa komissiota esittämään mahdollisimman pian ajatuksensa siitä, miten uudet vastuualat vaikuttaisivat kuluttajapolitiikan alalla suoritettaviin toimiin, jotta asiasta voitaisiin aloittaa keskustelu samanaikaisesti nyt esillä olevan ehdotuksen käsittelyn kanssa. Komissio pystyisi siten esittämään tarkistetun ehdotuksen tai esittämään päätökseen muutosehdotuksen heti Amsterdamin sopimuksen astuttua voimaan. Kehiteltävänä olevan uuden toimintaohjelman tulisi joka tapauksessa perustua kyseisiin uusiin säädöksiin.

2.5. Komitea on tietoinen edellä mainitusta julistuksesta (ks. 2.3.3), jonka mukaan budjettivallan käyttäjä ja komissio eivät poikkea kokonaisrahoituksesta ”elleivät uudet objektiivisesti määriteltävät pitkäaikaiset olosuhteet sitä edellytä”. Se huomauttaa kuitenkin, että kun pidetään mielessä käytettävissä olevan budjetin rajallisuus, kuluttajapolitiikan horisontaalinen luonne ja sen jatkuva kehitys sekä tulevien tapahtumien ennalta arvaamattomuus, ei joustavuuden menetystä, jonka rahoituspuutteen hyväksyminen aiheuttaisi, tulisi väheksyä.

2.5.1. Tämän vuoksi komitea haluaa korostaa joustavuuden tarpeellisuutta myönnettäessä varoja odottamatomien tapahtumien varalle päätösehdotuksessa tarkoitettujen toiminnan alalla. Vuosittaisissa raporteissaan Euroopan parlamentille ja neuvostolle (pätösehdotuksen 12 artiklan 1 kohta) komissio voi ilmoittaa varojen puutteesta johtuvista kuluttajatoimien puutteellisuuksista, jos niitä on ilmennyt. Tämän tyyppisten tietojen avulla Euroopan parlamentti ja neuvosto voivat myöntää lisävaroja tietyille aloille.

2.5.2. Komitea ehdottaa myös, että säilytetään mahdollisuus ottaa käyttöön uusi perussäädös, johon sisältyy uusia varainhoitoa koskevia säännöksiä, jotta voidaan ryhtyä asianmukaisiin toimenpiteisiin tilanteissa, joita käsiteltävänä oleva puiteohjelma ei kata.

2.6. Komitean käsityksen mukaan varojen myöntäminen ehdotuksessa mainittuja kolmea toimenpidetyyppiä ja neljää poliittisesti tärkeää alaa varten on väliaikais-

ta. Se toivoo, että tämän jaon tai minkä tahansa uuden jaon perusteet selvitetään uudessa toimintaohjelmassa.

2.7. Komitea ilmaisee tyytyväisyytensä siitä, että puiteohjelma on avoin myös Keski- ja Itä-Euroopan assosioituneille valtioille ja Kyprokselle ja ymmärtää, että niiden osallistumista varten osoitetaan varoja kyseisen puiteohjelman rahoituksen ulkopuolelta. Komitea on aiemmassa lausunnossaan⁽¹⁾ tuonut julki näkemyksensä kuluttajapolitiikan merkityksestä näille siirtymävaiheessa oleville valtioille ja toivoo, että molempia osapuolia hyödyttävien hankkeiden kehittämiseen ja toteuttamiseen voidaan antaa riittävää tukea laajentumisenkin vaatimia toimenpiteitä silmällä pitäen.

3. Erityistä

Pätösehdotuksen johdanto-osa

3.1. Johdanto-osan yhdennessätoista perustelukappaleessa mainitaan kuluttajien etujen huomioon ottaminen muissa yhteisön politiikoissa. Komitea esittää tähän liittyen kaksi huomiota. Ensinnäkin päätöksessä tulisi erityisesti uuden 153 artiklan 2 kohdan valossa mainita myös muut tärkeät politiikat, kuten julkiset palvelut, talous- ja rahakysymykset (euro), maatalous ja ulkomaankauppa (WTO). Toiseksi näiden asioiden maininta ei välttämättä tarkoita, että aloilla toteutettaviin toimiin tulisi osoittaa varoja PO XXIV:n budjetista. Integraatio tarkoittaa viime kädessä sitä, että näistä muista politiikoista vastuussa olevat ovat vastuussa ja tilivelvollisia myös – tässä tapauksessa – kuluttajien etujen huomioon ottamisesta⁽²⁾. Vastuuseen sisältyy periaatteessa myös asiaan liittyvien toimien rahoitus. Tämän ajatuksen tulisi sisältyä päätösehdotukseenkin.

1 artikla: määrärahat

3.2. Komitea joutuu valitettavasti toteamaan, että monien toimien kohdalla kaudeksi 1999–2003 esitetty vuosittainen budjetti on edellisten vuosien määrärahoja pienempi. Tämä on seurausta uusien toiminta-alojen lisäämisestä PO XXIV:n budjetin piiriin pääasiassa BSE-kriisin vuoksi. Komitea huomauttaa, että määrärahojen pienentäminen on ristiriidassa yhteisön kuluttajapolitiikan kasvavan merkityksen kanssa, josta mm. Amsterdamin sopimus todistaa. Komitea kehottaa sen

⁽¹⁾ TSK:n lausunto aiheesta ”Komission tiedonanto: kuluttajapolitiikan ensisijaiset toimet (1996–1998)”, EYVL C 295, 7.10.1996, s. 14, kohta 2.9.

⁽²⁾ Tätä periaatetta on sovellettu mm. myönnettäessä EU:n varoja *New Car Assessment Programme* -testiohjelmiin, joilla määritellään ajoneuvojen turvallisuusluokitukset. Periaatetta tulisi noudattaa paljon laajemminkin.

vuoksi komissiota ja budjettivallan käyttäjää kasvattamaan kauden 2000–2003 kuluttajabudjettia enemmän kuin komission esittämä (yhteisön bruttokansantuotteen kasvuun perustuva) hyvin varovainen lisäsehdotus merkitsisi⁽¹⁾. Komitea katsoo, että komissiossa parhaillaan valmisteltava monivuotinen ohjelma voi tuoda lisäperusteita tällaiselle kasvulle.

3.3. Tässä yhteydessä komitea haluaa korostaa kuluttajajärjestöille annettavan taloudellisen tuen merkitystä, sillä järjestöillä on aktiivinen rooli yhtenäismarkkinoiden muodostamisessa. Niiden panos lisää osaltaan yhteisön 370 miljoonan kuluttajan luottamusta yhtenäismarkkinoiden toimintaan.

2 artikla: toimintaan kuuluvat toimet

3.4. Lisäyksenä 2.3.4 kohdassa tehtyihin huomautuksiin tarpeesta sisällyttää kyseiseen toimintaohjelmaan maininta puiteohjelmasta komitea ehdottaa seuraavaa muutosta 2 artiklan a kohtaan:

”komission toteuttamat toimet jäsenvaltioiden politiikan tukemiseksi ja täydentämiseksi ja politiikan kehittämisen, päivittämisen ja seurannan varmistamiseksi monivuotisen ohjelman puitteissa (uudessa) 5 artiklassa asetetuin ehdoin.”

3.4.1. Kyseisessä uudessa 5 artiklassa tulisi selvittää yksityiskohtaisemmin monivuotisen ohjelman laatimiseksi asetetut ehdot mm. seuraavien seikkojen suhteen: ohjelman kesto, painopistealueet, arviointi sekä rahoitus.

3.5. Kokonaisbudjetin jakautumista mainittujen kolmen toimenpidetyypin osalle ei ole selvitetty erikseen, mutta kuluttajapolitiikassa mukana olevat pystyvät päättämään sen ehdotuksen liitteenä olevasta ohjeellisesta rahoitus selvityksestä. Komitea toteaa, että esitetyt luvut ovat väliaikaisia, mutta toivoo silti jakoon lisää avoimuutta.

3 artikla: kuluttajien etujen huomioon ottaminen muissa yhteisön politiikoissa

3.6. Huolimatta 3.1 kohdassa tehdyistä huomautuksista, jotka koskevat kuluttajien etujen sisällyttämistä muihin yhteisön politiikkoihin, kuluttajapolitiikasta vastaavan komission jäsenen vastuulla on varmistaa, että tapa, jolla kuluttaja-asioita käsitellään muualla, on yhdenmukainen näissä yleisissä puitteissa tarkoitettujen

toimintatapojen kanssa. TSK kehottaa komissiota esittämään tarkoituksenmukaisen mekanismin, jonka avulla PO XXIV pystyy ottamaan jo varhaisessa vaiheessa huomioon muut olennaiset poliittiset tavoitteet ja osaltaan edistämään yhteisöpolitiikkojen keskinäistä yhtenäisyyttä ja täydentävyyttä. Komitea kiinnittää tässä yhteydessä huomiota neuvoston päätöslauseelmiin tarpeesta sisällyttää kuluttajapolitiittiset näkökohdat ennistä tiiviimmin muihin aloihin sekä lukuisiin komitean aiempiin lausuntoihin⁽²⁾ aiheesta.

3.6.1. Komitea ehdottaa, että komissio tekisi arvion tähän mennessä toteutetuista olennaisista toimenpiteistä. Esimerkkinä tulisi pitää PO XI:n toteuttamia yhdenmukaisuustoimia (esim. ”ympäristöasioista vastaavien” virkamiesten järjestelmä muissa pääosastoissa). Lisäksi tulisi kiinnittää huomiota toimenpiteiden kuluttajavaikutusta mittaavien selvitysten soveltamiseen.

4 artikla: toiminta-alat

3.7. Alat, joita toimet koskevat, vastaavat täysin uuden 153 artiklan 1 kohdassa asetettuja tavoitteita, ja ne saavat komitean täyden tuen. Vaikka ehdotuksessa ei erikseen mainita sellaisia aloja kuin kuluttajalainsäädännön voimaan saattaminen tai kuluttajien oikeudellinen asema, ne saattavat olla tärkeitä tekijöitä ehdotuksessa mainituilla toiminta-aloilla. Liitteessä on annettu ohjeellinen luettelo toimista aloittain. Epäselväksi jää, kuinka ratkaiseva merkitys listalla on valittaessa taloudelliseen tukeen oikeutettavia kuluttajajärjestöjen hankkeita. Komitea pyytää komissiota antamaan asiasta tarkempia tietoja. Komitea edellyttää, että komissio ottaa huomioon uutta toimintaohjelmaa laatiessaan ja painopistealueita määritellään tiedonnossaan ”Kuluttajapolitiikan ensisijaiset toimet (1996–1998)”⁽³⁾ esittelemänsä uudet suuntaviivat ja niiden etenemisen.

Nykyinen 5 artikla: Euroopan kuluttajajärjestöjä koskevat valintakriteerit

3.8. Komitea on tyytyväinen 5 artiklan 1 kohdassa Euroopan kuluttajajärjestöjen määrittelyyn. Tämä määrittely varmistaa sen, että vain aktiiviset, itsenäiset järjestöt, joilla on laaja edustus, voivat tulla kyseeseen yhteisön tukea myönnettäessä.

6 artikla: jäsenvaltioiden organisaatioita koskevat valintakriteerit

3.9. Komitea esittää eriävän mielipiteensä kriteereistä, joita sovelletaan valittaessa tukeen oikeutettavia

⁽¹⁾ Luonnollisesti ottamalla huomioon 1,27 %:n yläraja.

⁽²⁾ Erityisesti yhtenäismarkkinoista ja kuluttajansuojasta annetun komitean lausunnon kohta 3, EYVL C 39, 12.2.1996, s. 12.

⁽³⁾ TSK:n lausunto aiheesta ”Komission tiedonanto: kuluttajapolitiikan ensisijaiset toimet (1996–1998)”, EYVL C 295, 7.10.1996, s. 14, erityisesti kohta 1.9.

jäsenvaltioiden organisaatioita. Komissio katsoo, että kuluttajia hyödyttäviä hankkeita voivat esittää muutkin kuin kuluttajajärjestöt. Vaikka komitea ei kielläkään, että muut organisaatiot voisivat esittää mielenkiintoisia hankkeita, se uskoo vakaasti, että on viisaampaa rajoittaa artikla koskemaan kuluttajajärjestöille myönnettävää (ehdollista) tukea. Taloudellisen tuen myöntäminen kuluttajajärjestöille yhdellä alalla vahvistaa näitä järjestöjä laajemminkin, mikä taas edistää muiden kuluttajapolitiittisten tavoitteiden saavuttamista. On huomattava, että näkemys, jonka mukaan kuluttajajärjestöjen vahvistaminen sinänsä on arvokasta, on sopusoinnussa niiden perustelujen kanssa, jotka komissio esittää ehdotukseensa liittyvän rahoitusvelvyyden kohdassa 9.2.

3.9.1. Komissio voi osallistua muiden kuin kuluttajajärjestöjen, esimerkiksi tutkimuslaitosten, yliopistojen tai korkeatasoisten tutkimuskeskusten esittämien hankkeiden kustannuksiin, jos kyseiset hankkeet edistävät komission omia tavoitteita. Tällaisen tuen tulisi kuitenkin perustua erilliseen artiklaan ehdotetuissa puitteissa ja se tulisi rahoittaa erillisestä budjettikohdasta.

3.10. Komitea katsoo, että jäsenvaltioiden kuluttajajärjestöjen tulisi täyttää tietyt ehdot ollakseen oikeutettuja komission myöntämään tukeen⁽¹⁾.

3.10.1. Kuten edellä jo todettiin, järjestöjen tulisi täyttää tietyt edustavuuteen liittyvät kriteerit. Kriteerit vaihtelevat jäsenvaltiosta toiseen, ja läheisyysperiaatteen mukaan niiden määrittely tulee jättää jäsenvaltioiden vastuulle⁽²⁾. Jäsenvaltioiden kriteerien puuttuessa komissio voi vapaasti soveltaa omia vaatimuksiaan edustavuutta määriteltessään. Seuraavat seikat ovat tässä yhteydessä tärkeitä:

- Järjestön sääntömääräisen päämäärän tulisi olla kuluttajien etujen edustaminen ja puolustaminen.

⁽¹⁾ Alakohtaiset (esim. julkisen liikenteen ja julkisten laitosten alalla toimivat) kuluttajajärjestöt voisivat myös saada tukea asianomaisilta pääosastoilta sen mukaan, kuinka paljon kyseiset järjestöt auttavat näiden pääosastojen tavoitteiden saavuttamista.

⁽²⁾ Ks. myös kuluttajien etujen suojaamista tarkoittavia kielto-kanteita koskevasta direktiiviehdotuksesta vahvistetun neuvoston yhteisen kannan 3 artikla, EYVL C 389, 22.12.1997. Artiklassa todetaan, että ”oikeutetut yksiköt” on perustettava ”jäsenvaltion lainsäädännön mukaisesti”. On kuitenkin muistettava, että joissain jäsenvaltioissa oikeutetuksi yksiköiksi on nimetty julkisviranomaisia eikä kuluttajajärjestöjä. Lisäksi kaikissa jäsenvaltioissa ei ole määritelty edustavuuskriteerejä.

- Järjestön politiikan riippumattomuuden maan hallituksesta sekä järjestön taloudellisen riippumattomuuden liike-elämästä tulisi olla sääntömääräistä. Järjestön tulisi olla lain mukaan toimivaltainen ja sillä tulisi olla tietty, useiden vuosien ajan toiminut sisäinen rakenne.
- Järjestön elinkykyisyyden tulisi ilmetä sen rakenteesta ja taloudellisesta perustasta.
- Tukeen oikeutetulla järjestöllä tulisi muihin vastaavanlaisiin järjestöihin verrattuna olla huomattava yksilöistä tai organisaatioista koostuva jäsenistö.

3.10.2. Järjestön rooli kuluttajien edustajana toimintamallien laadinnassa voi myös olla merkittävä seikka. Lisäksi järjestöjen tulisi vaikuttaa laajemminkin kuin vain paikallis- tai aluetasolla.

3.11. Komitea ilmaisee toiveensa siitä, että tällaiset kriteerit olisivat pian käytettävissä kaikissa jäsenvaltioissa. Lisäksi komitea katsoo, että tukea tulisi myöntää helpommin sellaisissa jäsenvaltioissa toimiville kuluttajajärjestöille, joissa kuluttajien edustus ei vielä ole kovin kehittynyttä, kuin niissä jäsenvaltioissa toimiville järjestöille, joissa kuluttajaliike on kehittyneempi. Tämä on EU:n koheesiopolitiikan mukaista.

5 ja 6 artikla: taloudellisen tuen määrä

3.12. Ehdotuksen 5 ja 6 artiklan 3 kohdissa todetaan, että taloudellisen tuen määrä ”ei voi periaatteessa olla enemmän kuin 50 prosenttia syntyneistä kustannuksista”. Komission lisätiedotteessa, joka jaettiin vuonna 1998 kuluttajahankkeille myönnettäviä varoja hakeneille, todetaan, että muiden kriteerien puuttuessa hakijoiden tulee perustella suuremman tuen tarve. Komitea pyytää komissiota selvittämään mahdollisimman tarkkaan, missä olosuhteissa tämä prosenttiosuus voidaan ylittää, sillä siten voidaan ehkä pienentää hylättävien hakemusten määrää. ANEC:lle⁽³⁾ myönnettävä rahoitus saattaisi auttaa komissiota määrittämään nämä ehdot tarkemmin. ANEC edustaa nimenomaan kuluttajan etuja standardoinnissa ja se saa tukea huomattavasti enemmän kuin 50 % kustannuksista. Komission tulisi aiemman kokemuksen perusteella selvittää tarkemmin, millä perusteella voidaan tulevien tarjouspyyntöjen yhteydessä myöntää hankkeille tukea enemmän kuin 50 % hankkeen kustannuksista.

Myös käsitettä ”toimintakulut” tulee selvittää. Komitea katsoo, että perusrakenteisiin liittyvät kustannukset eivät kuulu toimintakuluihin, ja ne tulee siksi korvata.

⁽³⁾ Eurooppalainen järjestö kuluttajaedustuksen koordinoimiseksi standardoinnissa (*the European association for the co-ordination of consumer representation in standardisation*).

7 artikla: hankkeiden valintaperusteet

3.13. Vaikka komitea yhtyy ehdotettuihin valintakriteereihin suurelta osin, se katsoo, että niitä tulisi kehittää edelleen entistä konkreettisempien ohjeiden luomiseksi. Esimerkiksi käsitettä ”kestävä” olisi selvennettävä. Komitean käsityksen mukaan selvennyksiä annetaan komission vuosittain julkaisemissa tarjouspyyntöilmoituksissa (ks. 8 artiklan 1 kohta). Komitea huomauttaa, että vaikka vuonna 1998 rahoitettavia hankkeita koskeva tarjouspyyntö olikin huomattavasti aiempia selkeämpi, parannuksia tarvitaan edelleen. Komitea suhtautuu epäillen sellaisten kriteerien käyttöönottoon, jonka mukaan hakijoiden tulee ennustaa hankkeiden tuloksia, sillä tuloksia ei voida alussa aina ennustaa varmasti. Lopuksi komitea huomauttaa, että tulosten levitys aiheuttaa kustannuksia. Ne tulisi sisällyttää niiden hankkeiden kokonaiskustannuksiin, joille tukea haetaan.

8 ja 9 artikla: menettelyt

3.14. Komitea kehottaa komissiota asettamaan aikatauluja myös omille toimilleen, kuten hankkeiden arvioinnille ja valinnalle, hakijoille tiedottamiselle, sopimusten solmimiselle ja itse tuen maksamiselle. Erityisesti maksuissa on aikaisemmin esiintynyt pitkiä viivästyksiä. Aikataulut tuovat prosessiin avoimuutta ja kurinalaisuutta sekä tuen myöntäjien että hakijoiden kannalta, mikä helpottaa järjestelmällistä suunnittelua. Lopuksi komitea katsoo, että jatkuvuuden ja tehokkaamman varainkäytön vuoksi olisi varauduttava monivuotisten

hankkeiden tukemiseen. Komissio voisi kuulla kuluttajakomiteaansa 8 artiklan 1 kohdassa mainitun ilmoituksen sisällöstä.

3.15. Komitea on tyytyväinen komission pyrkimykseen vähentää tilintarkastukseen liittyvää byrokratiaa ja täten säästää (erityisesti pienten) järjestöjen kallista aikaa. Ehdotuksen 9 artiklan 1 kohdan määräykset ovat merkittävä askel oikeaan suuntaan. Komitea toivoo, että parannuksia tehdään vielä jatkossa tasapainon parantamiseksi pienehköistä hankkeista saatavan hyödyn ja niiden aiheuttaman hallinnollisen rasitteen välille.

12 artikla: raportointi

3.16. Komitea ehdottaa, että Euroopan parlamentille ja neuvostolle vuosittain annettava raportti rajattaisiin mahdollisiin ongelmiin ja tosiasioiden kuvaukseen. Turhaa byrokratiaa on vältettävä. Komitean käsityksen mukaan näihin raportteihin sisällytetään vain joidenkin hankkeiden arvioinnit osana komission suorittamaa jatkuvaa arviointiprosessia. Tällöin komission olisi syytä ilmaista aikomuksensa tarkemmin. Komitea esittää tyytyväisyytensä siitä, että ”yleisten puitteiden” toiminnasta esitetään arviointiraportti vuoden 2002 kesäkuun loppuun mennessä. Seuraavalle kaudelle laadittavien ”yleisten puitteiden” tulisi pohjautua näihin tuloksiin. Lisäksi komitea katsoo, että edellä mainittuun raporttiin tulisi sisältyä arviointi monivuotisesta ohjelmasta. Tämä olisi yhdenmukaista uutta 5 artiklaa koskevien huomautusten kanssa.

Bryssel 28. toukokuuta 1998.

Talous- ja sosiaalikomitean

puheenjohtaja

Tom JENKINS

Talous- ja sosiaalikomitean lausunto aiheesta ”Ehdotus neuvoston asetukseksi (EY) rasva-alan yhteisestä markkinajärjestelystä annetun asetuksen N:o 136/66/ETY muuttamisesta”⁽¹⁾

(98/C 235/18)

Neuvosto päätti 6. huhtikuuta 1998 Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 43 ja 198 artiklan nojalla pyytää talous- ja sosiaalikomitean lausunnon edellä mainitusta ehdotuksesta.

Asian valmistelusta vastannut maa- ja kalatalousjaosto antoi lausuntonsa 12. toukokuuta 1998. Esittelijä oli Leopoldo Quevedo Rojo.

Talous- ja sosiaalikomitea hyväksyi 27.–28. toukokuuta 1998 pitämässään 355. täysistunnossa (toukokuun 28. päivän kokouksessa) seuraavan lausunnon äänin 67 puolesta, 11 vastaan 8:n pidättyessä äänestämästä.

1. Johdanto

1.0. Ehdotukset YMJ-asetusten muuttamisesta liittyvät Agenda 2000:ssa esitettyyn yhteisen maatalouspolitiikan (YMP) uudistukseen. EMOTRin markkinajärjestelymenot ovat pääasiassa kolmelle suurelle mannerilmaston tuotteiden ryhmälle (vilja-, öljy- ja valkuaiskasvit, maito sekä naudanliha) maksettavia tukia. Nämä kolme ryhmää muodostavat kaksi kolmasosaa EMOTRin kaikista menoista. Vuonna 1986 menot olivat 63,7 %, ja vuonna 1996 ne olivat nousseet 67,2 %:iin. Kyseiset tuotteet ovat olleet perinteisesti suurimpia ylijäämien aiheuttajia YMP:n voimassaoloaikana. Vertailun vuoksi mainittakoon, että kolmen merkittävimmän Välimeren tuotteen (viini, oliiviöljy ja tupakka) osuus EMOTRin kaikista menoista on vajaan 10 %, ja viitekaudella 1986–1996 menot ovat laskeneet 13 %:st 9,8 %:iin.

1.0.1. Välimeren tuotteiden YMJ:ssä on otettava huomioon, että tuotteet luovat suhteellisesti enemmän työpaikkoja kuin mannerilmaston tuotteet. On korostettava, että Välimeren tuotteiden YMJ-uudistuksessa on turvauduttu kiireellisyysmenettelyyn, minkä vuoksi tuotteita on syrjitty verrattuna mannerilmaston tuotteisiin sovellettuun menettelyyn, koska tavanomaisia talous- ja yhteiskuntaelämän edustajia ei ole kuultu, ja päätökset on tehty kiireellä.

1.1. Komission ehdotusten sisältö

1.1.1. Kaksivaiheinen uudistus, jonka ensimmäinen vaihe (siirtymäkausi) käsittää markkinointivuodet 1998/1999–2000/2001. Toinen vaihe alkaa 1. marraskuuta 2001.

1.1.1.1. Ensimmäinen vaihe:

– Taattua enimmäismäärää nostetaan 1 350 000 tonnista 1 562 000 tonniin.

– Taattu enimmäismäärä jaetaan jäsenvaltioiden kesken seuraavasti:

Espanja	625 210 t	(40,0160 %)
Ranska	3 065 t	(0,1962 %)
Kreikka	389 038 t	(24,9000 %)
Italia	501 175 t	(32,0770 %)
Portugali	43 915 t	(2,8107 %).

– Kulutustuki poistetaan.

– Pientuottajien tuki poistetaan.

– Interventiojärjestelmä poistetaan ja korvataan yksityisellä varastointijärjestelmällä.

– Asetetaan uusien tukikelpoisten istutusten takarajaksi 1. toukokuuta 1998, joskin tätä nuoremmat, komission nykyaikaistamisohjelmien piiriin kuuluvien oliivitarhojen istutukset otetaan poikkeuksellisesti huomioon.

1.1.1.2. Toinen vaihe:

– Toisen vaiheen suunnittelua varten kerätään luotettavia tietoja pinta-aloista, oliivipuiden määrästä ja tuotannosta.

– Mainitaan laadunparannus- ja tiedotustoimien tarpeellisuus, mutta toimenpiteitä ei eritellä eikä niille varata määrärahoja.

– Sekoitusten kieltämistä ei edelleenkaan mainita.

– Kumotaan asetuksen N:o 136/66/ETY tukia koskevat määräykset ja markkinoiden sääntelymekanismit, ja luodaan 1. marraskuuta 2001 voimaan tuleva uusi rasva-alan YMJ.

2. Yleistä

2.1. Kaksivaiheinen uudistus

2.1.1. Ensimmäinen vaihe on varsinainen uudistusvaihe, joka ei välttämättä ole samansuuntainen kuin toinen vaihe. Ratkaisun taustalla on lähinnä se, ettei

⁽¹⁾ EYVL C 136, 1.5.1998, s. 20.

ennen marraskuun 1. päivää 2001 ole käytettävissä luotettavia tietoja, joiden pohjalta voitaisiin suunnitella varsinaista uudistusta. Uudistus siis pyritään toteuttamaan välittömästi, vaikka muutosten vaikutuksista ei ole tietoa, mikä on täysin ristiriidassa komitean antaman lausunnon⁽¹⁾ ensimmäisen päätelmän ja Euroopan parlamentin päätöslauselman kanssa.

2.1.2. Kiireellisyyttä näytetään perusteltavan rakenteellisten ylijäämien pelolla. Markkinointivuonna 1996/1997, jolloin oliiviöljyn tuotanto kohosi maailmanlaajuisesti ennätyslukemiin, ylijäämiä ei kuitenkaan syntynyt.

2.1.3. Tuotannon vakauttaminen myöntämällä tukea ainoastaan 1. toukokuuta 1998 olemassa oleville istutuksille rajaa ylijäämärisikin nykyisten istutusten tuotantokapasiteettiin ja mahdolliseen uudistukseen.

2.1.4. Toinen syy uudistuksen kiireellisyyteen lienee pyrkimys taata eräiden tuottajamaiden kiintiöt toisiin tuottajamaihin nähden, koska jäsenvaltiot investoivat ja uudistavat oliivialaa eri tavoin markkinoiden dynaamisuudesta ja YMJ:stä johtuen.

2.1.5. Kaiken kaikkiaan uudistuksen ensimmäisen vaiheen – jota kutsutaan harhaanjohtavasti siirtymävaiheeksi – täytäntöönpano ei ole perusteltua niin kauan kuin oliivirekisteristä saatavia luotettavia tietoja ei ole käytettävissä, kuten komissio on itsekin todennut tilintarkastustuomioistuimen tavoin.

2.1.6. On myös mahdollista, että oliivirekisterin tietojen perusteella uudistuksen toisen vaiheen kriteereitä ja menetelmiä on aiheellista muuttaa. Tällainen tilanne haittaisi alaa ja saisi aikaan hämmennystä.

2.2. *Taattu enimmäismäärä on riittämätön, ja jäsenvaltiokohtaiset takuukiintiöt on jaettu väärin ja epäoikeudenmukaisin perustein*

2.2.1. Taattu enimmäismäärä on yhteensä 1 562 400 tonnia, mikä on vähemmän kuin yhteisössä kulutettu oliiviöljy markkinointivuonna 1996/1997 (Euroopan parlamentin mietinnön mukaan 1 657 000 tonnia) tai lähivuosiksi ennustettu kulutus markkinahintojen laskiessa.

2.2.2. Taatun enimmäismäärän kehittämisjakso ja jäsenvaltiokohtaiset takuukiintiöt on laskettu väärin ja epäoikeudenmukaisen ajanjakson perusteella.

2.2.3. Ajanjakso on väärä, koska oliivipuun tuotto-kausi on yleensä kaksi vuotta. Tämän vuoksi laskentajakson olisi oltava muutaman vuoden (vähintään kuuden vuoden) mittainen, jotta se kattaisi ainakin neljän vuoden tiedot, eli kahden kaksivuotisen standardikau-

den keskiarvon sen jälkeen kun parhain ja huonoin satovuosi on jätetty pois laskuista.

2.2.4. Ajanjakso on epäoikeudenmukainen, koska luvut olisi tarkistettava vuosittain vertaamalla niitä välittömästi edeltäneeseen markkinointivuoteen, sen sijaan että koko ”siirtymävaiheelle” määrätään kiinteät luvut markkinointivuosien 1992/1993–1996/1997 perusteella. Näin sellaisten maiden uudistus- ja innovaatiohailua rangaistaan, jotka ovat panostaneet eniten laatuun, istutusten uudistamiseen ja teknologiseen innovaatioon voimassa olevan YMJ:n puitteissa.

2.3. *Ehdotus on ennenaikainen ja keskeneräinen*

2.3.1. Edellä mainittu luotettavien tietojen puuttuminen merkitsee sitä, että ”siirtymäkausi” on suunniteltu hätiköiden, minkä vuoksi siinä on useita puutteita.

2.3.2. Pientuottajien tukijärjestelmän poistaminen on korvattava erityistoimenpitein, joilla varmistetaan pienten ja keskisuurten viljelmien kannattavuus, sillä eräissä jäsenvaltioissa tällaisilla viljelmillä työskentelee 55 % maatalouden työvoimasta, ja niillä on olennainen merkitys väestön pysymiseksi alueella sekä ympäristön säilyttämiseksi.

2.3.3. Ehdotuksessa ei myöskään mainita oliivitarhojen tuottavuuseroja. Jotkut oliivitarhat ovat rakenteeltaan erittäin marginaalisia (niiden hehtaarit tuotanto jää alle 1000 kg:n), kun taas toiset ovat sangen tuottoisia, ja niistä saadaan katetta jopa markkinahinnoin. Vaihtelut ovat jatkuvia eivätkä piileviä. Tämän vuoksi tuotantotuki olisi sidottava tuottavuuteen ottamalla laskennassa huomioon tilojen rekisteripinta-ala sekä kunkin tilan tuottaman ja markkinoiman sadon määrä. Näin marginaalitarhat säilyisivät viljelykelpoisina, ja tuottavuussidonnainen tuotantotuki olisi järkevä, muttei liiallinen kannustin uudistamiseen ja innovaatioon.

2.4. *Interventiojärjestelmän poistaminen on perusteetonta*

2.4.1. Interventiojärjestelmän poistaminen saattaa aiheuttaa spekulointia. Yksityinen varastointi ei takaa tuotteen toimittamista markkinoille eikä viljelijöiden tulotason säilymistä. Järjestelmän lakkauttaminen ei myöskään ole perusteltua väittämällä sen edistävän tuotantoa, kun tuki rajataan ennen 1. toukokuuta 1998 olemassa oleviin istutuksiin.

2.4.2. Ehdotuksessa unohdetaan, että intervention avulla hintoja ja markkinoita on tarvittaessa mahdollista säädellä, mistä on ollut suurta hyötyä, eikä siitä ole juurikaan koitunut kustannuksia. Kuten hyvin tiedetään, oliivisato voi vaihdella vuosittain jopa kolmanneksen

⁽¹⁾ EYVL C 287, 22.9.1997, s. 97.

vuoden keskimääräisestä tuotannosta, minkä vuoksi oliiviöljyä on välttämättä varastoitava markkinavuodesta toiseen.

2.5. *Petosten valvontaa tarvitaan*

2.5.1. Petosten vähentämiseksi ehdotuksessa poistetaan pientuottajien tuki ja kulutustuki, ja petosten valvontatoimenpiteet siirretään jäsenvaltioiden toimivaltaan sen jälkeen kun on perustettu kansalliset takuukiintiöt. Toimenpiteet eivät riitä, ja ne osoittavat komission pakoilevan vastuuta.

2.5.2 Yksi mahdollinen keino petoksien torjumiseksi on mm. valvoa tehokkaasti puristamoissa tuotettua oliiviöljyä ja sen kauppaa. Komitea ehdottaakin, että öljynpuristamoista lähteviä puristusjättemääriä verrataan oliivijäteöljyn puristamoihin saapuviin puristusjättemääriin. Todellisuudessa tuotettua ja markkinoitua oliiviöljyä on mahdollista valvoa itse paikalla, minkä lisäksi tukien hallinnointia olisi yksinkertaistettava, jolloin myös tuotanto ja markkinat voitaisiin rationalisoida. Petosten valvontaehdotus täydentäisi pientuottajien tuen poistamista ja korvaisi niin ikään poistetun kulutustuen salliman kaksinkertaisen valvonnan.

2.6. *Oliiviöljyn kulutuksen edistäminen ja laadun parantaminen*

2.6.1. Oliiviöljyn osuus kasviöljyjen tuotannosta on 3 % ja kulutuksesta 3,5 %. Toistaiseksi alalla ei ole ollut rakenteellisia ylijäämiä. Oliiviöljyn kulutus on hyvin vähäistä jopa monissa EU-maissa.

2.6.2. Kulutus on kasvanut erittäin nopeasti korkean elintason maissa Kansainvälisen oliiviöljyneuvoston tiedotuskampanjan ansiosta.

2.6.3. TSK:n edellisessä lausunnossa suositeltiin kampanjoiden rahoittamista EU:n varoin. Sekoitusten todettiin niin ikään olevan epäsuotavia, tai asiasta pitäisi ainakin mainita pakkausmerkinnässä väärinkäsitysten välttämiseksi.

2.6.4. Laadukkaan oliiviöljyn kulutusta on aihetta edistää kampanjoin, jotka voitaisiin rahoittaa poistettavan kulutustuen turvin. Näin etenkin Pohjois-Euroopan ja esimerkiksi Yhdysvaltojen, Japanin, Kanadan ja Australian markkinat saattaisivat absorboida Kansainvälisen oliiviöljyneuvoston ennustaman keskimääräisen vuosituotannon, jonka arvellaan vuonna 2005 olevan 1 962 000 tonnia.

2.7. *Ympäristönsuojelu*

2.7.1. Oliivinviljelyn säilyttäminen on useilla EU:n alueilla tällä hetkellä ainoa vaihtoehto, jotta vältetään tarhoista luopuminen ja siihen liittyvä ympäristön pi-

laantuminen, etenkin eroosio, sillä on muistettava, että oliivitarhat ovat EU:n talousmetsiä, jotka erottavat hedelmälliset alueet erämaasta.

2.7.2. Herkällä maaperällä sijaitsevat oliiviviljelmät, joiden prosentuaalinen osuus istutetusta pinta-alasta on huomattava, tarvitsevat erityistoimenpiteitä, joissa otetaan huomioon viljelmien marginaalisuus ja herkkyys.

2.7.3. Tuottavuussidonnaisen tuotantotuen ansiosta tällaisille marginaalisille oliivitarhoille voitaisiin maksaa yksikkökohtaista tukea (tuotettua ja markkinoitua öljykiloa kohden), joka olisi korkeampi kuin keinokasteltujen oliiviviljelmien saama tuki, sillä tällaisten tarhojen tuotantokustannukset ovat korvattavissa pelkästään markkinahinnoin.

3. *Syötäväksi tarkoitetut oliivit*

3.1. Ala mainitaan ainoastaan ehdotuksen perusteluosassa. Alan kannattavuus on suuressa vaarassa, ja sille on välttämättä harkittava tukitoimenpiteitä. Ala on sitä paitsi merkittävä työllistäjä, ja sen ansiosta oliiviviljelmien tuotantoa on mahdollista eriyttää.

4. *Päätelmät*

4.1. *Euroopan johtava asema ja Agenda 2000*

4.1.1. Oliiviöljyn tuotannon ja kulutuksen johtosema on säilytettävä. Siksi on olennaista, että uudistusehdotuksella on kaikkien tuottajamaiden tuki.

4.1.2. Tämän suuntaan uudistusehdotus on mahdollinen, jos noudatetaan Euroopan parlamentin mietinnössä esitettyjä suuntaviivoja, sillä EU:n oliiviala on kannattanut yksimielisesti mietintöä. Oliivialan yhtenäisyys on johtoseman säilyttämisen kannalta erittäin merkittävää.

4.1.3. Euroopan parlamentin mietinnössä esitetyt suuntaviivat ovat taloudellisesti kannattavia. Tarvitaan kahdenlaista täydentävää järjestelmää: a) On harkittava oliiviöljyn YMJ:n rahoituksen lisäämistä samaan tapaan kuin Agenda 2000:ssa on esitetty muiden alojen YMJ:n rahoituksen lisäämistä; b) Tuotantotuki on sidottava tuottavuuteen, mikä takaisi kaikkien oliivinviljelijöiden tulotason ja alan työpaikkojen säilymisen.

4.1.4. EU:n on ponnisteltava lujasti säilyttääkseen johtosemansa alan tuotannossa, kaupassa ja innovaatioissa. Tähän tarvitaan: a) unionin ja tuottajajärjestöjen rahoittama tiedotuskampanja laadukkaan oliiviöljyn puolesta, jotta kulutus vastaisi ennustettua tuotannon lisäystä; b) laadun takaamista kieltämällä sekoitukset

laillisesti, jotta tuotekuva säilyisi;c) jatkuvaa erityistä T&K-ohjelmaa, jolla varmistetaan teknologinen johtosema.

4.1.5. Komissio on ensimmäisestä ilmoituksestaan lähtien nähnyt oliiviöljyn potentiaalisena uhkana eikä elävänä todellisuutena, jolla on valtavat mahdollisuudet, mikäli tuotteen kulutusta edistetään asianmukaisesti, sillä tuotteen ominaisuudet tunnetaan kaikkialla maailmassa. Oliivialan tulevaisuus on välttämätön haaste EU:lle monestakin syystä: oliivitarhat ovat tavoitteen 1 piiriin kuuluvien alueiden ensisijainen työllistäjä; ne edustavat kestävästä maatalousjärjestelmästä, mikäli tuki sidotaan YMJ:n keinoin kunkin oliiviviljelmän tuotantokapasiteettiin; tuotanto ja jalostus ovat dynaamisia, ja niissä on viime vuosina toteutettu huomattavia teknisiä uudistuksia; oliiviviljelijöiden elämäntapa ja oliivikulttuuri ovat juurtuneet laajoille Etelä-Euroopan alueille jne.

4.1.6. Komission ehdotuksessa ei edelleenkään ymmärretä alaa, vaikkakin siihen on sisällytetty merkittäviä myönteisiä näkökohtia vuoden 1997 ilmoitukseen verrattuna. Komission osoittamat ongelmakohdat nähdään alalla laajentumismahdollisuuksina, mikäli tuotetta markkinoidaan asianmukaisesti, sillä tarjonnan oletettu lisääntyminen saa puolestaan tuotteen hinnan pysymään kohtuullisena. Alasta on tällä hetkellä monenlaista hyötyä (työllisyyden kannalta, sosiaalisesti, taloudellisesti, ympäristön kannalta, teknologisen johtoseman ansiosta jne.), eikä tilaisuutta saa jättää käyttämättä pyrkimällä supistamaan alaa ja kiirehtimällä uudistuksia perusteettomasti, sillä käytettävissä ei ole luotettavaa tietoa eikä tuote ole rakenteellisesti ylijäämäinen.

Bryssel 28. toukokuuta 1998.

5. Erityistä

5.1. Ehdotuksen 4 artikla

Komitea katsoo, että artiklassa esitetty muutos ei ole paikallaan, sillä interventiojärjestelmä on säilytettävä nykyisellään, jos oliivitarhojen halutaan pysyvän hengissä.

5.2. Ehdotuksen 5 artikla

Komitea hyväksyy artiklassa määritellyt maakohtaiset takuukiintiöt, kunhan niitä muutetaan heti kun komissiolla on käytössään todellisia tietoja jäsenvaltioiden tuotannosta, viljelmien pinta-alasta ja oliivipuiden määrästä. Muutokset on tehtävä välittömästi sen sijaan että odotettaisiin siirtymäkauden päättymistä.

5.2.1. Komitea katsoo, että taatun enimmäismäärän tulisi olla yhtä suuri kuin yhteisön kokonaiskulutus plus vienti miinus tuonti, ja siihen tulisi sisältyä lisäksi määrä, jolla taataan perättäisten markkinointivuosien sitominen toisiinsa. Määrä saattaisi olla suurin piirtein sama kuin Euroopan parlamentin suosittama.

5.3. Ehdotuksen 11 artikla

Komitean mielestä artiklan tarkoittamissa tiedotustöissä on tärkeää painottaa oliiviöljyn merkittävää osuutta sydän- ja verisuonitautien ehkäisemisessä. Jaosto korostaa oliiviöljyn kulutuksen säästävän EU:n kansanterveysmenoja.

Talous- ja sosiaalikomitean

puheenjohtaja

Tom JENKINS

Talous- ja sosiaalikomitean lausunto aiheesta ”Komission tiedonanto työntekijöiden vapaata liikkuvuutta koskevasta toimintasuunnitelmasta”

(98/C 235/19)

Komissio päätti 2. joulukuuta 1997 Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 198 artiklan mukaisesti pyytää talous- ja sosiaalikomitean lausunnon edellä mainitusta tiedonannosta.

Asian valmistelusta vastannut sosiaali-, perhe-, koulutus- ja kulttuuriasiain jaosto antoi lausuntonsa 15. toukokuuta 1998. Esittelijä oli Gianni Vinay.

Talous- ja sosiaalikomitea hyväksyi 27.–28. toukokuuta 1998 pitämässään 355. täysistunnossa (toukokuun 28. päivän kokouksessa) seuraavana lausunnon. Äänestyksessä annettiin 85 ääntä puolesta ja yksi vastaan yhden pidättäytyessä äänestämästä.

1. Johdanto

1.1. Työntekijöiden vapaa liikkuvuus on yksi yhteisömarkkinoiden käsitteen keskeisistä tekijöistä. Tämän oikeuden todellinen ja täydellinen soveltaminen käy yhä tärkeämmäksi, kun talous- ja rahaliitto lopulta toteutuu.

1.2. Komission tiedonanto, jossa esitellään toimintasuunnitelma, perustuu Simone Veilin johtaman korkean tason asiantuntijaryhmän raporttiin. Tämä henkilöiden liikkuvuutta käsitellyt vuonna 1996 perustettu ryhmä sai työnsä päätökseen 18. maaliskuuta 1997, jolloin se esitti huomionsa ja ehdotuksensa.

1.3. Vaikka vapaata liikkuvuutta koskevaa säännöstöä on ajantasaisesti joiltain osin, se on pääasiallisesti peräisin vuodelta 1968, sillä neuvosto ei hyväksynyt komission vuonna 1989 ja 1990 tekemiä muutosehdotuksia.

1.4. Korkean tason asiantuntijaryhmän mukaan säännöstö on riittämätön, epätarkoituksenmukainen sekä vaatii laajaa tarkistusta ja paljon lisäyksiä. Näin voidaan todeta myös niiden toistuvien tuomioiden perusteella, joita yhdenmukaisen oikeuskäytännön kehittämiseksi Euroopan tuomioistuin on antanut aiheesta viimeisten vuosikymmenten aikana.

1.5. Toimintasuunnitelman strategian mukaisesti ehdotetaan toimia seuraavilla aloilla:

- säännösten parantaminen ja mukauttaminen;
- työmarkkinoiden avoimuuden lisääminen;
- yhteistyön ja vastuun lujittaminen;
- vapaan liikkumisoikeuden tunnetuksi tekeminen ja avoimuuden parantaminen;
- innovatiivisten hankkeiden toteuttaminen.

1.6. Ensisijaisia toimia vaativissa toimeenpanosäännöissä työntekijöiden vapaan liikkuvuuden takaamiseksi

on kiinnitettävä erityistä huomiota säännöksiin, jotka liittyvät oleskeluoikeuteen, perheenjäsenen oikeuksiin ja yhdenvertaiseen kohteluun yleensä sekä erityisesti verotukseen ja sosiaaliturvaan.

1.7. Jotta työmarkkinat voisivat kehittyä unionin sisämarkkinoita vastaavalla tavalla, tulee niihin liittyvää tietoa jakaa laajasti kansalaisille ja yrityksille sekä vahvistaa kaikkien maiden työvoimaviranomaisten keskinäisiä yhteyksiä ja Eures-verkkoa.

1.7.1. Erityistä huomiota tulee kiinnittää rajavyöhykeisiin, joilla työvoiman liikkuvuus on suurempaa kuin muualla ja joilla työnvälitykseen, sosiaaliturvaan ja verotukseen liittyvillä ongelmilla on muita laajempia vaikutukset.

1.8. Jäsenvaltioiden on tiivistettävä ja kehitettävä yhteistyötään luomalla erityiset rakenteet, jolloin säännökset voidaan toimeenpanna kokonaisuudessaan sekä helpottaa työntekijöiden vapaaseen liikkuvuuteen liittyvien ongelmien ja ristiriitojen ratkaisemista.

1.9. Komissio ehdottaa oikeuksia koskevan tuntemuksen ja tietoisuuden lisäämiseksi erityistoimia, esimerkiksi kansalaisille, oikeuden alalla toimiville ja julkishallinnon viranomaisille suunnattuja seminaareja ja aikakausjulkaisuja.

1.10. Lopuksi ehdotetaan virikkeiden antamista työntekijöiden vapaata liikkuvuutta tukeville innovatiivisille hankkeille, jotka rahoitettaisiin Euroopan sosiaalirahastoa koskevan asetuksen 6 artiklan mukaisesti.

2. Yleistä

2.1. Komitea kannattaa toimintaohjelmaa ja esittää, että komissio ryhtyisi pikaisesti korkean tason asiantuntijaryhmän huomioiden ja päätelmien mukaisiin toimiin.

2.2. Talous kansainvälistyy jatkuvasti, ja Euroopan unionista on tulossa entistä laajempi alue ilman rajoja.

Niinpä työtä tai urakehitystä etsitään oman maan ulkopuolelta, jolloin yhä useammat työskentelevät tai opiskelevat jonkinmittaisia ajanjaksoja muissa maissa.

2.3. Sosiaaliselta kannalta ei voida jättää huomioimatta, miten tämä kaikki vaikuttaa kansalaisten oikeuksiin, verotukseen, työmahdollisuuksiin ja sosiaaliturvajärjestelmiin sekä siirtotyöntekijöiden perheenjäsenten elämäntilanteeseen, sillä ei toki voida edellyttää, että perheen kokoonpano ja perhesuhteita ryhdyttäisiin muuttamaan.

2.4. Ongelmat ovat väistämättömiä ja kiireellisiä, mutta viivästykset työntekijöiden liikkuvuutta edistävissä säännösten ajantasaistamisessa heidän oikeuksiansa ja sosiaalisen suojelunsa tunnustamiseksi osoittavat kysymyksen olevan monimutkainen. Tarvitaan sekä yhteistä tahtoa että valmiuksia konkreettisten ja kaikkien kannalta tyydyttävien ratkaisujen aikaansaamiseksi.

2.5. Liikkuvia työntekijöitä ovat etupäässä huippuammattilaiset tai tietyt ammattiryhmät kuten rakennus-, ravintola- ja hotellialan työntekijät. Toisaalta liikkumisen taustalla on myös uudenlaisia syitä, jotka liittyvät harjoitteluvaatimukseen, vapaaehtoistyöhön tai työnhakuun.

2.6. Yhteisön sisäinen liikkuvuus keskittyy yhä enenevässä määrin rajaseuduille, joilla joudutaan käsittelemään välittömiä ongelmatilanteita sekä tiettyjä muun muassa sosiaaliturvaan ja verotukseen liittyviä tärkeitä kysymyksiä.

2.7. Lisäksi on otettava huomioon, että koko unionin alueella on miljoonia työntekijöitä EU:n ulkopuolisista maista. Oikeuksiin ja suojeluun liittyvät ongelmat koskevat myös heitä.

2.8. Näiden toteamusten valossa on merkittävää, että korkean tason asiantuntijaryhmä on tutkinut henkilöiden vapaan liikkuvuuden todellisen peruseräatteen toteuttamista. Näin ollen työntekijöiden vapaata liikkuvuutta koskevan komission toimintaohjelman päämäärät saattavat vaikuttaa liian rajallisilta. Toimintaohjelman tavoitteena on kuitenkin käsitteen ”työntekijä” laajentaminen sovellettaessa EU:n perustamissopimuksen mukaisen vapaan liikkuvuuden perusoikeutta.

2.8.1. Komitea arvostaa komission lähestymistapaa, jonka tavoitteena on pyrkiä käytännön tasolla keskittämään ja kehittämään työntekijöiden vapaaseen liikkuvuuteen liittyviä yhteisön välineitä. Komitean mielestä samaan aikaan tarvitaan kuitenkin toimia, joilla tämä aloite voidaan liittää laajakantoisiin pyrkimyksiin saavuttaa kaikkien Euroopan kansalaisten, vammaiset

mukaan lukien ja heidän ongelmansa erityisesti huomioon ottaen, sekä mm. jossain jäsenvaltioissa laillisesti oleskelevien EU:n ulkopuolisista maista tulevien henkilöiden vapaa liikkuvuus koko unionin alueella⁽¹⁾. On rakennettava silta yhteisön säännöstöön sisältyvien työntekijöiden ja kansalaisten oikeuksien sekä sosiaalisten ja kansalaisoikeuksien välille.

2.9. Euroopan kansalaisten – ei vain työntekijöiden – liikkumis- ja oleskeluvapauden esteiden poistaminen on poliittinen, sosiaalinen ja taloudellinen painopistealue. Komitea toivookin, että neuvosto tekee mahdollisimman pian kaikki tämän tavoitteen saavuttamiseksi tarvittavat päätökset.

2.9.1. Komitea toivoo lisäksi, että neuvoston päätöksentekoprosessissa määränemistöpäätökset laajennetaan muiden yhtenäismarkkinoita koskevien asioiden tapaan koskemaan myös sosiaaliturvajärjestelmien koordinaointia.

2.9.2. Komitea esittää siis toiveenaan, että komission aloitteen yhteydessä voitaisiin häivyttää jäsenvaltioiden aiemmin ilmaisemien kantojen väliset erot.

2.10. Komission aikomus laajentaa työntekijöiden vapaata liikkuvuutta koskevan EY:n perustamissopimuksen 48 artiklan sovellysalaa on kuitenkin kannatettava. Komitea tukee erityisesti komission pyrkimystä parantaa ja laajentaa toisessa jäsenvaltiossa työtä etsivien oleskeluoikeuden tunnustamista sekä vahvistaa toiseen EU-maahan asettautuneiden oikeutta perheidensä yhdistämiseen. Näihin toimiin tulisi liittää täydentävät kansalaisoikeudet ja -velvollisuudet, joiden avulla asianosaiset voivat osallistua täysivaltaisesti sen yhteiskunnan ja yhteisön toimintaan, jossa he asuvat.

2.10.1. Komitea on samalla tietoinen, että tällaista liikkumisvapautta tukevat oikeudelliset puitteet ovat vasta ensimmäinen askel kohti liikkuvuuden tiellä olevien esteiden kumoamista. Viime vuosina saavutetusta kehityksestä huolimatta todellisuudessa on edelleenkin havaittavissa huomattavassa määrin tietynlaista protektionistista käyttäytymistä, joka rajoittaa vapaata liikkumista EU:n alueella. Jäsenvaltioilla on edelleen omia käytäntöjä. Korkean tason asiantuntijaryhmän mukaan ne estävät muista EU-maista tulevia kansalaisia pääsemästä julkisen sektorin työpaikkoihin, vaikka perustamissopimus antaa tähän yhteisön tuomioistuinten oikeuskäytännön vahvistaman oikeuden. Tällaiset tilanteet tulisi saada lopullisesti järjestykseen.

2.10.2. Asuinpaikan rekisteröintiin, sosiaaliturvaan ja verotukseen liittyvät hallinnolliset muodollisuudet

⁽¹⁾ EYVL C 153, 28.5.1996.

eivät yleensä edistä vapaata liikkuvuutta. Valitusten käsittelyyn ja vapaan liikkuvuuden esteiden poistamiseen tarvittava aika on noin neljä vuotta, eli ongelmien ratkaiseminen oikeaan aikaan on mahdotonta. Tarvitaisiinkin menettelyjen nopeuttamista, jotta ristiriidat voitaisiin ratkaista.

2.10.3. Ammattitutkintojen, -koulutuksen ja -kokeuksen keskinäisessä tunnustamisessa on puutteita ja viivästyksiä. Lisäeläkeoikeuksien siirtämismahdollisuus on samoin kaukana siitä, mitä sen pitäisi olla. Vielä ei olla laajalti tietoisia monikulttuurisen ja monikielisen työvoiman tarjoamista mahdollisuuksista. Tällainen työvoima olisi huomattava kilpailuetu sekä sisämarkkinoilla että maailmalaajuisilla markkinoilla. On kuitenkin tunnustettava, että kielitaidon asettamat haasteet ovat merkittävä este vapaalle liikkumiselle Euroopassa.

2.11. Jos hyvin säännelty, rakenteellinen ja yhteisön tasolla operatiivinen vapaa liikkuvuus puuttuu, vaarana saattaa olla, että sisämarkkinoilla syntyy epävakautta aiheuttavaa kilpailua. ”Sosiaalisesta polkumyynnistä” on olemassa todistettavia esimerkkejä: käytetään sellaista toiseen jäsenvaltioon alihankinnan avulla siirrettyä työvoimaa, joka ei sisälly lähetettyjä työntekijöitä koskevan direktiivin säännöksiin. Tällaisten käytäntöjen vaarana on, että niiden seurauksena jäsenvaltiot toteuttavat toimia, jotka saattavat uhata yksilön oikeutta vapaaseen liikkumiseen.

2.12. Komitea muistuttaa, että EU:n tulevan laajentamisen yhteydessä työvoima saattaa liikkua sekä liittymistä edeltävässä että siirtymävaiheessa ja että tätä liikehdintää tulisi säännellä ottamalla huomioon asiaan liittyvät sopimukset.

2.13. Komitea tukee lisäksi korkean tason asiantuntijaryhmän ehdotusta antaa yhden komission jäsenen vastuulle kaikkien vapaata liikkuvuutta koskevien kysymysten koordinointi.

2.14. Lopuksi on korostettava, että vapaan liikkuvuuden esteiden poistaminen yhteisön välineiden parantamisella ja mukauttamisella ja jäsenvaltioiden välisellä yhteistyöllä tekee Euroopasta entistä solidaarisemman. Lisäksi ja ennen kaikkea se on merkittävä tekijä ”sosiaalisen Euroopan” perusteiden vahvistamisen kannalta.

3. Erityistä

a) Sääntöjen parantaminen ja mukauttaminen

3.1. Ennen kaikkea on tarpeen korjata oikeudelliset puutteet, jotka saattavat epävarmaan hallinnolliseen tilanteeseen ne unionin kansalaiset, joilla on aikomus

hakea työtä jostain muusta jäsenmaasta kuin siitä, jossa he tavallisesti oleskelevat. Samalla tulee poistaa käytäntö, jonka mukaan jossain unionin jäsenvaltiossa useaan otteeseen laillisesti oleskelleiden on uusittava oleskelulupansa lyhyin aikavälein silloin, kun oleskelujaksojen yhteenlaskettu kesto ylittää vuoden. Poisto on tarpeen, jotta oikeutta vapaaseen liikkuvuuteen voidaan tulkita entistä avoimemmin ja yhdenmukaisemmin ja jotta pimeän työn vastaista taistelua voidaan vahvistaa.

3.1.1. Komitea kannattaa komission aikomusta muuttaa direktiiviä 360/68/ETY tähän suuntaan Euroopan tuomioistuimen viime vuosien oikeuskäytännön osoittamalla tavalla.

3.1.2. Yleisemmin ottaen komitea painottaa, että on tärkeää välttää yhteisön säännösten jatkuvaa ristiriitaa tuomioistuimen päätösten kanssa. Tuomioistuimen päätöksiin perustuvan oikeuskäytännön tulee olla lisäysäyksenä kaiken välttämättömän yhdenmukaistamisen ja mukauttamisen nopealle loppuunsaattamiselle. Näin ollen komission asiakirjan hyväksymisellä on poliittinen arvo, joka on tärkeämpi kuin sinänsä merkittävät käsiteltävänä olevat yksittäiset kohdat.

3.2. Perheiden yhdistämiseen liittyy myös kaikkien ydinperheeseen kuuluvien yhdenmukainen kohtelu ja sosiaalinen integrointi. Tältä osin komission ehdotus laajentaa ydinperheiden perusoikeuksiin kuuluvaa oikeutta perheyhteyden säilyttämiseen sekä perhesiteiden että mahdollisten taloudelliseen omavaraisuuteen kuuluttamattomien elatusvelvoitteiden kannalta. Komitea kannattaa luonnollisesti tätä näkemystä.

3.2.1. Monet käsiteltävinä olevista kysymyksistä liittyvät asetukseen (ETY) N:o 1612/68, jonka tarkistus on ilmeisen välttämätöntä vapaan liikkuvuuden oikeuden mahdollisimman täydelliseksi toteuttamiseksi. Komitea toivoo saavansa tietoa siitä, miten komissio muotoilee uudet säännöt, ja antaa erityistä arvoa kaikille lisäyksille, joilla pyritään takaamaan siirtotyöntekijöiden ja heidän perheenjäseniensä täysin yhdenvertainen kohtelu ja todellinen integroiminen jäsenvaltioon, jossa he oleskelevat.

3.2.2. Komitea on erityisesti sitä mieltä, että asetusta (ETY) N:o 1612/68 on muutettava kaikkien siirtotyöntekijöiden ja heidän perheenjäseniensä yhdenvertaiseen sosiaaliseen, taloudelliseen, verotukselliseen ja kulttuuriseen kohteluun liittyvän tuomioistuimen oikeuskäytännön mukaisesti, jotta kansalaisoikeudet voidaan toteuttaa täydellisesti.

3.2.3. Komitea tunnustaa lisäksi korkean tason asiantuntijaryhmän työn erityisen sosiaalisen arvon ryhmän pyrkiessä poistamaan viisumit niiltä EU:n ulkopuolisten

maiden kansalaisilta, jotka ovat jonkun EU:n työntekijän perheenjäseniä. Komitea muistuttaa antaneensa jo tämän suuntaisen kannanoton.

3.3. Raja-alueiden työntekijöiden kannalta seuraavat ongelmat ovat erityisen merkittäviä:

- sosiaaliturva invaliditeettiin, työttömyyteen ja terveydenhoitoon liittyvien korvausten erilaisten myöntämiskriteerien vuoksi;
- verotus asuinvaltion ja työssäkäyntivaltion järjestelmien päällekkäisyyden takia.

3.3.1. Komission asiakirjassa ei anneta selvitystä välineistä, jotka olisi otettava käyttöön raja-alueiden työntekijöiden sosiaaliturvakysymysten ratkaisemiseksi, vaan siinä tyydytään toteamaan, että raja-alueiden työntekijöihin ”tulisi soveltaa erityissääntöjä” ja että vuoden 1998 aikana neuvostolle annetaan ehdotus asetuksen (ETY) N:o 1408/71 uudistamiseksi ja yksinkertaistamiseksi. Komitea toivoo saavansa yksityiskohtaisia tietoja asiaan liittyvistä komission ehdotuksista.

3.3.2. Yhteisöllä ei ole tarkasti määriteltyä toimivaltaa verotuskysymyksissä, joten säännöksistä päätetään valtioiden kahdenvälisillä sopimuksilla. Ainoana suunta-antavana määräyksenä on perustamissopimuksen 220 artikla, jonka mukaan tulee välttää kaksoisverotusta. Komitea ehdottaa, että komissio tutkii tarkkaan näiden verosopimusten toimivuuden ja pyrkii laatimaan jäsenvaltioille suunnatun mallisopimuksen.

3.4. Asetuksen (ETY) N:o 1408/71 uudistamiseen on monia syitä. Yleisesti ottaen vaaditaan unionin sosiaaliturvajärjestelmien yksinkertaistamista ja koordinoimien parantamista ottaen huomioon muuttuneet sosiaaliset, taloudelliset ja tapoihin liittyvät olosuhteet.

3.4.1. Komitea käyttää tilaisuutta hyväkseen ja toivoo, että järjestelmät yksinkertaistetaan työntekijöiden saavuttamia oikeuksia sekä jokaisen valtion yhteiskunnallis-taloudellista ja kategoriakohtaista tilannetta kunniottaen, jolloin työntekijällä on mahdollisuus saada hyöty virkavuosiastaan ja uransa aikana hankkimastaan ammattipätevyydestä. Yksinkertaistamisen tulee viime kädessä helpottaa vapaata liikkuvuutta ja siinä tulee pyrkiä kaikkien kansalaisten tasavertaiseen kohteluun.

3.4.2. Kun otetaan huomioon jäsenvaltioiden koordinoitujen järjestelmien lukumäärä ja kun asetuksen eri näkökohdat sopeutetaan tuomioistuimen oikeuskäytäntöön, ajantasaistamistoimissa on ratkaistava nykyisellään sovellettavan lainsäädännön yhdenmukaisuus-

teen liittyvät ongelmat, muotoiltava uudelleen tiettyjä esimerkiksi työttömyyteen liittyviä määräyksiä ja liitettävä mukaan toistaiseksi puuttuvat yhteisötoimet, jotka koskevat esimerkiksi oleskeluoikeudesta annettujen direktiivien kohderyhmää ja tähän asti ulkopuolelle jääneitä aihealueita kuten varhaiseläkkeitä ja julkisen sektorin virkamiehiä koskevia erityisjärjestelmiä.

3.4.3. Jotta nykyiset puutteet voidaan korjata, EU:n on mahdollisimman pian laadittava sopimukset EU:n ja työntekijöiden liikkumiseen erityisesti osallistuvien unionin ulkopuolisten maiden välille, alkaen Sveitsistä ja mukaan lukien myös tässä yhteydessä vähemmän tärkeät maat.

3.4.4. Komitea toistaa edelleen tiedonantoa ”Sosiaalisen suojelun nykyaikaistaminen ja kohentaminen Euroopan unionissa” koskevassa tuoreessa lausunnossa⁽¹⁾ esittämänsä näkemyksen, jonka mukaan sosiaalisen suojelun parantaminen ja tehostaminen saattavat parantaa ja vahvistaa taloudellista tuloksellisuutta.

3.5. Komitea tukee myös komission ehdotusta muuttaa asetusta (ETY) N:o 1408/71 unionissa laillisesti oleskelevien unionin ulkopuolisista maista olevien työntekijöiden oikeudellisen aseman lujittamiseksi ja parantamiseksi. Tämä ehdotus esitettiin viime vuoden marraskuussa toimintasuunnitelman kera⁽²⁾.

3.5.1. Komitea on jo esittänyt asiasta myönteisen kannan⁽³⁾ ja painottaa, että asetuksen hyväksymisellä toteutetaan syrjimättömyysperiaatteita ja lisäksi se on väline laitonta ja luvattonta työtä vastaan.

3.6. Komissio muistuttaa lisäeläkkeitä koskevasta direktiiviehdotuksesta. Komitea on kannattanut ehdotusta aiheesta antamassaan lausunnossa⁽⁴⁾, mutta toteaa kuitenkin, että se on vasta ensimmäinen askel kohti täydellistä liikkumavapautta lisäeläkekysymyksissä.

3.6.1. On aiheellista painottaa vielä, että ehdotus koskee pääasiassa väliaikaisesti toiseen valtioon työskenneeseen lähetettyjä työntekijöitä. Sillä ei ratkaista muun muassa sellaisia lisäeläkkeiden täydellistä siirtoa

⁽¹⁾ EYVL C 73, 9.3.1998.

⁽²⁾ EYVL C 6, 10.1.1998.

⁽³⁾ Lausunto aiheesta ”Ehdotus neuvoston asetukseksi (EY) asetuksen (ETY) N:o 1408/71 muuttamisesta soveltamisalan laajentamiseksi koskemaan kolmansien maiden kansalaisia”, EYVL C 157, 25.5.1998.

⁽⁴⁾ Lausunto aiheesta ”Ehdotus neuvoston direktiiviksi Euroopan unionin alueella liikkuvien palkattujen työntekijöiden ja itsenäisten ammatinharjoittajien lisäeläkeoikeuksien suojaamisesta”, EYVL C 157, 25.5.1998.

haittaavia ongelmia kuin eläkkeeseen oikeuttavien vuosien vähimmäismäärä, saavutettujen oikeuksien siirtämisvaikeudet ja verotuskohtelu.

3.6.2. Komitea on tietoinen jäsenvaltioiden säännösten moninaisuudesta, mutta on sitä mieltä, että lisäeläkkeet ovat käytössä kaikissa EU:n jäsenvaltioissa myös siksi, että julkisia eläkejärjestelmiä on leikattu.

3.7. Työntekijöiden liikkuvuutta voidaan helpottaa ja lisätä myös koulutusta ja ammattikoulutusta parantamalla. Komissio on jo esittänyt tämän suuntaisen pyrkimyksen vihreässä kirjassaan ⁽¹⁾, jossa eritellään kansainvälisen liikkuvuuden esteitä kieliongelmiin, tiedon puutteen ja nuoria koulutettavaksi ottavien yritysten vähäisyyden kannalta. Komitea on antanut aiheesta lausunnon ⁽²⁾.

3.7.1. Erityistä huomiota tulee kiinnittää kaikkien kansalaisten kielitaidon parantamiseen. Komitea käyttää tilaisuutta hyväkseen ja painottaa kaikkien niiden yhteisöohjelmien hyödyntämistä, joiden tavoitteena on monikielisuuden lisääminen ja kulttuurivaihto. Tällaisista ohjelmista mainittakoon erityisesti Sokrates ja Leonardo.

3.7.2. Komitea kannattaa välineitä, jotka helpottavat harjoittelijoiden liikkuvuutta Euroopassa. Komitea on jo antanut lausunnon ”eurooppalaisten koulutusjaksojen” edistämisestä.

3.7.3. Komitea suosittelee, että komissio ja jäsenvaltiot panostavat opiskelijoiden ja harjoittelijoiden sekä kansainvälisyyteen tähtääviin koulutusjaksoihin osallistuvien todellisen liikkuvuuden lisäämiseen niin, että heitä koskevat samat oikeudet kuin niitä, jotka voivat liikkua vapaasti perustamissopimuksen 48 artiklan perusteella.

3.7.4. Päätelmänä yllä mainituista huomioista muistutettakoon, että tutkintotodistusten, teknisen ammatin pätevyyden ja työkokemuksen tunnustamiseen liittyvien esteiden ja puutteiden korjaamisella on kiire ja että jokaisen edistymistä tulisi välttämättä seurata jatkuvasti jokaisessa jäsenvaltiossa ja yhteisön tasolla käyttämällä apuna myös työmarkkinaosapuolia.

b) Työmarkkinat: hallinto, yhteistyö ja tiedotus

3.8. Oikeutta vapaaseen liikkuvuuteen on tarkasteltava myös yhteisen työllisyysstrategian ja aktiivisen työmarkkinapolitiikan yhteydessä. Eures-verkko on toimi-

nut vuodesta 1994, ja sittemmin tapahtuneen teknologian ja toiminnallisen kehityksen pohjalta se on saanut erittäin tärkeän roolin eri maiden julkisten työnvälitystoimistojen yhteistyön parantamisen kimmokkeena ja välineenä sekä eri lähteistä peräisin olevan laaja-alaisen tiedon kerääjänä ja neuvontapalveluiden tarjoajana. Eures-verkkoa tulisi kuitenkin laajentaa ja vahvistaa tekemällä sitä tunnetuksi, lisäämällä levitettävän tiedon määrää ja parantamalla sen laatua esimerkiksi tarjoamalla työntekijöille tietoja ja välineitä, joiden avulla helpotetaan heidän liittämistään toimintaympäristönsä, sekä antamalla työntekijöille erityismenettelyiden avulla mahdollisuus kirjata ansioluettelonsa tietoverkkoon.

3.8.1. Eures ei voi rajoittaa työnhakijoiden ja -tarjoajien väliseen tiedonvaihtoon, vaan sillä on oltava aktiivinen rooli etenkin raja-alueiden työntekijöiden ammattikoulutuksen sekä työmarkkinoille pääsyn ja sosiaaliturvan edistämisessä.

3.8.2. Komitea korostaa, että Eures-verkolla voi olla tärkeä asema myös työntekijöiden vapaan liikkuvuuden tiettyjen esteiden poistamisessa. Komitea painottaa myös sitä, että verkossa tulee hyödyntää ja vahvistaa työmarkkinaosapuolten asemaa, sillä ne ovat väistämättömästi mukana työllisyyden liittyvässä vuoropuhelussa ja neuvotteluissa. Työmarkkinaosapuolet voivat erityisesti raja-alueilla myötävaikuttaa oman maansa ulkopuolella työtä tekevien ongelmien ratkaisuihin. Komission tulee kuitenkin vastata raja-alueiden ay-neuvostojen [engl. ITC (*Interregional Trade Union Councils*)] esittämiin vaatimuksiin, jotka koskevat nykyisten neuvoo-antavien komiteoiden tehokasta ja jatkuvaa käyttöä. Komitea on jo antanut työmarkkinaosapuolien asemasta tässä ja muissa kysymyksissä suosituksen, joka on hyvä toistaa tässä yhteydessä toivoen, että ne voivat osallistua säännöllisesti yhteisön ohjelmiin ja aloitteisiin ⁽³⁾.

3.8.3. Komissio aikoo edistää erityisiä tiedotustoimia, jotka on suunnattu kansalaisille, työmarkkinoilla ja oikeuden alalla toimiville sekä julkishallinnon viranomaisille vapaan liikkumisoikeuden tunnetuksi tekemiseksi. Myös tässä yhteydessä tulee esille Eures-verkon ja euroneuvojen nimittämiseen ja heidän asemansa vahvistamiseen liittyvä kysymys.

3.8.4. Toimintaohjelmassa esitetään useita ehdotuksia työmahdollisuuksista tiedottamisen kehittämiseksi ja parantamiseksi Euroopan tasolla. Näistä ehdotuksista komitea kannattaa erityisesti työnvälitystoimistojen yhteistyön lujittamista muun muassa Internetin avulla.

3.8.4.1. Niin kuin korkean tason asiantuntijaryhmäkin mainitsee, jäsenvaltioiden hallintojen välisen yhteistyön parantaminen saattaisi ratkaista monta työntekijöi-

⁽¹⁾ KOM(96) 462 lopull.

⁽²⁾ Lausunto aiheesta ”Vihreä kirja: Koulutus – Ammattikoulutus – Tutkimus – Kansainvälisen liikkuvuuden esteet”, EYVL C 133, 28.4.1997.

⁽³⁾ Lausunto aiheesta ”Yhteiskunta- ja talouselämän tahojen asema Interreg-ohjelmissa ja Eures-verkostossa”, EYVL C 355, 21.11.1997.

den liikkuvuuden liittyvää ongelmaa. Komissio aikoo ehdottaa jäsenvaltioille julkishallinnon vastuualueeseen kuuluvien neuvontapisteiden perustamista. Nämä neuvontapisteet olisivat suorassa keskusteluyhteydessä komission kanssa vapaan liikkuvuuden esteisiin liittyvissä erityisissä ja kiireellisissä ongelmissa. Komitea kannattaa ajatusta, mutta on sitä mieltä, että siirtotyöntekijöille tarkoitetut mahdolliset neuvontapisteet on toteutettava Eures-verkossa, jotta voidaan välttää päällekkäistä toimintaa. Neuvontapisteiden tulee ratkaista nopeasti ja tehokkaasti kysymykset, jotka liittyvät julkisen sektorin työpaikan saantiin toisessa jäsenvaltiossa, sosiaalietuuk-sien myöntämiseen tai oikeuteen yhdistää maksuja.

3.8.4.2. Komissio ehdottaa siirtotyöläisten vapaata liikkuvuutta ja sosiaaliturvaa käsittelevien neuvonantavien komiteoiden yhdistämistä niiden suorituskyvyn ja tehokkuuden parantamiseksi. Komitea kannattaa ehdotusta sillä ehdolla, että yhdistäminen parantaa toiminnan tasoa ja että sillä voidaan konkreettisesti tehostaa työmarkkinaosapuolten ja komission välisiä suhteita.

3.8.5. On epäilemättä tarpeen tehdä aloitteita, joiden tavoitteena on saada EU:n kansalaiset tuntemaan laajemmin ja perusteellisemmin oikeutensa vapaaseen liikkuvuuteen, mutta olisi myös aiheellista parantaa laadullista tietoa siitä, miten oikeutta todella voidaan hyödyntää. Komission olisikin syytä analysoida entistä syvällisemmin työntekijöiden liikkuvuutta koskevaa tilannetta kiinnittäen erityistä huomiota ammattipätevyyden tasoihin, palkkatasoihin ja työnluokitukseen. Myös korkean tason asiantuntijaryhmän raportissa viitattiin tähän tärkeään arvioinnin osatekijään ja korostettiin, että työmarkkinoiden kehitys tekee kelpoisuusvaatimusten ennakoivan hallinnan välttämättömäksi ⁽¹⁾.

⁽¹⁾ Simone Veilin johtaman henkilöiden vapaata liikkuvuutta käsittelevän korkean tason asiantuntijaryhmän raportti, s. 42.

Bryssel 28. toukokuuta 1998.

3.8.6. Jotta työntekijöiden liikkuvuudella voitaisiin lisätä työllisyysmahdollisuuksia, toimintaohjelmassa määrätään Euroopan sosiaalirahaston 6 artiklan mukaisen rahoituksen käytöstä sellaisille innovatiivisille hankkeille, joilla tuetaan ammatti- ja uudelleen koulutusta ja avustetaan työtä hakevia nuoria.

3.8.7. Komitea hyväksyy tämän aloitteen, jolla pyritään tarjoamaan mahdollisuuksia työllisyyden kehittämiseksi poistamalla samalla liikkuvuuden esteet. Komitea esittää toiveenaan, etteivät hankkeet olisi varsinaisesti aloitteita, vaan ne määriteltäisiin yhtenäisestä ja yhdenmukaisesta strategiasta käsin siten, että ne vaikuttaisivat rakenteellisesti jäsenvaltioiden järjestelmiin. On kuitenkin huomattava, että jo Eures- ja Interreg-ohjelman yhteisvaikutuksella luotaisiin tehokkaat yhteydet koulutuksen ja työmarkkinoiden välille. Eures-ohjelman ja muiden yhteisön ohjelmien välisen yhteisvaikutuksen vahvistaminen saattaa niin ikään avata merkittäviä mahdollisuuksia.

4. Komitea on vakuuttunut vapaan liikkuvuuden oikeuden vahvistamisen tärkeydestä ja toivoo saavansa osallistua aktiivisesti kuluvan vuoden aikana v.1968 annetun asetuksen 30-vuotisjuhlan yhteydessä järjestettäväksi suunnitellun työntekijöiden liikkuvuutta käsittelevän eurooppalaisen konferenssin valmisteluun.

4.1. Komitea esittää, että komissio ja neuvosto edistävät määrätietoisesti kaikkia aloitteita, joiden päämääränä on vapaan liikkuvuuden konkreettinen ja täydellinen toteutus sekä käyttävät kaikki tilaisuudet hyväkseen tehdäkseen sellaisia aloitteita, joiden avulla oikeus vapaaseen liikkumiseen saadaan todella kaikkien Euroopan kansalaisten ulottuville.

4.2. Komitea painottaa lopuksi, että työntekijöiden ja kansalaisten vapaa liikkuvuus, joka toteutetaan tarvittavin sääntely- ja työmarkkinatoimin, kuuluu tavoitteisiin, joilla pyritään toimiviin yhtenäismarkkinoihin.

Talous- ja sosiaalikomitean

puheenjohtaja

Tom JENKINS